

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEYOĞLU'NDA ‘‘KÜLTÜR - SANAT MERKEZİ VE MÜZE ‘‘ İŞLEVLİ
19.YY BİNALARININ İÇ MEKÂNLARINDA BİÇİMSEL KİMLİK SORUNU:
AVRUPA'DAKİ AYNI İŞLEVLİ YAPILAR ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME**

DOKTORA TEZİ

Sedef ACAR

İç Mimarlık Anabilim Dalı

İç Mimarlık Bölümü Doktora Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi H.Şebnem BAŞARAN UZUNARSLAN

Eş Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mevlüde KAPTI

OCAK 2020

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEYOĞLU'NDA ‘‘KÜLTÜR - SANAT MERKEZİ VE MÜZE ‘‘ İŞLEVLİ
19.YY BİNALARININ İÇ MEKÂNLARINDA BİÇİMSEL KİMLİK SORUNU:
AVRUPA'DAKİ AYNI İŞLEVLİ YAPILAR ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME**

DOKTORA TEZİ

Sedef ACAR

İç Mimarlık Anabilim Dalı

İç Mimarlık Doktora Bölümü Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi H.Şebnem BAŞARAN UZUNARSLAN

Eş Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mevlüde KAPTI

OCAK 2020

Beyoğlu'nda "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" isleli
19. Yy. Binalarının K. Mekanlarında
Biyometrik Kimlik Sorulu: Akademi'deki Anli'lemler
YAPILAR ÜZERİNDE DR. İZZET GÜZEL Adli bu
SEBİRCAN tarafından hazirlanan
tezin DOKTORA tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından İC MİMARLIK Anabilim Dalında
DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : DR. ÖZGÜR ÜYESİ H. SEBİRCAN (UZUNAKSUN) BASARAT
Üye : Prof. NURAN YENER N. YENER
Üye : Dr. Öğr. Ü. Begüm Ercevik Sömez
Üye : Doç. Dr. Ebru ÖZEKE TOKMECI
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Didem TUNCEL

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi FEN BİLİMLERİ Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım klavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

SEDİR ACAR
10.01.2020

Bugün hayatta olmayan Sevgili babam Ertuğrul Acar ve 19.yy binalarının çok değerli mimarlarının ruhlarına,

**BEYOĞLU'NDA “KÜLTÜR - SANAT MERKEZİ VE MÜZE “ İŞLEVLİ
19.YY BİNALARININ İÇ MEKÂNLARINDA BİÇİMSEL KİMLİK SORUNU:
AVRUPA'DAKİ AYNI İŞLEVLİ YAPILAR ÜZERİNDEN BİR
DEĞERLENDİRME**

ÖZET

İstanbul / Beyoğlu'nun; 19.Yüzyıl'ın ortalarında kagir yapılar dönemin karakteristik konut yapıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüzyılın sonlarında ise Beyoğlu'nda iki- üç katlı konutların yerine çok katlı apartmanların inşa edildiği bilinmektedir. 19.Yüzyıl'da Batı etkisindeki yönelimlerini netleştiren Osmanlı'da, yeni bina tipleri ve eklettik tarzda mimari uygulamalar görülmeye başlanmıştır. Dolayısıyla pek çok tarihi ve kültürel sembolü sınırları içinde tutan, bu semtteki yapıların önemli bir bölümü halen farklı işlevler yüklenerek varlığını sürdürmektedir.

Bu çalışmada, İstanbul/Beyoğlu'nun tarihsel kimliğini günümüze taşıyan 19.Yüzyıl'a ait tarihi yapıların, “Kültür - Sanat Merkezi ve Müze” olanları üzerinden bir çalışma ortaya konulmuştur. Beyoğlu'nda bu işleve sahip 7 bina seçilmiş, yapılan restorasyon ve işlevlendirme projeleri incelenmiş, uygulama verilerine bağlı olarak, yapıların tarihi karakteristik biçimsel cephe özelliklerinin iç mekanlarına ne oranda yansıdığı, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yer alan ve benzer işlevle kullanılmak üzere yenilenmiş 16 ayrı örnek üzerinden karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Koruma ve yeniden işlevlendirme kriterleri çerçevesinde, bina cephelerinin biçim özellikleri ile iç mekân kimlikleri arasındaki ilişki ortaya konmuş, tespit edilen biçimsel kimlik sorunu üzerinden yapılan saptamalar ve ayrıca kullanıcı gözüyle de irdelenmiş sonuçlar ortaya konmuştur.

Tezin amacı, çalışmanın kapsamı ve araştırma yöntemi Birinci bölüm olan Giriş bölümünde, ortaya konmuş, İkinci bölümde, İstanbul / Beyoğlu bölgesinin tarihsel gelişimi ile sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı, Osmanlı'nın yerleşim politikasının

yapılaşma ve mimariye olan etkilerine de değinilerek ele alınmıştır. Beyoğlu'nda “ Kültür - Sanat Merkezi ve Müze “olarak yeniden işlevlendirilen bina örnekleri; yapısal boyutunun yanı sıra, cephe, biçim, işlev ve malzeme özellikleri ile birlikte, Türkiye'de uygulanan yeniden işlevlendirme kriterleri, bu yapıların kriterlere uygunluk durumları, mimari ve iç mimari uygulama çözümleri kapsamında ele alınmış, bulunduğu çevreye sağladığı katkılarla birlikte incelenmiştir.

Üçüncü Bölümde, Beyoğlu, Pera ve Galata'da yeniden işlevlendirilmiş yapılar, koruma ve yenileme durumlarına göre, bütünü korunan veya yalnız cephesi korunan binaların, plan özellikleri, iç mekan özellikleri, strüktürel özellikleri, aydınlatma ve tesisat çözümleri, işlev - mekan ilişkileri ile birlikte çok yönlü bir bakış açısı ile ele alınmıştır. 19.yy. mimari özelliklerini koruyan binaların cephe biçim yapısı ve iç mekan kimliğini oluşturan biçimsel özelliklere ne oranda yansıdığı örnekler üzerinden irdelenmiştir. Ayrıca iç mekan kimliğine ait kullanıcı yorumları da, her bina için ayrı ayrı gerçekleştirilen bir anket çalışması ile ortaya konarak değerlendirilmiştir.

Dördüncü Bölümde, İstanbul / Beyoğlu'nda seçilen, kültür merkezi işlevli dönem yapılarının biçimsel kimliğine ait verilere referans oluşturması açısından önemli kabul edilen Avrupa'daki aynı işlevli 19.Yüzyıl yapılarının özelliklerine değinilmiş ve karşılaştırmaya veri oluşturan özellikler incelenmiştir. Karşılaştırılan tüm yapılar, aynı zamanda Avrupa'da yürürlükte olan koruma ve yeniden işlevlendirme kriterlerine uygunluklarına da değinilerek irdelenmiştir. Avrupa'da Kültür - Sanat Merkezi ve Müze olarak kullanılan 16 farklı 19. Yüzyıl yapısının cephe ve iç mekan kimliğini oluşturan biçimsel özelliklerinin durumu ve Beyoğlu'ndaki benzer özellikteki yapılar karşılaştırılarak mevcut durum detaylandırılmıştır.

Özellikle Avrupa'daki örneklere bakılarak; Beyoğlu'ndaki binalarda 19.yy. yapısal ve cephe biçim özelliklerinin iç mekanların yenilemesinde ne oranda korunduğu, yapısal ve biçimsel okunurluğu, mekan kimliği donatı ilişkisi ile birlikte ele alınmıştır.

Sonuç bölümünde ise Avrupa’da 19.yy.’’Kültür Sanat Merkezi ve Müze’’ işlevli yapıların saptanan özellikleri üzerinden bir değerlendirme yapılarak, Beyoğlu’nda yer alan, aynı işlevli 19.Yüzyıl binalarının iç mekânlarında gözlemlenen yapısal ve biçimsel kimliklerinin, inşa edildiği dönemin özelliklerini yansıtmada yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır. Kamuya açık bu yapıların iç mekanlarında tespit edilen “iç mekan-biçim kimliği” sorunu çok yönlü olarak ele alınmış yapısal yenilemelerde; uygulamaların meslek insanlarının yetkinlik ve bilgi birikimlerine göre değişkenlik gösterdiği ve kontrol faktörünü artırmanın önemine değinilmiştir. Tarihi değere sahip ve özellikle halkın kullanımına sunulmuş özellikteki binaların, koruma ve yenileme kriterlerinin iç mekan kimliğine yönelik olarak yeniden ele alınması noktasında yeni bir düzenlemenin hayata geçirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: 19.Yüzyıl. Yapıları, Biçimsel Kimlik, Tarihi Yapılar, Kültür Varlıkları, Eklektik, Renovasyon, Yeniden İşlevlendirme.

**IDENTITY PROBLEMS IN THE INTERIOR DESIGN OF 19TH CENTURY
BUILDINGS FUNCTIONING AS “CULTURE-ART CENTERS AND
MUSEUM” IN BEYOĞLU: AN EVALUATION COMPARED WITH THE
EUROPEAN COUNTERPARTS**

ABSTRACT

Throughout time, Istanbul has hosted people from different ethnic groups, religions, and languages in its premises, and became a World City. It maintains this quality even nowadays. With the population allocation policies implemented by the Ottoman Empire, minorities had been moved to Istanbul. With the further immigration of Jewish population from Europe, the city had turned into a cosmopolitan society. During the 19th century, Ottoman Empire had improving relationships with the Greek, Jewish, and foreign communities who had emigrated from Europe during times of conflict. These communities generally lived in Balat, Fener, Kumkapı, and especially in Beyoğlu, Galata and Pera, and created living spaces compatible with their authentic lifestyles.

The architectural texture of 19th century Beyoğlu was formed by homes for minorities, and houses belonging to Muslims that had gardens. During the 19th century, constructions of wooden houses were getting scarce due to fires and other negatively contributing events, and buildings out of stone or brick formed the architectural texture. At the end of the century, many multi-floored apartments were built instead of 2-3 floored residences. With the increasing effect of the westernization of the Ottoman Empire during 19th century, new building types and eclectic architectural implementations have emerged. Storing numberless historical and cultural symbols, buildings in Beyoğlu should be scrutinized in terms of cultural legacy, and their problems in terms of their protection should be eliminated.

In this study, buildings which have maintained their historical identity since 19th century and are classified as “Museum”s or “Culture and Art Centers” were

examined. 7 buildings were selected among ones which carry the qualities above, their completed restoration and utilization projects were examined, and how the exterior characteristics of these buildings reflect to the interior design was studied. The findings were compared to 16 other buildings that serve to the same function in various countries in Europe. Within the scope of protection, renovation, rehabilitation and re-utilization, the characteristics of the facades of the selected buildings, and how they relate to the interior parts of the same structure were examined with a professional and home user point of view, and results are presented. The purpose of this thesis, the scope of the study, and the methods of research are described and discussed in the introduction.

In the second part, the historical development, and socio-cultural and economic status of Istanbul / Beyoğlu was discussed while taking the effect of Ottoman settlement politics on architecture into consideration. Renovated or re-utilized buildings classified as “Museum”s or “Culture and Art Centers” in Beyoğlu were considered in terms of their structural size, exterior surfaces, style, function, and material features, as well as renovation criteria and regulations applied in Turkey, their compatibility with these criteria, and according to architectural and interior architectural implementations.

The third section contains analysis of re-utilized buildings in Beyoğlu, Pera and Galata according to their protection and renovation status; the study contains examination of the plan, interior space and structural features, as well as illumination and plumbing solutions, and function – space relationship, of fully protected or only partially protected (facade) structures. The contribution aspects listed above to the stylish properties and the formation of identity of the building were analyzed.

In the fourth section, buildings defined as cultural centers in Istanbul / Beyoğlu are compared to buildings that serve to the same purpose in Europe, according to protection, rehabilitation and re-utilization/reconversion criteria and applications in the region. A sample of 16 buildings from the 19th century that are classified as “Museum”s or “Culture and Art Centers” in Europe were selected, and were

examined according to structural features, problems solved with additional structures, and stylish properties of 19th century that affect the identity of the building's interior space. The identity concerning the style and the management of the interior space, and the protection status of structures classified as "Museum" or "Culture and Art Center" both in Turkey and Europe were analyzed.

The conclusion section contains an evaluation of buildings from 19th century that are classified as "Museum"s or "Culture and Art Centers" in Europe, and a conclusion about the stylish identity problems that arise in 19th century buildings with similar characteristics located in Beyoğlu. Moreover, prioritizations of procedures according to protection and renovation criteria were discussed, and the urgent needs of new regulations to improve these criteria about structure renovations were emphasized.

KEYWORDS: 19th Century Buildings, Identity in The Interior Design, Cultural Legacy, Eclectic, Renovation, Re-utilised Buildings,

ÖNSÖZ

T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde gerçekleştirdiğim *-Beyoğlu'nda 'Kültür-Sanat Merkezi ve Müze' İşlevli 19.Yüzyıl Binalarının İç Mekanlarında Biçimsel Kimlik Sorunu: Avrupa'daki Aynı İşlevli Yapılar Üzerinden Bir Değerlendirme-* adlı tezde, Mimari mirası koruma yaklaşımlarının ve yeniden işlevlendirilen binaların, iç mekan kimliği öncelikli referanslarla incelendiği, kültürel ve sanatsal perspektifte ele alınarak karşılaştırıldığı, Türkiye'de bulunan tarihi yapıları özgün değerleri ile koruyarak sahip çıkma gereğini savunan bu çalışmanın, konu ile ilgilenen akademisyen, mimarlık, iç mimarlık öğrencileri veya faydalanmak isteyen herkese bir rehber olmasını diliyor, tüm okuyuculara saygılarımı sunuyorum.

Çalışmamın her aşamasında, bilgi ve birikimlerini cömertçe paylaşan, ilgi, anlayış, sabır ve desteğini benden esirgemeyen, projenin olgunlaşmasında en büyük pay sahibi Tez Danışmanım Dr. Öğr.Üyesi Sevgili Şebnem Başaran Uzunarslan'a, Sevgili Hocam Prof. Nuran Yener öncelikli olmak üzere bana vakit ayıran, çok önemli yönlendirmeleri ile çalışmama değer katan kıymetli jüri üyelerine, tezimin konusunu belirleme aşamasında ilk desteği veren Dr.Öğr.Üyesi Burhan Satıcı'ya, iş hayatımın başlangıcında, Leo Design'da Reşit Soley ile birlikte ilk işverenim, şimdi de tüm arşivlerini bana hiç tereddütsüz açan, Salt Beyoğlu, Salt Galata yeniden işlevlendirme çalışmalarını yöneten mimar Han Tümertekin'e, proje koordinatörü mimar Zehra Uçar'a, Dr.Öğr.Üyesi Ela Güngören'e, varlığı ile güç veren çok sevgili oğlum Selim Feyzioğlu'na, her an yakın desteği ile yanımda olan Berna Dağaltı ve Buşra Kılışlı'ya, bana engin deneyimleri ile yol gösteren Sevgili Hocam Prof.Dr.İsmet Vildan Alptekin'e, manevi desteklerini esirgemeyen, zorlandığımda benim için çözümler üreten yakın arkadaşlarıma ve tüm hayatım boyunca bana her zaman büyük destek olan, ışıklar içinde uyuduğuna emin olduğum babam, varlıklarından büyük güç aldığım annem Nur Acar'a, kardeşim Hande Teksöz'e ve yeğenim Eda'ma ve Leo'ma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi gibi saygın, köklü ve dünyaca bilinen bir kurumun parçası olmaktan duyduğum onuru da bu çalışma vasıtasıyla buradan paylaşmaktan dolayı gururluyum.

Ocak, 2020

Sedef ACAR

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	v
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	xi
İÇİNDEKİLER	xii
ÇİZELGE LİSTESİ	xiv
ŞEKİL LİSTESİ	xv
KISALTMALAR	xxi
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı.....	1
1.2 Çalışmanın Kapsamı	2
1.3 Çalışmanın Araştırma Yöntemi.....	2
2. BEYOĞLU'NDA 19.YY. BİNALARI ÖZELLİKLERİ VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ	4
2.1 Beyoğlu'nda Yapılaşma	4
2.1.1 Osmanlı'nın Yerleşim Politikasının Etkileri	7
2.1.2 Levantenlerin Mimariye Katkıları.....	9
2.2 Binaların Yapısal Özellikleri.....	12
2.2.1 Yarı Kargir Yapım Sistemi	17
2.2.2 Kargir Yapım Sistemi	18
2.2.3 Taşıyıcı Sistem Elemanları	20
2.2.4 Cephe Özellikleri	20
2.2.5 İşlevsel Özellikleri	24
2.3 Türkiye'de Koruma, İşlevlendirme Kriterleri ve Uygunluk Durumu	25
2.3.1 Türkiye'de Koruma, İşlevlendirme Kriterleri.....	25
2.3.2 İncelenen Binalarda Mimari Uygulama Çözümlerinde Durum.....	35
2.3.3 İncelenen Binalarda İç Mekan Çözümlerinde Durum	37
3. İSTANBUL BEYOĞLU'NDA "KÜLTÜR SANAT MERKEZİ VE MÜZE" OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN BİNALARDA İÇ MEKAN ÖZELLİKLERİ VE BİÇİMSEL KİMLİK	48
3.1 Plan Özellikleri.....	48
3.1.1 19.yy. Özellikleri İle Korunan Binalarda Durum.....	48
3.1.2 Cephesi Korunan Binalarda Durum.....	58
3.2 İç Mekân Özellikleri.....	64
3.2.1 Strüktürel Özellikler.....	64
3.2.2 Aydınlatma ve Tesisat Çözümleri.....	76
3.3 Biçimsel Özellikler ve İç Mekan Kimliği	91
3.3.1 19.yy. Binalarının İç Mekanlarında Biçimsel Özellikler.....	91
3.3.2 19.yy. Özelliklerini Koruyan Binalarda İç Mekan Kimliği.....	92
3.3.3 Cepheleri Korunan Binaların İç Mekân Kimliği.....	97

3.4 İç Mekan Kimliğine ait Kullanıcı/ İzleyici Algısı.....	98
4. AVRUPADA "KÜLTÜR SANAT MERKEZİ VE MÜZE" OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN BİNALAR ÜZERİNDEN BEYOĞLU'NDAKİ YAPILARIN BİÇİMSEL İÇ MEKAN KİMLİĞİ DEĞERLENDİRMESİ.....	109
4.1 Avrupa'da İncelenen "Kültür Sanat Merkezi ve Müze"işlevli 19. yy Binaları....	114
4.1.1 Mevcut Hali ile Korunan Yapılarda Mekân Özellikleri.....	114
4.1.2 Ek Bina ile Çözümlenen Yapılarda Durum.....	127
4.2.Avrupa'daki Örnekler Üzerinden Beyoğlu'ndaki Yapıların Değerlendirmesi.....	133
4.2.1 19.yy. Cephe Özellikleri / İç Mekan İlişkisi.....	133
4.2.2 Mekan Kimliği / Donatı İlişkisi.....	148
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	161
KAYNAKLAR.....	164
EKLER.....	171
ÖZGEÇMİŞ.....	188

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Uluslararası belgelerde tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmelerine ilişkin maddeler.....	29
Çizelge 2.2: Uluslararası belgelerde mimari mirasa yapılan ek yapılara ilişkin maddeler.....	33
Çizelge 2.3: Beyoğlu 'nda ‘‘Kültür Sanat Merkezi ve Müze ‘‘ işlevli 19.yy.binalarının mimari uygulama çözümlerinde durum.....	36
Çizelge 3.1: Beyoğlu'nda yeniden işlevlendirilen ‘‘Kültür Sanat Merkezi ve Müze’’ binaları analizi.....	63
Çizelge 3.2: Beyoğlu -Pera ve Galata'da "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" işlevli 19. yy. binalarının iç mekanda malzeme analizi.....	83
Çizelge 3.3: İKSV Nejat Eczacıbaşı iç mekan malzeme analizi.....	84
Çizelge 3.4: Salt Beyoğlu binası iç mekan malzeme analizi.....	85
Çizelge 3.5: Salt Galata binası iç mekan malzeme analizi.....	86
Çizelge 3.6: Pera Müzesi binası iç mekan malzeme analizi.....	87
Çizelge 3.7: Arter ninası iç mekan malzeme analizi.....	88
Çizelge 3.8: Borusan sanat binası iç mekan malzeme analizi.....	89
Çizelge 3.9: Akbank Sanat binası iç mekan malzeme analizi.....	90
Çizelge 4.1: Koruma, yeniden işlevlendirme ile ilgili Uluslararası tüzükler, kongreler, bildirgeler, sözleşmeler, ilkeler ve ortak kararlar tablosu.....	111
Çizelge 4.2: Avrupa'da yeniden işlevlendirilen "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" olarak kullanılan 19. yy. binaları analizi.....	132

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Galata Pera Haritası .Kültür İstanbul arşivinden	4
Şekil 2.2: Beyoğlu Şişhane Haritası (Pervititch)	5
Şekil 2.3: Beyoğlu Bölgesindeki Yıkılmış bir binada görülen Yarı Kargir Sistem Örneği.....	18
Şekil 2.4: Nejat Eczacıbaşı Binası yeniden işlevlendirilirken iç mekanında görülen volta döşeme	19
Şekil 2.5: Neoklasik Cephe.Salt Beyoğlu(SA).....	21
Şekil 2.6: Neoklasik Cephe. Borusan Sanat(SA)	21
Şekil 2.7: Art Nouveau Cephe. Deniz Palas(SA).....	22
Şekil 2.8: Beyoğlu-Pera-Galata’da ‘‘Kültür-Sanat Merkezi ve Müze’’ olarak kullanılan seçilmiş olan binalar(BK).....	35
Şekil 2.9: Pera Müzesi 2.kat Oryantalist Resim Koleksiyonu’nun sergilendiği mekan(SA).....	38
Şekil 2.10: ‘Akbank Sanat’ 1.Kat Sergi Salonu(SA)	39
Şekil 2.11: Pera müzesi orta hol(SA)	39
Şekil 2.12: Pera Müzesi orta hole inen merdiven(SA)	39
Şekil 2.13 : ‘Borusan Sanat’ açık ortak alan(SA).....	40
Şekil 2.14: Borusan Sanat Binası cepheler ve ‘‘Çağdaş Kutu’’	40
Şekil 2.15: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası ‘‘ Salon İKSV’’ Mekanı	41
Şekil 2.16: Salt Beyoğlu 1.kat sergi salonu(IB).....	42
Şekil 2.17: Salt Beyoğlu 3.kat sergi salonu görünüşü(IB).....	43
Şekil 2.18: Salt Beyoğlu Orijinal merdiven kovası(CE)	44
Şekil 2.19: Salt Beyoğlu asansör ön görünüşü(IB)	44
Şekil 2.20: Salt Galata yeni eklenen 2 adet asansör(CE).....	45
Şekil 2.21: Salt Galata anıtsal merdiven kovası(IB)	46
Şekil 2.22: Arter binası korunmuş mediven kovası(SA).....	46
Şekil 2.23: Arter binası sergi katı görünüşü(SA)	47
Şekil 2.24: Arter binası zemin kat ek merdiven görünüşü(SA)	47
Şekil 3.1: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası Zemin Kat Planı(BS arşivinden)	49
Şekil 3.2: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası 1.Kat Planı(BS arşivinden)	49
Şekil 3.3: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası 2,3,4,5. Kat Planları(BS arşivinden).....	50
Şekil 3.4: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası 6. Kat Planı(BS arşivinden)	50
Şekil 3.5 : İKSV Nejat Eczacıbaşı binası Çatı Katı Planı(BS arşivinden).....	51
Şekil 3.6: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası Bodrum Kat Planı(BS arşivinden).....	51
Şekil 3.7: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası Kesiti (BS arşivinden)	52
Şekil 3.8: Salt Beyoğlu 3.bodrum katı ve 2.bodrum katı planı (HT ve Mimarlar arşivinden).....	52
Şekil 3.9 : Salt Beyoğlu kat planları, HT ve Mimarlar(2011)’dan uyarlanmıştır.	53
Şekil 3.10: Salt Beyoğlu, İstiklal ve Meşrutiyet Cadde’leri arasında bina kesiti (HT ve Mimarlar arşivi)	53
Şekil 3.11: Salt Beyoğlu binası ana giriş geçiş ara yüzü(İB)	54
Şekil 3.12: İlave merdiven konstr görünüşü.....	54
Şekil 3.13: Salt Galata’nın kat planları, (HT ve Mimarlar arşivi).....	55
Şekil 3.14: Salt Galata bina kesiti(HT ve Mimarlar arşivi)	56
Şekil 3.15: Arter Bodrum Kat Planı(İKSV Tasarım Bienali arşivi).....	56
Şekil 3.16: Arter Zemin Kat Planı(İKSV Tasarım Bienali arşivi)	57
Şekil 3.17: Arter 1.2.3. Kat Planları(İKSV Tasarım Bienali arşivi)	57
Şekil 3.18: Arter Bina Kesiti(İKSV Tasarım Bienali arşivi)	57

Şekil 3.19: Pera Müzesi Bodrum Katı Planı (İKSV Tasarım Bienali arşivi).....	58
Şekil 3.20: Pera Müzesi Zemin Kat Planı (İKSV Tasarım Bienali arşivi)	58
Şekil 3.21: Pera Müzesi 1.kat Planı (İKSV Tasarım Bienali arşivi)	59
Şekil 3.22: Pera Müzesi 3.4.5..kat planları (İKSV Tasarım Bienali arşivi).....	59
Şekil 3.23: Pera Müzesi Kesiti(İKSV Tasarım Bienali arşivi).....	59
Şekil 3.24: ‘Borusan Sanat’ Zemin Kat Planı	60
Şekil 3.25: ‘Borusan Sanat’ 1.kat Planı	60
Şekil 3.26: ‘Borusan Sanat’ Asansör çelik konstrüksiyon merdiven (SA).....	60
Şekil 3.27: ‘Borusan Sanat’ Bina Kesiti	60
Şekil 3.28: ‘Akbank Sanat’ Binası +7.60 kotu planı(İKSV Tasarım Bienali arşivi)	61
Şekil 3.29: ‘Akbank Sanat ‘ - 7.00 Kotu Planı(İKSV Tasarım Bienali arşivi)	61
Şekil 3.30: Akbank Sanat Binası G-G Kesiti (İKSV Tasarım Bienali arşivi)	62
Şekil 3.31: Akbank Sanat Binası C-C Kesiti (İKSV Tasarım Bienali arşivi).....	62
Şekil 3.32: Akbank Sanat merdiven kovası(SA).....	62
Şekil 3.33: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası Girişi (BS Arşivi)	64
Şekil 3.34 : Salt Galata Binası Girişi (SA).....	64
Şekil 3.35 : Pera Müzesi Sergi Salonu(SA)	65
Şekil 3.36 : Akbank Sanat Sergi Salonu(SA).....	65
Şekil 3.37: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası(SA)	65
Şekil 3.38: Pera Müzesi ikinci kat sürekli sergi salonu(SA)	66
Şekil 3.39: Pera Müzesi ikinci kat sürekli sergi salonu (SA)	66
Şekil 3.40: Arter Sergi Salonu (1,2,3. katlar)(SA)	67
Şekil 3.41: Akbank Sanat sergi salonu(SA)	67
Şekil 3.42: Salt Beyoğlu Sergi Salonunda fin su kontrastı bölücü panolar ana bina çeperinden arkasında tesisat koridoru bırakacak şekilde (90 cm) önde oluşturulmuştur(IB)	68
Şekil 3.43: Salt Galata Sergi Salonunda metal kaplama ve mdf+lake bölücü panolar(CE)	68
Şekil 3.44: Salt Galata oditoryum(CE).....	69
Şekil 3.45: Pera Müzesi çok amaçlı salon(SA)	69
Şekil 3.46: Akbank Sanat sergi salonu(SA).....	70
Şekil 3.47: Pera Müzesi sergi salonu(SA).....	70
Şekil 3.48: Borusan Sanat ortak mekan (SA).....	70
Şekil 3.49: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası sıva+beyaz boya+kartonpiyer(SA).....	71
Şekil 3.50: Arter sergi salon(SA).....	71
Şekil 3.51: Metal asma tavan(IB).....	71
Şekil 3.52: Salt Beyoğlu binası korunmuş tavan süslemesi(IB).....	71
Şekil 3.53: Salt Galata (meşe mozaik parke)(SA)	72
Şekil 3.54: Borusan Sanat (meşe boy parke)(SA).....	72
Şekil 3.55: Salt Galata(meşe balıksırtı parke)(SA)	73
Şekil 3.56 : Pera Müzesi (dişbudak boy parke)(SA).....	73
Şekil 3.57: Akbank Sanat çatı katı ahşap deck parke(SA)	73
Şekil 3.58: Salt Galata (Marmara mermeri ve siyah 10x10 takoz) (SA)	74
Şekil 3.59: Pera Müzesi (siyah parlak mermer yer döşemesi)(SA)	74
Şekil 3.60: Pera Müzesi (çimento şap yer döşemesi) (SA)	75
Şekil 3.61: Salt Beyoğlu (mat bazalt yer dös.) (CE).....	75
Şekil 3.62: Akbank Sanat (çimento şap yer döşemesi)(SA)	75
Şekil 3.63: Arter (epoksi yer döşemesi)(SA).....	75
Şekil 3.64: Akbank Sanat (asma tavanda gömme spotlar).....	76

Şekil 3.65 : Borusan Sanat (gömme spotlar)	76
Şekil 3.66: Arter (Tavanda ray üzeri spotlar)	77
Şekil 3.67: Pera Müzesi (Tavanda ray üzeri spotlar)	77
Şekil 3.68: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası (tavandan sarkıt ayd. elemanı)(SA)	77
Şekil 3.69: Salt Galata endirekt ayd.elemanı(CE)	78
Şekil 3.70: Nejat Eczacıbaşı binası pencere önü “kaşradyatör“ (SA).....	78
Şekil 3.71: Salt Galata binası iç mekân pencere önü gizli kalorifer petekleri (HT arşivi).....	79
Şekil 3.72: Arter sergi salonu havalandırma kanalı(SA).....	79
Şekil 3.73: Borusan paslanmaz çelik havalandırma kanalı(SA).....	80
Şekil 3.74: Salt Beyoğlu siyah metal asma tavana gömülü fancoil sistemi ve menfez kapakları(CE).....	80
Şekil 3.75: Salt Galata alçıpan asma tavana gömülü fancoil sistemi ve paslanmaz menfez kapakları(CE).....	81
Şekil 3.76: Akbank Sanat alçıpan asma tavana gömülü havalandırma sistemi ve boy menfez kapağı(SA).....	81
Şekil 3.77: Arter Binası Sergi Salonu kutu kanal(SA).....	82
Şekil 3.78: 19.yy.iç mekan biçimsel özellikleri (SA).....	92
Şekil 3.79 : İKSV Ana giriş (yenilenmeden önce) (BS Arşivi).....	93
Şekil 3.80 : İKSV binası (Yenilenmiş Ana giriş) (SA).....	93
Şekil 3.81: Merdiven Kovası (yenilenmeden önce) (BS Arşivi)	93
Şekil 3.82: Yenilenmiş Merdiven kovası Marmara mermeri merdiven basmağı, ferforje .. korkuluk ve masif meşe küpeşte (SA).....	93
Şekil 3.83: Mekân tavanlarında süsleme (BS arşivinden).....	94
Şekil 3.84: 1.kat sergi salonu tavan süslemesi	94
Şekil 3.85: Korunarak yenilenmiş Merdiven kovası (İB).....	94
Şekil 3.86: Arter binası taşıyıcı çelik kolonları	95
Şekil 3.87: Korunarak yenilenmiş Merdiven kovası (SA)	95
Şekil 3.88: Salt Galata girişi(CE).....	96
Şekil 3.89: Salt Galata giriş holü(CE).....	96
Şekil 3.90: Salt Galata korunmuş iç mekan öğeleri(CE)	96
Şekil 3.91: Salt Galata merdiven kovası(CE).....	96
Şekil 3.92: Akbank Sanat sergi salonu görünüşü (SA)	97
Şekil 3.93: Borusan Sanat iç mekân görünüşü (SA).....	97
Şekil 3.94: Pera Müzesi iç mekan görünüşü (SA)	97
Şekil 3.95: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları cephe ve iç mekan özellikleri ile değerlendirme.....	101
Şekil 3.96: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ankete katılanların cinsiyeti.....	102
Şekil 3.97: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ankete katılan kişilerin yaş grupları.....	102
Şekil 3.98: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ankete katılan kişilerin eğitim durumu.....	103
Şekil 3.99: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ankete katılan kişilerin meslekleri.....	103
Şekil 3.100: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları konumu.....	104
Şekil 3.101: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ulaşımı.....	104

Şekil 3.102: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları memnuniyet durumu.....	104
Şekil 3.103: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ilk izlenim.....	105
Şekil 3.104: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları cephe görünüm-iç mekan ilişkisi.....	105
Şekil 3.105: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları iç mekan izlenim.....	106
Şekil 3.106: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları iç mekanda dolaşırken hisler.....	107
Şekil 3.107: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları iç mekanda geçirilen zaman.....	107
Şekil 3.108: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları iç mekan etkileri.....	108
Şekil 4.1: Salmovsky Sarayı (Ulusal Galeri), Prag.(SA).....	115
Şekil 4.2: Benaki Müzesi, Atina, Yunanistan.(SA).....	115
Şekil 4.3: New Hermitage Müzesi, St.Petersburg,Rusya	116
Şekil 4.4: Rijksmuseum, Amsterdam, Hollanda	116
Şekil 4.5: Viyana Askeri Müzesi, Avusturya.....	116
Şekil 4.6: Numizmatik Müzesi, Atina, Yunanistan. (SA)	116
Şekil 4.7: Eski bir tren garından Müzeye dönüştürülen Orsay Müzesi, Paris, Fransa.(tr.123rf.com).....	117
Şekil 4.8: Salmovsky Sarayı (Ulusal Galeri),Prag,Çek Cumhuriyeti.(SA)	118
Şekil 4.9: Theodor Aman müzesi, Bükreş, Romanya.(SA)	118
Şekil 4.10: Benaki Müzesi, Atina, Yunanistan.(SA)	119
Şekil 4.11: Numizmatik Müzesi, Atina, Yunanistan.(SA)	119
Şekil 4.12: New Hermitage Müzesi, St. Petersburg, Rusya	120
Şekil 4.13: Dresden Askeri Müze Binası Sergi Salonu, Almanya(ray üzeri spot ayd.)	121
Şekil 4.14: Stedelijk Uluslararası Çağdaş Sanat ve Tasarım Müzesi, Amsterdam, Hollanda (ray üzeri spot ayd).	121
Şekil 4.15: Malaga Müzesi, İspanya(ray üzeri spot ayd.) Fotoğraf: Roland Halbe(RH).....	122
Şekil 4.16: Benaki Müzesi, Atina, Yunanistan(ray üzeri spot ayd.)	122
Şekil 4.17: Numizmatik Müzesi,endirekt aydınlatma üniteleri ile aydınlatılmış tavan süslemeleri Atina, Yunanistan	123
Şekil 4.18: New Hermitage Müzesi'nde endirekt aydınlatma ve kendinden aydınlatmalı sergileme üniteleri vardır. St. Petersburg, Rusya	123
Şekil 4.19: Viyana Askeri Müzesi, Avusturya. www.hgm.at.....	124
Şekil 4.20: Rijksmuseum Ulusal Müze, Amstersdam, Hollanda(endirekt ayd)	124
Şekil 4.21: Solmovsky Palace,Prag ZK.sergi salonu (SA).....	125
Şekil 4.22: Stathos Konağı, Atina sergi salonu (SA).....	125
Şekil 4.23: Solmovsky Palace, Prag 1. kat sergi salonu.(SA)	125
Şekil 4.24: Ulusal Sanat Müzesi, Bükreş.(SA)	126
Şekil 4.25: Sutu Sarayı (Romanya Belediye Müzesi) Bükreş (SA).....	126
Şekil 4.26: Sutu Sarayı (Romanya Belediye Müzesi) Bükreş.1.kat sergi salonu (SA).....	126
Şekil 4.27: Dresden "Askeri Müze" "Binası, Almanya. archdaily.com.....	127
Şekil 4.28: Dresden "Askeri Müze" Planı, Almanya. dezeen.com.....	127
Şekil 4.29: "Salmovský Sarayı (Ulusal Galeri)"binası ile Schwarzenberg Sarayı, Çek Cumhuriyeti (SA).....	128
Şekil 4.30: Ulusal Müze Yerleşkesi, Sofya, Bulgaristan. Çelik konstrüksiyon+cam.	128

Şekil 4.31: “Malaga Güzel Sanatlar ve Arkeoloji Müzesi”, İspanya	129
Şekil 4.32: Stedelijk Uluslararası Çağdaş Sanat ve Tasarım Müzesi,Amsterdam,Hollanda	130
Şekil 4.33: Rijksmuseum Müzesi, Amsterdam, Hollanda.....	130
Şekil 4.34: Asturias Güzel Sanatlar Müzesi, Oviedo-Asturias, İspanya.....	131
Şekil 4.35: Asturias Güzel Sanatlar Müzesi, Oviedo-Asturias, İspanya.....	131
Şekil 4.36: Viyana Askeri Müzesi Cephe görünüşü	134
Şekil 4.37: İç mekanda heykeller	134
Şekil 4.38: Merdiven üzerindeki tavan görünüşü	134
Şekil 4.39: İç mekân sergi salonu görünüşü	134
Şekil 4.40: Rijksmuseum cephe görünüşü(SA)	135
Şekil 4.41: Rijksmuseum binası korunmuş iç mekân ve sergi salonu (http://www.wikipedia.org)	135
Şekil 4.42: Stedelijk museum Amsterdam binası(eski ve yeni bina yanyana).....	136
Şekil 4.43: Eski bina - yeni bina ilişkisi.....	136
Şekil 4.44: Eski bina iç mekân görünüşü,hol ve merdiven	137
Şekil 4.45: New Hermitage Müzesi,St.Petersburg ,ön görünüş,giriş ve sergi salonları	137
Şekil 4.46: New Hermitage Müzesi,St.Petersburg ,sergi salonları	138
Şekil 4.47: New Hermitage Müzesi,St.Petersburg ,sergi salonları	138
Şekil 4.48: Nümizmatik Müzesi, Atina. Cephe görünüşü (SA).....	139
Şekil 4.49: Nümizmatik Müzesi, Atina. Sergi salonu 1-2 (SA)	139
Şekil 4.50: Nümizmatik Müzesi,Atina.Sergi salonu (SA)	140
Şekil 4.51: Salmovský Sarayı binası görünüşü SA)	140
Şekil 4.52: İç mekân sergi salonu (SA)	140
Şekil 4.53: Salmovský Sarayı iç mekânı (SA).....	140
Şekil 4.54: Sergi salonları ara koridoru(SA)	140
Şekil 4.55: Stathos Konağı cephe görünüşü(SA)	141
Şekil 4.56: Stathos Konağı cam konst. geçiş görünüşü(SA).....	141
Şekil 4.57: Stathos Konağı iç mekân görünüşü(SA).....	142
Şekil 4.58: Stathos Konağı sergi mekânı görünüşü(SA).....	142
Şekil 4.59: Sutu sarayı (Romanya belediye müzesi) görünüşü(SA).....	142
Şekil 4.60: Sutu Sarayı iç mekân görünüşleri(SA)	153
Şekil 4.61: Atina Benaki Müzesi cephesi (SA).....	153
Şekil 4.62: Atina Benaki Müzesi iç mekân görünüşü(SA).....	153
Şekil 4.63: Bükreş Ulusal Sanat Müzesi cephesi(SA)	144
Şekil 4.64: Müze iç mekân sergi salonu görünüşü(SA)	144
Şekil 4.65: Asturias Güzel Sanatlar Müzesi cephe ve iç mekân görünüşleri	144
Şekil 4.66: İKSV Nejat Eczacıbaşı merd.kovası (SA)	145
Şekil 4.67: Salt Beyoğlu merd.kovası(SA)	145
Şekil 4.68: Salt Galata korunmuş iç mekân öğeleri (CE).....	146
Şekil 4.69: Salt Galata korunmuş merdiveni(CE).....	146
Şekil 4.70: İKSV binası duvar süslemeleri (SA).....	146
Şekil 4.71: Salt Beyoğlu tavan süslemeleri(İB)	146
Şekil 4.72: Pera Müzesi cephesi(SA)	147
Şekil 4.73: Pera Müzesi iç mekân sergi salonu görünüşü(SA)	147
Şekil 4.74: Akbank Sanat cephesi(SA).....	147
Şekil 4.75: Akbank Sanat iç mekân sergi salonu görünüşü(SA).....	147
Şekil 4.76: Borusan Sanat cephesi (SA).....	148
Şekil 4.77: Borusan Sanat iç mekân görünüşü (SA).....	148

Şekil 4.78: Atina, Benaki Müzesi danışma bankosu(SA).....	148
Şekil 4.79: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi danışma bankosu(SA).....	148
Şekil 4.80: Stathos Konağı Atina, Yunanistan danışma bankosu (SA).....	149
Şekil 4.81: Bükreş Theodor Aman Müzesi giriş salonunda oturma ünitesi(SA).....	150
Şekil 4.82: Bükreş Theodor Aman müzesi bir odasında danışma bankosu (SA).....	150
Şekil 4.83: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi zemin kat sergi salonu sergileme üniteleri (SA).....	151
Şekil 4.84: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi 1.kat sergi salonu sergileme üniteleri (SA).....	151
Şekil 4.85: Viyana Askeri Müzesi sergi salonu sergileme üniteleri (SA).....	151
Şekil 4.86: Bükreş Ulusal Sanat Müzesi sergi üniteleri ve oturma ünitesi(SA).....	152
Şekil 4.87: Bükreş Ulusal Sanat Müzesi sergi üniteleri ve oturma ünitesi(SA).....	152
Şekil 4.88: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi sergi salonu oturma elemanı (SA).....	152
Şekil 4.89: Rusya St.Petersburg New Hermitage Müzesi sergileme sistemi ve oturma elemanları(SA).....	152
Şekil 4.90: Atina Benaki Müzesi katları arasında merdiven kovası ve bilgilendirme- yönlendirme elemanları (SA).....	153
Şekil 4.91: Romanya Sutu sarayı Müzesi özel masa tasarımı ve bilgilendirme elemanı(SA).....	153
Şekil 4.92: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi ana giriş bilgilendirme panosu ve oturma elemanı (SA).153	153
Şekil 4.93: Prag Salmovsky Palace Ulusal Galeri yönlendirme panosu (SA).....	153
Şekil 4.94: Romanya Bükreş Ulusal Sanat Müzesi sergi salonunda bilgilendirme ekranı (SA)....	154
Şekil 4.95: Salt Galata Danışma Bankosu (IB).....	155
Şekil 4.96: Akbank Sanat Danışma Bankosu (SA).....	155
Şekil 4.97: Salt Galata Osmanlı Bankası Müzesi (IB).....	156
Şekil 4.98: Salt Galata Açık Arşiv Mekanı (IB).....	156
Şekil 4.99: Akbank Sanat Sergi Salonu geçici vitrin ünitesi (SA).....	157
Şekil 4.100: Akbank Sanat Sergi Salonu geçici masa ve raf üniteleri(SA).....	157
Şekil 4.101: Pera Müzesi 3.kat sergi salonu (SA).....	157
Şekil 4.102: Salt Beyoğlu ana girişinde renkli küp oturma elemanları (IB).....	158
Şekil 4.103: Akbank Sanat sergi salonu beyaz MDF+lake oturma elemanı(SA).....	158
Şekil 4.104: Pera müzesi ana girişte yönlendirme panosu (SA).....	159
Şekil 4.105: Salt Beyoğlu katlardaki bilgilendirme yazıları(SA).....	159
Şekil 4.106: Salt Galata giriş katı yönlendirme panosu (SA).....	159
Şekil 4.107: Salt Galata merdiven yan duvarında bilgilendirme yazısı (SA).....	159

KISALTMALAR

AE	: Assen Emilov
AEÜ	: Ali Emrah Ünlü
BS	: Burhan Satıcı
BK	: Buşra Kılışlı
CE	: Cemal Emden
EBD	: Elife Bilgen Dinç
HT	: Han Tümertekin
IB	: Iwan Baan
JL	: Jannes Linders
PP	: Pedro Pegenaute
RH	: Roland Halbe
SA	: Sedef Acar
SH	: Sevinç Hadi

1.GİRİŞ

Yenileme kriterlerine göre, iç mekân kurgusunun, hem biçimsel hem de yapısal boyutlarıyla mimari ile ilişki kurabilen bir kimlikte projelendirilmesi doğrudur. Fakat ülkemizdeki uygulamalara yansımadağı görülmektedir. Ülkemizde de kabul edilen ve ‘ortak bir dile sahip’ olarak niteleyebileceğimiz Avrupa merkezli koruma ve yeniden işlevlendirme kriterlerine göre, Avrupa ülkelerinde yapılan uygulamaları örnek göstererek, karşılaştırmalı olarak konuyu tartışmak ve değerlendirmek, 19.yy binaları iç mekanlarında biçimsel kimliğin sürdürülebilir olmasında cephelerin korunduğı kadar iç mekan dokularının korunup yaşatılması oldukça önemlidir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Türkiye’de tarihi değere sahip ve kültürel miras olarak kabul edilen yapıları, koruma ve yeniden işlevlendirme kriterleri doğrultusunda yenilerken, yapıların özgün mimari özelliklerini sadece dış cephede değil, iç mekan kimliğini de korumaya yönelik bir öncelikle hareket etmenin gerekliliğini vurgulamak ve mevcut örnekler üzerinden konuyu ele alarak, yenilenen tarihi binalardaki iç mekan kimliği sorununa dikkat çekmek ve öneriler çerçevesinde tartışmaya açmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda, pilot bölge olarak seçilen Beyoğlu’ndaki 19.Yüzyıl’ın kagir binaları üzerinden konuyu ele alarak bir eleştiri getirmek ve öneriler geliştirerek alt yapı oluşturmak önemli görülmüştür.

Günümüzde tarihi yapıları, yeniden işlevlendirerek korumak, en yaygın yöntemler arasındadır. Araştırma kapsamına alınan binaların benzer işleve sahip örnekler olması, kimlik sorunun ortaya konması adına belirleyici role sahiptir. Bu nedenle ‘‘ Kültür ve Sanat Merkezi ve Müze’’ olarak işlevlendirilen, 19.Yüzyıl’da apartman, otel, banka olarak kullanılmış binalar seçilmiştir. Seçilen yapıların ilk projeleri ile mevcut durumlarını ve yeniden işlevlendirme sürecini gösterir projeleri inceleyerek, iç mekânların kimlik özelliklerini belirleme yolu ile mekanlarda değer kaybı yaratan unsurların ortaya konulması hedeflenmiştir.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Tez çalışması kapsamında, “ Kültür ve Sanat Merkezi ve Müze” işlevine sahip yapıların çoğunlukta olduğu İstanbul Beyoğlu bölgesinde yer alan 7 bina belirlenmiştir. Binaların özgün ve yenileme sonrası iç mekan özellikleri araştırılmış, Beyoğlu'nun tarihsel gelişimi, sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı gözönünde bulundurularak, binaların yer aldığı çevre ile etkileşimine de değinilerek koruma ve yenileme kriterleri doğrultusunda irdelenmiştir.

Karşılaştırmalı saptama amacıyla ayrıca, Avrupa kentlerine ait örnekler işlev benzerlikleri göz önünde tutularak; Amsterdam, Atina, Dresden, Malaga, Oviedo-Asturias, Paris, Prag, St.Petersburg, Sofya, Bükreş ve Viyana'daki yapılar arasından belirlenmiştir. Beyoğlu'ndaki örneklerle eş zamanlı olarak 19.Yüzyıl'da inşa edilen ve bugün “Kültür Sanat Merkezi ve Müze” olarak kullanılan bu yapılar da, Avrupa koruma ve yeniden işlevlendirme kriterleri ele alınarak incelenmiş, iç mekan kimlik özelliklerini koruma durumu saptanmış, toplanan veriler Beyoğlu'nda seçilen binaların mekan kimliklerini değerlendirmede kullanılmıştır.

1.3 Çalışmanın Araştırma Yöntemi

Beyoğlu bölgesinde seçilen “ Kültür, Sanat Merkezi ve Müze” olarak işlevlendirilmiş 19.Yüzyıl yapılarının projeleri, mimarları ile görüşülerek ya da Anıtlar Kurulu'ndan temin edilmiştir. Yapılar gezilmiş, fotoğraflar ile bugünkü kullanım durumları belgelenmiştir. Kütüphane kaynakları, internet web kaynakları, kitaplar, bültenler, makaleler, gazete yazıları, ve bilimsel yazılar üzerinden binaların eski ve yeni durumları ile ilgili geniş çaplı bir araştırma yapılarak veriler toplanmıştır. Genel tarama; ilişkisel tarama yapılmış, anlık durum saptama, zamansal gelişim ve değişimler saptanmıştır.

Bu değerlendirmenin yapılabilmesini sağlayan mevzuat araştırması için ilgili ilke kararları, tüzükler, yasalar incelenmiştir. Konu ile ilgili olarak, yeniden yapıma

yönelik doğrudan ya da dolaylı olabilecek maddeler değerlendirilmiş ve bir altlık oluşturmuştur.

Avrupa'da Kültür Sanat Merkezi ve Müze olarak işlevlendirilen binaların da belirlenmiş koruma kriterleri çerçevesinde restore edildiği görülmektedir. Avrupa'da koruma uygulamalarını biçimlendiren Uluslararası Tüzükler incelenmiştir. Avrupa'da incelenen binalar da bu tüzükler çerçevesinde irdelenmiştir.

Doğrudan gözlem yoluyla yapılan incelemelere ek olarak, ilgili kişilerle röportajlar yapılmış, elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Ayrıca, mekanları deneyimleyen kişilerle bir dizi anket çalışması gerçekleştirilmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir. Literatür taraması ile elde edilen verilerle bütünleşen çalışma sonuçları teze aktarılmıştır.

2. BEYOĞLU'NDA 19.YY. BİNALARI ÖZELLİKLERİ VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

Günümüzde İstanbul'un kentsel silüetinde, Galata, Pera ve Beyoğlu semtlerinde, Osmanlı'nın Avrupa eklektisist stilleri doğrultusunda inşa edilmiş ve 19.yy'a tarihlenen kagir bina stoğu görülmektedir. İncelenen bölgede, yapılaşma, Levantenlerin etkileri, binaların yapısal özellikleri, cephe özellikleri, işlevsel özellikleri Türkiye'de Koruma ve yeniden işlevlendirme kriterleri ışığı altında irdelenecektir.

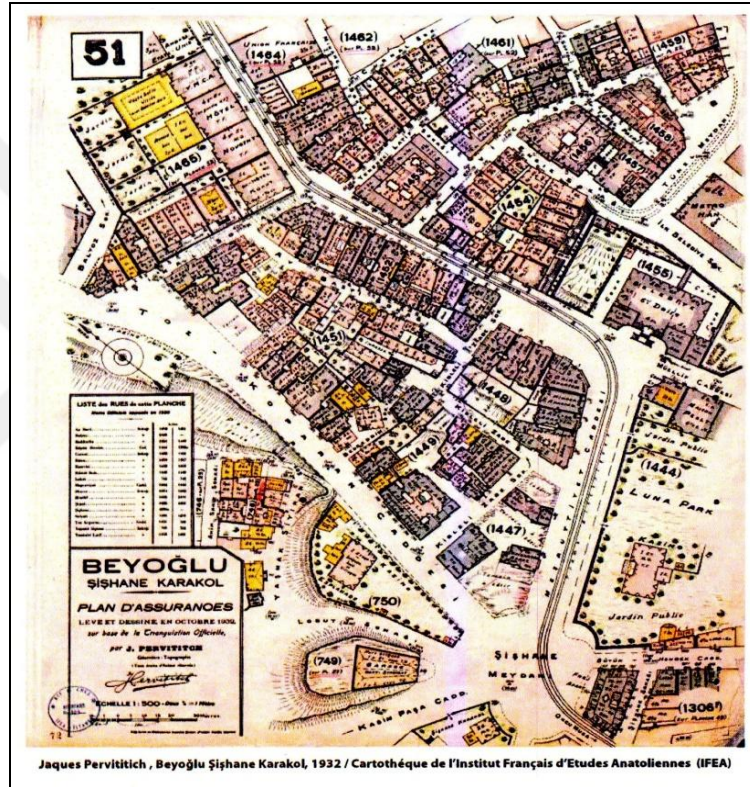
2.1 Beyoğlu'nda Yapılaşma

İstanbul ile ilgili kaynaklarda, çalışmada binaların incelendiği bölgedeki liman ve yakın çevresi “Galata”, Tünel ile Taksim arasında kalan uzantısı ise “Pera” ya da “Beyoğlu” olarak anılmaktadır (Akın, 2002. Şekil 2.1)

Şekil 2.1: Galata Pera Haritası .Kültür İstanbul arşivinden...

Bugün Beyoğlu diye adlandırılan bölge (Şekil 2.2), gerek kültürel, gerek etnik yapısının getirdiği özel yaşam tarzıyla, İstanbul içinde farklı bir öneme sahip olmuş, gerçekte ise ne tam anlamıyla Avrupalı, ne de Osmanlı olabilmıştır. Galata sahiline ilk çağda “karşıdaki Sykai’da” anlamına gelen “Peran en Sykais” denilirken, burada “karşıda” anlamına gelen Peran ve iskele anlamına gelen Perama kelimeleri sonraları, önce Cenevizliler tarafından Galata, bir süre sonra da yabancılar ve Levantenler tarafından Beyoğlu için kullanılmıştır (Eyice, 1994).

Şekil 2.2: Beyoğlu Şişhane Haritası (Pervititch)

Bölgeden bazı kaynaklarda Sykudis ve Sykaena olarak da söz edildiği görülmektedir (Arseven, 1989).

19.yüzyıl başlarında Beyoğlu'nun mimari dokusu genellikle devamlı ikamet eden azınlıkların evleri ve Müslümanların yazlık köşkleri olan bahçeli evlerden oluşmuştur. Bu dönemde yerleşim çok gelişmemiş ve sokak düzeni tam olarak kurulmadığı için araç trafiği de çok yaygınlaşmamıştır. Sadece İstiklal caddesinde 2-

3 katlı tamamı taş veya altı taş üstü ahşap evler de yer almaktadır (Dökmeci ve Çıracı 1990).

Bu dönemde, çeşitli nedenlerle İstanbul'a gelerek kendileri gibi yerli ya da yabancı gayrimüslimlerle evlenip kente yerleşen Avrupalılar olan Levantenler de yaşadıkları bölgelerdeki önemli fiziksel ve sosyal niteliklerle, kente kültürüne zenginlik katmış ve Beyoğlu'nda gündelik yaşamı etkilemişlerdir (Akın, 2002).

Beyoğlu Levantenleri arasında İtalyan ve Fransız'ların yoğun olduğu Latin grubu ve ikinci derecedeki Avusturya, İngiliz ve Almanlar'dan oluşan Anglo Germen grubu, kültürel atmosferde birinci derecedeki güç sahipleri olmuştur. Müzikten sahne sanatlarına, edebiyattan resime, fotoğrafçılıktan gazeteciliğe ve hatta bazı bilim dallarındaki çalışmalara kadar, bu Batılı gruplar kentin kültürel dokusunu oluşturmuştur (Cezar, 1991).

1839 Tanzimat Ferman'ının etkileri Osmanlı İmparatorluğu'nun her bölgesini aynı yoğunlukta ulaşmamış iken Beyoğlu bu etkilerin en belirgin görüldüğü bölge olma özelliğine sahiptir. Modernleşme çabasındaki Osmanlı İmparatorluğu'nun, Batı'ya açılan pencerelerinden biri olarak görülen Beyoğlu, yapılan değişikliklerin büyüklüğü ile kendini en çok duyuran ve gelişmeleri kabullenen bölge olmuştur . (Kaptan, 1993). Böylece Fermanın getirmiş olduğu kurumsal reformların da etkisiyle Beyoğlu'nun, kent dokusu ve mimari yapısı değişmiş, Osmanlı-İslam kent imajı yerini Çelik'in deyimi ile "Avrupa biçim ve unsurlarını içeren, daha kozmopolit bir yapıya bırakmıştır" (Çelik, 1998).

Bu dönemde Galata'nın kuzeyindeki tepe üzerinde bulunan Beyoğlu'nun nüfusu, kentin ana arteri olan İstikal Caddesinde yoğunlaşmıştır. İstiklal Caddesi'nin kuzey batısında kalan yamaçtaki Tepebaşı ile daha da kuzeydeki Tatavla Beyoğlu'nun dış mahalleleri olup ve burada genellikle gayrimüslimler ikamet etmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısının başlarında ise, Galata surları yıkılmış ve yeni bir mahalle gelişmiştir. Bu bölgede ön planda çeşitli büyüklükte evler, konaklar bulunurken yeşil alana pek yer verilmemiştir. Burası, Beyoğlu'nun ve taş mimarisinin başlangıcıdır. Küçük Hendek Sokağı çevresi ise büyük bahçeli konaklarıyla o dönem hala banliyö özelliğini korumuştur. Bu konakların bir bölümü 19.yüzyılın ikinci yarısında

azınlıkların eline geçmiş böylece mahalle Müslüman kimliğini yitirmeye başlamıştır. Bu binaların yerlerine kısa süre sonra gelir getiren yeni binalar inşa edilmiştir. 19.yüzyılın ortalarında, İstanbul'a gelen Fransız Elçisi Durand de Fontmagne kentle ilgili notlarında, Grande Rue De Pera (İstiklal Caddesini) Frenk Mahallesi olarak tanımlamış, güzel evler, elçilik sarayları ve mağazalar bulunduğunu yazmıştır. Karşı yakada pembe boyalı Topçu Kışlası'nın, sol yakada ise Veba Hastanesi'nin bulunduğunu belirtmiştir(Dökmeci ve Çıracı, 1990). Galata'da 1840 haritasında görülen boş araziler, 1870'lerde tamamen dolmuştur ve 20. yüzyılın başlarında yapılaşmış olan kuzey ve kuzeybatıya doğru genişlemeye başlamıştır.

19. yüzyıl ikinci yarısında Galatasaray ve Taksim arası gelişmiş ve bölge kapitülasyonların koruması altındaki yabancıların, bankerlerin, tüccarların, armatörlerin ve kozmopolit bir çevreye yerleşmek isteyen zenginlerin yaşam alanı olmuştur. İstiklal Caddesi boyunca yeni restoranlar ve kahvehaneler açılmıştır. İtalyan yoksullarına yardım için bir dernek ve bir İngiliz kriket kulübü de, Beyoğlu'ndaki sosyal yaşam hakkında fikir vermektedir. İstiklal Caddesi üzerindeki dükkanların vitrinlerinde sergilenen Avrupa mallarını görmek veya satın almak için gelen zengin İstanbulluların da Beyoğlu'nu keşifleri kentin kalabalığını arttırmıştır (Dökmeci ve Çıracı, 1990).

2.1.1 Osmanlı'nın Yerleşim Politikasının Etkileri

Beyoğlu'nda ilk geniş çaplı yerleşim, Osmanlı'ların İstanbul'u almasıyla surların işlevini kaybetmesi sonucunda, Galata Kulesi'nin üst kısımlarına doğru çıkan Cenevizliler ve bölgeye gelen Türk'lerin inşa ettiği evler ile bugünkü Tünel civarında oluşmuştur. Bu tarihten başlayarak Galata'daki ticaret ve yabancıların İstanbul'da elde ettikleri ayrıcalıklar nedeniyle çekicilik kazanan bölgeye zamanla, Levanten, Rum, Ermeni, Musevi cemaatler yerleşmişlerdir. Bu çok çeşitli toplumlar kendi kültürlerini içinde buldukları Osmanlı kültürü ile bütünleştirerek, yaşam tarzlarıyla İstanbul'da farklı bir mimari çevrenin oluşmasına neden olmuşlardır. Hatta bu yeni kültürü yalnızca burada konuşulan Perot dilini oluşturacak kadar ileri götürmüşlerdir.

19.yy'da en üst noktaya ulaşan bu kültürel gelişim, Kurtuluş Savaşı sonrasında Lozan Antlaşması (1923) ile bölgede etkinlik gösteren yabancıların, ayrıcalıklarını kaybederek burayı terk etmeye başlamaları ve 6-7 Eylül olayları ile tamamen çekilmeleriyle son bulmuş, Beyoğlu için bir dönemin kapanıp, yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur.

Yabancı elçiliklerin bulunduğu Beyoğlu'nun ekonomik açıdan gelişimi 19.yy da hızlanmıştır. Osmanlı'nın modernleşmesi bölgedeki kurumlarla kendini göstermeye başlamıştır.1839 Tanzimat Fermanı'nın ilanından önce 1831'de kurulan "Ebniye-i Hassa Müdürlüğü" bölgedeki mimari faaliyetlere bir standart getirmeyi amaçlamaktadır. Yeni yönetmeliklerle kentsel yapının daha sistemli olmasına çalışılmıştır.

1839 Tanzimat Fermanı ile getirilen yeniliklerden biri, daha önceleri kentin oluşumunu, bununla birlikte de görünümünü büyük ölçüde etkileyen müslüman-gayrimüslim ayrımının ortadan kaldırılmasıdır. Hem sosyal,ekonomik,politik vb. konularda önemli bir değişim getirmekte, hem de fiziksel çevre açısından yeni bir düzene olanak tanımaktadır. Daha önce müslümanların ve gayrimüslümlerin yapılarına, birbirinden ayrılabilmeleri için kat sayısı,malzeme ve renk gibi konularda sınırlamalar getiren kurallar, Ebniye nizamnameleriyle kalkmakta ve diğer alanlardaki eşitlik mimariye de aktarılmaktadır (Akın, 2002).

1855'te Paris Belediyesi örnek alınarak kurulan belediye teşkilatı, bir şehremini (belediye başkanı) ve oniki üyeli bir kurul tarafından yönetilmektedir. Şehir emaneti, İstanbul'u ondört bölgeye ayırmış ve her bölge için ayrı bir belediye çalışması yürütülmesini öngörmüştür. Bu ondört bölgeden sadece altıncısı 1858'de, Galata ve Beyoğlu semtleri için belediye görevine başlamıştır. Zamanının en çağdaş semti olarak kabul gören Beyoğlu'nda belediyenin kurulması ile çeşitli imar faaliyetleri başlamıştır. Sokak ve caddelerin genişletilmesi, aydınlatılması ve onarımı, kargir inşaat yapımının kontrolü, kanalizasyon, su gibi altyapı faaliyetleri, yeşil alanların kararı Altıncı Daire'nin görevleri arasında yer almaktadır.

1856'da gayrimüslimlerin isimlendirmesiyle Grande Rue de Pera (müslümanlara göre Cadde-i Kebir) Dolmabahçe'deki havagazı fabrikasından gelen gazla

aydınlanmaya başlamıştır. Ayrıca varlıklı semt sakinleri de, evlerine havagazi tesisatı döşetme konusunda izin almışlardır.

Altıncı Daire'nin kurulması ve 1870 yangını, Beyoğlu'nda mimari yapılanma açısından bir dönüm noktası olmuştur. Bölgede, yangınlar veya yıkımlar sonucu boş kalan yerlerde yollar genişletilerek Batı standardına getirilmiş, küçük parseller birleştirilerek, kat adetleri arttırılmıştır. Boş parseller üzerine inşa edilen yeni binalar Batı örneğinde olduğu gibi kargirden, çok katlı ve birden fazla ailenin oturmasına olanak verecek şekilde tasarlanmıştır. Böylece çağdaş yapı malzemeleri kullanılan, bezemeli cepheleri, Fransız pencereleri ve modern yaşamın gerektirdiği tesisat sistemleriyle, ilk apartmanlar ortaya çıkmıştır (Durudoğan, 1998).

Bölge halkı, belediyeleri, kendi dinleri, dilleri, çıkardıkları gazeteleri ve başkentin orta-üst gelir grubunu oluşturan nüfuslarıyla, bir tür kent içinde kent yaratmıştır. Batıyı yakalamak isteyen Osmanlı'nın ileri gelenleri kendilerini burada Batıya yakın hissetmiş, Osmanlı padişahları bile 19.yy'da önce Çırağan, ardından da Dolmabahçe ve Yıldız Saraylarını inşa ettirerek bu yakaya taşınmıştır (Dökmeci ve Çıracı, 1990).

1874'te Galata'yı Beyoğlu'na bağlayan Tünel hizmete girmiştir. Avrupa'nın birçok şehri ile eş zamanlı, hatta daha evvel hizmete giren bu yer altı toplu taşıma sistemi Karaköy-Beyoğlu bağlantısına kolay ulaşım sağlamıştır. Büyük Cadde (bugünkü İstiklal Caddesi) üzerinde önce atlı, 1913'ten sonra ise elektrikli tramvay hizmete girmiştir (Akin, 2002).

2.1.2 Levantenlerin Mimariye Katkıları

Elçiliklerin Beyoğlu'na taşınması ile birlikte, 17.yy'dan itibaren Levanten ve gayrimüslim gruplar, Venedik, Fransız ve İngiliz Elçilikleri çevresinde yaşamaya başlamışlardır. Yeni mahalleler eklenmiş, yerleşim Galatasaray'a kadar ilerlemiştir. Hristiyan tüccarların çoğu Beyoğlu'nda oturmaktadır. Dükkanları Galata'da rıhtımda olan tüccarların evleri, yukarıda Beyoğlu'nda bulunmaktadır. 17.yy başlarında Beyoğlu'nun başlıca semtleri; Tünel'den Galatasaray'a giderken sağda Dört Yol (İstiklal caddesinin Kumbaracı yokuşu ile birleştiği yer) Tomtom, Polonya sokakları, sol yanda ise Asmalımescit'tir. Aynı yüzyılın sonlarında Balıkpazarı semtinin

gelişmeye başladığı görülmektedir. Dört Yol, Polonya ve Tomtom mahalleleri, elçiliklerin, hristiyanların yerleşik olduğu semtler olduğu saptanmıştır. Müslümanların çoğunlukta olduğu mahalleler ise Asmalımescit ve Galatasaray'dır. Yerleşim alanlarının artmasıyla birlikte, özellikle İstanbul'un ahşap mimarisi için her zaman tehlike oluşturmuş olan yangınlar, kendini göstermeye başlamıştır. Kaynaklardan o dönemde mimaride, bilinçsizce, ahşap malzemenin tercih edildiğini ve alınan kimi kararlarla bunun önüne geçilmeye çalışıldığı görülmektedir. 17.yy da çıkan yangınlar önlem alınmasını gerektirmiştir. Arşivlerde 1696 tarihli İstanbul Kaymakamı Osman Paşa'ya yönelik bir buyruğun metni bulunmaktadır. Bu metinde "Bundan sonra İstanbul ve Galata'da yapılacak ev ve dükkanları yangın felaketinden önlemek üzere, taştan, kil ve kerpiçten yapılacağı" bildirilmiştir (Dökmeci ve Çıracı,1990).

Pera bölgesinin en parlak dönemi olan 19. yy.'da semtin gelişmesinde en büyük rol Levantenler'dedir. Levantenler İtalyan kökenli Avrupalılardır. Bölgede bu kadar yabancı grup yer alırken Müslüman kesim azınlıkta kalmaktadır. Semtin nüfusunu ağırlıklı bölümünü oluşturan Osmanlı İmparatorluğu içindeki bu yabancı kesim, kültürel, sosyal ve yaşam biçimleri yönünden Türk halkından oldukça farklı bir yapıya sahiptir. Burada yaşayan Levantenler ve azınlıklar sahip oldukları geniş olanaklar ile Pera bölgesini her yönden oldukça yüksek bir seviyeye taşımışlardır. Bölge adeta bir Avrupa başşehri görünümünde bulunmaktadır. Binaları, insanları, kılık kıyafetleri, eğlence hayatları, mağazaları, otelleri, restoranları, o dönemde kısıtlı olan iletişimin ileri seviyede olduğu postane ve telgrafhaneleriyle çok farklı ve zengin bir yapısı vardır. İstanbul içindeki semtlerle iletişim zor sağlanırken, Avrupa ile telgraf trafiği vardır. Fransa ile arasında yalnızca altı günlük uzaklığı bulunan Pera, 19.yy ortalarında yirmi hat üzerinden çalışıp, dünyanın dört tarafına ulaşım yapan buharlı gemilere kavuşmuştur (Ubicini,1977).

Mimari anlamda, elçilik saraylarını merkez alan birçok görkemli yapı, iç mimari örnekler Beyoğlu'nda bulunmaktadır. Beyoğlu'ndaki yeni yapıların faaliyetlerinde Levanten ve gayrimüslim olan mimarlar etkin bir şekilde çalışmışlardır. Birçok konut, pasaj, kilise gibi yapıların dışında önemli sefarethanelerin de proje ve uygulama aşamalarını yürütmüşlerdir. Pera'daki yapılaşmanın sefarethaneler ve bu merkez etrafında oluşan yoğunlaşma ile gerçekleştiğinden mimari üslubun

belirlenmesinde ağırlıklı olarak bu anıtsal binaların büyük rolü olduğu görülmektedir. Bölgede neoklasik üslup birçok binada dikkat çekmektedir. Bu üslubun yaygınlaşmasına neden olan sefarethaneleer büyük arazileri içinde din ve eğitim kurumlarını da içine alarak ayrı birer dünya oluşturmuşlardır.

Bölgedeki konut mimarisine genel olarak bakıldığında, dar parselasyon sebebiyle direkt olarak sokağa açılan giriş kapıları, üst katlarda da diğer katların devamı şeklinde pencere düzenleri ve arka cephede küçük taşlıkları tipik semt konutlarının özelliklerini içermektedir. 19. yy. da kâgirleşen semte ait eski ahşap yapıların bir kısmı günümüze ulaşabilmiştir. Ara sokaklardaki dar parsellerdeki yapıların yerine arsalar boşaldıkça daha yüksek katlı apartmanlar yapılmıştır. İstiklal Caddesi üzerinde ve köşe parsellerde yer alan görkemli örnekler dışında, ara sokaklar da yörenin özgün yapı örneği arasına giren kapalı ya da bir tarafı açık bir avlu etrafında çok sayıda daireden oluşan, oranları ile bir yapı adası büyüklüğünde büyük konutlarda yer almaktadır. Görkemli cephe ve kitleleriyle anıtsal konut örneklerini oluşturan bu yapıların bazıları bu ailelerin adıyla anılan yapılardır. Yine bölgenin konut örnekleri arasında rastlanan diğer bir grup, sıraevlerdir. Bu ev tipi, dönemin üslup özellikleri açısından Batılı biçimlere en çok bağlı kalan örneklerindendir.

Osmanlılar için Pera, frenk İstanbul'u temsil etmektedir. 19.yy da şehrin finans ve eğlence merkezi olmuştur. Elçiliklerin bulunduğu bölgedir. Pera Palas Oteli, Doğu Ekspresi'nin yolcuları için bu bölgede inşa edilmiştir. Osmanlılar'ın İstanbul'u "Batılı" bir kente dönüştürme emelleri doğrultusunda, Pera; 19.yy sonunda kentsel dönüşüm için deneylerin yapıldığı bir alan haline gelmiştir. Bu bölgede yasallaşacak reformlar şehrin geri kalanının kent planlaması için de bir model oluşturması düşünülmektedir. Planlama çok başarılı sonuç vermese de, Pera, büro binaları, tiyatrolar, oteller, mağazalar ve çok katlı apartman binaları gibi modern yaşamın sembolleri ile donanarak şehrin ilk Avrupai semti haline gelmiştir (Çelik 1996).

1840'lardan sonra gayrimüslim halk Avrupalılaşmaya başlamıştır. Batı tipi yaşam, konuk ağırlamada mobilyalarda, yemek yeme tarzında, eğitimde birçok değişim azınlıklarda görülmüştür. Daha sonra bu yaşam tarzı Saray'a sıçramıştır(Gülersoy, 1990).

Çağdaşlaşma ve yenileşme hareketlerinin, Avrupa kültürü ile sürekli ilişkide olan Beyoğlu'nda başlamış olması, Beyoğlu halkında sosyal bakımdan çağdaş Avrupa kentlerine benzer bir yaşam isteği uyandırmıştır. Böylece Beyoğlu sokaklarının genişletilmesi, temizlenmesi, gaz lambalarıyla aydınlatılması ve diğer kent hizmetlerinin sağlanması bütün İstanbul'a örnek olmuş ve 1861 den başlayarak tarihi yarımada da uygulanmaya başlanmıştır. Beyoğlu bir yandan fiziksel bakımdan yenileşirken, öte yandan sosyal bakımdan da yavaş yavaş bir Avrupa kenti görünümü almıştır. Beyoğlu caddesinin iki yakasındaki Küçük ve Büyük Mezarlık alanındaki parklar, bir yandan kentin yeşil silüetini tamamlarken öte yandan tıpkı Avrupa kent parkları gibi halkın gezinti ve buluşma yeri olmuştur (Dökmeci ve Çıracı, 1990).

2.2 Binaların Yapısal Özellikleri

İmparatorluktaki batılılaşma hareketlerinin etkisi ile, Beyoğlu, 19.yy da, gayrimüslim azınlıklar, Levantenler ve İstanbul'da çalışan Avrupalılardan oluşan nüfusu ile tercih edilir bir yerleşim bölgesi olma özelliğini sürdürmüş, 19.yy ın özellikle ikinci yarısından itibaren imar hareketleri hızlanmıştır. Batılı yaşam tarzının sembelleri eğlence ve alışveriş mekânları ile o güne değin tarihi yarımada ve Boğaz köylerinde görülen geleneksel geniş ailelerin kullandığı konut anlayışı, Beyoğlu'nda uygulanmaya başlayan yeni örneklerle terk edilmeye başlanmıştır.

Kilise, sinagog, vb. dinsel yapılar ile birlikte, ilk elçilikler, ilk tiyatrolar, ilk belediye, ilk oteller, restoranlar, kafeler ve pasajlar ile, geleneksel düzenin dışındaki ilk konut uygulamaları da Beyoğlu'nda görülmüştür. Çok katlı apartmanlaşma, sıra evler, bir-iki örnekte karşılaşılan kapalı veya bir tarafı açık bir avlu çevresinde gelişen ve çok sayıda daire içeren, bir konut adası niteliğindeki büyük konutlar, bölgenin özgün yapı tipleri olmuştur (Akın, 2002).

Semtin yapılaşma düzeninde, iki önemli ulaşım aksı (İstiklal ve Sıraselviler Caddeleri) üzerinde cephe genişliğinin fazla tutulabildiği yapılara rastlanmakla birlikte, yan sokaklarda çoğu dar parselasyon üzerinde bitişik düzende yerleşmiş, çoğunluğu 4-5 katlı yapılardan oluşan ve yeşilin az olduğu bir fiziksel doku görülmektedir (Çapacıoğlu, 2000).

Çok katlı yapılaşmalar, özellikle Galata-Pera’da ortaya çıkan fiziksel çevreye yığılan nüfusun ve ekonominin artan baskısını karşılamak üzere ortaya çıkmış, 19.yy ın ortalarında ise, ahşap konutların çıkan yangınlar ve dış etkiler ile yapımının kısıtlanması sonucu ortaya çıkan kargir yapıların planlamasındaki kuvvetli etki ile birleşerek, dönemin karakteristik konut yapılarını meydana getirmişlerdir. (Ünal, 1979). Dönemin yazılı kaynaklarından ve gravürlerden anlaşıldığı kadarıyla 19.yy ın ikinci yarısına kadar bölgedeki konutlar az katlı ve tek bir ailenin barındığı evler şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Bir kısmı, İstiklal ve Tepebaşı Caddeleri boyunca uzanan ve bahçeler içindeki büyük köşklendir (Denel, 1982).

19.yy sonlarına doğru Beyoğlu’nda iki, üç katlı ve içinde tek ailenin oturduğu bu konutlardan, gerek var olanların yerine yenileri yapıldıkça, gerekse boş alanlara konutlar inşa edildikçe birden fazla aileyi barındıran çok katlı apartmanlara doğru gidildiği görülmektedir (Ubicini, 1977).

Çoğunlukla varlıklı ailelerin sahibi oldukları ve 19.yy’ın ikinci yarısında çıkartılan nizamname maddelerinden yararlanılarak inşa edilen, fazla sayıda odayı barındıran, iki veya üç katlı kargir birimler, geleneksel doku içinde apartmanlaşma sayılmasa da, çok katlı yapılara geçişi göstermişlerdir. Union Française’nin sırasındaki Vallauray’nin malikanesi, Yunanlı banker Zarifi’nin, Glavany ve Caro Ailelerinin Petits-Champs’daki evleri, ünlü piyano yapımcısı Alexandre Commendinger’in Polonya sokağındaki evi, Katolik Ermeni Azaryan Efendi’nin Tiyatro sokağının köşesindeki evi, küçük kilisesi ile birlikte Galatasaray Hamamı’na yakın bir bahçenin ortasına kurulmuş olan Devaux Köşkü, apartmanlaşmaya geçişi sağlayan büyük evlere örnek gösterilebilirler (Duhani, 1984).

Batıda sanayi devrimi devamında gelen yoğun ticaret ve bireysel servet birikimi ile işyerleri ve konutlar birbirinden ayrılmıştır. Orta çaplı tüccarların artması şehirlerde sıraevleri ortaya çıkarmıştır. Taksim Surp Agop Evleri gibi sıra ev dizileri, tek aileli konuttan çok katlı çok ailenin barındığı konutlara (apartmanlara) geçişte bir ara çözüm olmuştur. Bu yapılar, İslam ve Hristiyan olan küçük esnaf, tüccar ve sanatkarlarla orta-küçük bürokratlardan oluşan kullanıcı kesimin konutlarıdır (Batur ve diğ., 1979).

Apartmanlaşma ile, geleneksel tekniklerle yapılan ve tek aileyi barındıran az katlı konutlardan, çağdaş malzeme olarak demir putrellerin kullanılması suretiyle geniş açıklıkların geçildiği ve birden fazla aileyi barındıran konutlar inşa edilmiştir. Belirli bir nüfus artışının yanı sıra, apartman gibi çok aileyi barındıran çok katlı bir konutta yaşayabilecek toplumsal yapıya sahip olunması ve çok katlı binayı yapabilecek ekonomik ve teknik gücün bulunmasının da rolü vardır (Ünal, 1979).

Bu apartmanlar, serbest planlamaya olanak veren geniş parsellerin yanında, Avrupalı çağdaşlarından ancak cephe ve süsleme düzeyinde etkilenmiş, yenilikler plan şemasına henüz geçememiştir. Oturma birimlerine ait planların geliştirilmesinde, olabildiğince çok sayıda oda elde etmeyi amaçlayan nicel ölçütlerin üstün geldiği ve bu zorlamayla plan tasarımı rutin tekdüzelik içinde, geleneksel koridora alternatif sunmayan şemalardan oluşmuştur (Barillari ve Godoli, 1997). Apartmanlaşma, modern sanayi toplumlarının orta tabakalarının işçi ve memurlarının konutu olmuş ve toplumun orta tabaka yaratma biçim ve hızına koşut olarak gelişmiştir (Ubicini, 1977)

Beyoğlu, 19. yüzyılda dış dünya ile ticari ilişkilerini kurmak için iletişim teknolojilerini barındıran yeni yapılanmalara gitmiştir. Yeni ilişki biçimlerinin gelişmesi, kent merkezlerinde yeni istasyon binalarının, rıhtımların, postanelerin, bankaların ve sigorta şirketlerinin kurulmasını gerekli kılmıştır. Böylece Beyoğlu, ticaretin merkezi olmanın yanında kendisini sosyal iletişim mekânlarıyla da besleyerek nüfusu kendisine çeken kozmopolit bir yaşam alanı haline gelmiştir. Her sınıftan Avrupalının konuk edildiği bir doğu kenti olarak Beyoğlu hayatın her yönünün “gizlenmeden sergilendiği ve örgütlendiği” bir mekân şeklini almıştır (Köroğlu, 2005).

19.yüzyıl'da Batı etkisinde bulunan Osmanlı'ya, yeni bina tipleri ve yeni mimari üsluplar girmeye başlamıştır. Klasik, gotik, İslami üslupların yeni biçimleri ve art nouveau akımları, bankalar, tiyatrolar, büyük mağazalar, oteller ve apartmanlar ile birlikte cami ve türbe gibi geleneksel yapılarda da kullanılmıştır. Beyoğlu'nda o dönem daha çok neo-klasik üslupta binalar hakim olmuştur.

Geniş bahçelerin içinde bulunan batılı yaşam tarzının Osmanlı'ya girmesinin simgesi olarak yabancı elçiliklerde ön planda yer almıştır. Avrupalı ulusların elçiliklerinin Galata - Beyoğlu'nda olması bölgenin fiziki gelişiminde önemlidir. 19.yüzyılda da elçiliklere Avrupalı uluslara ait hastaneler, postane vb. kurumlar da eklenmiştir. Beyoğlu bu dönemde yabancı ve azınlık topluluklara hizmet eden yabancı hastanelerin en yoğun olarak bulunduğu bölge olmuştur. 19.yüzyılda artan dış ticaret ilişkileri ve verilen kapitülasyonlarla yabancı posta servisleri, okullar, kulüpler, borsa idaresi ve araştırma enstitüleri gibi bazı yabancı kuruluşlar da elçiliklerin çevresinde konumlanmıştır (Çelik, 1998).

19 yüzyılda Beyoğlu ve Galata bölgesinde yabancı ve gayrimüslim mimarların da etkisinde konut, pasaj, hastane, elçilik binaları vb. yapıların tasarımcıları olmuşlardır. Rus elçilik binasını yapmak üzere İstanbul'a gelen İtalyan asıllı İsviçreli mimar Gaspare ve kardeşi Giuseppe Fossati, Fransız mimar M. Vallaury, İngiliz Elçilik binası ve Gümüşsuyu Hastanesi mimarı M.WJ. Smith, Botter apartmanın İtalyan mimarı Raimondo d'Aronco, İtalyan mimar M. Mongeri, Altıncı Daire Belediyesi mimarı Barborini bu mimarlardan bazılarıdır.

19. yüzyılda şehrin mekansal organizasyonunda yaşanan değişikliklerle birlikte eski iş merkezinin yapısı değişmiştir ve yeni tip iş hanları ortaya çıkmıştır. Değişen ticari yapının elemanları olan ticarethaneler yanı sıra büyük mağaza ve bankalar da modern anlamdaki uzmanlaşma ve dış dünya ile olan ilişkilerin yoğunlaştığı Galata ve Beyoğlu bölgesinde görülmektedir. İstanbul'da geleneksel çarşı düzeni büyük ölçüde devam ederken, burada mağazalar, ticarethane ve depolama faaliyetleri belirgin alanlarda toplanmaya başlamıştır. 19. yüzyıl'ın son otuz yılında ise dünyadaki diğer büyük kentlerde görülen örneklerde olduğu gibi bazı mağazaların bütün bir bloğu kaplayacak şekilde yer aldığı pasajlar inşa edilmiştir. Böylece İstanbul 19. yüzyılda iki merkezli bir metropol olmuştur (Dökmeci ve Çıracı, 1990).

Ayrıca bu dönemde apartman tipi konutların mimari yapım tekniklerinde genellikle kargir yapım yöntemleri kullanıldığı görülmektedir. En çok görülen düzgün kesilip işlenmiş taşla kaplı tuğla duvar ve volta tekniğinde çalışılmış putrelli döşemedir. Beyoğlu'ndaki apartmanlar bu malzeme ve tekniklerle inşa edilmiştir (Batur, 1995).

Yapı malzemesi ve yapım teknolojisi değişiklikleri, 19.yüzyılın ilk yarısında Batı'da, Sanayi Devrimi ile başlamıştır. Osmanlı Mimarlığı'nda ise Tanzimat'ın ilanı sonrasında görülmeye başlanmıştır. Tanzimat Fermanı ile gayrimüslimlere eşit haklar tanınması ve bu kişilerin bu imtiyazlar sonrasında ekonomik durumlarının güçlenmesi ile Batı kültürü etkisindeki yaşam tarzlarının değiştirmek istemeleri, fiziksel mekânlara da yansımaya başlamıştır. Batılılaşma süreci içerisinde gerçekleştirilmek istenen imar hareketleri, birtakım düzenlemelere dayandırılarak, öncelikle sivil mimarlık örnekleri için uygulanmıştır.

Batılılaşma dönemi ile birlikte fabrikasyon ortamda üretilmeye başlanan ilk yapı malzemesi, batı normlu tuğla malzeme olmuştur. Bu malzeme ile birlikte yapım sistemi alanında değişim süreci başlamıştır. Düşey taşıyıcıların tuğla malzeme ile yığma tekniğinde inşa edildiği yapılar, 1840'lı yıllardan itibaren başlamıştır. 1848 tarihli Ebniye Beyannamesi'nde yer alan kargir yapı tarifinde, düşey taşıyıcıların taş malzeme ile yığma tekniğinde inşa edilmesi gerektiği belirtilmiştir. 1863 tarihli Turuk ve Ebniye Nizamnamesi ile 1875 tarihli İstanbul ve Bilad-ı Selase'de Yapılan Ebniye İnşa Durumlarına Dair Nizamname'nin ilgili maddelerinde, düşey taşıyıcı duvarlarda taşın yanında batı normlu tuğla malzemenin de kullanılması gerektiği hükmüne yer verilmiştir. Yatay taşıyıcılarda volta döşeme tekniğinin kullanıldığı yapılar ise, 19. yüzyılın ikinci yarısında, 1870 li yıllardan itibaren uygulanmaya başlanmıştır ve 1882 tarihli Ebniye Kanunu ile, halkın inşa edeceği kargir yapılarda bu yeni yapım teknolojisinin de kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Daha önceki yasal düzenlemelerde de tarif edildiği gibi yarı kargir yapılarda ise, düşey taşıyıcıların tuğla malzeme ile yatay taşıyıcıların ahşap malzeme ile inşa edilmesi hükmü değişikliğe uğramadan devam ettirilmiştir. Yürürlüğe giren tüm yasal düzenlemeler, özellikle ahşap sivil mimarlık örneklerinin kargire dönüştürülmesine yönelik olmuş ve bu değişim toplumun sosyo-kültürel yapısında yaşanan modernleşme hareketiyle doğru orantılı olarak gerçekleşmiştir.

Beyoğlu bölgesi, 19. yy ikinci yarısı konut mimarisi yapım sistemleri iki ana başlık altında incelenmektedir;

1. Düşey taşıyıcısı yığma kargir (tuğla), yatay taşıyıcısı ahşap kirişleme (yarı kârgir sistem)

2. Düşey taşıyıcısı yığma kargir (tuğla), yatay taşıyıcısı volta döşeme (kargir sistem)

2.2.1 Yarı Kargir Yapım Sistemi

(Düşey Taşıyıcısı Yığma Kargir, Yatay Taşıyıcı Ahşap Kirişleme)

Endüstriyel yöntemlerle üretilen tuğlaların 6-8 / 10-12 / 21-23 cm ebatlarında standartlaşan bir ölçü düzeninde biçimlendirilmesi kullanım kolaylığını da getirmiştir. Taşıyıcı duvarlarda kullanılan bu tuğlaların örülmesinde değişik örgü biçimleri kullanılmıştır. Kılıcına ve kilit örgü sistemleri, gelenekselleşen birer teknik olmuştur. Kılıcına örgüde, birinci ve ikinci sıralara tam tuğlalar dizilmekte ve tuğla birimlerinin her sırada yarım tuğla boyu kaydırılması ile derzler alt ve üst sıradaki tuğlaların ortasına getirilmektedir. Kilit örgüde, birinci sıraya tuğlaların uzun kenarı, ikinci sıraya ise kısa kenarı üstüste konulmakta ve tuğla birimleri her sırada yarım tuğla boyu kaydırılarak derzler alt ve üst sıradaki tuğlaların ortasına gelecek şekilde dizilmektedir. Düşey taşıyıcıların modern ölçülü tuğla malzeme ile örüldüğü bu sistemde yatay taşıyıcılarda dönemin teknolojik açıdan çekme ve basınç mukavemetini karşılayabilen en uygun malzemesi olan ahşap kullanılmıştır. Kat döşemelerini taşıyan ahşap kirişler, kat döşemesi hizasında taşıyıcı duvarların kalınlığı azaltılarak meydana getirilen zemine ahşap bir taban aracılığı ile oturtulmuş ya da tuğla örgü taşıyıcı duvarlarda açılan yuvalara tespit edilmiştir. (Yergün, 2002.Şekil 2.3).

Bu ahşap taşıyıcı kirişler yapının dar kenarı yönünde (35-40cm) aralıklarla oluşturulmuştur. Bazı yapılarda bu ahşap kirişlerin uçları kılıç denilen elemanlara bağlanmıştır. Kılıçlar iki ayrı parçadan oluşmaktadır. Parçalardan birisi burçtur, ahşabın bulonla bağlandığı bu parça dövme demirden yapılmıştır. Diğer parça kamadır ve burcun serbest ucunda bulunan delikten geçirilerek bağlantısı sağlanır. Bu iki parça beraberce kılıç elemanını oluştururlar. Kılıç elemanının görevi her bir ahşap kirişi taşıyıcı beden duvarlarına esnek olarak bağlamaktır. Böylelikle ahşapların farklı olarak çalışabilmeleri sağlanmakta ve bu farklılıkların oluşturabileceği farklı gerilmelerin binayı etkilemesi önlenmektedir (Çelikkol, 1988).

Şekil 2.3: Beyoğlu Bölgesindeki Yıkılmış bir binada görülen Yarı Kargir Sistem Örneği

2.2.2 Kargir Yapım Sistemi

(Düşey Taşıyıcı Yığma Kargir, Yatay Taşıyıcı Volta Döşeme)

Düşey taşıyıcılar, modern ölçülerdeki tuğla malzeme ile yığma kargir tekniğinde yapılırken, yatay taşıyıcılar, 'putrelli' veya 'volta' döşeme olarak adlandırılan yapım tekniğinde inşa edilmektedir. Çelik putrel kullanılarak kurgulanan volta döşemelerde, geçilecek açıklığın bir yönünde sık çelik kirişlemeye gidilmesi ve arasının basık tonoz biçiminde kapatılması ile mekanların üzeri örtülmüştür. Çelik kirişlemeler arasındaki basık tonozların yapımında genellikle tuğla malzeme kullanılmaktadır.

Putrelli döşemeler, çelik profillerin geçtiği açıklığa göre, adi volta döşeme ve volta döşeme olarak ikiye ayrılmaktadır. NPI profillerinin 50 - 60 cm aralıklarla yerleştirildiği ve aralarının üç tuğla ile tonoz örüldüğü döşeme çeşidi adi volta döşemedir. Profil aralıklarının 150 cm olduğu ve aralarının kalıp yardımı ile

tuğlalarla tonoz örüldüğü döşeme şekli ise, volta döşeme olarak adlandırılmaktadır (Şekil 2.4).

Şekil 2.4: Nejat Eczacıbaşı Binası yeniden işlevlendirilirken, volta döşeme (BS)

Beyoğlu bölgesinde incelenen 19. yy ikinci yarısı konut yapılarında en çok rastlanılan yapıım sistemi, düşey taşıyıcısı yığma kargir - üst katlarda ahşap bağdadi - yatay taşıyıcısı volta döşeme olan kargir sistemdir.

Yapılarda bodrum katlar, taş duvar ile örülmüş ve döşemeleri genellikle tonoz ile geçilmiştir. Zemin kat döşemeleri ise volta döşeme olarak düzenlenmiştir. Zemin katta 45-50 cm olan duvarları taşıyıcı sistem ilkelerine göre birinci katta 35- 45 cm kalınlığa düşmektedir. Malzemesi ise dolu - boşluklu tuğladır. İç bölme duvarları genellikle ahşap bağdadi olarak yapılmıştır. İç mekân tavanlarında alçı kartonpiyer desenli bordürler kullanılmıştır. Genellikle birinci kat, kapalı çıkmaların başladığı kattır. Kapalı çıkmalar son katlarında balkon şeklini almaktadır. Ana cadde üzerine 120-130 cm taşan çıkmaların esas taşıyıcısı ‘U’ şeklinde bükülmüş bir ‘I’ putrelidir.

Bu I putreli bulunduğu kotta yapıyı çepeçevre kuşaklayan diğer bir I putreline perçinlenmiştir. Bu 'U' putrel ile cumbadaki çekme ve kesme kuvvetleri alınmaktadır. Cumbanın yapıya bağlandığı noktalardaki basınç kuvvetleri ise konsollarla alınmıştır. Bu konsollar bazen taş, bazen de dökme demirdir. Kat silmeleri bezen doğal taş olarak profillendirilip, yatay taşıyıcı sisteme metal kenetlerle bağlanmaktadır. Bazen de dökme malzeme kullanılarak kalıpla üretilmektedir. Merdiven basamakları ise genellikle mermer malzeme kullanılarak yapılmıştır. Kaba işlenmiş bulunan uç kısmı örgüye girerek her bir basamak ankastre konsol olarak yapıya bağlanmaktadır. Taş konsollarda ise yine duvar örgüsüne giren bir bölüm bulunmaktadır. Diğer uç ta serbest olarak çıkmayı taşımaktadır. Bu konsollar çok çeşitli boyut ve profillerde üretilmiş ve kullanılmıştır. Üzerine işlenmiş desenler ve kabartma süslemelerle aynı zamanda bir süsleme elemanı olarak kullanılmışlardır (Çelikkol,1988).

2.2.3. Taşıyıcı Sistem Elemanları

Yığma yapılarda yapının sabit ve hareketli yükleri çatı ve döşemeler yoluyla taşıyıcı olan yığma duvarlara, bu duvarlardan da sürekli temellerle zemine (toprağa) aktarılmaktadır. Bu yüklere ek olarak rüzgâr ve deprem yükleri ve varsa toprak yükleri de yapıyı etkilemektedir. Bir yığma yapının taşıyıcı sistem elemanları; temeller, taşıyıcı duvarlar, döşemeler ve çatılardır.

2.2.4. Cephe Özellikleri

Bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği olan biçimin, insan ve yaşam üzerindeki etkileri gibi, kent silüetini oluşturan mimari mekanların cepheleri de biçimsel özellikleri ile bu etkilenmede yer almaktadır. Bir mimari yapının göstergesi olan cepheler taşıdığı işaretler yoluyla çevre ile iletişim kurmaktadır. Cepheler biçimsel bir kompozisyon yansıtmaları ile birlikte kent kullanıcıları tarafından anlamlandırılmaktadır ve taşıdıkları anlamlar itibari ile bir kentin dilini oluşturmaktadır.

Beyoğlu'nda incelenmek için seçilen binaların cepheleri incelendiğinde, birçok mimari akımdan alıntı yapan eklektik akım görülmektedir. Eklektik, çeşitli

üslupların süsleme amacıyla bina cephelerinde karmaşık olarak kullanılmasıyla ortaya çıkmış bir anlayıştır. Uygulamada Klasik Barok, Gotik Barok, Rönesans ve Klasik gibi akımları bünyesinde aynı anda barındırmaktadır.

19.yüzyıl bina cephelerinde görülen bir diğer akım da Neo-Klasik akımdır. Eski Yunan ve Roma sanatını temel alan bir yaklaşım görülmektedir. Avrupa’da ve Osmanlı’da, 18.yüzyıldan sonra Eski Yunan, Roma ve Rönesans’ın etkisinde neo klasik eserler vardır (Şekil 2.5, Şekil 2.6)

Şekil 2.5:Neoklasik Cephe.Salt Beyoğlu(SA) **Şekil 2.6:** Neoklasik Cephe. Borusan Sanat(SA)

19 yüzyıl için en yeni sanat akımı “Art Nouveau” akımıdır. Bu akım 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında yaklaşık 25 yıl sürmüştür, önemli örnekler verilmiştir. Art Nouveau 19. yüzyılın son çeyreğinde Avrupa ülkelerinin bir politik istikrara ve refaha kavuştuğu yıllarda ortaya çıkmıştır ve yeni bir üretim biçimini geliştirip sahiplenmiş ülkelerde görülmektedir (Şekil 2.7).

Şekil 2.7: Art Nouveau Cephe. Deniz Palas(SA)

19. yüzyılda Beyoğlu, yenilikçi düşüncelerin ve “Art Nouveau” nun görüldüğü Avrupa başkentlerinin toplumsal koşullarına sahip farklı bir yapıya sahiptir. Osmanlı mimarlığında Batılı üslup ve biçimlerin, Osmanlı mimarları tarafından kullanımı 19.yüzyıl öncesi de görülmüştür. 18. Yüzyıl ortalarındaki Osmanlı Barok Üslubu uygulamalardan sonra 19.yüzyıl başındaki klasisist tasarımlarda Krikor ve Garabet Balyan, Melling, Smith ve Fossati’ler, ön plana çıkan isimleridir. Bu kuşağın çekilmesiyle birlikte 1860’lardan başlayarak okul, kışla, hükümet konağı, hastane vb. resmi binalarda neoklasik çizgiler görülse de kentsel mimaride bir Eklektisizm ön plana çıkmaktadır. Avrupa’nın çeşitli ülkelerinden gelmiş çok sayıda mimarın da etkisi ile bir üslup binaların çoğunda görülmektedir. Aynı dönem Avrupa’da da Eklektisizm yaygın olarak görülmektedir.

18. yüzyılda yabancı mimari üslupların kullanılması, Osmanlı devlet yönetiminin bilinçli bir siyasi tercihi olmuştur. Bu dönemde Osmanlı Barok üslubu, Fransız Klasiziminden hareket ile geliştirilmiştir. Bu da 19.yüzyıldan itibaren ortaya çıkan ve çok kullanılan Eklektisizmin kaynağı olmuştur. 1821 yılında çıkan Mora İsyanı’ndan sonra Padişahın Rum mimarlara bakışı değişerek Ermeni, Rum, İtalyan mimarlar ve eserleri ön plana çıkmıştır. Ermeni mimarların önemli temsilcilerinden olan Garabet Balyan ile Henry Labrouste ile öğrencisi Nikogos Balyan’ın, Ermeni sorununun baş gösterdiği 1894 yılına kadar saray mimarı ünvanlarını korudukları

bilinmektedir. Daha sonraları İstanbul doğumlu Fransız Alexandre Vallaury ve Udinesi, İtalyan Raimondo D'Aronco gibi Avrupalı mimarlar ve eserleri ön plana çıkmaya başlamıştır. 1880-1915 yılları arası "Annuaire Oriental" adlı yıllıkta İstanbul'da 230'dan fazla Rum mimarın faaliyet gösterdiği belirtilmektedir (Kolonas, 2011).

Çok katlı yapıların ve apartmanların plan şemasında etkili olan batı etkisi, dış cephelerde de etkili olmuştur. Bu dönemde yabancı mimarların, konut mimarisi üzerinde de büyük etkileri, özellikle İstiklal Caddesindeki konut cephelerinde Avrupa mimarlık akımlarının uygulanmasında görülmüştür. Genellikle simetrik bir anlayışta tasarlanmış cephelerde katlarda farklılaşabilen Avrupa mimarlık akımları elemanları kullanılmıştır. Cephelerde Neo- Klasik, Neo-Gotik, Neo-Rönesans, Ampir, Barok ve Art Nouveau akımları etkileri görülmektedir. Yunan ve Roma'nın klasik yivli köşe kolonları, kompozit ve korent üsluplu sütun başlıkları, akantüs yaprakları ile süslenmiş pencere üstü ve köşe bezemeleri, girland ve çelenk motifleri oldukça fazla kullanılmıştır. Rönesans etkisinin görüldüğü bazı cephelerde, rustik taş işleciliği ve katlarda farklılaştırılan Avrupa Mimarlık akımları elemanları kullanılmıştır. Çıkma grupları da binaların, uygulandıkları mekâna göre ve yeni imar yönetmeliklere göre belli sınırlarda tutulmuştur (Simmel, 2000). Sıvalı ya da taş cephelerde bazen tuğla kullanımı da görülmüştür. Pencere ve balkonlarda demir parmaklıklar, tüm cephede yer alan silme, alınlık, pilastr ve bezemeler vardır.

Neo klasik üslupta binaların cephelerinde, pencere araları ve bina cephelerinin kenarlarında görülen pilastr düzenlerinde belli bir düzenin ya da farklı düzenlerin özellikleri bir arada kullanıldığı görülebilmektedir. Barok üslup özelliği taşıyan cephelerde ise pilastrlar, kabartma çiçekler, gırlantlar, dolama dallar, salkımlar, kumaş kıvrımları, rozetler ile bezenmiştir. Rönesans etkisinin görüldüğü bazı cephelerde ise rustik taş işleciliği de uygulanmıştır. Yapılarda, birinci kattan başlayan, katlar boyunca devam edip balkonla sonlanan, tek kata ait olan veya tüm bina boyunca devam eden çıkmalar görülmektedir. Özellikle İstiklal Caddesi ve ona açılan ana akslarda bulunan büyük yapıların, cephe düzenleri, bezemeleri, özenli malzeme kullanımı ve işçilikleriyle etkileyici örnekler oluşturmuştur (Tandaç, 2014).

2.2.5 İşlevsel Özellikleri

Osmanlı konut mimarisinde yeni bir oluşum olarak inşa edilen çok katlı konutlar ve apartmanlar, batı formlarının ve planlama ilkelerinin etkisinde tasarlanmıştır. Plan şemalarında Osmanlı karakterini taşıyan etki, cumba ve çıkma gruplarının devamı olmuştur. Genellikle dar parseller ve bitişik yapılanma nedeni ile, iki cephe kullanımı görülen bu yapılarda planlar, her iki cephede yer alan oda veya oda grupları ile tasarlanmıştır. Dar ve uzun bir koridorun etrafında yer alan mekânlar, farklı kullanımlara yönlendirilmişlerdir. Sokak cephesinde yer alan bölüm, konutun yaşama hacmi olmuştur. Çıkmalar ile görselliğin ve yüksek yapıların engellediği ışıklandırma probleminin karşılanmasına gidilmiştir. Tüm ev mekânlarının tek katta çözülmesi anlayışı ile çeşitlenen bu yapılarda, diğer kısımlar yatma hacimleri olarak değerlendirilmiştir. Orta kısımda ise yine bir ışıklık ile mekânların havalandırılmasına gidilmiştir. Konut planlarında diğer bir dikkat çekici özellik, Osmanlı konutlarında mekânı genişletme ve dış mekânla bütünleşme amacı taşıyan çıkmaların, belirli katlarda açık çıkmalara yani balkonlara dönüşmesi olmuştur. Bu yeni etki , batılı bir karakter taşımaktadır (Güncan, 1993).

Çoğunlukla orta ve yan sofalı plan biçimlerinden meydana gelen Osmanlı konutlarında, batılı biçimler, plan şemalarında, duvarların ve mekânların sınırlayıcı elemanlarının yuvarlatılması, oval formun oluşumu ile kendini göstermiş, diğer belirleyici öge olan merdivenin formu ve yerleştirilmesinde de batılı biçimlendirme ilkeleri etkili olmuştur. Osmanlı konutlarında 'Batılılaşma' adı altındaki bu değişim plan düzenlemesinde, 19.yy a kadar pek sık görülmeyen, 19.yy da ise karakteristik özellik haline gelen, konutun aksiyel ve simetrik bir anlayışta oluşturulmasına sebep olmuş bu etki, Avrupa ülkelerinin aksiyel kompozisyonlu ve simetrik planlı saraylarına ve konut yapılarına dayandırılmıştır (Denel, 1982).

Geleneksel konutların, zemin kat düzenlemelerinde yer alan mutfak, depo, servis hacimleri ve ahır işlevi ile kullanılan kısımları, özellikle bu bölgede ticari faaliyetlerin yoğun olması ile dükkân kullanımlarına ayrılmış ve bu bölümler, yapılarda dışarı ile direkt ilişki kurulan bölümler olmuşlardır. Geleneksel konutlarda, odaların işlev farkı bulunmadan, genelde aynı boyutlarda tasarlanmaları

olgusu, 19. yy'da yerini, odalar arası işlevlerin ayrılmasına ve oda boyutlarının değiştirilmesine bırakmıştır. Bu doğrultuda oda sayıları arttırılmış, boyutları ise değişimlere uğramıştır. (Güncan, 1993).

2.3 Türkiye’de Koruma, İşlevlendirme Kriterleri ve Uygunluk Durumu

Bu bölümde, Beyoğlu ve Pera’nın tarihsel gelişimi ve dönüşümü içerisinde değerlendirilen Kültür - Sanat Merkezi olarak kullanılan bina örnekleri incelenecektir. Bu yapıların inşa edildikleri tarihsel bağlam ile birlikte dünden bugüne Beyoğlu ve Pera’nın hangi dinamikleri sonucunda dönüştürüldüğü de irdelenecektir. Yapıların korunmaları ve yeniden işlevlendirilme sürecinde değişimleri araştırılacaktır.

2.3.1 Türkiye’de Koruma, İşlevlendirme Kriterleri

Yurdumuzdaki kültür varlıklarının korunması amacıyla yönelik ilk düzenlemenin, gerçek anlamda 1906 tarihinde yürürlüğe konulan “Asar-ı Attika Nizamnamesi” ile başladığı kabul edilmektedir. 1914 yılında çıkarılan “Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi “ ile de taşınmaz kültür varlıklarının korunması amaçlanmıştır.

Cumhuriyet döneminde, 1931 yılında eski eserlerin korunma önlemlerinin belirlenmesi amacıyla bir komisyon kurulmuştur. Korumanın çevre boyutunun gündeme gelmesi, 1944 yılında “Eski Eserler ve Müzeler Birinci Danışma Komisyonu”nun toplanmasıyla olmuştur. Bu sayede kültür varlıklarıyla ilgili yeni tanımlar getirilirken, tespit ve tescil işlemlerinin önemi belirlenmiş ve kent ve kasabalardaki imar etkinliklerinin koruma ile ilgili olması gerektiği vurgulanmıştır.

1951 yılında bir yasa ile kurulan “Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu”, koruma ile ilgili ilkeleri ve müdahale biçimlerini belirlemek, proje bazında karar vermek gibi çağdaş görevler üstlenmiş, ülkemizin yapılaşma ve kentleşme süreci içinde tarihsel ve geleneksel çevrenin korunması sorunlarının çözümünde etkin önlemler alınmıştır.

1973 yılında, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakımı ve değerlendirilmesine ilişkin çağdaş kavram ve yaklaşımları içeren “Eski Eserler Yasası” çıkarılmış, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında tek yapı ölçeğinin yanı sıra, bu yapıların bir arada oluşturdukları çevrenin bir bütün olarak korunması ve yaşatılması gereği ortaya konmuştur.

21 Temmuz 1983 tarihli, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 6.maddesinde belirtilen “a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar”, özellikleri taşıyan bu değerlerin korunması gerektiği ve tescil edilmesi hükmüne bağlanmıştır (kvmgm.ktb.gov.tr/TR-63308/2863-sayili-kultur-tabiatarliklarini-koruma-kanunu-html).

Kültür ve tabiat varlıklarının korunmaları için alınan önlemlerin zaman içinde çağın gereğine uygun hale getirilebilmesi için geliştirilen yeni stratejilerin bir sonucu olarak, mevcut yasa, yönetmelik ve ilke kararlarının daha da etkinleştirilebilmesi için 3386 sayılı Kanunla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 27.07.2004 gün 25535 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5226 sayılı Kanunla yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun ile, koruma amaçlı imar planları, müktesep haklar, Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Kurulları ile kamulaştırma, zilyetlik gibi mülkiyet konularında düzenlemeler yapılmış, korumacılık konusunda yerel yönetimlere bazı yetki ve sorumluluklar verilmiş, tescilli yapıların onarımı konusunda mali katkı sağlamak amacıyla yeni kaynak oluşturulmuş ve tescilli yapılara muafiyetler ve katkılar getirilmiştir. Ayrıca Koruma Kurulları Koruma Bölge Kurullarına, Koruma Kurulu Müdürlükleri de Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerine dönüştürülmüştür (<http://www.korumakurullari.gov.tr/TR-89097/genel-bilgiler.html>).

Kültür ve Tabiat Varlıklarının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması yanında, kültür ve tabiat varlıklarını ekonomik, kültürel, bilimsel ve eğitim alanlarında taşımakta oldukları değer de koruma altına alınması gereği duyulmaktadır.

Korumaya değer bir yapının yeniden işlevlendirilmesi, çeşitli adaptasyonlarla yapının çağdaş kullanımına olanak vererek yapıdan işlevsel anlamda yararlanılmasının yanında, yapının yaşanılır hale gelmesiyle, taşıdığı manevi

değerlerin korunarak gelecek kuşaklara da aktarılması olmalıdır. Farklı değerlerin bilgisinin yeniden kullanım seçimi üzerinde etkisi vardır (Arnaud et Fabre, 1980).

Tarihi yapılar bizlere çağlar boyunca gelen mesajları iletmektedir. Gelecek nesillere mimari anlamda bilgi aktarmanın sorumluluğu büyüktür. Özgün yapının bütünlüğü, mevcut talepleri karşılamak için tahrip edilirse, bizlere hediye olarak aktarılan bilgilerin kaybolması kaçınılmazdır (Kumar and Singh 2008).

Korumaya değer bir yapının çevresindeki yerel halkla etkileşim içinde ve orada yaşayan insanların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yeniden işlevlendirilmesi, yapının bulunduğu çevre içinde önemini kaybetmeden, çevre halkının yapıyı sahiplenerek varlığını devam ettirmesi şeklinde olmalıdır. Korumaya değer yapılara bulunduğu bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda yapılacak müdahale, yapının yakın çevresine kültürel katkıda bulunacaktır. Yapının yeni işlevi ve programı dahilinde çevrede yaşayan insanlara iş imkanı sağlaması ve yakın çevre sakinlerine spor, kültür, eğitim aktiviteleri gibi imkanları sağlanması, yapı aracılığıyla toplumsal bütünleşmeyi gerçekleştirmektedir.

Türkiye, Avrupa Konseyi ve UNESCO'nun birçok kararını onaylamış; Venedik Tüzüğü 1964, Dünya Kültürel ve Doğa Mirası Koruma Sözleşmesi 1972, Avrupa Mimari Mirası Koruma Sözleşmesi 1985, Avrupa Arkeoloji Mirasının Korunması Sözleşmesi 1992, yasallaştırarak iç hukuk belgesi haline getirmiştir. Ancak Osmanlı döneminden beri günümüze yasal ve örgütsel düzenlemelere sahip olan Türkiye'de koruma alanını düzenleyen kimi yasa ve yönetmelikler korumayı doğrudan ya da dolaylı olarak tehdit eden yükümlülükler içerdiğinden 2013 yılında ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi hazırlanmıştır. Bu belge koruma sürecinde yer alan tüm disiplinler ve toplumun farklı kesimleri için mimari mirası korumanın temel ilkelerini tanımlamaktadır. Mimari mirasa yönelik tanımları, korumanın süreç ve araçlarını, koruma eğitimi ve politikalarını, korumanın topluma mal edilmesi konularını içermektedir (icomos.org.tr/icomostuzukleri&dil=tr).

Mekânların zaman içinde gelişen çeşitli nedenlerle kullanım değerlerinin ortadan kalkması, korunamamalarına neden olmaktadır ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya gelmektedir. Yapılar, içinde bulunduğu çevrenin işlevinin değişmesi veya eski

işlevin modern şeklinin getirdiği donanıma sahip olmamaları nedeniyle özgün işlevlerini kaybetmektedirler.

Kültür varlıklarının yeni bir işlevle yaşamını devam ettirmesi “yeniden kullanım” kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Koruma bir varlığın yaşanabilirliğini güvence altına alma anlamına gelmektedir ve varlık tehdit altında ise ortaya çıkan bir eylemdir. Yeniden işlevlendirme eyleminin kökeninde "değişim" vardır ve önceki kuşaklardan edinilen kültürel değerleri pekiştirerek gelecek kuşaklara aktarma sorumluluğu taşımaktadır (Aşkun ve Cantimur, 2012).

Yeniden Kullanım, “yapısal yönden kullanım potansiyeli olan tarihi binaların yaşayabilmesi için kültürel veya mimari değerlerini yansıtan özelliklerini koruyarak, onarım ve ekler vasıtasıyla bu yapıya uygun, özgün işlevinden farklı bir işlev vermektir (Cantell, 2005).

İşlevlerini yitirmiş kültür varlıkları için “işlevsel yaşatma” sorunu; edilgen yaşatma ve etkin yaşatma olarak iki şekilde çözümlenmektedir. Edilgen yaşatma, sadece yapıyı kullanmak amacıyla, çağdaş gereksinimler düşünülmeden, müze işlevi ile kullanılmasıdır. Etkin yaşatma ise, koruma kararı alınmış, işlevini yitirmiş bir yapıya bir işlev yüklenerek, o yapının günlük yaşam içerisinde kullanımının sağlanmasıdır.

Kültür varlıklarını yeniden işlevlendirilmesi konusuna kuramsal yaklaşım 19.yyda oluşmaya başlamıştır. Bu konuda miras değerlerinin korunması temel ilke olarak kabul edilmiştir. Viollet-le-Duc, yeniden kullanımın tarihi yapıların koruma yöntemlerinden biri olduğunu belirtmesine karşı (Viollet-le-Duc, 1990), J.Ruskin ve W. Morris’in tarihi yapıları yeniden kullanım konusundaki yaklaşımları olumsuzdur. 20.yy. başlarında A.Riegl, tarihi yapıların modern insana sunduğu ek değerlerden birinin kullanım değeri olduğunu ve kullanım değerinin görece sanat değeri ve tarihi değerden daha etkin olduğunu belirtmektedir. Yapının durumuna, sosyal veya kültürel, içinde bulunduğu duruma göre her yapı için farklı çözümler üretilmektedir (Riegl, 1998 ve Jokilehto, 1999). Günümüzde işlevini kaybederek işlevini sürdüremeyecek tarihi yapılara müdahale edilirken; duygusal değer ile güncel değerler arasındaki dengeye dikkat edilmeli ve kullanım değerinin tarihi değerinin önüne geçmesi engellenmelidir (Aşkun ve Cantimur, 2012).

Koruma uygulamalarına yön gösteren birçok uluslararası tüzükte mimari mirasın korunabilmesi için yeniden kullanım konusuna yer verilmiştir. Bu belgelerde, işlevini kaybetmiş olan bir kültür mirasına, toplumsal, sürdürülebilir, kullanıcılarının konforu konusundaki taleplerini karşılayabilecek bir işlev verilmesi önerilmiştir (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1: Uluslararası belgelerde tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmelerine ilişkin maddeler.

	Kurum	Alınan Kararlar
1904- Madrid IV. Uluslararası Mimarlar Kongresi	RIBA	<ol style="list-style-type: none">1. Eserler, eski bir uygarlığa ait olan veya artık bir amaca hizmet etmeyen <i>ölü eserler</i> ve hala en başta belirlenen amaçlara hizmet etmeye devam eden <i>yaşayan eserler</i> olmak üzere iki şekilde sınıflandırılabilir.2. Mimarlıkta işe yararlık, güzelliğin esaslarından biri olduğu için, yaşayan eserler yeniden kullanılmaları için onarılmalıdır.3. Mimarlıkta işe yararlık, güzelliğin esaslarından biri olduğu için, yaşayan eserler yeniden kullanılmaları için onarılmalıdır.4. Bu tür onarımlar, bütünlüğü korumak amacıyla, eserin orijinal üslubuna uygun şekilde gerçekleştirilmelidir; çünkü bütünlük ve üslup bütünlüğü de mimaride güzelliğin esaslığından biridir ve ilkel geometrik şekiller de kusursuz bir şekilde yeniden yapılmalıdır. Bütünden farklı bir üslupta yapılmış kısımlara, bu üslup kendine özgü bir değer taşıyor ve eserin estetik dengesini bozmuyor ise saygı gösterilmelidir.5. Eserlerin korunması ve onarımı, sadece “Devlet tarafından diploma verilmiş “mimarlar veya özel olarak Devlet’in sanatsal, arkeolojik ve teknik kontrolü altında hareket eden yetkililere emanet edilmelidir.
1931- Restorasyon Tüzüğü		<ol style="list-style-type: none">1- Herşeyden önce, anıta, çökme ve aşınmalardan ötürü kaybettiği dayanıklılığı ve zamana karşı direnme gücünü yeniden kazandırmaya yönelik sürekli bakım ve sağlamlaştırma çabalarına önem verilmesi gerekir.2- Sanatsal nedenler veya mimari bütünlük sağlama kaygısından kaynaklanan restorasyon sorunları tarihi ilke ve ölçütlerle sıkı sıkıya bağlıdır; bir anıtın bütünlüğü birtakım varsayımlara değil, anıtın sağladığı kesin verilere ve büyük ölçüde anıtın özgün öğelerine dayandığı takdirde gündeme gelebilir.4. Yaşayan, yani ayakta duran anıtlara yalnızca özgün işlevinden çok uzak olmayan ve binada gerekli uygulamaların önemli hasara neden olmayacak şekilde yapılabileceği yeni kullanımlar verilmesi kabul edilebilir.5- Hangi döneme ait olursa olsun, sanat değeri ve tarihi anısı olan tüm öğeler korunmalıdır, üslup birliği veya yapıyı ilk tasarımına döndürme kaygılarıyla bu öğelerden bazılarının dışlanmasına yönelik bir tutum kabul edilemez. Ancak pencere ve kolonatlara sonradan yapılmış dolgular gibi, önemsiz ve anlamı olmayan, gereksiz değişikliklere neden olan kısımlar ortadan kaldırılabilir. Bunlarla ilgili değerlendirme ve ortadan kaldırma kararları sağlıklı temellere dayanmalı; yalnız restorasyon projesi müellifinin kişisel görüşüne bırakılmamalıdır.6- Anıta ve geçirdiği dönemlere olduğu kadar çevresine de saygılı olunmalıdır. Anıtın çevresindeki yapılar yıkılarak uygunsuz bir biçimde yalnız bırakılmasına veya çevresinin niteliği, kütlesi, rengi, üslubu ile rahatsız edici yapılarla sarılmasına engel olunmalıdır.7- Eğer bir anıtı sağlamlaştırmak, kısmi veya tam olarak bütünlük amacıyla, ya da yeniden kullanım nedeniyle ekler yapılması gerekirse, yapılması gereken temel koşul yeni öğelerin en azda tutulmaları, yalın ve yapısal düzeni yansıtır karakterde olmalarıdır benzer üslupta bir ek ancak yapının mevcut çizgilerini devam ettirmek ve bezemeden arınmış geometrik anlatımlar söz konusu olduğunda kabul edilebilir.8- Ekler kesin ve açık olmalı ve özgünden farklı malzeme kullanılarak veya bezemesiz bir çerçeveye sınırlanarak, ya da damga veya yazıtlı belirtilmelidir. Bir restorasyon asla onu inceleyenleri yanıltacak veya tarihi bir belgeyi değiştirecek şekilde yapılmamalıdır.9- Bir anıtın taşıyıcı sistemini güçlendirmek veya kütlelerini bütünlük için eski yapım yöntemleriyle amaca ulaşılmazsa, çağdaş tekniklerin kullanılması uygun olabilir. Aynı biçimde, basit ya da karmaşık tüm yıpranmış strüktürleri ayakta tutabilmek için çeşitli bilimlerin katkıda bulunmaya çağrılması gerekir. Böylece bilime dayanmayan yöntemler yerlerini bilimsel olanlara bırakmak zorundadır.11- Kazılarda olduğu gibi, anıtların restorasyonunda da önemli koşullardan biri, çalışmalar sırasında bir günlük tutularak çizim ve fotoğraflarla sağlıklı bir belgeleme yapılmasıdır. Böylece anıtın biçim ve strüktürüne ilişkin bütün

1964-Venedik Tüzüğü-
II. Uluslararası Tarihi
Anıtlar Mimari ve
Teknisyenleri Kongresi

ayrıntılar, bütünlüme, temizleme ve yenilemenin bütün aşamaları kalıcı ve güvenli olarak kaydedilmiş olur.

2- Anıtların korunması ve onarımı için, mimari mirasın incelenmesine ve korunmasına yardımcı olabilecek bütün bilim ve tekniklerden yararlanılmalıdır.

3- Anıtların korunmasında ve onarılmasındaki amaç, onları bir sanat eseri olduğu kadar, bir tarihi belge olarak da korumaktır.

Koruma:

4- Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğinin sağlanmasıdır.

5- Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.

6- Anıtların korunması, ölçeği dışına taşmamak koşuluyla çevresinin de bakımını içine almalıdır. Eğer geleneksel ortam varsa, olduğu gibi bırakılmalıdır. Kütle ve renk ilişkilerini değiştirecek hiçbir yeni eklentiye, yok etmeye ya da değiştirmeye izin verilmemelidir.

8- Anıtın tamamlayıcı öğeleri sayılan heykel, resim gibi süslemeler, ancak bunları korumanın başka çaresi yoksa yerlerinden kaldırılabilir.

Onarım:

9- Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı, anıtın estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım kendine temel olarak aldığı özgün malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlıdır. Faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır; yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyonundan farkı anlaşılabilir ve gününün damgasını taşımamalıdır. Herhangi bir onarım işine başlamadan önce ve bittikten sonra, anıtın arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır.

10- Geleneksel tekniklerin yetersiz kaldığı yerlerde, koruma ve inşaa için bilimsel verilerle ve deneylerle geçerliliği saptanmış herhangi çağdaş bir teknik kullanılarak amt sağlanabilir.

11- Anıta mal edilmiş farklı dönemlerin geçerli katkıları saygı görmelidir; zira onarımın amacı üslup birliği değildir. Bir anıt üst üste çeşitli dönemlerin izlerini taşıyorsa, alttaki dönemleri açığa çıkarmak ancak bazı özel durumlarda yok edilen malzemenin önemi azsa, açığa çıkarılan malzeme büyük tarihi, arkeolojik ya da estetik değer taşıyorsa ve korunma durumu böyle bir davranışı gerekli gösterecek kadar iyi ise haklı çıkarılabilir. İlgili unsurların önemini değerlendirilmesi ile ilgili yargıyı ve neyin yok edileceği üzerinde kararı vermek, sadece bu işi üzerine almış kimseye bırakılmaz.

12- Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünlüme uyumlu bir şekilde bağdaştırılmalıdır; fakat bu onarımın, aynı zamanda sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtmaması için, özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde yapılması gereklidir.

13- Eklemlere, ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir.

b. Anıtlar artık sahipleri tarafından kullanılmıyorsa bu yapıların yeni işlevler kazanması için gerekli katkıları yapmak.

Tavsiye kararlarında ise şu hükümler yer alır:

4. örneğin, kabul salonları ve kayıt ofisi olarak kullanmak için organizasyonlar tarafından hazırlanan bu tür anıtların geliştirilmesini ve kazanımını kolaylaştırmak,

1966-Viyana Tavsiye
Kararı (Tavsiye
Kararı:B); Kültürel
Öneme Sahip Ancak İlk
Amaçlarını Artık Daha
Fazla Yerine
Getiremeyen Anıtlar İçin
Doğal ve Estetik
Çevrelerinde Yeni
Kullanım Alanları
Bulmak
1975-Amsterdam
Bildirgesi: Avrupa
Mimari Miras Kongresi

Avrupa
Konseyi

Avrupa
Konseyi

f. Eski dokunun sağlıklılaştırması, dokunun sosyal kompozisyonunda köklü bir değişiklik gerektirmeyecek şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Kamu kaynaklarınca gerçekleştirilen restorasyon çalışmalarının sağladığı yarardan tüm toplum kesimleri pay almalıdır.

h. Mimarlık veya tarih açısından önemli binaların ve yörelerin restorasyon, uygulama ve bakım giderlerinin karşılanmasına katkıda bulunmak için yerel yönetimlere parasal yardım sağlanmalı, aynı biçimde özel mülk sahiplerine de parasal destek ve devletten yardım sunulmalıdır.

Eski yapıların korunmasının günümüz toplumunun ana ilgilerinden biri olarak kaynak tasarrufu ve israfın önlenmesine de katkıda bulunduğunun farkına varılmıştır. Tarihi yapılara çağdaş yaşamın gerekleriyle ilişkili yeni işlevler verilebileceği gösterilmiştir. Dahası, koruma, yetenek ve becerilerini yaşatıp geleceğe aktarmak zorunda olan sanatçı ve yüksek nitelikli zanaatçılara da gereksinme yaratmaktadır. Mevcut yerleşmelerin iyileştirilmesi aynı zamanda, tarımsal alanlara daha az el uzatılmasına ve koruma politikasının çok önemli bir üstünlüğü olarak, nüfus hareketlerini önlemeye, ya da büyük ölçüde azaltmaya da yardımcı olur.

Sıradan planlama yönetmeliklerini ve tarihsel yapıları koruma amaçlı özel

1983 - Roma Bildirgesi	ICOMOS	<p>kuralları, birbirine uyarlamaksızın, yalnızca birlikte uygulamak yeterli değildir. Gereken bütünlüğü olası kılmak için, çevrelerindeki koruma bölgelerini de belirleyerek, yapıların, mimarlık komplekslerinin ve siltlerin envanterlerini hazırlamak şarttır. Bu envanter, koruma değeri taşıyan yapı ve bölgelere kişilerin dikkatini çekmek amacıyla, özellikle de kent ve ülke planlamasından sorumlu bölgesel ve yerel yetkili ve görevlilere ulaştırılmalıdır. Böyle bir envanter, mekân yönetimindeki esaslı bir niteliksel öge olarak koruma için gerçekçi bir temel oluşturacaktır. İnsan yapısı çevreye akıllı, duyarlı ve ekonomik bir saygıyla yaklaşan böyle bir politikayı uygulamak için yerel yetkililer;</p> <p>- yapılara, onların karakterine, saygı göstermeyi ihmal etmeden çağdaş yaşamın gereklerine uyan işlevler vermeli; böylece yaşatılmalarını garanti altına almalı;</p> <p>20. Adaptasyon</p> <p>Kültürel miras değeri taşıyan bir yerin muhafaza edilmesi genellikle o yerin sosyal, kültürel ya da ekonomik olarak faydalı bir amaca hizmet etmesiyle kolaylaşmaktadır. Sürekli kullanım için gerekli oldukları, ya da kültürel anlamda arzu edilir oldukları, ya da yerin muhafazası için tek yol oldukları bazı durumlarda değişiklikler ya da eklemeler kabul edilebilir. Ancak, değişiklikler asgari gereklilikler olarak kalmalı ve yerin kültürel miras değerinden uzaklaşmamalıdır. Tüm koşul ve değişiklikler orijinal doku ile uyum göstermeli, ancak sonradan yapılan bir iş oldukları belli olacak kadar da belirgin olmalıdır. 22. Tanımlamalar</p> <p>Bu tüzük ile ilgili olarak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adaptasyon bir yeri uygun kullanım için, mümkün olan en az kültürel miras değeri kaybı ile değiştirmek anlamına gelmektedir. <p>11. Her bir taraf, kültür mirasının mimarı ve tarihsel özelliklerini koruma açısından,</p> <ul style="list-style-type: none"> -Korunan varlıkların, çağdaş hayatın gereksinimleri göz önüne alınacak şekilde kullanımını, -Uygun olan durumlarda, eski binaların yeni kullanımlara intibaklarını teşvik etmeyi taahhüt eder. <p>8. Yeni işlev ve etkinlikler tarihi kent veya kentsel alanın karakteriyle uyumlu olmalıdır. Bu alanların çağdaş yaşama uyarlanması için gerekli teknik servislerin getirilmesi veya iyileştirilmesi işlemleri özenle yapılmalıdır.</p> <p>10. Yeni binalar yapılması gerektiğinde veya eskileri uyarlanırken, mevcut mekânsal oluşum saygı görmeli, özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir. Çevreye uyumlu çağdaş öğeler yöreyi zenginleştirebileceğinden, yeni tasarımlar engellenmemelidir.</p> <p>9. maddesi, Kültür mirasının tüm biçimleri ve tüm tarihsel dönemleriyle korunabilmesi, bu mirasa değerler atfedildiği ölçüde kolaylaşır. Bu değerleri olabilecek en doğru bir biçimde algılama yeteneğimiz, bu değerler hakkındaki bilgi kaynaklarının inanılır almasına ve doğru anlaşılmasına da bağlıdır. Bu değerleri tanımak, anlamak ve kültür mirasının ilk tasarımına ve sonradan kazandığı özelliklerine, tarihsel varlığına ve anlamına bağlı olarak yorumlamak, söz konusu yapının özgünlüğü konusunda varılacak yargının temelini oluşturur ve hem biçimle, hem de malzemeyle ilgilidir.</p> <p>EK II.Tanımlar</p> <p>Koruma: Bir yapıyı anlamaya, tarihini ve anlamını tanımaya, maddi olarak korunmasını sağlamaya ve gerektiğinde restore ederek değerlendirmeye yönelik tüm işlemleri içerir.</p> <p>5. Yeni işleve uyarlama</p> <p>- Geleneksel yapıların yeni işlevlere uyarlanması ve yeniden kullanımında, yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, bütünlüğü, karakteri ve biçimi saygı görmelidir. Eğer geleneksel mimari biçimler hala kullanılıyorsa, müdahaleler toplumun kabul edeceği bir etik kurallar çerçevesinde yapılabilir.</p> <p>1.3. Mimari mirasın değeri yalnız görünüşünde değildir;tüm bileşenleriyle döneminin yapım teknolojisinin ünik bir örneği olarak korunmuş olması önemlidir.Özellikle yapıların yalnız cephelerinin korunup, içerdeki taşıyıcı öğelerin kaldırılması koruma ölçütlerine aykırıdır.</p> <p>1.4. Bir kullanım veya işlev değişikliği önerildiğinde, bütün koruma kuralları ve güvenlik koşulları dikkate alınmalıdır.</p> <p>1.5. Mimari mirasın restorasyonunda,taşıyıcı sistemin restorasyonu tek başına bir hedef olarak tanımlanamaz. Asıl hedef yapının tümünün korunmasıdır; strüktürün korunması,hedefe ulaşmak için bir araçtır.</p> <p>2.3. Koruma uygulamalarında strüktür ve malzemelerin özelliklerinin tam olarak bilinmesi ve anlaşılması gereklidir. Strüktürün ilk yapılışındaki ve günümüzden önceki durumları, yapımında kullanılan teknikler, değişimler ve etkileri, yaşanan olaylar ve bugünkü durum hakkında bilgiye gerek vardır.</p>
1985-Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi	Avrupa Konseyi	<p>11. Her bir taraf, kültür mirasının mimarı ve tarihsel özelliklerini koruma açısından,</p> <ul style="list-style-type: none"> -Korunan varlıkların, çağdaş hayatın gereksinimleri göz önüne alınacak şekilde kullanımını, -Uygun olan durumlarda, eski binaların yeni kullanımlara intibaklarını teşvik etmeyi taahhüt eder.
1987- Washington Tüzüğü- Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü	ICOMOS	<p>8. Yeni işlev ve etkinlikler tarihi kent veya kentsel alanın karakteriyle uyumlu olmalıdır. Bu alanların çağdaş yaşama uyarlanması için gerekli teknik servislerin getirilmesi veya iyileştirilmesi işlemleri özenle yapılmalıdır.</p> <p>10. Yeni binalar yapılması gerektiğinde veya eskileri uyarlanırken, mevcut mekânsal oluşum saygı görmeli, özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir. Çevreye uyumlu çağdaş öğeler yöreyi zenginleştirebileceğinden, yeni tasarımlar engellenmemelidir.</p>
1994- Nara Özgünlük Belgesi	ICOMOS	<p>9. maddesi, Kültür mirasının tüm biçimleri ve tüm tarihsel dönemleriyle korunabilmesi, bu mirasa değerler atfedildiği ölçüde kolaylaşır. Bu değerleri olabilecek en doğru bir biçimde algılama yeteneğimiz, bu değerler hakkındaki bilgi kaynaklarının inanılır almasına ve doğru anlaşılmasına da bağlıdır. Bu değerleri tanımak, anlamak ve kültür mirasının ilk tasarımına ve sonradan kazandığı özelliklerine, tarihsel varlığına ve anlamına bağlı olarak yorumlamak, söz konusu yapının özgünlüğü konusunda varılacak yargının temelini oluşturur ve hem biçimle, hem de malzemeyle ilgilidir.</p> <p>EK II.Tanımlar</p> <p>Koruma: Bir yapıyı anlamaya, tarihini ve anlamını tanımaya, maddi olarak korunmasını sağlamaya ve gerektiğinde restore ederek değerlendirmeye yönelik tüm işlemleri içerir.</p> <p>5. Yeni işleve uyarlama</p> <p>- Geleneksel yapıların yeni işlevlere uyarlanması ve yeniden kullanımında, yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, bütünlüğü, karakteri ve biçimi saygı görmelidir. Eğer geleneksel mimari biçimler hala kullanılıyorsa, müdahaleler toplumun kabul edeceği bir etik kurallar çerçevesinde yapılabilir.</p> <p>1.3. Mimari mirasın değeri yalnız görünüşünde değildir;tüm bileşenleriyle döneminin yapım teknolojisinin ünik bir örneği olarak korunmuş olması önemlidir.Özellikle yapıların yalnız cephelerinin korunup, içerdeki taşıyıcı öğelerin kaldırılması koruma ölçütlerine aykırıdır.</p> <p>1.4. Bir kullanım veya işlev değişikliği önerildiğinde, bütün koruma kuralları ve güvenlik koşulları dikkate alınmalıdır.</p> <p>1.5. Mimari mirasın restorasyonunda,taşıyıcı sistemin restorasyonu tek başına bir hedef olarak tanımlanamaz. Asıl hedef yapının tümünün korunmasıdır; strüktürün korunması,hedefe ulaşmak için bir araçtır.</p> <p>2.3. Koruma uygulamalarında strüktür ve malzemelerin özelliklerinin tam olarak bilinmesi ve anlaşılması gereklidir. Strüktürün ilk yapılışındaki ve günümüzden önceki durumları, yapımında kullanılan teknikler, değişimler ve etkileri, yaşanan olaylar ve bugünkü durum hakkında bilgiye gerek vardır.</p>
1999-Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü	ICOMOS	<p>5. Yeni işleve uyarlama</p> <p>- Geleneksel yapıların yeni işlevlere uyarlanması ve yeniden kullanımında, yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, bütünlüğü, karakteri ve biçimi saygı görmelidir. Eğer geleneksel mimari biçimler hala kullanılıyorsa, müdahaleler toplumun kabul edeceği bir etik kurallar çerçevesinde yapılabilir.</p> <p>1.3. Mimari mirasın değeri yalnız görünüşünde değildir;tüm bileşenleriyle döneminin yapım teknolojisinin ünik bir örneği olarak korunmuş olması önemlidir.Özellikle yapıların yalnız cephelerinin korunup, içerdeki taşıyıcı öğelerin kaldırılması koruma ölçütlerine aykırıdır.</p> <p>1.4. Bir kullanım veya işlev değişikliği önerildiğinde, bütün koruma kuralları ve güvenlik koşulları dikkate alınmalıdır.</p> <p>1.5. Mimari mirasın restorasyonunda,taşıyıcı sistemin restorasyonu tek başına bir hedef olarak tanımlanamaz. Asıl hedef yapının tümünün korunmasıdır; strüktürün korunması,hedefe ulaşmak için bir araçtır.</p> <p>2.3. Koruma uygulamalarında strüktür ve malzemelerin özelliklerinin tam olarak bilinmesi ve anlaşılması gereklidir. Strüktürün ilk yapılışındaki ve günümüzden önceki durumları, yapımında kullanılan teknikler, değişimler ve etkileri, yaşanan olaylar ve bugünkü durum hakkında bilgiye gerek vardır.</p>
2003-Mimari Mirasın Analizi, Korunması Ve Strüktürel Restorasyonu tein İlkeler	ICOMOS	<p>1.3. Mimari mirasın değeri yalnız görünüşünde değildir;tüm bileşenleriyle döneminin yapım teknolojisinin ünik bir örneği olarak korunmuş olması önemlidir.Özellikle yapıların yalnız cephelerinin korunup, içerdeki taşıyıcı öğelerin kaldırılması koruma ölçütlerine aykırıdır.</p> <p>1.4. Bir kullanım veya işlev değişikliği önerildiğinde, bütün koruma kuralları ve güvenlik koşulları dikkate alınmalıdır.</p> <p>1.5. Mimari mirasın restorasyonunda,taşıyıcı sistemin restorasyonu tek başına bir hedef olarak tanımlanamaz. Asıl hedef yapının tümünün korunmasıdır; strüktürün korunması,hedefe ulaşmak için bir araçtır.</p> <p>2.3. Koruma uygulamalarında strüktür ve malzemelerin özelliklerinin tam olarak bilinmesi ve anlaşılması gereklidir. Strüktürün ilk yapılışındaki ve günümüzden önceki durumları, yapımında kullanılan teknikler, değişimler ve etkileri, yaşanan olaylar ve bugünkü durum hakkında bilgiye gerek vardır.</p>
2011-Tarihi Kentler, Kasabalar ve Kentsel Alanların Korunması ve	ICOMOS	<p>4 - Öneriler ve Stratejiler</p> <p>b- Yeni İşlevler</p>

•Yönetimi için Valletta İlkeleri

2012- Paris Deklarasyonu
Gelişmenin İtici Gücü;
Kültürel Miras

ICOMOS

-Yeni işlev ve etkinlikler tarihi kasaba veya kentsel alanın karakteriyle uyumlu olmalıdır. (Washington Tüzüğü)

II-Yapı Sanatına Dönüş: Korumak

- Nitelikli kentsel ya da kırsal, anıtsal ya da vernaküler yapı mirasını kendi fiziki ve sosyo-kültürel ortamında, malzeme zenginliği, özgün konstrüksiyonu, ve mimari -işlevsel düzeni ile korumak.

- Yeni kullanım ve işlevi mirasa adapte etmek,(tersi değil), ve kullanıcılarının modern konfor konusundaki taleplerini karşılayabilmek.

Kaynak: Ahunbay (2007); Madran, Tağmat (2009); <http://www.icomos.org>; <http://www.icomos.org.tr>; [http://www.kumid.eu/euproject/dokuman.php?id=12&baslik=Kültürel Miras](http://www.kumid.eu/euproject/dokuman.php?id=12&baslik=Kültürel%20Miras); <http://www.unesco.org> kaynaklarından yararlanılmıştır.

Belli bir kullanım süresi geçirdikten sonra günümüzde kültür miraslarına yeni işlevler verilerek yeniden kullanılması ile, geçmiş ve gelecek arasında önemli bir köprü görevi üstlenilmektedir. 1943 yılında Ali Saim Ülgen, Türkiye’de alanında ilk eser olarak kabul edilen “Anıtların Korunması ve Onarılması” adlı eserinin önsözünde “İşlevi olmayan yapıların korunamayacağını” yazmıştır (Ülgen, 1943).

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu’nun 1953 yılında aldığı 155 no’lu karar, eski eserleri yaşatmak için eserlere işlev verilmesi ile ilgilidir. Anıtların korunması için işlev verilmesinin gerekliliğine dikkat çeken Venedik Tüzüğü, ülkemizde 1967 yılında kabulünden çok kısa bir süre sonra kabul edilmiştir. 1973, 1983 ve 2005 tarihli koruma yasaları ve Koruma Yüksek Kurulu’nun ilke kararlarında yeni işlev verme ile ilgili doğrudan bir madde ve mimari anıtlara yapılacak ekler için de yönlendirici bir madde yoktur (Aşkun ve Cantimur, 2012).

Mimari mirasın bütünü oluştururan, yapının konumu, malzemesi, mekansal düzeni, mimari üslubu, iç mimarisi ve sosyal tarihidir. Yapıların hem boyutsal hem de tarihi bir yönü vardır. Tarihi bir yapı yeniden işlevlendirilirken, bütünü oluştururan öğelerden bağımsız hareket edilmeden, yeniden işlevlendirmede, koruma ve tasarım boyutu birlikte sürdürülmektedir. Kuban’ın belirttiği gibi “tarihi bir yapıyı yeniden kullanım çerçevesinde yorumlamak, yeni bir yapı tasarlamak kadar yaratıcı olmalıdır” (Kuban, 2000).

İşlev değişikliği zorunlu hale gelmiş bir yapıda, yapının mimarisinin hangi fonksiyonları kaldırabileceği ve yapıya zarar vermeden, kimliğini bozmadan , tekrar yaşayan bir bina haline getirilmesi önemlidir. Kültür varlığı olan bir yapının yeniden işlevlendirilmesinde, anıtın bütünlüğünün, tipolojik özelliklerinin, mekansal ilişkilerinin zedelenmemesi, değiştirilmemesi istenmektedir. Tarihi yapıların yeniden

kullanımlarında verilecek yeni fonksiyon yapının özgünlüğünün korunması, yapının konumu, mekânsal özellikleri ve çevresi ile bağdaşması ve topluma sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan faydalı ve toplumun kültürel yapısına ters düşmemesi gerekmektedir (Aşkun ve Cantimur, 2012).

Yeniden işlevlendirmede, yapının özgün mimarisi korunması yanında, yeni kullanım için tasarım sırasında bazı ekler yapılabilmektedir. Bu ekler de, yapısal müdahaleye beraberinde getirmektedir. Çeşitli nedenlerle, ek kat eklemek, avluların üzerinin örtülmesi, rampalar, giriş saçakları, yangın merdivenleri, eski yapının fonksiyonunun genişlemesi için ekler gerekebilir. Ayrıca yapıyı sağlamlaştırmak için yapılan ekler de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Yapılara ilave edilmiş ekler incelendiğinde, daha çok yapıları sağlamlaştırmak, iki yapı arasında bağlantı sağlamak veya yapıyı büyütme amaçları ile inşa edilmiş olduklarını ve her ekin de yapıldıkları dönemlerin üsluplarını yansıttıkları görülmektedir. 20. yy'da evrensel kararlarda yeni yapılacak eklerde eskinin taklit edilmemesi, devrin mimari üslubunun yansıtılması ve modern tekniğin kullanılması önerilmektedir. Bu durum da ek yapıların tarihi yapı ile uyumu ve kültür mirasına saygısıdır.

Kültür varlıklarına yapılacak müdahaleler ile ilgili kararlar, yeni ekler için de geçerlidir (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2: Uluslararası belgelerde mimari mirasa yapılan ek yapılara ilişkin maddeler

Yılı -Yeri Toplantının Adı	Kurum	Alınan Kararlar
1931- Restorasyon Tüzüğü		7. Eğer bir anıtı sağlamlaştırmak, kısmı veya tam olarak bütünlük amacıyla, ya da yeniden kullanım nedeniyle ekler yapılması gerekirse, uyulması gereken temel koşul yeni öğelerin en azda tutulmaları, yalın ve yapısal düzeni yansıtır karakterde olmalarıdır; benzer üslupta bir ek ancak yapının mevcut çizgilerini devam ettirmek ve bezemeden arınmış geometrik anlatımlar söz konusu olduğunda kabul edilebilir.
1964-Venedik Tüzüğü		8. Ekler kesin ve açık olmalı ve özgünden farklı malzeme kullanılarak veya bezemesiz bir çerçeveye sınırlanarak, ya da damga veya yazıtla belirtilmelidir. Bir restorasyon asla onu inceleyenleri yanıltacak veya tarihi bir belgeyi değiştirecek şekilde yapılmamalıdır. 12. Eksik kısımların tamamlanması, bütünlük uyumlu bir şekilde bağdaştın İmalıdır; fakat onarımın aynı zamanda artistik ve tarihi tanıklığı yanlış bir şekilde yansıtmaması için, orijinalinden ayırt edilecek bir şekilde yapılması gereklidir.”
1983 - Roma Bildirgesi	ICOMOS	13. Eklemelere, ancak, yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonun dengesine ve çevresiyle olan bağlantısına zarar gelmediği hallerde izin verilebilir.” 20. Adaptasyon Kültürel miras değeri taşıyan bir yerin muhafaza edilmesi genellikle o yerin sosyal, kültürel ya da ekonomik olarak faydalı bir amaca hizmet etmesiyle kolaylaşmaktadır. Sürekli kullanım için gerekli

1999-Geleneksel Miras Tüzüğü	Mimari	ICOMOS	oldukları, ya da kültürel anlamda arzu edilir oldukları, ya da yerin muhafazası için tek yol oldukları bazı durumlarda değişiklikler ya da eklemeler kabul edilebilir. Ancak, değişiklikler asgari gereklilikler olarak kalmalı ve yerin kültürel miras değerinden uzaklaşmamalıdır. Tüm koşul ve değişiklikler orijinal doku ile uyum göstermeli, ancak sonradan yapılan bir iş oldukları belli olacak kadar da belirgin olmalıdır. Koruma ilkeleri 2. Geleneksel yapılara, yapı gruplarına ve yerleşmelere yapılacak çağdaş müdahaleler onların kültürel değerlerine ve geleneksel karakterlerine saygı göstermelidir. Uygulama İlkeleri 4. Malzeme ve mimari öğelerin değiştirilmesi, yenilenmesi - Çağdaş kullanım isteklerinin zorladığı ve kabul edilebilir değişimler bütünü genel ifadesine uyumlu, görünüş, doku ve biçim yönünden aykırı olmayan malzemelerle yapılmalı; yapı malzemelerin birbiriyle uyumuna özen gösterilmelidir.
2011-Tarihi Kentler, Kasabalar ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimi için Valletta İlkeleri		ICOMOS	c - Çağdaş mimari Yeni bina inşa etmek veya mevcut binaları yem işlev vermenin gerekli olduğu durumlarda, çağdaş mimari tarihi kentlerin mevcut mekânsal düzeni ve kentsel çevrenin kalanı ile uyumlu olmalıdır. Çağdaş mimari kendi ifadesini kullanırken, alanın ölçeğine saygılı olmalı, mevcut mimari ve bağlamındaki gelişme örüntüleri ile ahenk içinde olmalıdır.
2012-Paris Gelişiminin İtici Gücü; Kültürel Miras Deklarasyonu		ICOMOS	II-Yapı Sanatına Dönüş: Korumak - Nitelikli kentsel ya da kırsal, anıtsal ya da vernaküler yapı mirasını kendi fiziki ve sosyo-kültürel ortamında, malzeme zenginliği, özgün konstrüksiyonu, ve mimari -işlevsel düzeni ile korumak. - Yeni kullanım ve işlevi mirasa adapte etmek, (tersi değil), ve kullanıcılarının modern konfor konusundaki taleplerini karşılayabilmek.

Ahunbay (2007); Madran, Tağmat (2009); <http://www.icomos.org>; <http://www.icomos.org.tr>; <http://www.kumid.eu/euproject/dokuman.php?id=12&baslik=Kültürel Miras>; <http://www.unesco.org> kaynaklarından yararlanılmıştır.

Türkiye’de yeniden işlevlendirilecek binalara yapılacak yapısal ve mekânsal müdahalelerin kapsamı binaların tescil derecesi ile belirlenmektedir. 11.09.1970 tarihinde 5505 sayılı karar onarım yapılacak olan yapıları üç gruba ayırmıştır. Bu gruplandırma kararı, uygulamalarda birtakım çelişkiler yaratmıştır (Binan, 2011). 1988 tarihli KTVK Yüksek Kurulu kararında bu koruma yaklaşımı benimsenerek devam ettirilmiş ve korunması gerekli kültür varlıkları dört gruba ayrılmıştır. 3.grup “cephe özelliklerine sadık kalmak üzere, gabarisinde bazı değişiklikler yapılabileceği gibi, yeni yeri belirlenmek koşuluyla taşınabilecek, taşıyıcı sisteminde iç kısmında, iç ve dış malzemesinde değişiklik yapılabilecek, yenilenebilecek yapılar” olarak tanımlanmıştır. Bu karar yapıların gabarisini yükseltmek amacıyla yıkılarak araya katlar eklenip özgünlüğünün yok olmasına ve kentsel hafızanın sürekliliğinin yok olmasına neden olmuştur. İlke kararlarındaki bu yanlışlık daha sonra koruma kurulları tarafından fark edilerek, farklı bir üslupla üst eklerin yapılması kabul edilmiştir. Uygulamalar 1995 yılına kadar devam etmiş ve 378 sayılı ilke kararı ile kültür varlıklarının “yıkılmadan” onarımları temel ilke olarak kabul edilmiştir.1999 tarih ve 660 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararına

göre kültür varlıkları iki grup olarak sınıflandırılmış ve her yapı için farklı çözümler ilkesi benimsenmiştir. Özenli bir ön çalışma araştırma ve belgeleme süreci ilebd yapının bütünlüğü göz önünde bulundurularak, yapının karakterini köklü bir değişikliğe uğratmayacak projelendirme ile, eklerin yapıya uyumlu olması, özgün yapıya zarar verilmemesi, kullanılacak malzemelerin ve renklerin uyumlu seçilmesi,gereğinde sökülebilmesi ve eklerin yapıldıkları devrini belli etmesi temel ilkelerdir(Aşkun ve Cantimur, 2012).

2.3.2. İncelenen Binalarda Mimari Uygulama Çözümlerinde Durum

Beyoğlu, Türkiye’de modernleşmenin kentsel yansımalarının ve 19.yy. mimari anlayışın izlerinin kent silüetinde belirgin olduğu bir bölgedir. Bu bölgede yeniden işlevlendirilerek “Kültür - Sanat Merkezi ve Müze” olarak kullanılan 7 adet 19.yy.binası incelenmiştir. İstanbul’a yeni bir işlev verilerek kazandırılmış olan bu binalar; İKSV İstanbul Kültür Sanat Vakfı Nejat Eczacıbaşı Binası, Şişhane, Salt Beyoğlu Binası İstiklal Caddesi, Salt Galata Binası, Bankalar Caddesi, Pera Müzesi Binası Tepebaşı, Arter Sanat İstiklal Caddesi, Borusan Kültür Sanat, İstiklal Caddesi ve Akbank Sanat Binası İstiklal Caddesi’dir (Şekil 2.8) .

Şekil 2.8: Beyoğlu-Pera-Galata’da “Kültür-Sanat Merkezi ve Müze” olarak kullanılan seçilmiş olan binalar(BK)

Türkiye’de Koruma kriterleri üzerinden değerlendirildiğinde bu yapılardan 3 tanesinin, Pera Müzesi, Borusan Sanat ve Akbank Sanat binalarının yalnız cephelerinin korunduğu, 4 tanesinin; IKSV Nejat Eczacıbaşı binası, Salt Beyoğlu binası, Salt Galata binası ve Arter binası ise dönem özellikleri ile korunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, yeniden işlevlendirilen tüm binalarda, ek kat ilaveleri vardır (Çizelge 2.3).

Çizelge 2.3: Beyoğlu'nda "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" İşlevli 19.yy binalarının mimari uygulama çözümleri (SA)

BEYOĞLU-PERA-GALATA 19.YY BİNALARI	KÜLTÜR SANAT MERKEZİ MÜZE	CEPHELER	DÖNEM ÖZELLİĞİ İLE KORUNMUŞ	YALNIZ CEPHE KORUNMUŞ	EKLER
	IKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	ART NOUVEAU	X		1 KAT İLAVE EDİLMİŞTİR. BİR BÖLÜMDE ZEMİN KAT İLE 1.KAT ARASINDA KAT KALDIRILARAK 2 KAT YÜKSEKLİĞİ KULLANILMIŞ VE KONSER SALONU HALİNE GETİRİLMİŞTİR.
	SALT BEYOĞLU BİNASI	NEOKLASİK	İÇ MEKANLARDA DÖNEM ÖZELLİKLERİ HİSSEDİLMEMEKTEDİR.		1 KAT İLAVE EDİLMİŞTİR. TERAS ÜSTÜ KAPATILARAK KIŞ BAHÇESİ OLARAK İÇ MEKANA DAHİL EDİLMİŞTİR.
	SALT GALATA BİNASI	NEOKLASİK-NEORÖNESANS ARKA CEPHE ORYANTALİST	X		1 KAT İLAVE EDİLMİŞTİR.
	PERA MÜZESİ BİNASI	NEOKLASİK		X	BİNA YIKILIP YENİDEN İNŞA EDİLMİŞTİR. 2 KAT İLAVE EDİLMİŞTİR.
	ARTER BİNASI	ART NOUVEAU	X		1 KAT İLAVE EDİLMİŞTİR.

6		BORUSAN SANAT BİNASI	EKLEKTİK	X	BİNA YIKILIP YENİDEN İNŞA EDİLMİŞTİR.TE RAS ÇATI KATI İLAVE EDİLMİŞTİR.
7		AKBANK SANAT BİNASI	NEOKLASİK	X	BİNA YIKILIP YENİDEN İNŞA EDİLMİŞTİR.4 KAT İLAVE EDİLMİŞTİR.BU KATLAR CEPHEDE FARKLI RENK İLE VURGULANMAK TADIR.

2.3.3. İncelenen Binalarda İç Mekan Çözümlerinde Durum

Mekânlar içinde zaman geçirenlerin bellekleri içinde saklanan bilgiye göre şekil değiştiren nesnelere, duvarların ardında, yaşamak için oluşturulmuş bir boşluktan öte, geleneklerin, alışkanlıkların kısaca toplum bilgisi ve deneyimi sıkıştıran yaşam boşluklarıdır (Asiliskender, 2004). Mekân yaşayanı ile var olmaktadır. Biçimsel özellikleri kullanıcısının yaşam deneyiminin ve kimliğinin yansımasıdır.

Mekânı oluşturan her bileşen mekânın algılanabilirliğinde çeşitli roller üstlenmektedirler. Mekâna etki eden her nesne renk, koku, boyut önemli rol oynamaktadır. Mekân bileşen ve öğeleri kullandıkları yere göre mekânsal örgütlemeye sınırlayıcı, yönlendirici, odaklayıcı, birleştirici veya ayırıcı roller üstlenebilmektedir (Aydınlı, 1992).

Yapılar, işlevleri doğrultusunda hacimsel ve mekânsal olarak şekillenmektedir. Yapının mekânsal kurgusuna bağlı olarak sahip olduğu algılanma biçimi, mekânın kimliğinin yansımalarından birisidir. Yapılar sahip oldukları işlevler doğrultusunda, tek bir hacimden veya tekrarlanan hacimlerden oluşmakta, karmaşık bir plan şeması gösterebilmektedir (Altınoluk, 1998: 22).

Mekânın sahip olduğu hacimsel düzen, yeni işlevin mekâna uygunluğu incelenirken dikkate alınması gereken bir kriterdir. Özel bir kavram olarak kullanıldığı anlamda mekân, Kuban'ın tanımı ile "canlıyı içine alan ve evrensel boşluktan ayıran bir boşluk parçası"dır (Kuban, 1998). Mekânsal hacim yapının temel amacıdır. Hacimin ilk

amacı canlıya “sığınma” ve “koruma” sağlamak olmakla birlikte, “hacim” mekanı oluşturan algısal özellikleri, yarattığı mekansal psikoloji vb. parametreler ile birlikte, temelde yapının işlevine bağlı olan, insan yaşamına ait özellikleri de içermektedir. Yapılar tasarlanırken yapının amacı doğrultusunda hacim kavramı yapı kimliğine etki etmektedir. Yeniden işlevlendirilecek olan bir yapıda ise, yeni işlev tespit edilirken, işlev doğrultusunda şekillenecek mekânsal düzenin, yapının mevcut hacimsel düzeni ile aynı izdüşümde olması, mekânın karakterinin daha verimli olarak bugüne yansıtılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Korumaya değer mimari müdahalelerde, yapının belge özelliklerini korumak kadar yapılan müdahalenin yapıyla uyumu da önemlidir. Mevcut yapının ya da çevredeki diğer yapıların sahip olduğu tüm özelliklerin aynen olduğu gibi, korumaya değer yapıya aktarılması da mevcut yapının ve çevre özelliklerinin değerlendirilerek günümüz koşullarındaki yorumuyla yapıya aktarılması gereklidir.

Bu tez çalışması kapsamında incelenen ve yalnız dış cephesi korunmuş olan binalarda, sergi alanları oluşturmak amaçlı yeni mekânlar yaratıldığı görülmektedir. Pera Müzesi ve Akbank Sanat yan sokak cephesinde, kent silüetinde 19.yy binalarının açık görünen pencereleri, iç mekânda üzerinde sergilenen nesnelerin bulunduğu bir beyaz duvar ardına saklanmış, kesintisiz modern sanat mekânları haline dönüştürülmüşlerdir. Bu durumda, İstiklal Caddesi üzerinde algılanan cephe ve cephenin arkasında algılanamayan bir üçüncü bir ara mekan vardır (Şekil 2.9, Şekil 2.10).

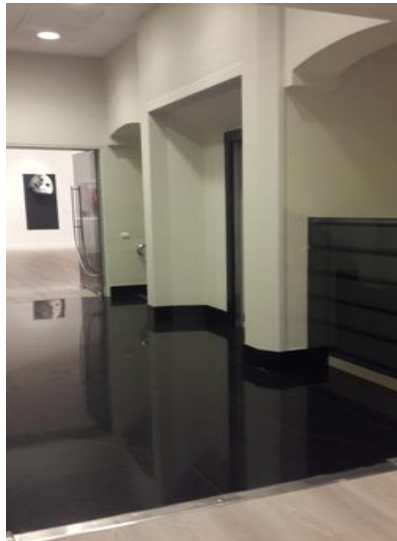

Şekil 2.9: Pera Müzesi 2.kat Oryantalist Resim Koleksiyonu'nun sergilendiği mekan(SA)

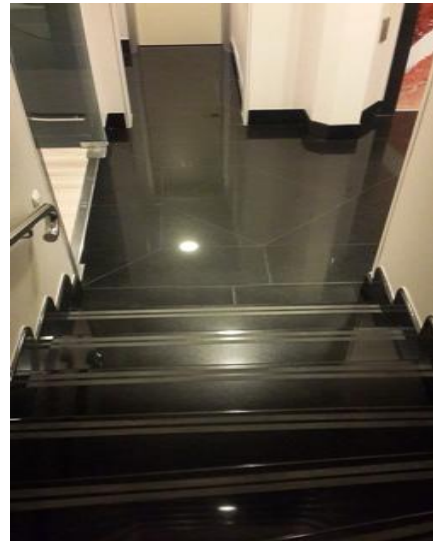

Şekil 2.10: ‘Akbank Sanat’ 1.Kat Sergi Salonu(SA)

İki ayrı yapı cephesi ardında tasarlanan Pera Müzesinin, bir bölümünün müze, bir bölümünün ise uluslararası sergi alanı olarak hizmet vermesi istendiği için, planlamanın ana ilkesi olarak iki yapının birleştiği noktada bir merdiven ve dikey sirkülasyon için asansörler ve tuvaletlerin yer alması düşünülmüştür. Böylece yapının içinde biri büyük (200 m²), diğeri küçük (100 m²) iki sergi alanı elde etmek mümkün olmuştur. Gerekli olan yangın, havalandırma, kilimatizasyon, güvenlik, vs. şartların en iyi düzeyde gerçekleştirilmesi için gereken dikey boşluklar bina ortasında yaratılan çekirdek içinde çözümlenmiştir (Şekil 2.11, 2.12).

Şekil 2.11:Pera müzesi orta hol(SA)

Şekil 2.12: Pera Müzesi orta hole inen merdiven(SA)

Akbank Sanat binasının iç mekân çözümlenmesinde, katlarda geniş açıklığı ile sergi salonları bırakılabilmesi için merdiven ve asansör kovası binanın orta yan tarafında tasarlanmıştır. Borusan Sanat binasında, çekirdek alanına, binanın geneliyle kontrast yaratan çağdaş bir “kutu” yerleştirilmiştir. Bu kutu, çevresi boyunca devam eden yalın çelik “diagrid” çerçeve sistemi kullanılarak tasarlanmıştır. Bu strateji, kat planlarının daha açık olmasını ve katlar arasında program adına esneklik ve en az alan kaybı sağlamaktadır (Şekil 2.13). Bina çekirdeği, boşluğun hissettirilmesi adına tamamen kaldırılmıştır. “Kutu” kendini çevreleyen tarihi kabuğunun içinde, modern inşaat metodlarının ve malzemelerinin oluşturduğu mimari, geçmiş ve gelecek arasında bir tezat yaratmaktadır (Şekil 2.14).

Şekil 2.13 : ‘Borusan Sanat’ açık ortak alan(SA)

Şekil 2.14: Borusan Sanat Binası cepheler ve “Çağdaş Kutu” web GAD:
<http://gadarchitecture.com/>

İKSV Nejat Eczacıbaşı binası dönemin apartman şemasını yansıtmaktadır (Kırzade Apartmanı). Günümüze kadar çok fazla müdahale yapılmadan ulaşabilmiş olan binada, yeniden işlevlendirilirken bir tek önemli değişim vardır. Zemin katta ana girişin sağ bölümünde yer alan zemin kat, 1. kat arasındaki döşeme ve duvarlar kaldırılmış, 2 kat arası yükseklikten yararlanılarak, dikey yapı elemanları olarak 21 adet çelik kolon ile asma katlı çok amaçlı salon oluşturulmuştur. Konserler, sergiler, toplantılar bu mekânda yapılmaktadır. Bina yan cephesinden böyle bir müdahale hissedilmediği halde, iç mekânda ise dış mekân ile ilişki kuran pencere açıklıkları hissedilmemektedir. Tek ilişki salonun dışarıya açılan acil çıkış kapısıdır. “Salon” iç mekanında kullanılan yapısal ve yüzeysel malzemeleri ile; yer döşemesi epoksi kaplama, çelik putrel taşıyıcılar, koyu gri duvar boyası, ahşap kaplama kullanımı, aydınlatma elemanları, havalandırma ve müzik sistemi ile döneminden tamamen uzaklaşarak yapıya tezat bir ortam yaratılmıştır (Şekil 2.15).

Şekil 2.15: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası “ Salon İKSV” Mekanı

Orijinal adı “Siniosoglou Apartmanı” olan Salt Beyoğlu binası, plan şemasında bölüntülerin arttırıldığı veya odaların birleştirilerek daha geniş mekânlar elde edilmek istendiği anlaşılmaktadır (Beyoğlu Garanti Platform Galeri, Siniosoglou Apartmanı Restorasyon Raporu-Salt Beyoğlu Han Tümertekin Arşivi). Çalışmanın

esas ı ızgün yapı elemanlarının korunması, binanın g¼çlendirilmesi ve mekânın yeni işlevi olan “ K¼lt¼r Sanat Merkezi “ ne uygun bir kurgu ile ızrg¼tlenmesine dayanmaktadır. Yapının b¼t¼n¼ne yayılan mimari d¼ş¼nce, ¼ok sayıda izleyicinin d¼şey ve yatay dolaşımı ¼zerine kurgulanmıştır.

Binada yer alan mekânlarda aynı anda farklı sergilerin ger¼ekleşmesini sağlamaktadır. Sergi alanlarına girildiğinde ise, Mimar Han T¼mertekin'in tipik sergi salonu ezberini bozmak istediği, sanat mekânları stratejisinden olan beyaz k¼p mantığındaki bembeyaz duvar ve tavanlar yerine diğer galeri mekânlarından farklı bir tasarım oluşturarak, daha sıcak bir atmosfer yaratma d¼ş¼ncesi ile, s¼p¼rgelikten tavana kadar olan su kontrastı sergi panelleri g¼r¼lmektedir. Ana bina ¼eperinden, arkasında tesisat koridoru bırakacak şekilde (70cm) ¼nde bulunarak, yeni bir plan konturu oluşturmaktadır. D¼şeyde ise, ana binanın ger¼ek kont¼r¼n¼n yan yana geldiği y¼zeylerde, su kontrastı ve ana binanın beyaz boyalı duvarı ile birleşmektedir. Malzemelerin sınırları bellidir ancak birlikte kullanılması ile hem eski eserin i¼ine sonradan eklenen su kontrastı, ana binanın kendi var olan duvarından ayrışmaktadır.

Ayrıca 2.katta ve 3.katta kalemişi tavanlar ortaya ¼ıkarılmıř, restore edilmiş ve aynen korunmuştur(şekil 2.16)

şekil 2.16: Salt Beyoğlu 1.kat sergi salonu(IB)

Su kontrastı panel ve tavan kaplamaları ile birlikte, mekânın İstiklal Caddesi ile sınırını oluşturan ön cephesinde yer alan ve iç mekânda sadece bu bölümde yer alan pencereler birbiri ile bağlantılı iki farklı öneme sahiptir. İlki, sadece sergilenen nesneye odaklamadan dışarının kimliğini hissettiren pencere ve ikincisi ise pencereye yaklaşıldığında buna bağlı olarak oluşan nerede olduğunun farkındalığının kişide yarattığı bilinçle caddedeki dinamiklerle iletişimin hala devam ediyor oluşudur. Bu durum, galeri mekânı için bir kırılma noktası olup, “galeride sergilenen nesnelere arasına, pencerelerin arkasından görünen caddenin diğer tarafındaki binaların varlığı, görünüşü de girmektedir” (Dinç, 2012, Şekil 2.17).

Şekil 2.17: Salt Beyoğlu 3.kat sergi salonu görünüşü(IB)

Binanın orijinal merdiveni yarı sarmal ve yekpare şekilde, binanın katlarını kendine sahanlık yaparak devam etmektedir, kenarları pahlı dikdörtgen planlıdır. Katlardaki, ahşap döşeme kaplaması merdiven başlangıcında sonlanmaktadır ve basamaklardaki orijinal marmara mermeri merdiveni özelleştirerek, her kat ile arasında kendi sınırını oluşturmaktadır. Basamakları deneyimlerken, korkuluk ve sonradan eklenen gizli sarı led aydınlatmalı süpürgelikle zaman-mekân çakışmaları yaşandığı düşünülmektedir. Bir tarafta kendi dönemine ait demir çubuklu ve ahşap küpeşteli

korkuluk, duvar önünde ise gizli aydınlatmalı özel detaylı mermer küpeşte detayı kullanılmıştır (Şekil 2.18).

Şekil 2.18: Salt Beyoğlu Orijinal merdiven kovası(CE)

Paslanmaz malzemeden imal edilmiş ve saydam camları olan asansörle bir sonraki katlara çıkan kişiler, hareket başladığı andan itibaren hızla geçtiği yerleri deneyimleyerek mekânlara ulaşmaktadırlar. Asansör kullanıcıları için, bir kata ulaşmadan diğer mekânları, yukarı çıkarken ve inerken de olsa, saydam cam ile görebilme durumu her katta gerçekleşmektedir (Şekil 2.19).

Şekil 2.19: Salt Beyoğlu asansör ön görünüşü(IB)

19. yüzyılın sonunda Osmanlı Bankası için genel müdürlük binası olarak tasarlanan Salt Galata binası, 2000 yılından itibaren Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi'ne, 2002'den bu yana da Osmanlı Müzesi'ne ev sahipliği yapmıştır. Tamamlandığı günden itibaren çeşitli nedenlerle yapısal müdahalelere maruz kalan binanın yeniden işlevlendirme çalışmaları kapsamında binanın özgün karakterini ortaya koyacak biçimde eklerinden arındırılmış ve mekânsal kurgusu, çok katmanlı programın gereksinimlerine göre düzenlenmiştir. Salt Galata binası Proje Koordinatörü mimar Zehra Uçar'dan alınan bilgiye göre, günümüze kadar aldığı çeşitli dönemlerdeki eklerinden, eklemelerinden, katmanlarından arındırılıp özgün niteliklerine kavuşturulmuştur. Ana bina ve ondan hemen sonra yapılmış ek binalar bütünleştirilmiştir. Yapılar; her iki binanın birbirlerinin mekansal uzantısı olarak işleyebildiği bir şemaya kavuşturulmuştur. Mekânsal bütünleşmenin en güçlü olarak hissedildiği yer giriş holü; şimdiye kadar daha sonradan eklenen asansörün yer aldığı giriş holü(Şekil 2.20), asansörün kaldırılması ve holün ek bina boyunca devam ettirilmesiyle, ucunda tarihi yarımada silüetinin de görülebildiği büyük bir mekâna dönüştürülmüştür. Boşaltılan ve mekana yeniden kazandırılan bu alan bir yandan da ana merdiveni tekrar anıtsallığına geri kavuştururken, giriş holünün daha çok gün ışığı almasına katkıda bulunmuştur (Şekil 2.21).

Şekil 2.20: Salt Galata yeni eklenen 2 adet asansör(CE)

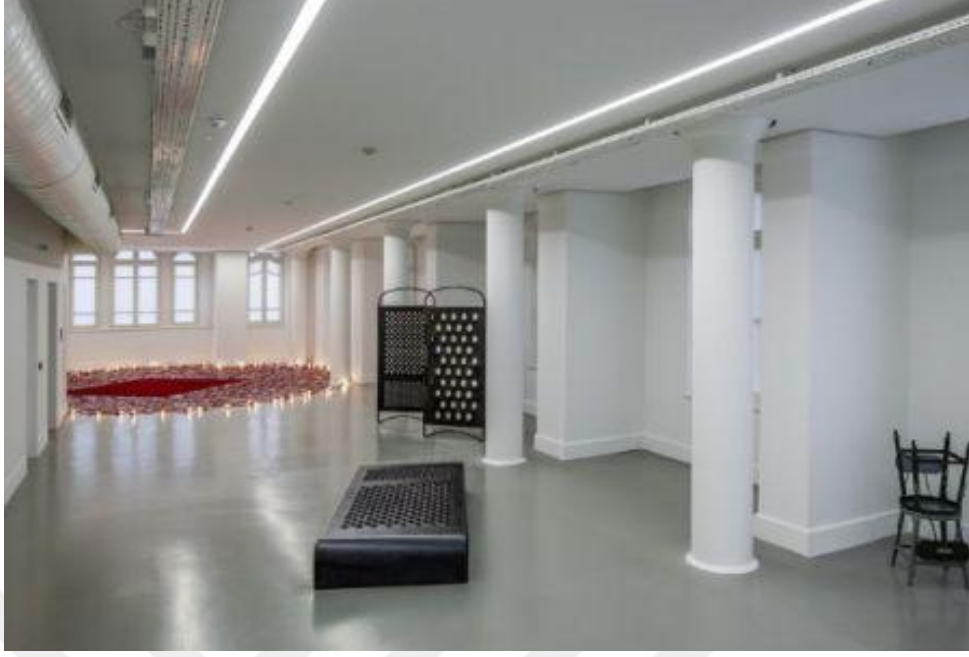
Şekil 2.21: Salt Galata anıtsal merdiven kovası (IB)

Günümüzde Salt Galata ana bina ve ara dönemde eklenen ek binadan oluşmaktadır. Ana bina ve ek binadan oluşan Salt Galata, ana bina bölümünde zemin kat üzeri 4 kat ve 2 kat borum kat, ek bina bölümünde zemin kat üzeri 1 kat ve 3 adet bodrum kata sahiptir.

Arter binası dönemin apartman şemasını yansıtmaktadır (Meymenet Han). Ana merdiven çekirdeğinin aynen muhafaza edilerek korunduğu(Şekil 2.22), merdivenin yanındaki mekân içerisine bir yangın merdiveni ve asansör kovası yerleştirilerek, plan şemasında odaların birleştirilerek daha geniş mekânlar elde edildiği görülmektedir (Şekil 2.23)

Şekil 2.22: Arter binası korunmuş merdiven kovası(SA)

Şekil 2.23: Arter binası sergi katı görünüşü(SA)

Zemin katta merdiven kovalasına ve asansöre ulaşmak için, iç mekana sonradan ilave edilmiş olan, mat cam korkuluklu ve paslanmaz küpeşteli bir çelik konstrüksiyon merdiven bulunmaktadır (Şekil 2.24)

Şekil 2.24: Arter binası zemin kat ek merdiven görünüşü(SA)

3. İSTANBUL BEYOĞLU'NDA "KÜLTÜR SANAT MERKEZİ VE MÜZE" OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN BİNALARIN İÇ MEKÂN ÖZELLİKLERİ VE BİÇİMSEL KİMLİK

Bu tez çalışması kapsamında Türkiye, İstanbul, Beyoğlu'nda 7 adet 19.yy binası; İKSV Nejat Eczacıbaşı(Kirzade Apartmanı), Salt Beyoğlu , Salt Galata, Arter (Meymaret Han), Pera Müzesi, Borusan Sanat, Akbank Sanat binaları analiz edilerek bir tablo oluşturulmuştur (Çizelge 3.1). Bu tabloda incelenen binaların bugünkü adları, yapıldıkları dönemde adları, taşıyıcı sistemleri, stilleri, mimarları, yeniden işlevlendirme tarihleri, mimarları ve mimari ekipleri, yeniden işlevlendirilen binalar hakkında bilgi ve iç mekan özellikleri detaylı olarak irdelenmiştir.

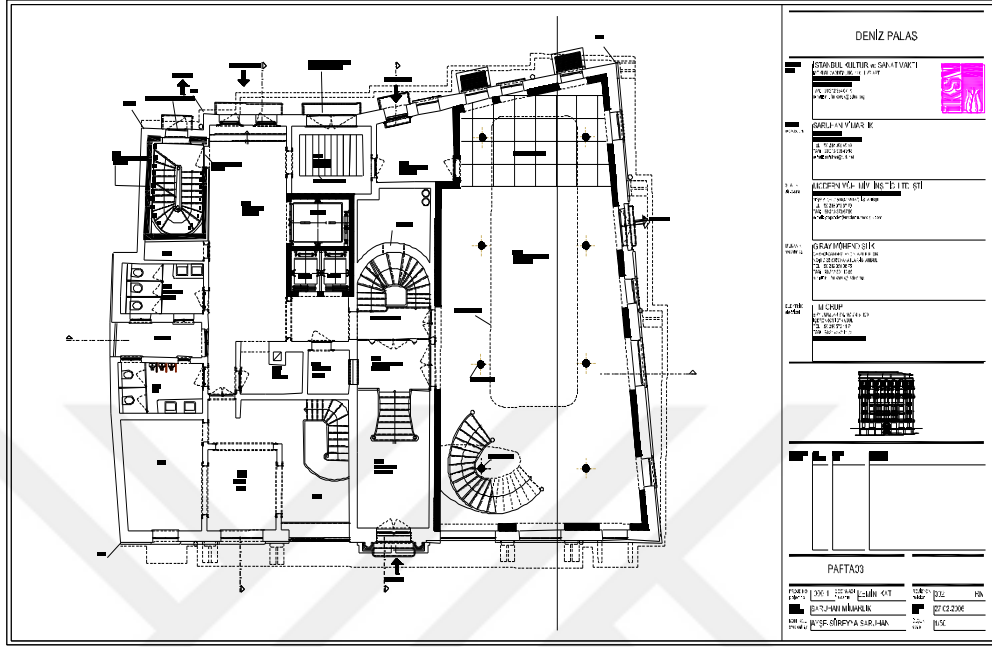
3.1 Plan Özellikleri

Yapılan incelemede, 19.yy dönem biçimsel özellikleri korunarak yeniden işlevlendirilen binalarda plan şemalarının genellikle aynen korunduğu, yalnız cepheleri korunan binalarda katlar yeniden inşa edildiği için, iç mekanlar " Kültür Sanat Merkezi ve Müze" fonksiyonuna uygun tasarlanarak uygulandığı tesbit edilmiştir.

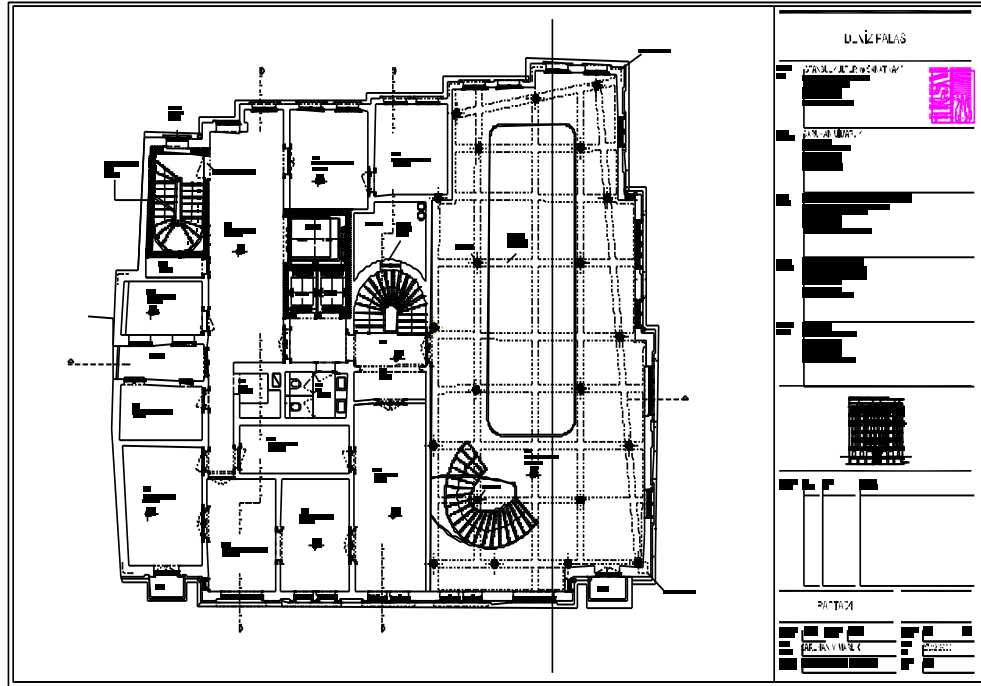
3.1.1 19.yy. Özellikleri İle Korunan Binalarda Durum

Dönemin apartman şemasını yansıtan **İKSV Nejat Eczacıbaşı** binası (Kirzade Apartmanı) günümüze çok fazla müdahale yapılmadan ulaşabilmiştir. Özgün plan şeması genelde bozulmamış, yığma kâgir bir geleneksel Pera yapısıdır. Yeniden işlevlendirilirken binada önemli bir tek değişim vardır. Zemin katta ana girişin sağında yer alan bölümde, zemin kat, 1. kat arasındaki döşeme ve duvarlar kaldırılıp, 21 adet çelik kolon ile taşınan bir asma kat ile, 2 kat arası yükseklikten yararlanılarak, çok amaçlı bir salon oluşturulmuştur. Binanın içindeki bu uygulama, bina cephesinde hissedilmemektedir (Şekil 3.1 ve 3.2). Bina girişi cadde üzerindeki ana kapıdan sağlanmaktadır. Ana giriş kotu ile merdiven kovası, asansör, ana

sirkülasyon hattı arasında 9 basamaklık bir kot farkı vardır. Binanın merdiveni ve merdiven kovası korunmuştur. Merdivenin solunda üst katlara ulaşımı sağlayan 2 adet asansör bulunmaktadır.

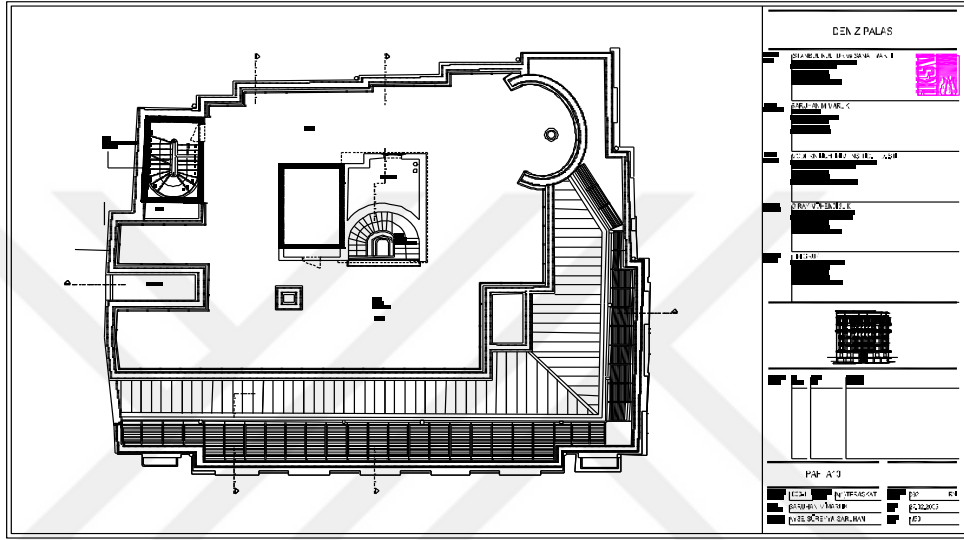

Şekil 3.1: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası Zemin Kat Planı(BS arşivinden)

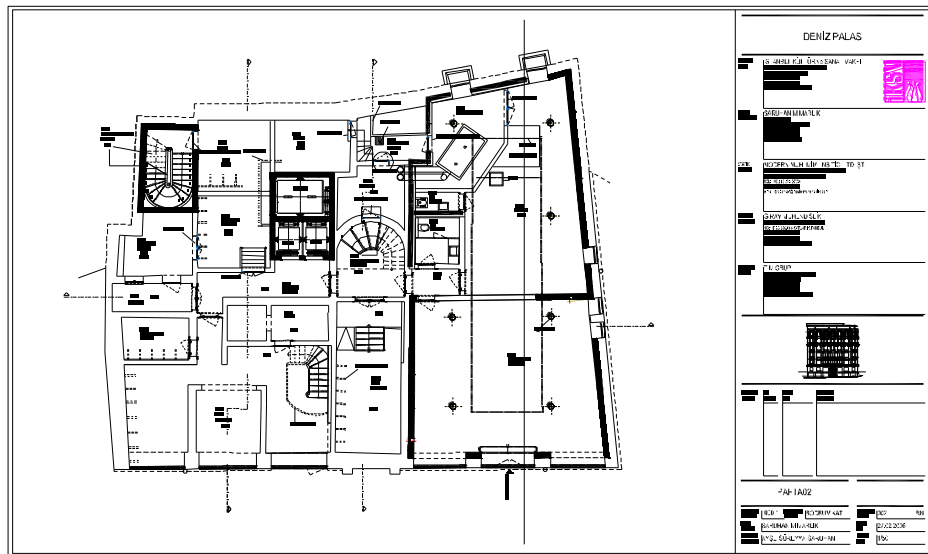

Şekil 3.2: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası 1.Kat Planı(BS arşivinden)

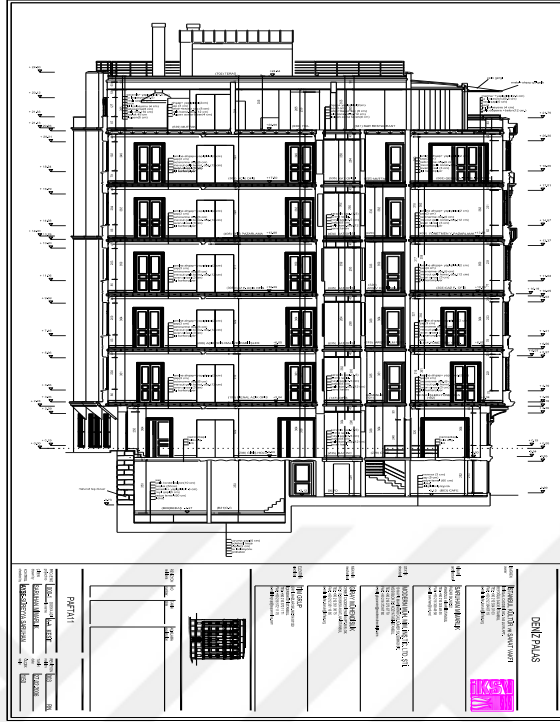
Binanın çatı katında arka bölümde klima üniteleri bulunmaktadır. Haliç'e bakan ön tarafı kullanılmamaktadır (Şekil 3.5). Binanın bodrum katında teknik odalar ve tesisat odaları yer almaktadır. Bu katta bulunan mağazaya bulunduğu kot nedeniyle ön cephede ana girişin sağ tarafından girilebilmektedir (Şekil 3.6). Bina kesitinde ise yığma binanın kat yükseklikleri;bodrum katta 3.50cm, ara katlar 3.20cm ve çatı katında 2.65 olduğu görülmektedir (Şekil 3.7).

Şekil 3.5: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası Çatı Katı Planı(BS arşivinden)

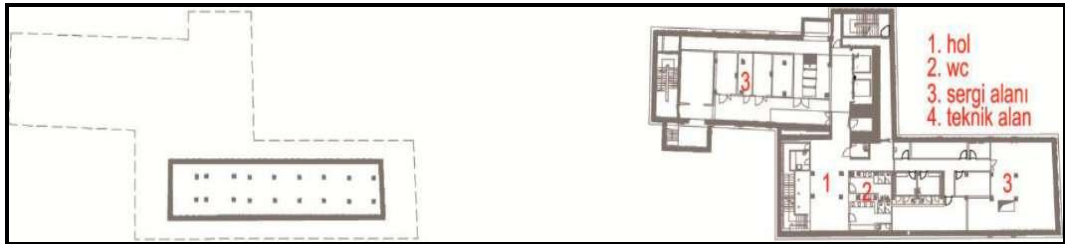
Şekil 3.6: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası Bodrum Kat Planı(BS arşivinden)

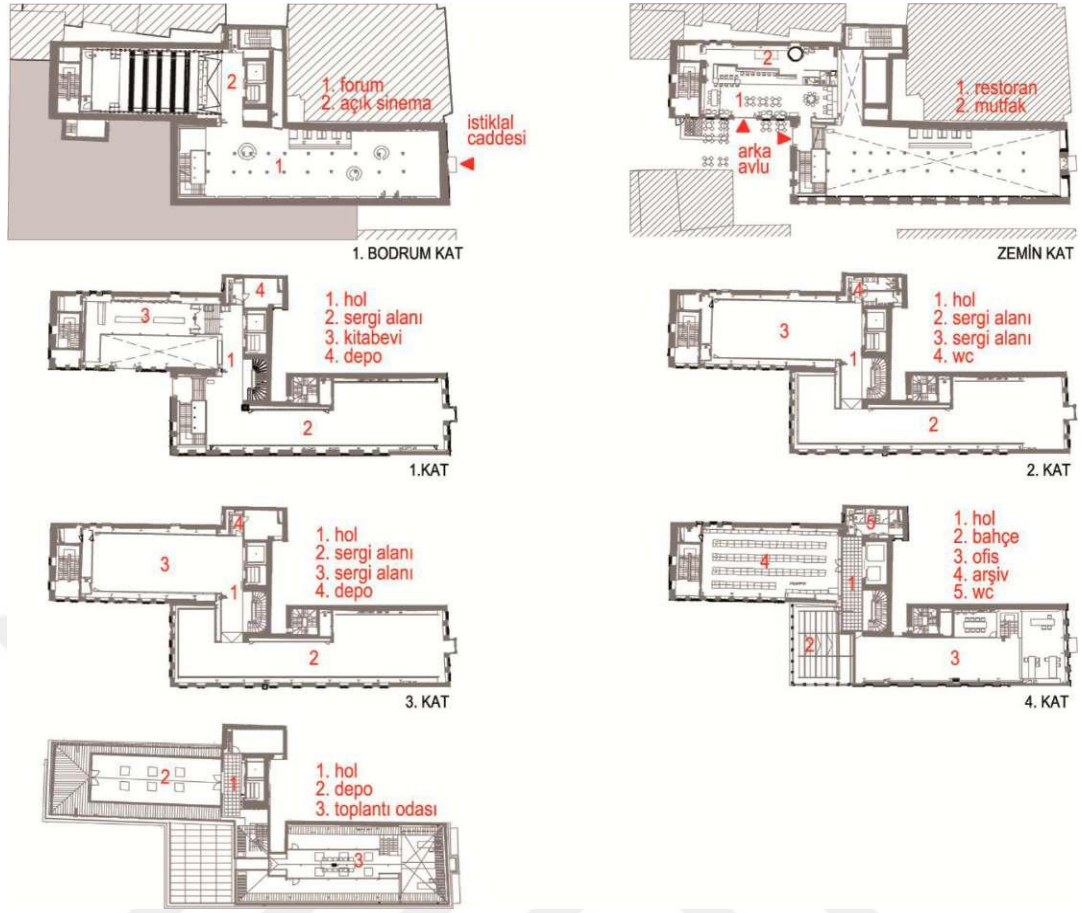
Şekil 3.7: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası Kesiti (BS arşivinden)

Orijinal adı “Siniosoglou Apartmanı” olan 6 katlı **Salt Beyoğlu** binası, İstiklal caddesi üzerinde 19. yüzyıl mimari üslubunda inşa edilmiştir. Geçen yıllar içinde özgün işlevinin giriş katı seviyesinde ticaret, üst katlarda konut olduğu anlaşılan kagir yapı, farklı amaçlar ve kullanıcılar tarafından kullanıldığı için, özgün durumundan uzaklaşarak günümüze ulaşmıştır.

2 ayrı binanın birleşmesi ile oluşan plan şemasında bölüntülerin arttırıldığı veya odaların birleştirilerek daha geniş mekanlar elde edildiği görülmektedir (Şekil 3.8 ve 3.9). Kesitte ise binaların ilişkisi net bir şekilde algılanmaktadır (Şekil 3.10).

Şekil 3.8: Salt Beyoğlu 3.bodrum katı ve 2.bodrum katı planı(HT ve Mimarlar arşivinden)

Şekil 3.9 : Salt Beyoğlu kat planları, HT ve Mimarlar(2011)'dan uyarlanmıştır.

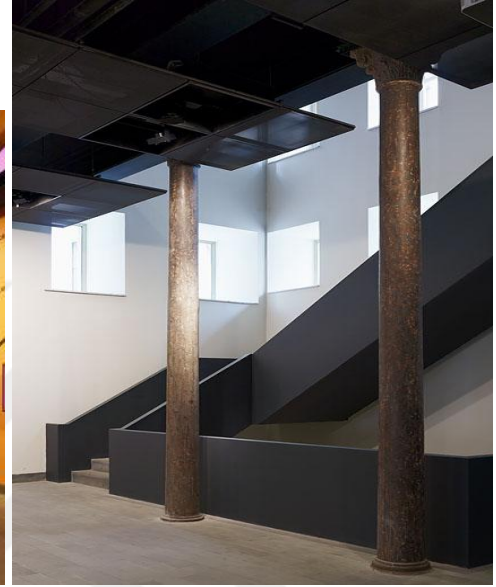
Şekil 3.10: Salt Beyoğlu, İstiklal ve Meşrutiyet Cadde'leri arasında bina kesiti (HT ve Mimarlar arşivi)

Yapının bütününe yayılan mimari düşünce, çok sayıda izleyicinin düşey ve yatay dolaşımı üzerine kurgulanmıştır. Ana giriş bir geçiş ara yüzü olarak tasarlanmış, caddenin ve kamusal mekânın devam ettiği bir iç mekân olarak düşünülmüştür. Tasarım hedefi gelen kişiyi karşılama veya istediği yöne yönlendirme dışında, İstiklal Caddesi'nde yürüyen, bina ve işlevi ile ilgisi olmayan bir kişiyi de içeriye almak ve sergiyi gezdirmektir (Şekil 3.11).

Ana cadde kotundan, sonradan ilave edilmiş bir merdiven ile 1.kat kotuna, binanın ana merdiven kovası ve asansörlere ulaşılmaktadır. Mekânda yer alan merdiven üç kolludur, parapetleri siyah renkli duvardan oluşan çelik strüktürdedir ve orijinal bina duvarına sadece kirişleri ile bağlanmakta, bütün strüktür olarak ise eski eserden kopuk bulunmaktadır (Şekil 3.12).

Şekil 3.11: Salt Beyoğlu binası ana giriş geçiş ara yüzü (İB)

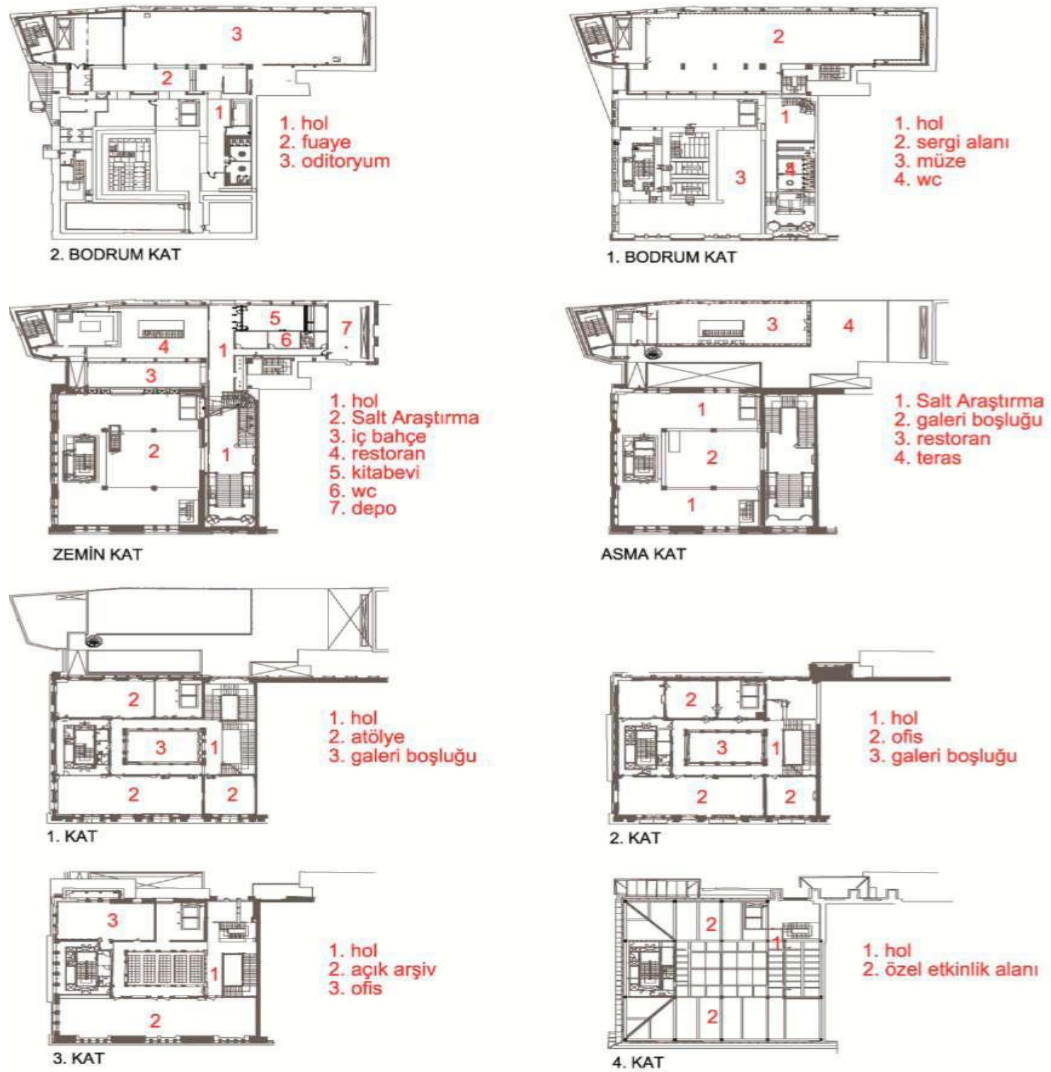
Şekil 3.12: İlave merdiven konstr. görünüşü (İB)

Salt Galata binası, 19. yüzyılın sonunda Osmanlı Bankası için genel müdürlük binası olarak tasarlanmış, 2000 yılından itibaren Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi'ne, 2002'den bu yana da Osmanlı Müzesi'ne ev sahipliği yapmıştır. Tamamlandığı günden itibaren çeşitli nedenlerle yapısal müdahalelere maruz kalmıştır. Salt Galata, mimari çalışmalar kapsamında, binanın özgün karakterini ortaya koyacak biçimde eklerinden arındırılmış ve mekânsal kurgusu, çok katmanlı programın gereksinimlerine göre düzenlenmiştir. Ana bina ve ondan hemen sonra yapılmış ek binalar bütünleştirilmiştir.

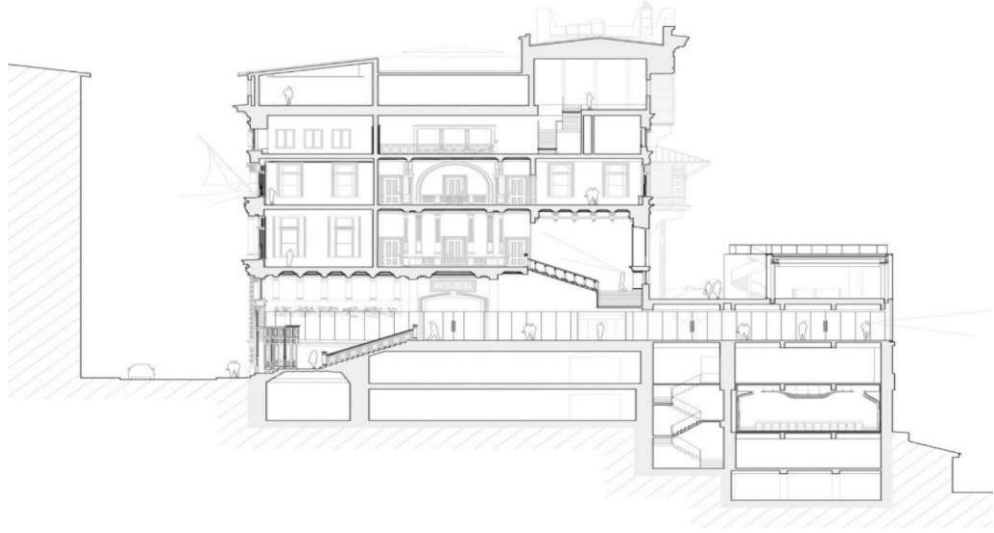
Yapılar; her iki binanın birbirlerinin mekânsal uzantısı olarak işleyebildiği bir şemaya dönüştürülmüştür. Mekânsal bütünleşmenin en güçlü olarak hissedildiği yer olan giriş holü; sonradan eklenen asansörün yer aldığı giriş holü, asansörün kaldırılması ve holün ek bina boyunca devam ettirilmesiyle, ucunda tarihi yarımada silüetinin görülebildiği büyük bir mekana dönüştürülmüştür.

Ana bina ve ek binadan oluşan Salt Galata, ana bina bölümünde zemin kat üzeri 4 kat ve 2 kat bordum kat, ek bina bölümünde zemin kat üzeri 1 kat ve 3 adet bodrum kata sahiptir.

Binanın zemin katında, giriş holü, Salt Araştırma, iç bahçe, restoran, kitabevi, tuvaletler ve vestiyer bulunmaktadır. Salt Araştırma'nın olduğu bölümde asma kat vardır. 1.katta atölyeler ve merdiven holünde bulunan açık sergileme alanları, 2. katında ofisler, 3.katında açık arşiv ve ofisler, 4.katta ise özel etkinliklerde kullanılan salonlar bulunmaktadır. Bodrum katlardan 1. Bodrum katta, sergi alanı ve Müze, 2. Bodrum katta oditoryum ve depolar, 3. Bodrum katta ise teknik alanlar yer almaktadır (Şekil 3.13). Binanın kesitinde 2 ayrı binayı ve kot farkından doğan bodrum katları göstermektedir (Şekil 3.14).

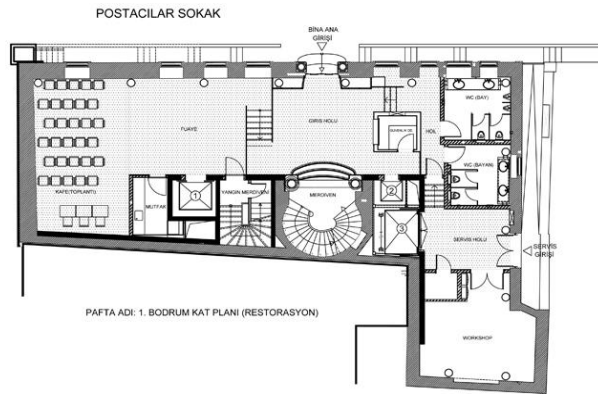

Şekil 3.13: Salt Galata'nın kat planları, (HT ve Mimarlar arşivi)

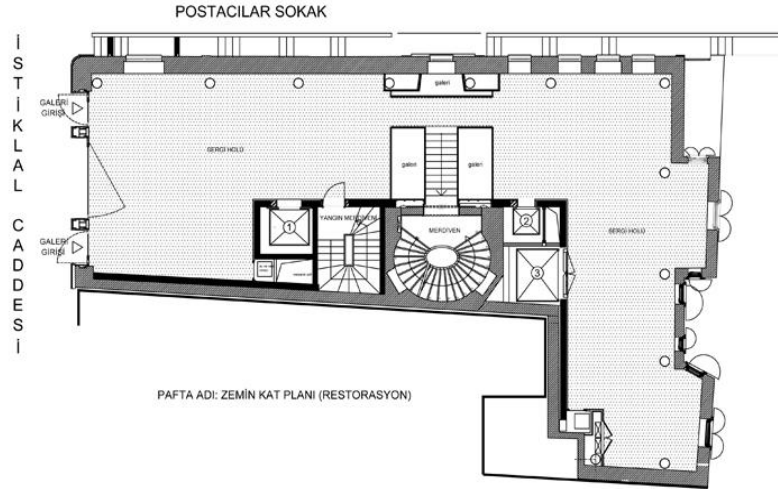

Şekil 3.14: Salt Galata bina kesiti(HT ve Mimarlar arşivi)

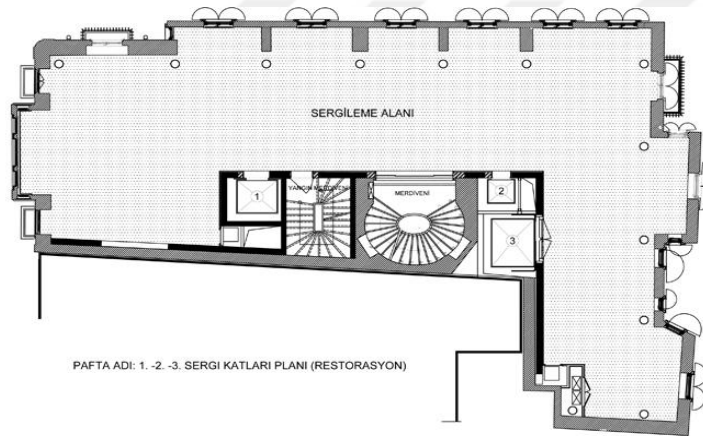
Arter (Meymaret Han) binası, İstiklal Caddesi'nin Postacılar Sokağı ile kesiştiği köşede yer almaktadır. 19.yy.'da Tünel-Galatasaray hattında yer alan başlıca apartmanlardandır. Yenilenen yapıda, toplam dört kata yayılan (864 m²) net sergi alanı yer almaktadır. Binanın ana girişi İstiklal Caddesi üzerindedir. Zemin kattan 1. kata sonradan ilave edilmiş olan, çelik konstrüksiyon bir merdiven ile ulaşılmaktadır. 1.kattan itibaren diğer katlara sirkülasyon, korunmuş olan merdiven kovası veya asansör ile sağlanmaktadır. Binanın ayrıca yan sokağından (Postacılar Sokağı) bodrum katına girişi vardır (Şekil 3.15). Plan şemasında katlarda mekânlar arasında bulunan duvarlar yıkılıp, geniş sergileme alanları yaratıldığı görülmektedir (Şekil 3.16 ve 3.17) Bina kesitinde ise yığma binada yüksek tavanlı bir giriş katından sonra kat yüksekliklerinin; ara katlarda ve ek katta eşit olduğu görülmektedir (Şekil 3.18).

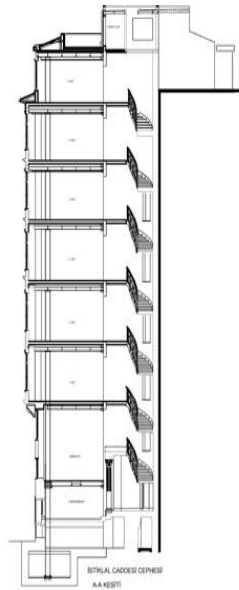
Şekil 3.15: Arter Bodrum Kat Planı(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Şekil 3.16: Arter Zemin Kat Planı(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Şekil 3.17: Arter 1.2.3. Kat Planları(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Şekil 3.18: Arter Bina Kesiti(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

3.1.2 Cephesi Korunan Binalarda Durum

İstiklal Caddesi'nin sonunda, Tepebaşında yer alan **Pera Müzesi**, otel olarak tasarlanmış ve uzun süre Bristol Otel olarak hizmet vermiştir. 1980 yılında Esbank tarafından satın alınmıştır. Ön cephesi korunarak yeniden inşa edilen yapı, bir süre Esbank Genel Müdürlüğü olarak kullanıldıktan sonra Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'na devredilmiştir. Binayı satın alan Suna ve İnan Kırac Vakfı, bitişiginde konut olarak yapılan beş katlı binayı da alarak Pera Müzesi'ni hayata geçirmişlerdir.

Bodrum katta büyük alanda konferans salonu, giriş katında ise kafe yer almaktadır (Şekil 3.19 ve 3.20). Planlamanın ana ilkesi, iki yapının birleştiği noktada bir merdiven ve dikey sirkülasyon için asansörler ve tuvaletlerin yer almasıdır. Böylece yapının içinde ara katlarda bir büyük (200 m²), diğeri küçük (100 m²) iki sergi alanı elde etmek mümkün olmuştur (Şekil 3.21 ve 3.22).

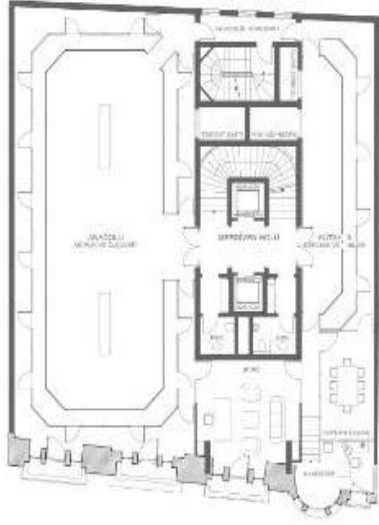
Müze yapım sırasında, yanyana 2 binanın cepheleri çelik karkas sistemi ile askıya alınmış ve 2 kat bodrum yapmak üzere cadde kotunun 8 metre altına inilmiştir. Mevcut yapıya da 2 kat eklenmiştir (Şekil 3.23).

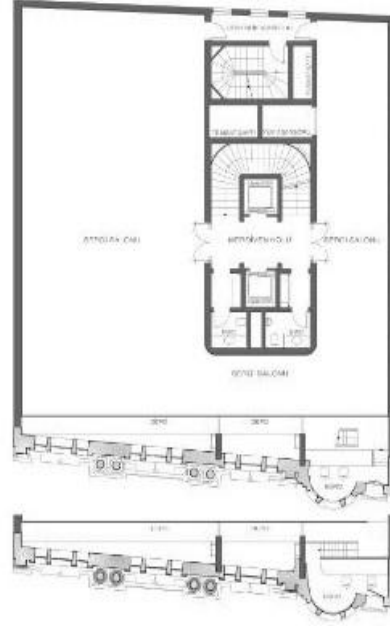
Şekil 3.19: Pera Müzesi Bodrum Katı Planı
(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

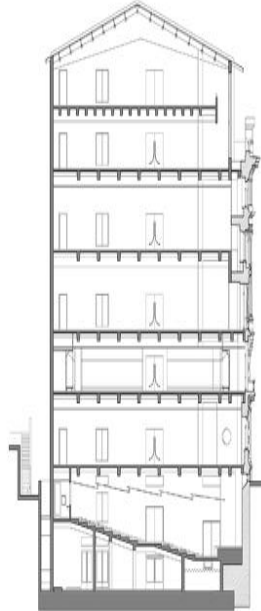
Şekil 3.20: Pera Müzesi Zemin Kat Planı
(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Şekil 3.21: Pera Müzesi 1.kat Planı
(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

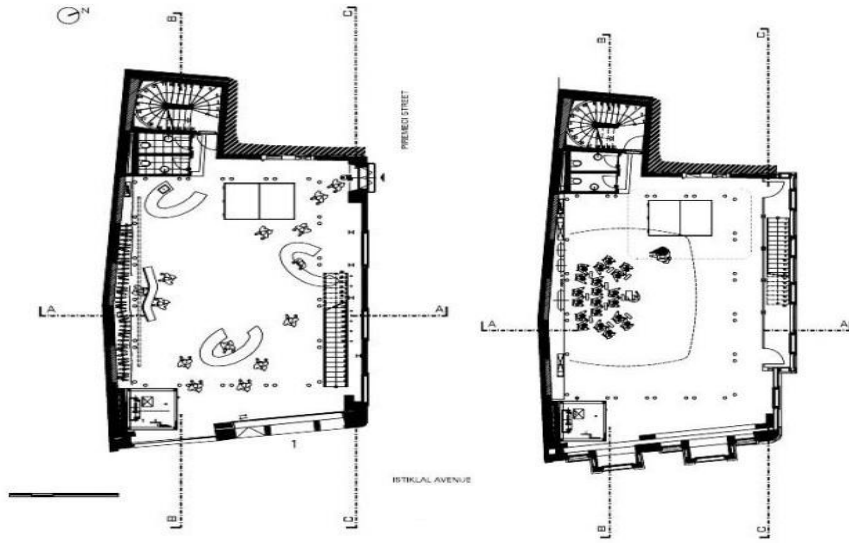

Şekil 3.22: Pera Müzesi 3.4.5..kat planları
(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Şekil 3.23: Pera Müzesi Kesiti(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Borusan Sanat binası ön cephesi korunarak yıkılmış, çekirdek alanına binanın geneliyle kontrast yaratan çağdaş bir “kutu” yerleştirilmiştir. Bu kutu, çevresi boyunca devam eden yalın çelik “diagrid” çerçeve sistemi kullanılarak tasarlanmıştır (Şekil 3.24 ve 3.25). Bina çekirdeği, boşluğun hissettirilmesi adına tamamen kaldırılmıştır. Binanın yangın merdiveni ve ıslak hacimleri planda en arka bölümde yer almaktadır. Asansör cephe boyunca kat döşemelerine açılmış olan boşlukta hareket etmektedir (Şekil 3.26). Bina kesitinde yüksek tavanlı zemin kat, eşit kat yüksekliği olan ara katlar ve alçak tavanlı, önünde küçük teras bulunan çatı katı görülmektedir (Şekil 3.27).

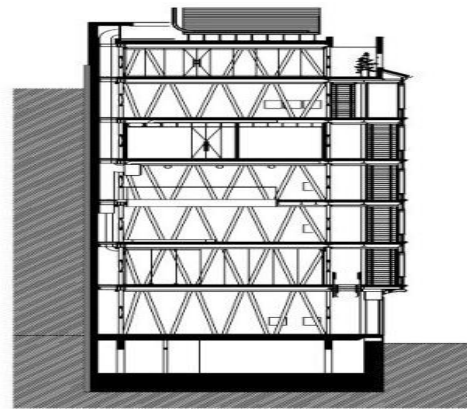

Şekil 3.24: ‘Borusan Sanat’ Zemin Kat Planı
web GAD: <http://gadarchitecture.com/>

Şekil 3.25: ‘Borusan Sanat’ 1.2.3.4.5.kat Planı
web GAD: <http://gadarchitecture.com/>

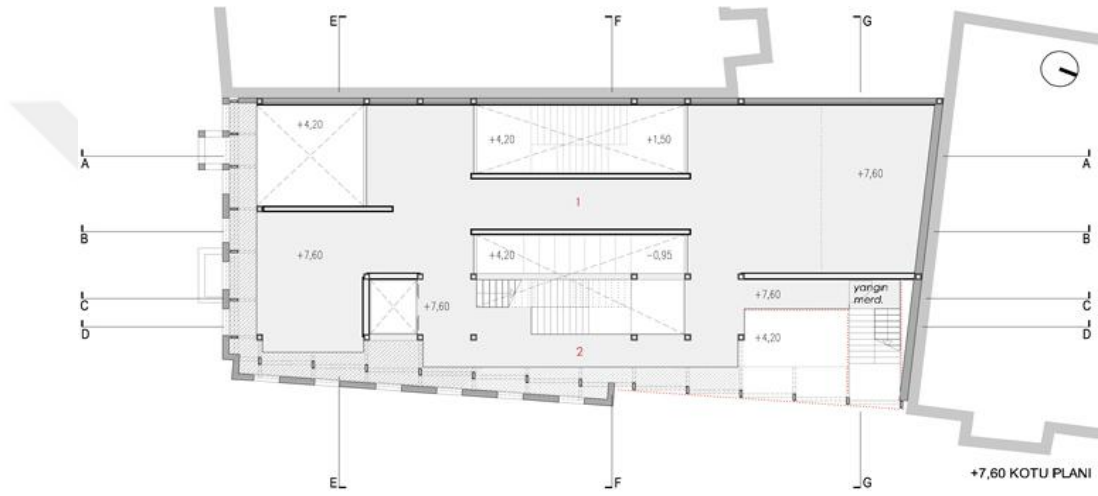

Şekil 3.26: ‘Borusan Sanat’ Asansör
çelik konstrüksiyon merdiven (SA)

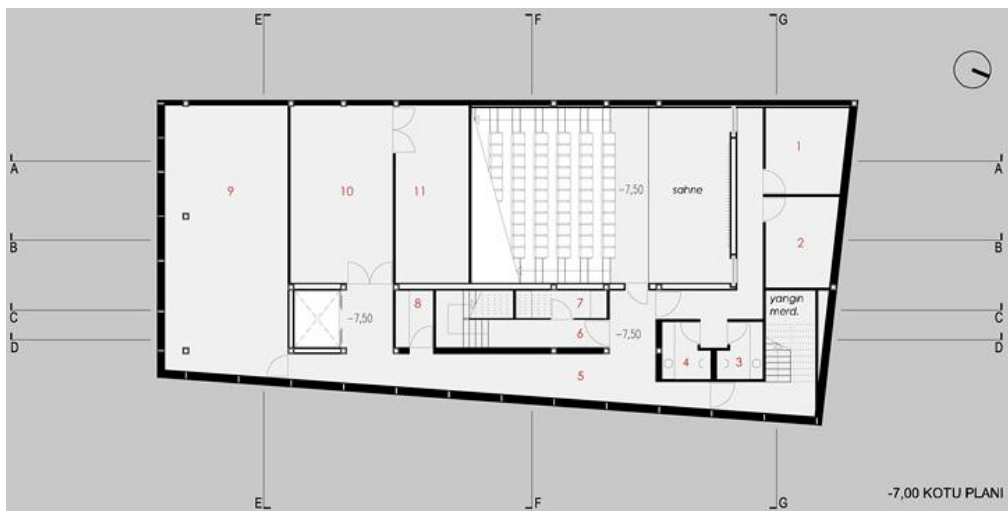

Şekil 3.27: ‘Borusan Sanat’ Bina Kesiti
web GAD: <http://gadarchitecture.com/>

Akbank Sanat binası, İstiklal Caddesi üzerindeki birçok yapı gibi, zemin katında dükkan, üst katlarında konut birimlerinin bulunduğu bir apartman olarak inşa edilmiştir. Yapı zemin kat ve altı kattan oluşmaktadır (Şekil 3.28). Akbank Sanat Binasının ilk iki katında resim galerisi, çok amaçlı salonu, çağdaş sanat atölyesi, müzik dinleme odası, kütüphanesi ve kafesi vardır. Bodrum katta konferans salonu bulunmaktadır (Şekil 3.29). Bina kesitlerinde kat yükseklikleri görülmektedir (Şekil 3.30 ve 3.31).

Şekil 3.28: ‘Akbank Sanat’ Binası +7.60 kotu planı(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Şekil 3.29: ‘Akbank Sanat ‘ - 7.00 Kotu Planı(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Şekil 3.30: Akbank Sanat Binası G-G Kesiti
(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

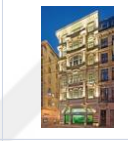

Şekil 3.31: Akbank Sanat Binası C-C Kesiti
(İKSV Tasarım Bienali arşivi)

Binanın ana girişi İstiklal Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Merdiven kovası ve asansör zemin katta bulunan Danışma Bölümünün arkasında kurgulanmıştır. Yer döşeme malzemeleri, alüminyum merdiven korkuluğu ve küpeştesi ile son yıllarda inşa edilmiş bir apartmanı içinde bulunuyormuş hissi vermektedir (Şekil 3.32).

Şekil 3.32: Akbank Sanat merdiven kovası(SA)

Çizelge 3.1: Beyoğlu'nda yeniden işlevlendirilen "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları analizi (SA)

							
Ülke	Türkiye	Türkiye	Türkiye	Türkiye	Türkiye	Türkiye	Türkiye
Şehir	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul
Adı	NEJAT FEZACIBASI BİNASI DENİZ PALAS KIRZADE APARTMANI	BEYOĞLU SALT BEYOĞLU SİNİOSSOĞLOU BİNASI	SALT GALATA OSMANLI BANKASI	PERA MÜZESİ BRISTOL OTELİ	ARTER MEYMARİT HAN	BORUSAN APARTMAN	AKBANK SANAT DÜKKAN APARTMAN
Yapıldığı Dönemde Adı	KIRZADE APARTMANI	SİNİOSSOĞLOU BİNASI	OSMANLI BANKASI	BRISTOL OTELİ	MEYMARİT HAN	APARTMAN	DÜKKAN APARTMAN
Yapılış Tarihi	1920	1850-1860	27.MAYIS.1892	1893	1910	1875	1905 ten önce
Taşıyıcı Sistemi	Yığma Kagir bir yapıdır.	Taşıyıcı sistemi çelik patrel ve volta döşemeli yığma kagir bir yapıdır.	Yığma Kagir bir yapıdır.	Yalnızca cephe korunmuş.	yığma kagir bir yapıdır.	yığma kagir bir yapıdır.	Yalnızca cephe korunmuş.
Stil	Art Nouveau		Neoklasik-Neorönesans Arka Cephe Oryantalist	Neoklasik		Neoklasik	Neoklasik
Mimar	GEORGE KOULOUTHROS	Bilinmiyor	ALEXANDRE VALLAURY	ACHILLE MANOUSSOS	PETRAKI MEYMARİDİS EFENDİ	Adı belli değil.Fransız Mimar	
Yeniden işlevlendirme Tarihi	2006-2009	Aralık 2010-Şubat 2011	Aralık 2010- Şubat 2011	2002-2005	2007-2009	2011	2011
Mimar veya Mimari Ekibi	VKV PROJELER VE İNŞAAT KOORDİNATÖRÜ Yard.Doç.Dr.BURHAN SATICI	HAN TÜRMEKİN ve MİMARLAR Tasarım	HAN TÜRMEKİN ve MİMARLAR Tasarım	SİNAN GENİM	VKV PROJELER VE İNŞAAT KOORDİNATÖRÜ Y.MİM.FAHRİTTİN AYANLAR	GAD GÖKHAN AVCIOĞLU	İLTAY MİMARLIK /EREN TALLU
Binanın Ana Dokusu Korunmuş	X	X	X	X	X		
Müdahale Yapılmış	X	X	X	X	X	Yapılmış	
Restorasyon ve Renovasyon Yapılmış	X	X	X	X	X		
Ana Bina Kültüresi Korunmuş,Ek kat eklenmiş.		X					
Ana Bina Kültüresi Korunmuş,Mekanklar içerisine ekler yapılmış	X						
bina Cephesi Korunmuş ,katlar yıkılıp Çelik+ Cam Konstrüksiyon Yeni Bina Yapılmış, aynı bir hacim yerleştirilmiştir.						X	
Mekan Donatıları	Duvar, Tavan, Kartonpiyer,Kapı Kasaları Beyaz.Tavan ve duvar süslemeleri korunmuş.	Duvarlar su kontması sergi panelleri,Tavan siyah renkli metal konstrüksiyonlu asma tavan.Tavan Süslemeleri bazı mekamlarda korunmuş.	Duvar, Tavan, Kartonpiyer,Kapı Kasaları Beyaz.	Katlarda Duvarlarda açılan sığınin özelliğine göre farklı renkleri kullanılmış.	Duvarlar ve tavan beyaz	Duvar griztavan beyaz	Modern iç mekân .Duvarlar beyaz,tavan beyaz
Perde	Var.Duvar Rengi Beyaz	Var.Duvar Rengi Beyaz	Beyaz	Beyaz-Kamuz- Yeşil	Beyaz	Gri	Beyaz
Duvar Rengi	Marmara Mermeri+ Siyah Bondür	Ahşap Parke	Meşe Parke Marmara Mermeri + Siyah Mermer Takoz	Açık renk meşe parke siyah mermer parlatılmış şap	Gri epoksi	Meşe Parke	Gri epoksi
Yer Döşeme	Ray üzeri modern spot	Ray üzeri modern spot	Ray üzeri modern spot	Ray üzeri modern spot	Ray üzeri modern spot	Göme spotlar	Göme ray üzeri spotlar
Aydınlatma			Yer Klimalar				
Alarm	X	X	X	X	X	X	X
Kamera	X	X	X	X	X	X	X
Müze	X	X	X	X	X	X	X
Kültür+ Sanat Merkezi Sergi Alanı Olarak Kullanılmaktadır.	X	Sergi alanı,Açık Sınama, Kitabevi,Restoran,Kafe,Bahçe, Ofis	Sergi alanı,Kütüphane, Kitabevi,Restoran,Kafe,Oditoryum, Ofis,Müze,Atölyeler,Etkinlik alanı.		X	X	X

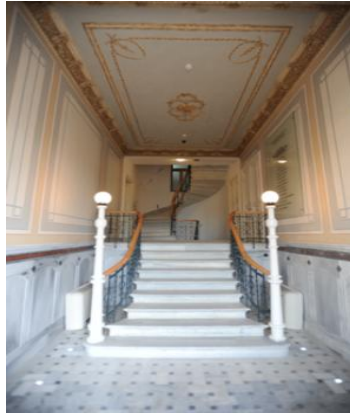
3.2. İç Mekân Özellikleri

Beyoğlu'nda yeniden işlevlendirilerek “Kültür Sanat Merkezi ve Müze” olarak kullanılan 19.yy binalarının iç mekân özellikleri açısından analizi yapılmış, duvarlar, yer döşemeleri, tavan kaplamaları belirlenmiş, incelenen binalar için ayrı ayrı malzeme tabloları oluşturulmuştur (Çizelge 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9).

3.2.1. Strüktürel Özellikler

Tez kapsamında incelenen binalarda yapısal ve yüzeysel özellikler yapı tiplerine ve kullanım şekillerine göre farklılıklar göstermektedirler. Kagir yapıların duvarlarında inşa edildiği yıllarda tuğla duvar üzerine sıva+ badana boya görülmektedir. Fakat günümüzde, tuğla duvar veya ytuong duvar üzerine sıva + plastik boya, eğer ayırıcı bölme duvar bir konstrüksiyon üzerine alçı duvar kaplama yapılmış ise; macun+ plastik boya kullanılmaktadır.

Sözedilen binaların ana girişlerinden itibaren duvar kaplama özellikleri ise; İKSV Nejat Eczacıbaşı binası ve SALT Galata ana girişlerinde duvarların yarıya kadar Marmara mermeri ile kaplı olduğu; İKSV Nejat Eczacıbaşı binasında tuğla duvar+sıva+ plastik beyaz boya ve renkli boya ile süslemeler, SALT Galata'da ise tuğla duvar+sıva+ beyaz boya ve kabartma süslemeler olduğu görülmektedir.(Şekil 3.33 ve 3.34)

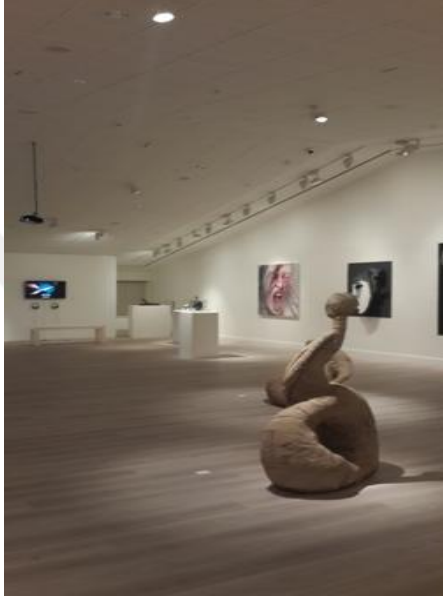
Şekil 3.33: İKSV Binası Girişi (BS Arşivi)

Şekil 3.34: Salt Galata Binası Girişi (SA)

Duvarlar

İncelenen tüm binaların sergi salonlarında, duvarlarda sergilenen ürünleri öne çıkartmak için ağırlıklı, duvar konstrüksiyon malzemesi ne olursa olsun; tuğla, alçıpan, beyaz plastik boya kullanılmıştır (Şekil 3.35, 3.36, 3.37).

Şekil 3.35 : Pera Müzesi Sergi Salonu(SA)

Şekil 3.36: Akbank Sanat Sergi Salonu(SA)

Şekil 3.37: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası(SA)

Özel Koleksiyon Sergi Salonlarının duvarlarda farklı renklerde duvar boyaları kullanıldığı saptanmıştır(Şekil 3.38, 3.39).

Şekil 3.38: Pera Müzesi ikinci kat sürekli sergi salonu(SA)

Şekil 3.39: Pera Müzesi ikinci kat sürekli sergi salonu (SA)

Sergi mekânlarında bölücü duvarlar alçı duvar kaplı konstrüksiyonlar ile yapılmıştır (Şekil 3.40). Serginin içeriğine göre, bölücü duvarlar için, çelik konstrüksiyon üzerine su kontrastı, metal kaplama ve mdf+lake gibi farklı malzemeler de kullanılmıştır (Şekil 3.41, 3.42, 3.43).

Şekil 3.40: Arter Sergi Salonu (1,2,3. katlar)(SA)

Şekil 3.41: Akbank Sanat sergi salonu(SA)

Şekil 3.42: Salt Beyoğlu Sergi Salonunda fin su kontrastı bölücü panolar ana bina çerperinden arkasında tesisat koridoru bırakacak şekilde (90 cm) önde oluşturulmuştur(IB)

Şekil 3.43: Salt Galata Sergi Salonunda metal kaplama ve mdf+lake bölücü panolar(CE)

Gösteri salonu duvarlarında ise akustik paneller kullanılmıştır (Şekil 3.44, 3.45).

Şekil 3.44: Salt Galata oditoryum(CE)

Şekil 3.45: Pera Müzesi çok amaçlı salon(SA)

Tavanlar

İncelenen 7 binadan 4 tanesinin sergi mekânlarında alçı asma tavan görülmektedir (Şekil 3.46, 3.47, 3.48).

Şekil 3.46: Akbank Sanat sergi salonu(SA)

Şekil 3.47: Pera Müzesi sergi salonu(SA)

Şekil 3.48: Borusan Sanat ortak mekan (SA)

Beyoğlu'nda yeniden işlevlendirilen ve 19.yy bina özelliklerinin iç mekanlarda daha fazla hissedildiği binaların tavanlarında da sıva + beyaz su bazlı boya kullanıldığı görülmektedir (Şekil 3.49 ve 3.50).

Şekil 3.49: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası sıva+beyaz boya+kartonpiyer(SA)

Şekil 3.50: Arter sergi salonu(SA)

Salt Beyoğlu sergi salonlarında ise siyah metal delikli asma tavan sistemleri kullanılmıştır (Şekil 3.51). Geçmişe dair referanslar veren diğer işlemlere göre daha küçük 3 tane ve farklı desene sahip bazı kalem işi süslemeler de metal delikli tavanın arkasında gizlenmiştir. 2. katta ise tavan süslemeleri korunarak açıkta bırakılmıştır (Şekil 3.52).

Şekil 3.51: Metal asma tavan(IB)

Şekil 3.52: Salt Beyoğlu binası korunmuş tavan süslemesi(IB)

Yer döşemeleri

Sergi salonlarında, meşe, boy cilalı parke yer döşemeleri vardır. Döşeme şekilleri mekanların konumuna göre, mozaik parke ve bordür gibi değişik biçimlerde uygulanmıştır (Şekil 3.53 ve 3.54). “Balık sırtı” adı verilen parke döşeme şekli de kullanılmıştır (Şekil 3.55). Ayrıca dışbudak parke ve sergi alanları dışında kafe yer döşemelerinde deck parke uygulamaları tespit edilmiştir (Şekil 3.56 ve 3.57).

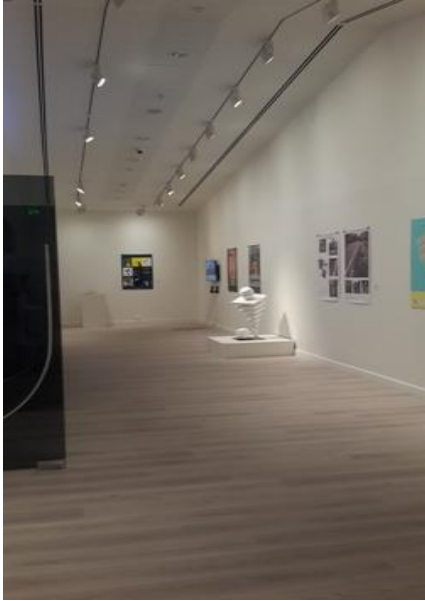
Şekil 3.53: Salt Galata (meşe mozaik parke)(SA)

Şekil 3.54: Borusan Sanat (meşe boy parke)(SA)

Şekil 3.55: Salt Galata(meşe balıksırtı parke)(SA)

Şekil 3.56 : Pera Müzesi (dişbudak boy parke)(SA)

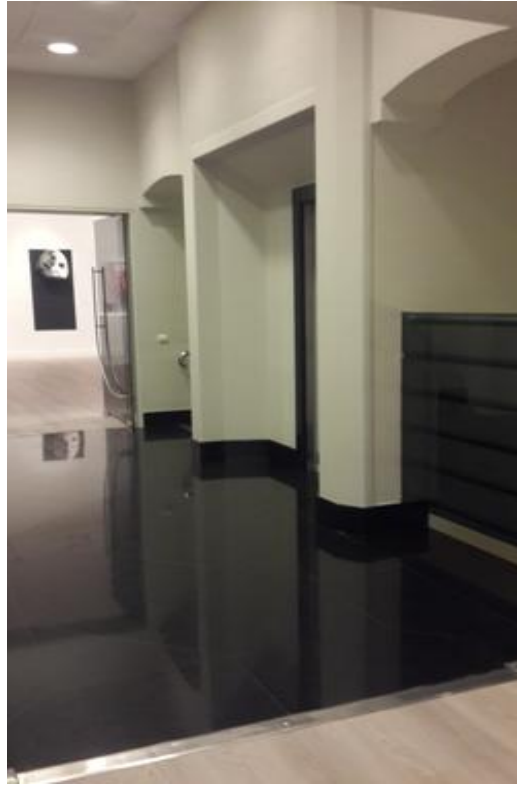

Şekil 3.57: Akbank Sanat çatı katı ahşap deck parke(SA)

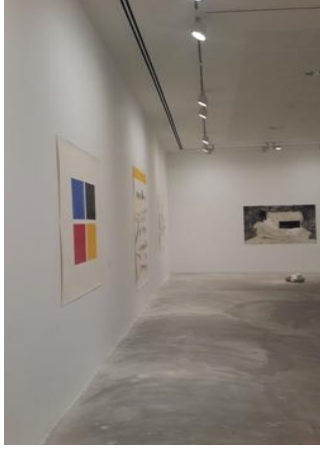
Giriş ve ana sirkülasyon alanlarında Marmara mermeri, siyah 10x10 takoz mermer, siyah mat mermer, mat bazalt, bej mermer, siyah bordür, siyah parlak mermer, epoksi, çimento şap, parlak granit seramik kullanılmıştır (Şekil 3.58, 3.59, 3.60, 3.61, 3.62, 3.63).

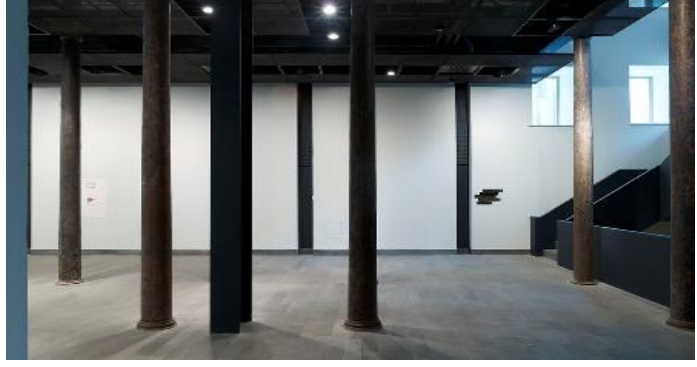
Şekil 3.58: Salt Galata (Marmara mermeri ve siyah 10x10 takoz) (SA)

Şekil 3.59: Pera Müzesi (siyah parlak mermer yer döşemesi)(SA)

Şekil 3.60: Pera Müzesi
(çimento şap yer döşemesi) (SA)

Şekil 3.61: Salt Beyoğlu
(mat bazalt yer döş.) (CE)

Şekil 3.62: Akbank Sanat (çimento şap yer döşemesi)(SA)

Şekil 3.63: Arter (epoksi yer döşemesi)(SA)

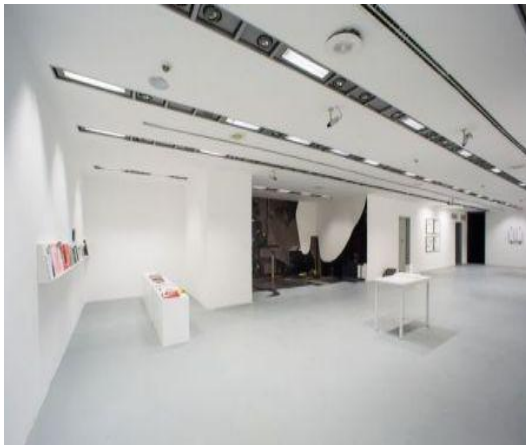
3.2.2 Aydınlatma ve Tesisat Çözümleri

Yapılar inşa edildikleri dönemlerin olanakları çerçevesinde donatılmışlardır. Günümüzde bu tür yapılara yeni işlevler verilirken günümüzün çağdaş yaşamının getirdiği donatılar kullanılmaktadır. Yapıların kullanıcılar tarafından rahat ve konforlu bir şekilde kullanılabilmesi için aydınlatma, ısıtma ve soğutma, iklimlendirme, haberleşme, alarm sistemleri gibi günümüzün sistemlerinden yararlanılması gerekmektedir.

Korunması gereken yapılara yeni işlev verirken, o işlevin gereksinimi olan donatı şeklinin yapının özgünlüğünü zedelememesinin dikkate alınması gerekmektedir (Aşkun, 2001). Binanın özgünlüğünün yanında estetik değer kaygıları da ortaya çıkmaktadır.

Aydınlatma Çözümleri

Yeniden işlevlendirilerek “Kültür Sanat Merkezi ve Müze” olarak kullanılan 19. yy Beyoğlu binalarının sergi salonlarında aydınlatma elemanı olarak asma tavanda gömme spotlar, tavana monte edilmiş ray üzeri spotlar kullanılmıştır. Ayrıca, tavandan sarkıt aydınlatma elemanları ve endirekt aydınlatma elemanları da bazı mekânlarda görülmektedir (Şekil 3.64, 3.65, 3.66, 3.67, 3.68, 3.69).

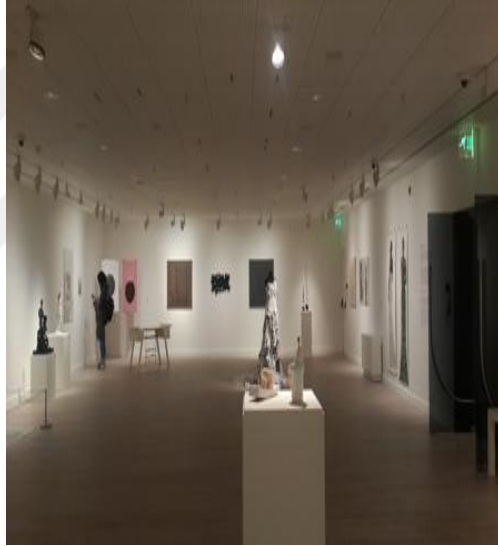
Şekil 3.64: Akbank Sanat
(asma tavanda gömme spotlar)

Şekil 3.65: Borusan Sanat
(gömme spotlar)

Şekil 3.66: Arter (Tavanda ray üzeri spotlar)SA

Şekil 3.67: Pera Müzesi
(Tavanda ray üzeri spotlar)SA

Şekil 3.68: İKSV Nejat Eczacıbaşı Binası (tavandan sarkıt ayd. elemanı)(SA)

Şekil 3.69: Salt Galata endirekt ayd. elemanı(CE)

19.yy. sanayi devrimi etkisi ile ısıtma tesisatında demir döküm radyatörler kullanılmıştır. Yeniden işlevlendirilirken mevcut kâgir yapısı korunmuş olan binalarda ısıtma pencere boşluklarının önüne yerleştirilmiş olan ve kaşradyatörler ile gizlenen, ön cephesine veya üst tablaya gömülü menfez kapağı sayesinde ısı alışverişi sağlayan kalorifer petekleri ile sağlanmıştır (Şekil 3.70, 3.71).

Şekil 3.70: Nejat Eczacıbaşı binası pencere önü “kaşradyatör” (SA)

Şekil 3.71: Salt Galata binası iç mekân pencere önü gizli kalorifer petekleri (HT arşivi)

Binalara zarar vermeden açıktan geçen, tavana monte edilmiş havalandırma kanalları ile de ısıtma ve soğutma gerçekleştirilmektedir (Şekil 3.72, 3.73).

Şekil 3.72: Arter sergi salonu havalandırma kanalı(SA)

Şekil 3.73: Borusan paslanmaz çelik havalandırma kanalı(SA)

Ayrıca asma tavan konstrüksiyon sistemlerinin içine gömülü veya ayaklı olarak kullanılan fancoil üniteleri ile de mekânların iklimlendirilmesi gerçekleştirilmektedir (Şekil 3.74, 3.75, 3.76).

Şekil 3.74: Salt Beyoğlu siyah metal asma tavana gömülü fancoil sistemi ve menfez kapakları(CE)

Şekil 3.75: Salt Galata alçıpan asma tavana gömülü fancoil sistemi ve paslanmaz menfez kapakları(İB)

Şekil 3.76: Akbank Sanat alçıpan asma tavana gömülü havalandırma sistemi ve boy menfez kapağı(SA)

İletişim donatısı kablolar ile oluşmaktadır. Alçak elektrik akımı taşıyan bu kablolar kâgir binalarda özgünlüğü zedelememek için tavana monte edilmiş kutu eleman içerisine saklanarak açıktan geçmektedir (Şekil 3.77)

Şekil 3.77: Arter Binası Sergi Salonu kutu kanal(SA)

Beyoğlu'nda incelenen tüm “Kültür- Sanat Merkezi ve Müze” binaları, güvenliklerini sağlamak için alarm ve kamera sistemleri, yangın sistemleri ve müzik sistemleri ile donatılmışlardır.

Çizelge 3.2: Beyoğlu- Pera ve Galata'da "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" işlevli 19.yy.binalarının iç mekanda malzeme analizi (İncelenen tüm binalar özeti) (SA)

							
Ülke	Türkiye						
Şehir	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul
Adı	NEJAT EZZACIBASI BİNASI KIRZADE APARTMANI DENİZ PALAS	SALT BEYOĞLU	SALT GALATA	PERA MÜZESİ	ARTER	BORUSAN	AKBANK SANAT DÜKKAN APARTMAN
Yapıldığı Dönemde Adı		SINIOSSOĞLU BİNASI	OSMANLI BANKASI	BRİSTOL OTELI	MEYMARET HAN	APARTMAN	
YALNIZ CEPHE KORUNMUŞ				X		X	X
MEVCUT YAPI KORUNMUŞ	X	X	X		X		
DUVAR							
YARIYA KADAR MARMARA							
MERMERİ KAPLI	X		X				
SIVA+ BEYAZ BOYA	X		X	X	X	X	
ALÇIPAN		X	X				X
AHŞAP PANEL		X					
FİN KONTRA KAPLI		X					
CAM		X					
SERAMİK			X				
AKUSTİK PANEL			X				X
METAL KAPLAMA			X				
TAVAN							
SIVA+BEYAZ BOYA	X				X		
AHŞAP KONSTRÜKSİYON	X						
BRÜT BETON		X					
SİVAH METAL ASMA TAVAN		X					X
SİSTEMLERİ							X
ALÇIPAN ASMA TAVAN			X	X		X	
CAM		X					
ÇİPLAK BETON			X				
ÇELİK TRAPEZ			X				
TAVAN SÜSLEMELERİ	X	X					
DUVAR SÜSLEMELERİ	X						
KARTONPIYER	X	X		X			
YER DÖŞEME							
MARMARA MERMERİ	X						
MARMARA MERMERİ+ SİVAH							
TAKOZ	X		X				
SİVAH MAT MERMER	X						
MAT BAZALT		X					
BEJ MERMER+SİVAH MERMER							
BANT				X			
SİVAH PARLAK MERMER				X			
ÇİMENTO ŞAP				X		X	X
EPOKSİ		X	X		X		
KAUÇUK		X					
SERAMİK			X				
PARLAK GRANİT SERAMİK							X
HALI			X				
AKUSTİK HALI			X				X
METAL KAPLAMA			X				
MEŞE MOZAIK PARKE		X	X		X		
MEŞE PARKE 3 STRİPLİ	X						
AHŞAP DECK			X				X
MEŞE BOY PARKE			X	X		X	
BALIKSIRTI MEŞE PARKE			X				
DİŞBUDAK BOY PARKE				X			
PERDE							
KATLAMALI PERDE				X			
STOR PERDE				X			
JALUZİ	X						
AYDINLATMA							
TAVANDAN SARKIT+ İNDİREKT	X						
TAVANDAN SARKIT	X						
ASMA TAVANDA GÖMME							
SPOTLAR		X		X		X	X
TAVANDA RAY ÜZERİ SPOT			X	X	X		X
İNDİREKT AYD.			X				
AVİZE				X			
MERDİVEN KOVASI YER DÖŞEME							
MARMARA MERMERİ	X	X	X		X		
SİVAH MERMER				X			
BEJ MERMER							
DEMİR KONSTR-BAKLAVALI SAC						X	X
MERDİVEN KOVASI KORKULLUK							
FERFORJE BOYALI	X	X			X		
BOYALI AHŞAP			X				
ALUMİNYUM							X
PASLANMAZ						X	
SIVA+BEYAZ BOYALI DUVAR				X			
ASANSÖR	X	X	X	X	X	X	X
ISITMA	X	X	X	X	X	X	X
KİLİMA	X	X	X	X	X	X	X
ALARM	X	X	X	X	X	X	X

Çizelge 3.3: İKSV Nejat Eczacıbaşı binası iç mekan malzeme analizi (SA)

İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI- DENİZ PLALAS						
İÇ MEKANLARA AİT MEVCUT MALZEME TESPİTLERİ						
	BODRUM KATI	ZEMİN KATI	1. KAT	2-4.KATLAR	5.KAT	6.KAT
	İKSV DÜKKAN,KAFE, ELK.A.G.O.G.TR AFOLARI,YAKIT TANKI,KAZAN D.,SİĞİNAK)	KAFE,ÇOK AMAÇLI SALON,GİŞE ,GÜVENLİK	ÇOK AMAÇLI SALON ASMA KAT,YÖNE TMENLİK, FİLM HAZIRLIK	YÖNETMEN LİKLER	YÖNETİM	BAR- RESTORAN
DUVAR	YARIYA KADAR MARMARA MERMERİ KAPLI	SIVA+BEYAZ BOYA	SIVA+BEY AZ BOYA	SIVA+BEYA Z BOYA	SIVA+BEYAZ BOYA	
TAVAN	SIVA+BEYAZ BOYA	SIVA+BEYAZ BOYA	SIVA+BEY AZ BOYA	SIVA+BEYA Z BOYA	SIVA+BEYAZ BOYA	AHŞAP KONSTRÜKSİ YON
YER DÖŞEME	MARMARA MERMERİ	MARMARA MERMERİ+ SİYAH TAKOZ VE LİNOLEUM	MEŞE PARKE 3 STRİPLİ	MEŞE PARKE 3 STRİPLİ	MEŞE PARKE 3 STRİPLİ	SİYAH MAT MERMER
MEVCUT KORUNMUŞ TAVAN SÜSLEMELERİ		X	X	X	X	
DUVAR SÜSLEMELERİ		X	X	X	X	
KARTONPİYER		X	X	X	X	
PERDE			JALUZİ			
İLAVELER						
AYDINLATMA		TAVANDAN SARKIT+ İNDİREKT	TAVANDA N SARKIT	TAVANDAN SARKIT	TAVANDAN SARKIT	
ISITMA		VAR	VAR	VAR	VAR	
KLİMA		VAR	VAR	VAR	VAR	
ALARM		VAR	VAR	VAR	VAR	
MERDİVEN KOVASI YER DÖŞEME		MARMARA MERMERİ				
MERDİVEN KOVASI KORKULUK		FERFORJE SİYAH BOYALI				
ASANSÖR		VAR	VAR	VAR	VAR	VAR

Çizelge 3.4: Salt Beyoğlu binası iç mekan malzeme analizi(SA)

SALT BEYOĞLU								
İÇ MEKANLARA AİT MEVCUT MALZEME TESPİTLERİ	1.BODRUM KAT							
	2.BODRUM KAT	1.BODRUM KAT	ZEMİN KATI	1. KAT	2.KAT	3.KAT	4.KAT	ÇATI KATI
	GÜVENLİK OFİSİ/PERSONEL ODA VE BANYOLARI/DEPOLAR/EN ERATÖR ODASI	FORUM/DÜH TAL SİNEMA/TEKNİK ODA ALÇIPAN/SİNEMA AHŞAP PANEL	SERĞİ ALANI/CAFE/MUTFAK	SERĞİ ALANI/KİTAP SATIŞ/DARE AMİRİ ODASI	SERĞİ ALANLARI/WC LER/ELEKTRİK SİSTEM ODASI BEYAZ BOYALI/FİN KONTRA KAPLI	SERĞİ ALANLARI/SİSTEM ODASI FİN KONTRA KAPLI KAPLI +ALÇIPAN	AÇIK OFİS/ARŞİV/LİMONLUK ALÇIPAN/LİMONLUK CAM	TOPLANTI ODALARI/ DEPO
DUVAR	SIVA		SIVA-BEYAZ BOYALI/GRI	FİN KONTRA KAPLI				ALÇIPAN
TAVAN	BRÜT BETON	SİYAH METAL ASMA TAVAN SİSTEMLERİ/SİNEMA AHŞAP PANEL	SİYAH METAL ASMA TAVAN SİSTEMLERİ	SİYAH METAL ASMA TAVAN SİSTEMLERİ	SİYAH METAL ASMA TAVAN SİSTEMLERİ/ÖN CEPHEYE YAKIN TAVAN SÜSLEMELERİ KORUNMUŞ	SİYAH METAL ASMA TAVAN SİSTEMLERİ/ARKA BÖLÜMDE TAVAN SÜSLEMELERİ	ALÇIPAN ASMA TAVAN/LİMONLUK CAM	SIVA/ ALÇIPAN
YER DÖŞEME MEVCUT KORUNMUŞ TAVAN SÜSLEMELERİ DUVAR SÜSLEMELERİ KARTONPİYER PERDE İLAVELER	EPOKSİ/MERMER/KAUÇUK	MAT BAZALT PARKE ŞEKLİNDE DÖŞENMİŞ	MAT BAZALT PARKE ŞEKLİNDE DÖŞENMİŞ/PARKE/EPOKSİ	MEŞE MOZAIK PARKE	MEŞE MOZAIK PARKE	MEŞE MOZAIK PARKE	MEŞE MOZAIK PARKE/LİMONLUK EPOKSİ	MEŞE MOZAIK PARKE
AYDINLATMA			ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	
ISITMA			VAR	VAR	VAR	VAR		
KLİMA			VAR	VAR	VAR	VAR		
ALARM MERDİVEN KOVASI YER DÖŞEME MERDİVEN KOVASI KORKULUK			VAR	VAR	VAR	VAR		
ASANSÖR			FERFORJE SİYAH BOYALI					
			VAR					

Çizelge 3.5: Salt Galata binası iç mekan malzeme analizi(SA)

SALT GALATA												
İÇ MEKANLARA AİT MEVCUT MALZEME TESPİTLERİ	4.BODRUM KAT	3. BODRUM KAT	2.BODRUM KAT	1.BODRUM KAT	ZEMİN KATI	ARA KAT	1. KAT	2.KAT	3.KAT	4.KAT	CATI KATI	
	HİDROFOR ODASI - SU DEPOLARI	KAZAN DAİRESİ - ELEKTRİK ODASI - PERSONEL ODALARI - DEPOLAR	KONFERANS SALONU - FLAYE-VESTİYER - WC LER - TRAFİK KASA - MUTFAK SOĞUK HAVA DEPOLARI	GİRİŞ - WC LER - KASA ODALARI - SERGI SALONLARI - VESTİYER	SIVA+BOYA/MERMER KAPLAMA/SERAMİK/METAL KAPLAMA/	GİRİŞ - KÜTÜPHANE - LOUNGE - MUTFAK - KİTAP SATIŞ - WC'LER - TERAS - BAHÇE	KÜTÜPHANE - CAFE - MUTFAK	TOPLANTI ODALARI - HOL	YÖNETİCİ ODALARI - HOL - SERGİLENEN MİMARİ ARŞİV ODASI - SİSTEM ODASI	SERGİLENEN OBM ARŞİVİ - ANA OFİS - GÜVENLİK OFİSİ - DEPOLAR - VIP ODALAR	RESTORAN - BAR - MUTFAK - DEPOLAR - VIP ODALAR	TERAS
DUVAR	SERAMİK	SERAMİK/ÇIPLAK BETON	AKUSTİK PANEL/PARKE/SERAMİK/METAL KAPLAMA	SIVA+BOYA/MERMER KAPLAMA/SERAMİK/METAL KAPLAMA/	SIVA+BOYA/SERAMİK	SIVA+BOYA	SIVA+BOYA	ALÇI PANEL-SIVA+BOYA	ALÇI PANEL-SIVA+BOYA	ALÇI PANEL-SIVA+BOYA	ALÇI PANEL-SIVA+BOYA	
TAVAN	ÇIPLAK BETON	ÇIPLAK BETON	ALÇI PANEL+CAM TEKSTİLİGAZ BETN-SIVA+BOYA/SERAMİK	SIVA+BOYA/ASMA TAVAN-BOYA/METAL KAPLAMA/ALÇI PANEL	SIVA+BOYA/ÇIPLAK BETON	ALÇI PANEL/TRAPEZ ÇELİK	AKUSTİK ASMA TAVAN/SIVA+BOYA	ALÇI PANEL-SIVA+BOYA	ALÇI PANEL-SIVA+BOYA	ALÇI PANEL-SIVA+BOYA	ALÇI PANEL-SIVA+BOYA	
YER DÖŞEME MEVCUT	SERAMİK	SERAMİK/ EPOKSİ	HALL/PARKE/SERAMİK	MERMER/BAHÇE DECK	MERMER/BAHÇE DECK	PARKE/DECK/MERMER	AKUSTİK HALI/MERMER	PARKE/MERMER	PARKE/SERAMİK	PARKE/MERMER	SERAMİK	
KORUNMUŞ TAVAN SÜSLEMELERİ					X							
DUVAR SÜSLEMELERİ					X							
KARTONPİYER					X							
PERDE İLAVELER												
AYDINLATMA					İNDİREKT AYDINLATMA/TAVANDAN RAY ÜZERİ SPOT	İNDİREKT AYDINLATMA/TAVANDAN RAY ÜZERİ SPOT	İNDİREKT AYDINLATMA/TAVANDAN RAY ÜZERİ SPOT	İNDİREKT AYDINLATMA/TAVANDAN RAY ÜZERİ SPOT	İNDİREKT AYDINLATMA/TAVANDAN RAY ÜZERİ SPOT	İNDİREKT AYDINLATMA/TAVANDAN RAY ÜZERİ SPOT	İNDİREKT AYDINLATMA/TAVANDAN RAY ÜZERİ SPOT	
ISITMA					X							
KLİMA					X							
ALARM					X							
MERDİVEN KOVAŞI YER DÖŞEME					MARMARA MERMERİ							
MERDİVEN KOVAŞI KORKULUK					MARMARA MERMERİ+BEYAZ BOYALI FERFORJE							
ASANSÖR					VAR							

Çizelge 3.6: Pera Müzesi binası iç mekan malzeme analizi(SA)

PERA MÜZESİ										
İÇ MEKANLARA AİT MEVCUT MALZEME TESPİTLERİ	2.BODRUM KAT	1.BODRUM KAT	ZEMİN KATI	1.KAT	1.KAT	2.KAT	3.KAT	4.KAT	5.KAT(İLAVE KAT)	
	TEKNİK HACİMLER/DEPOLAR	ODİTORYUM/FUAYE	GİRİŞ HOLLÜ/KARŞILAMA/ CAPEMİT/FAKHE DİYELİK EŞYA SATIŞ	BÜYÜK SALON SABİT SERGİ ALANI SIVA+KIRMIZI YEŞİL RENKLI BOYA	KÜÇÜK SALON SABİT SERGİ ALANI SIVA+RENKLI BOYA	SABİT SERGİ ALANI SIVA+RENKLI BOYA	SÜRELİ SERGİLEME ALANI SIVA+ BEYAZ BOYA	SÜRELİ SERGİLEME ALANI SIVA+ BEYAZ BOYA	SÜRELİ SERGİLEME ALANI SIVA+ BEYAZ BOYA	
DUVAR			SIVA+BEYAZ BOYA							
TAVAN			SIVA+ BEYAZ BOYA BEJ	SIVA+ BEYAZ BOYA DİŞHÜDAK BOY	SIVA+ BEYAZ BOYA DİŞHÜDAK BOY	SIVA+ BEYAZ BOYA	ALÇIPAN+BEYAZ BOYA MEŞE BOY	ALÇIPAN+BEYAZ BOYA MEŞE BOY	AKUSTİK ASMA TAVAN/SIVA+BOYA	
YER DÖŞEME			MERMER-SİYAH MERMER BANT	PARKE-SİYAH MERMER	PARKE-SİYAH MERMER	MEŞE MOZAIK PARKE	PARKE-SİYAH MERMER	PARKE-SİYAH MERMER	ÇİMENTO ŞAP	
MEVCUT KORUNMUŞ TAVAN SÜSLEMELERİ			X							
DUVAR SÜSLEMELERİ										
KARTONPİYER			X							
PERDE			KATLAMALI PERDE						STOR PERDE	
İLAVELER										
AYDINLATMA			TAVAN AVİZE/DUVARA MONTE AYD.ELM.	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR/VİTRİN AYDINLATMASI	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR/RAY ÜZERİ SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR/RAY ÜZERİ SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR/RAY ÜZERİ SPOTLAR	
İSİTMA			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
KLİMA			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
ALARM			VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
MERDİVEN KOVAŞI YER DÖŞEME			SİYAH MERMER							
MERDİVEN KOVAŞI KORKULUK			SIVA+BEYAZ BOYALI DUVAR							
ASANSÖR			VAR							

Çizelge 3.7: Arter binası iç mekan malzeme analizi(SA)

ARTER								
İÇ MEKANLARA AİT MEVCUT MALZEME TESİTLERİ								
	ZEMİN KATI	1. KAT	1.KAT	2.KAT	3.KAT	4.KAT	5.KAT(İLAVE KAT)	
	GİRİŞ HOLÜ/SERGİ SALONU	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI
DUVAR	SIVA+BEYAZ BOYA	SIVA+BEYAZ BOYA	SIVA+RENK KLİ BOYA	SIVA+RENK KLİ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	
TAVAN	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	
YER DÖŞEME	EPOKSİ	EPOKSİ	EPOKSİ	EPOKSİ	EPOKSİ	EPOKSİ	EPOKSİ	
MEVCUT KORUNMUŞ TAVAN SÜSLEMELERİ	X							
DUVAR SÜSLEMELERİ								
KARTONPİYER	X							
PERDE								
İLAVELER								
AYDINLATMA	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	
ISITMA	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
KLİMA	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
ALARM	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
MERDİVEN KOVASI YER DÖŞEME	MARMARA MERMERİ							
MERDİVEN KOVASI KORKULUK	FERFORJE BEYAZ BOYALI							
ASANSÖR	VAR							

Çizelge 3.8: Borusan Sanat binası iç mekan malzeme analizi(SA)

BORUSAN SANAT							
İÇ MEKANLARA AİT MEVCUT MALZEME TESPİTLERİ							
	ZEMİN KATI	1.KAT	2.KAT	3.KAT	4.KAT	5.KAT	6.KAT
	GİRİŞ HOLÜ/SERGİ İLEME ALANI	KÜÇÜK SALON SABİT SERGİ	SABİT SERGİ ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	
DUVAR	SIVA+BEYAZ BOYA	SIVA+RENK KLİ BOYA	SIVA+RENK Lİ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	SIVA+ BEYAZ BOYA	
TAVAN	ALÇIPAN+ BEYAZ BOYA	ALÇIPAN+ BEYAZ BOYA	ALÇIPAN+B EYAZ BOYA	ALÇIPAN+ BEYAZ BOYA	ALÇIPAN+B EYAZ BOYA	ALÇIPAN+ BEYAZ BOYA	
YER DÖŞEME	ÇİMENTO ŞAP	MEŞE BOY PARKE	MEŞE BOY PARKE	MEŞE BOY PARKE	MEŞE BOY PARKE	MEŞE BOY PARKE	TİK PARKE
MEVCUT KORUNMUŞ							
TAVAN SÜSLEMELERİ							
DUVAR SÜSLEMELERİ							
KARTONPİYER							
PERDE							
İLAVELER							
AYDINLATMA	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	ASMA TAVANDA GÖMME SPOTLAR	
ISITMA	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
KLİMA	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
ALARM	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
MERDİVEN KOVASI YER DÖŞEME	PASLANM AZ BAKLAVA SAÇ MERDİVEN BASAMAK LARI						
MERDİVEN KOVASI KORKULUK	PASLANM AZ ÇELİK						
ASANSÖR	VAR						

Çizelge 3.9: Akbank Sanat binası iç mekan malzeme analizi(SA)

AKBANK SANAT							
İÇ MEKANLARA AİT MEVCUT MALZEME TESİTLERİ							
	ZEMİN KATI	1. KAT	2.KAT	3.KAT	4.KAT	5.KAT	6.KAT(İLA VE KAT)
	GİRİŞ HOLÜ/SÜRELİ SERGİLEME ALANI	SÜRELİ SERGİLEME ALANI	ÇOK AMAÇLI SALON	ÇAĞDAŞ SANAT ATÖLYESİ/ BASKI ATÖLYESİ	KÜTÜPHAN E/KAFFE		DANS ATÖLYESİ
DUVAR	ALÇIPAN+ BOYA	ALÇIPAN+ BOYA	AKUSTİK PANEL	ALÇIPAN+ BOYA			
TAVAN	ALÇIPAN ASMA TAVAN + BEYAZ BOYA	ALÇIPAN ASMA TAVAN + BEYAZ	SİYAH PANEL TAVAN KAPLAMA	ALÇIPAN ASMA TAVAN + BEYAZ	MEŞE AHŞAP PANEL/MET AL KONSTRÜKS PARLAK GRANİT SERAMİK/TE AK PARKE		
YER DÖŞEME	ÇİMENTO ŞAP	ÇİMENTO ŞAP	AKUSTİK HALI	ÇİMENTO ŞAP			
MEVCUT KORUNMUŞ							
TAVAN SÜSLEMELERİ							
DUVAR SÜSLEMELERİ							
KARTONPİYER							
PERDE							
İLAVELER							
AYDINLATMA	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR	TAVANA SABİT RAY ÜZERİNE SPOTLAR			
ISITMA	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
KLİMA	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
ALARM	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	VAR	
MERDİVEN KOVASI YER DÖŞEME	BEJ MERMER						
MERDİVEN KOVASI KORKULUK	ALUMİNYUM						
ASANSÖR	VAR						

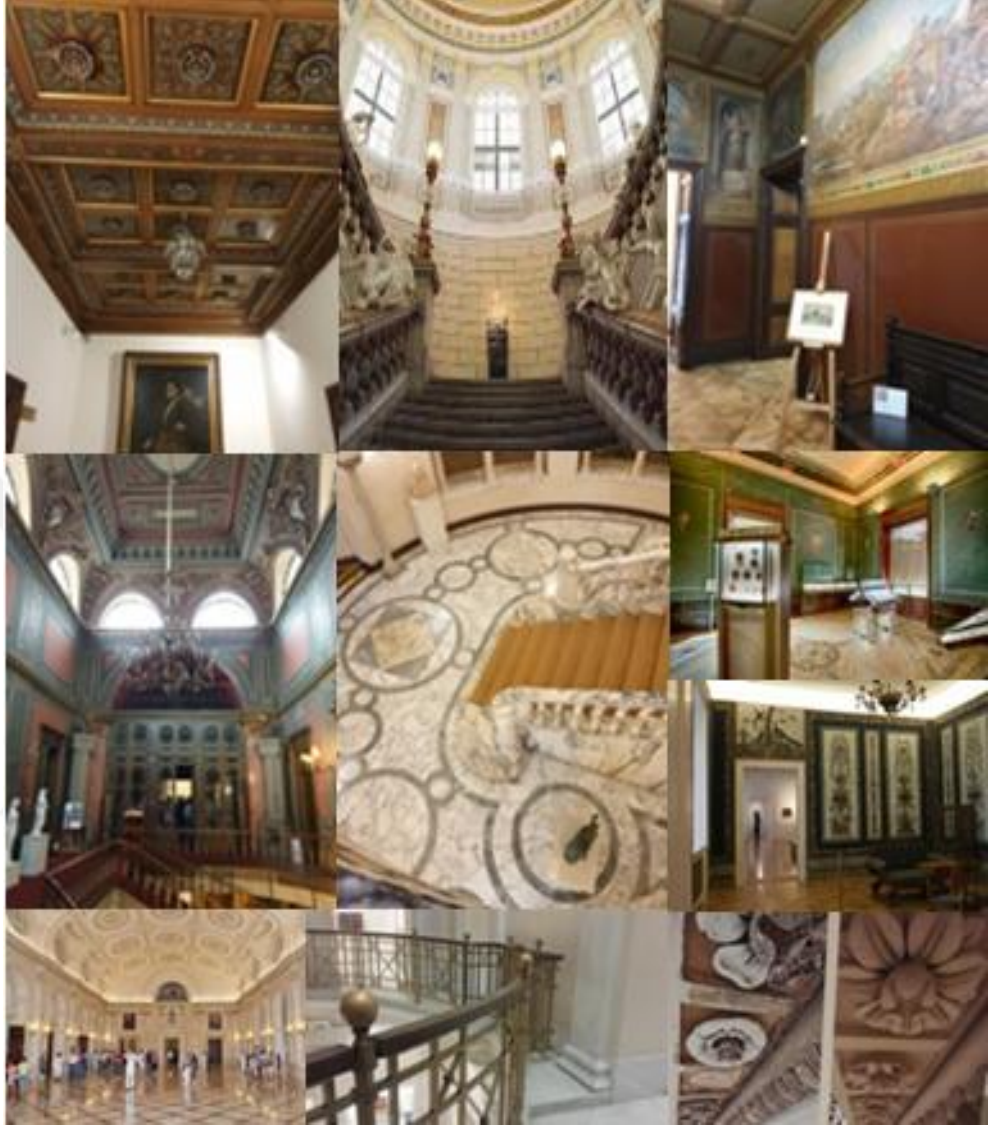
3.3. Biçimsel Özellikler ve İç Mekân Kimliği

Kentler içerisinde halen varlığını sürdüren tarihi yapılar ve iç mekanlarının kent kimliğine katkısı büyüktür. Bir toplumun izini sürebilmek, arkasında bıraktığı ve yaşamlarını sürdürdükleri yapı ve iç mekanların bugüne ulaşmasıyla mümkün olmaktadır. Yapılar iç mekan kimlikleri korunarak, cepheleri gibi tarihi değer taşıdıklarında inşa edildikleri dönemin tüm özellikleri bütüncül bir yaklaşımla hissedilmektedir.

3.3.1 19.yy. Binalarının İç Mekanlarında Biçimsel Özellikler

Sanat anlayışı olarak oldukça karışık bir dönem olan 19.yy'da bina cephelerinde görülen süslemelerin iç mekanlarda da kullanıldığı saptanmıştır. Rölyefler bina cephelerinde ve iç mekanlarda önemli bir plastik dekor halini almıştır. Tasarımlarda her türlü doğal figürün kullanıldığı görülmektedir.

19.yy.binaları iç mekanlarında genellikle yer döşeme malzemesi olarak; mozaikler, karo mozaikler, çiçek desenli mozaikler, özel desenli fayanslar, balıksırtı parkeler kullanılmaktadır. Mekan geçişlerinde kasalar, kapılar, geniş fugalı pervazlar görülmektedir. Tavanlarda resimler, kalem işi süslemeler, alçı süslemeler, ahşap süslemeler, tondo (yuvarlak biçimli kabartma ya da resimler), lunette (yarım ay, elips gibi şekiller içerisine yapılan kabartma ve resimler), natürmortlar, duvarlarda ise alçak çerçeve konstrüksiyonlu ahşap lambriler, alçıdan kabartma çıtalarla çerçeveler, bazen de bunların içine kabartma çiçek demetleri (Sözen,2001), duvar hangi renge boyalı ise o rengin koyu tonu kalem işleri; belli belirsiz uçuşan, hafif, yumuşak kıvrıkcık saçlı kadınsı figürler, akıcı hareketler bitkisel eğriler, söğüt yaprakları, kıvrılan dalgalar (Sembach, 2016), çiçekli ve doğrusal çizgilere sahip zarif frizler, dekoratif bezeme ve süslemelere rastlanmaktadır. Ayrıca sarmal merdiven, renkli vitraylar, demir bu dönem binaların iç mekanlarında yer almaktadır (Şekil 3.78).

Şekil 3.78: 19.yy.iç mekan biçimsel özellikleri(SA)

3.3.2. 19.yy. Özelliklerini Koruyan Binalarda İç Mekan Kimliği

19. yy.'a ait iç mekânda korunmuş olan İKSV Nejat Eczacıbaşı binasının ana girişinde, marmara mermeri ve siyah mermer takozlar üzerine el ile cila yapılmış korkuluklar, küpeşte, duvar boyaları ve tavan süsleri aslına uygun yenilenmiş, klasik ahşap kapı ve pervazları yapılmıştır (Şekil 3.79, 3.80).

Şekil 3.79 : İKSV Ana giriş
(yenilenmeden önce) (BS Arşivi)

Şekil 3.80: İKSV binası
(Yenilenmiş Ana giriş) (SA)

Binanın sarmal merdiven kovası korunmuş, ferforje merdiven korkuluğuna her iki sırada bir ferforje motif eklenmiştir (Şekil 3.81, 3.82).

Şekil 3.81: Merdiven Kovası
(yenilenmeden önce) (BS Arşivi)

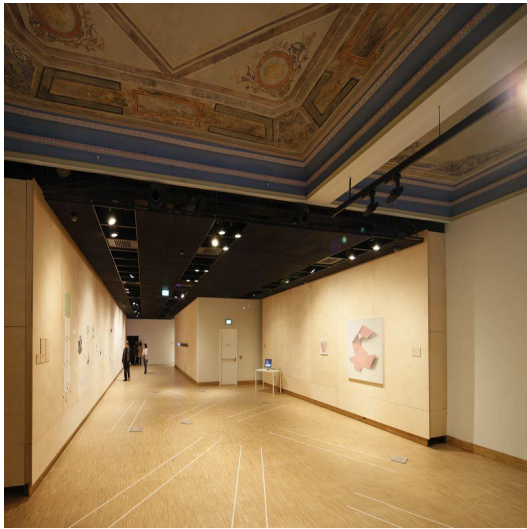
Şekil 3.82: Yenilenmiş Merdiven kovası
Marmara mermeri merdiven basmağı, ferforje korkuluk ve masif meşe küpeşte (SA)

Tavan süslemeleri ve bezemeleri de biçim özelliklerine uygun yeniden yapılmıştır (Şekil 3.83).

Şekil 3.83: Mekân tavanlarında süsleme (BS arşivinden)

Salt Beyoğlu binası iç mekanlarında 19.yy.biçimsel özelliğini hissettiğimiz 2 katta 3 ayrı tavanda bulunan korunmuş tavan süslemeleri(Şekil 3.84) ve binanın sarmal merdiven kovasıdır. Fakat merdiven ile duvar arakesitinde yer alan mermer duvar arkasına monte edilmiş olan led aydınlatma elemanı bir tezat yaratmıştır (Şekil 3.85).

Şekil 3.84: 1.kat sergi salonu tavan süslemesi

Şekil 3.85: Korunarak yenilenmiş Merdiven kovası (İB)

Arter binasında iç mekânda 19.yy. biçimsel özelliklerinden, çelik taşıyıcı kolonlar ve sarmal merdiven kovası görülmektedir (Şekil 3.86, 3.87).

Şekil 3.86: Arter binası taşıyıcı çelik kolonları (SA)

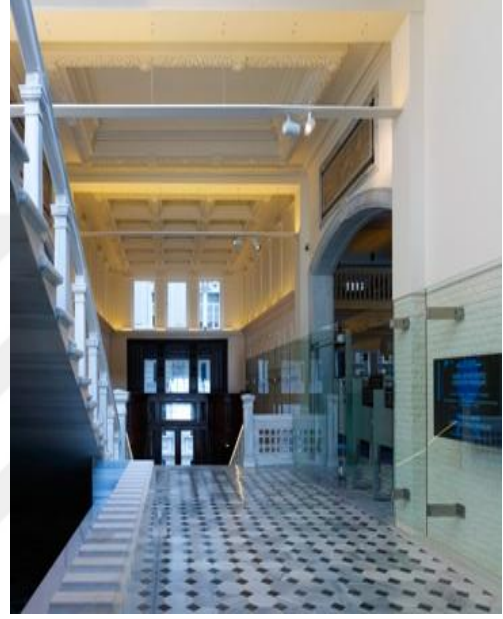

Şekil 3.87: Korunarak yenilenmiş Merdiven kovası (SA)

Salt Galata binasında giriş kapısı, giriş holü ve yer döşeme malzemeleri, balkon korkulukları, duvar süslemeleri ve merdiven kovası 19. yy. özelliği ile korunmuştur (Şekil 3.88, 3.89, 3.90, 3.91).

Şekil 3.88: Salt Galata girişi(CE)

Şekil 3.89: Salt Galata giriş holü(CE)

Şekil 3.90: Salt Galata korunmuş iç mekan öğeleri(CE)

Şekil 3.91: Salt Galata merdiven kovası(CE)

3.3.3. Cepeleri Korunan Binaların İç Mekân Kimliği

19.yy.a ait biçimsel özellikler taşıyan cepeleri korunarak yeniden inşa edilen mekânlarda ise, o döneme ait bazı pencere doğramaları dışında hiç bir iz hissedilmemektedir (şekil 3.92, 3.93, 3.94). Çünkü o cepelerin arkasında, günümüzün teknoloğisi ve malzemeleri ile inşa edilmiş katlarda modern mekanlar yaratılmıştır.

şekil 3.92: Akbank Sanat sergi salonu görünüşü (SA)

şekil 3.93: Borusan Sanat iç mekân görünüşü (SA)

şekil 3.94: Pera Müzesi iç mekan görünüşü (SA)

3.4 İç Mekân Kimliğine Ait Kullanıcı Algısı

Mimari kimlik, bina ve yakın çevresi için mimar veya kullanıcı tarafından oluşturulan ayırt edici özelliklerle ortaya çıkmaktadır (Hacıhasanoğlu, 1996). Etkili faktörler; kent planlamasına dair kararlar, imar, iskan ve koruma planları ve uygulamaları, mimari üsluplar, mevcut malzeme kaynakları ve yapı teknolojisi kullanımınıdır (Erton, 1995).

İç mekân kimliği ise o mekânı kullanan kişilerin, grupların, toplulukların sosyal ve kültürel yapılarına, yaşantılarına, alışkanlıklarına bağlı olarak şekillenmektedir (Tosun,1999). Mekân insanların oluşturduğu ve sonrasında da kullanıcıya kendine ait bir kimliğe sahip olduğunu hissettiren bir yapı olmak durumundadır. 19. yy. yapısının özgün mekânsal kimliği, binaların hem dış hem de iç mekânlarında aynı dili kullanarak kullanıcıya bütüncül bir yaşam alanı yaratmaktır. TDK'ya göre (2016) kimlik, toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü yani hüviyeti anlamında kullanılmaktadır. Kimlik bir şeye ait olan tüm özellikleri bünyesinde bulundurur ve bütün olarak algılanabilmesini sağlamaktadır (Kurak Açıcı, 2013). Mekan kimliği insanların mekanlarla olan bağlarını ifade eden önemli bir kavramdır (Jacobsen-Widding, 1983).

Mekânsal algı, kişilerin buldukları mekânların fiziksel özelliklerini değerlendirebilmeleri ile, nesnenin bilgisinin edinilebilmesi ile gerçekleşmeye başlamaktadır. Görme ve dokunma duyumuz diğer duyularımıza nazaran ön plana çıkarak mekânsal deney(im)i başlatmaktadırlar. Böylece mekân izlenimleri, kendini kuşatan fiziki etmenlerin nasıl algılandığının yanında, deneyim edinilmesine de olanak sağlamaktadır.

Mekânın somut varlığını oluşturan üç boyutunun ötesinde duyularla tanımlanmaya başlamasıyla beraber mekânsal algı ortaya çıkmıştır. Mekânla ilgili ilk izlenimlerin yüzde sekseni görme aracılığıyla oluşmaktadır (Berger, 2011). Mekândaki doku, renk, form gibi elemanlar görsel algılamaya hitap etmektedir (Ernis, 2012). Bireyin duygusal ve sezgisel anlamdaki türlü tavır ve eğilimi de algılama sürecini

etkilemektedir. Mekânsal algı, kişilerin mekanın fiziksel özellikleri ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemektedir ve mekansal algının kişilerin o mekanı değerlendirmesinde önemli rolü vardır. Bu değerlendirmeler, kişinin mekândaki davranışlarını etkilemekte ve şekillendirmektedir. Mekân algısı, kişinin mekan içerisinde veya çevresinde kısa veya uzun süreli deneyim kazanması ve bu doğrultuda mekanın hatırlanması ile ilgilidir (Özen, 2006)

Mekânın algılanması, hem duyuşsal hem de zihinsel bir süreç sonrasında gerçekleşmektedir. Kişilerin kültür ve deneyimlerinin de içeren psiko-sosyal durumu, mekân içinde geçirilen zaman, mekânın ışık, ısı, konum vb. gibi fiziksel faktörleri mekanın algılanmasını doğrudan etkilemektedir. Bu algılama sonucunda mekân, hem fiziksel, hem de zihinsel olarak kişilerin hafızalarında tanımlanmakta ve kişilerin bilişsel haritaları çizilmektedir (Solak, 2017).

Doğal çevre içerisinde kurulu fiziksel çevreler; tarihi yapıları, yapıların birbirlerine göre konumları, bahçeleri, iç / dış mekân kullanımları, kullanılan malzemeler, yapım teknikleri vb. biçimlenmelerde, yaşanan dönemlerin ve bu dönemleri yaşayan toplumların izlerini taşımakta, toplumların kimliklerini ortaya koymaktadır. Ait olma ve süreklilik özelliklerini taşıyan “kimlik”, fiziksel ve sosyal yapıdaki süreklilik ile günün koşulları altında şekillenip gelecek kuşaklara aktarılmaktadır. Kimliğin anahtar kavramları olan “karakteristik” ve “aidiyet” kavramları ise kimliğin nesneye bağlılığını sorgulamakta, değişmezliğini ve göreceliliğini tartışmaktadır (Tutkun, 2015).

Belirli değerleri olan yapıların yeniden kullanıma kazandırılması önemlidir. Tarihi ya da sanatsal değeri olan varlıkların bir kültür ve tarih belgesi olarak özgün varlıklarını sürdürebilmelerini sağlama düşüncesi mimari korumanın temelini, bu düşünce çerçevesinde ortaya konulan teknik ve mimari müdahaleler ise restorasyon etkinliğini tanımlamaktadır (Kuban 2000, Larkham 1996, Aysu 1976, Appleyard, 1981).

“Restorasyon”, tarihi bir yapıyı morfolojik gelişiminin önceki basamaklarındaki fiziksel durumuna dönüştürme süreci; sanatsal değeri olan bir yapının, bir kültür ve tarih belgesi olarak bütün özgün nitelikleri ile ömrünün uzatılmasını sağlayan teknik ve mimari müdahalelerin tümü ya da en genel anlamı ile aslını bozmadan onarma

olarak tanımlamaktadır. Belgesel araştırma, konstrüksiyon analizi, üslupsal analiz (mimarlık ve sanat tarihi karşılaştırmaları), rölöve ve restitüsyon çalışmalarının sistematik olarak yapılması gerekliliği, restorasyon uygulamalarının temelini oluşturmaktadır (Kuban 2000).

Mekân oluşturmada iklim, topografya, yerleşme, malzeme ve yapı tekniği gibi ölçülebilen fiziki etkenlerin yanı sıra örf, adet, yaşam biçimi, kültür, tarihi ilişkiler gibi ölçülemeyen değerler de etkilidir; Kültür (yaşayış biçimi, ekonomi, üretim biçimi, din, sosyal çevre, teknik, strüktür, yapım sistemleri), fiziksel çevre koşulları (iklim parametreleri [sıcaklık, nem, rüzgâr, yağış, ışık, ışıma vb.], arazi dokusu, topografya, örtü, yönlenme), malzeme (geleneksel, teknolojik ve çevresel yapı malzemeleri, malzemeye dayalı geleneksel ve teknolojik eleman ve strüktürler). Tüm bu etkenler dikkate alınarak yapılan bir mekânsal organizasyon tamamen içinde bulunduğu yöreye ve halka aittir. Plandaki belli işlev ya da işlevlere hizmet eden mekânlar, bunların boyutlandırılması, ışıklandırılması, birbirleriyle olan ilişki derecelerine göre düzenlenmesi bize öncelikle o mekânda gerçekleşen eylemleri ifade etmektedir (Sümerkan, 1990).

Mimaride mekan içten dışa doğru geliştirilmekte, insan eylemlerine bağlı gereksinimlere göre içte boyutlanıp, biçimlenmekte, kabuk ile bütünleşerek dışa yansımaktadır. Bu nedenle mimari oluşumda iç ve dış diye bir ayırım yapılamaz. Olgunun iç - dış bütünlüğü biçiminde ele alınması ile mimarlık kavramının varoluşu somutlaşmaktadır. Bu ilişki en güçlü ifadesini La Otze'nin " Binanın varlığı, duvarları ile çatısı değil, içinde yaşanan mekandadır" sözlerinde bulmaktadır (Bozkurt, 1962).

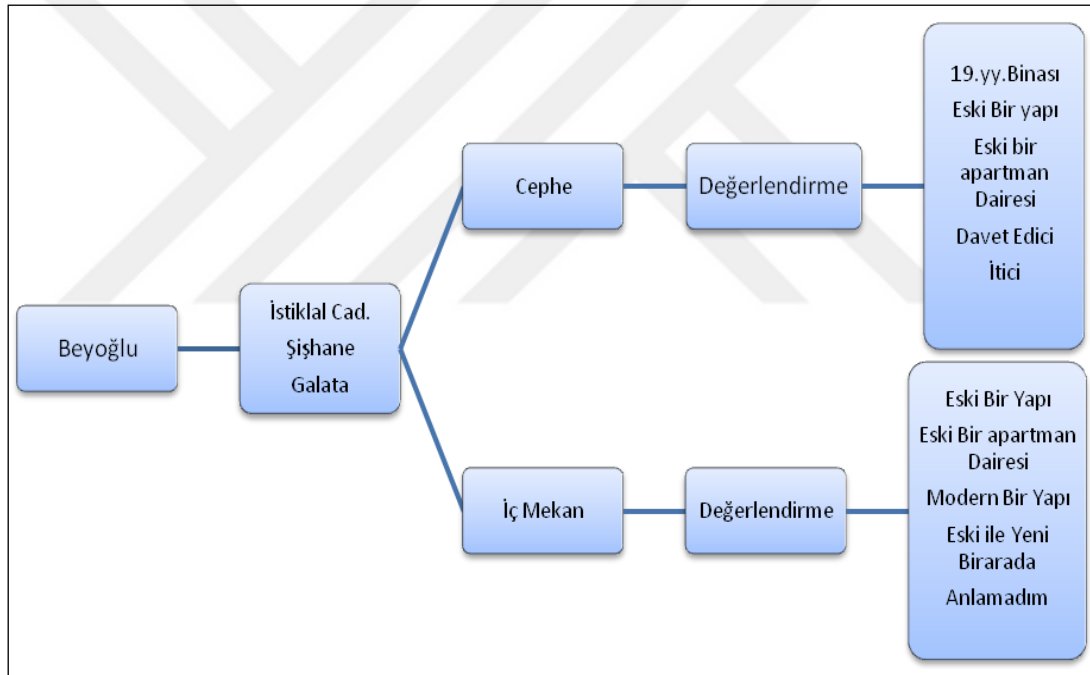
Her devirde toplumlar ve farklı kültürler sahip oldukları mekanlarda kendilerine ait damga vurmuşlardır. Mekanlarda yaşananlar, geçmişte mekanlarda gelişen olaylar ile mekanlar kimliklerini edinmişlerdir.

İç mekan kimliği bünyesinde yaşayan insanların yaşam biçimleri ile oluşan, farklı zamanlarda kendini güncelleyen, geçmişten geleceğe uzanan çok yönlü bir bütündür. Tavan, duvar, yer döşeme dokusu, kültür düzeyi, gelenek ve göreneklerin mekana

yansıması gibi birçok faktörün etkisi altında kalarak uzun bir zaman dilimi içerisinde biçimlenmektedir.

19.yy. binalarının cepheleri ile birlikte iç mekanlarında kültürel değerlerin sürekliliğinin sağlanması, mekanların geçmişten günümüze aktarılan maddi manevi mirası ile yeniden işlev verilerek bir bütün olarak korunması gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı ve kapsamı çerçevesinde, Beyoğlu'nda "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" olarak yeniden işlevlendirilen 19.yy bina cepheleri ve iç mekanları gözlemci grupların öznel değerlendirilmeleri bağlamında (Şekil 3.95) deki öneri modelde ifade edildiği şekilde hazırlanan sorularla masaya yatırılmıştır.

Şekil 3.95: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları cephe ve iç mekan özellikleri ile değerlendirme

Çalışmada; seçilen tarihi yapı ve iç mekanları doğrultusunda, binaların biçimsel cephe özellikleri ile iç mekanlarının ilişkisinin ortaya konulması amacıyla Mayıs 2018 de anket çalışması yapılmıştır. Bu ankette yedi ayrı binada o gün orada bulunan 50 kişiye sorular yöneltilmiştir. 15-25, 26-35, 36-45, 46-55, 56 ve üstü yaş kategorisinde; lise, üniversite, yüksek lisans veya doktorayı tamamlamış, öğrenci,

mimar, iç mimar, restorasyon uzmanı, akademisyen, müteahhit, diş hekimi, doktor, bankacı, öğretmen, bilgisayar uzmanı, esnaf, emekli ve çalışmayan kişiler dahil edilmiştir. Ankette sözkonusu binaları ziyaret eden kişilere 9 ayrı soru yöneltilmiştir (Ek 1). Alınan cevaplarla, yapıların tarihi karakteristik biçimsel cephe özelliklerinin iç mekanlara hangi oranda yansıdığı tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu bağlamda ilk olarak; her binada ankete katılanların cinsiyetleri sorgulanmış ve % 49'unun erkek, % 51'inin kadın olduğu belirlenmiştir (Şekil 3.96).

19.YY.BİNALARI	KADIN	ERKEK
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	45%	55%
SALT BEYOĞLU	35%	65%
SALT GALATA	60%	40%
ARTER BİNASI	50%	50%
PERA MÜZESİ	55%	45%
BORUSAN BİNASI	65%	35%
AKBANK SANAT BİNASI	50%	50%
SONUÇ	51%	49%

Şekil 3.96: Beyoğlu- İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ankete katılanların cinsiyeti

İkinci olarak ; ankete katılanların yaşları, eğitim durumları ve meslekleri sorgulanmış ve her binada sorulara cevap veren kişilerin yaş, eğitim durumu ve meslekleri ile ilgili tablolar oluşturulmuştur (Şekil 3.97, 3.98, 3.99).

KULLANICI PROFİLİ / YAŞ GRUPLARI	15-25	26-35	36-45	46-55	55ÜSTÜ	
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	18	13	10	4	5	50 kişi
SALT BEYOĞLU	13	16	11	6	4	50 kişi
SALT GALATA	19	12	5	6	8	50 kişi
ARTER BİNASI	7	12	20	5	6	50 kişi
PERA MÜZESİ	10	15	11	6	8	50 kişi
BORUSAN BİNASI	12	11	15	7	5	50 kişi
AKBANK SANAT BİNASI	25	13	7	3	2	50 kişi

Şekil 3.97: Beyoğlu- İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ankete katılan kişilerin yaş grupları

KULLANICI PROFİLİ / EĞİTİM DURUMU	LİSE	ÜNİVERSİTE	Y.LİSANS	DOKTORA	
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	9	32	6	3	50 Kişi
SALT BEYOĞLU	19	25	5	1	50 Kişi
SALT GALATA	8	36	4	2	50 Kişi
ARTER BİNASI	21	26	1	2	50 Kişi
PERA MÜZESİ	12	35	2	1	50 Kişi
BORUSAN BİNASI	15	30	4	1	50 Kişi
AKBANK SANAT BİNASI	27	16	4	3	50 Kişi

Şekil 3.98: Beyoğlu- İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ankete katılan kişilerin eğitim durumu

KULLANICI PROFİLİ / MESLEK GRUPLARI	Öğrenci	Mimar	İç Mimar	Rest. Uzm.	Akademisyen	Mühendis	Mitçahhıt	Dış Hekimi	Doktor	Bankacı	Öğretmen	Bilg. Uzm.	Esnaf	Emekli	Diğer	Çalışmıyor	KİŞİ SAYISI
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	6	10	8	4	3	2	1	1	4	2	1	2	1	2	0	3	50
SALT BEYOĞLU	11	6	9	3	1	1	1	2	4	0	3	4	0	2	2	1	50
SALT GALATA	16	6	7	2	1	3	2	0	1	2	1	0	0	4	2	3	50
ARTER BİNASI	6	5	5	3	2	5	1	2	2	3	2	1	0	7	2	4	50
PERA MÜZESİ	7	6	5	2	1	5	2	0	1	3	4	3	0	7	3	1	50
BORUSAN BİNASI	12	6	3	6	1	3	5	2	0	3	1	0	0	3	3	2	50
AKBANK SANAT BİNASI	20	3	7	2	3	2	0	2	2	3	3	1	0	2	0	0	50

Şekil 3.99: Beyoğlu- İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ankete katılan kişilerin meslekleri

Mimari mekanlarda algısal deneyim ile ilgili sorularda ise; **"Yapının konumundan memnun musunuz?** sorusunun verilen cevaplarla; %87,14'ü yapının konumundan memnun (Şekil 3.100), **"Bu binaya kolay ulaşım sağladınız mı?** sorusunun verilen cevaplarla; %90'ı binaya kolay ulaşım sağlamış (Şekil 3.101), **"Bu bina işlev değiştirilerek "Kültür Sanat Merkezi" olmuştur. Bu durumdan memnun musunuz?** sorusuna verilen cevaplarla; %88'i binanın "Kültür Sanat Merkezi" olarak işlev değiştirmesinden dolayı memnun, %4'ü şehir dışında bulunmasını istemekte, %5'i memnun değil, %3'ü ise farklı düşüncede fikir beyan etmiştir (Şekil 3.102).

1-Yapının Konumundan Memnun musunuz?	EVET	HAYIR
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	89%	11%
SALT BEYOĞLU	92%	8%
SALT GALATA	90%	10%
ARTER BİNASI	82%	18%
PERA MÜZESİ	80%	20%
BORUSAN BİNASI	84%	16%
AKBANK SANAT BİNASI	93%	7%
SONUÇ	87,14%	12,86%

Şekil 3.100: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları konumu

2-Bu Binaya Kolay Ulaşım Sağladınız mı?	EVET	HAYIR
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	91%	9%
SALT BEYOĞLU	94%	6%
SALT GALATA	93%	7%
ARTER BİNASI	89%	11%
PERA MÜZESİ	82%	18%
BORUSAN BİNASI	88%	12%
AKBANK SANAT BİNASI	93%	7%
SONUÇ	90,00%	10,00%

Şekil 3.101: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ulaşımı

3-Bu Bina işlev değiştirerek "Kültür Sanat Merkezi" olmuştur. Bu durumdan memnun musunuz?	EVET	HAYIR	Şehir dışında olması daha iyi olurdu	Diğer
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	85%	5%	8%	2%
SALT BEYOĞLU	92%	3%	2%	3%
SALT GALATA	88%	4%	3%	5%
ARTER BİNASI	90%	6%	2%	2%
PERA MÜZESİ	89%	3%	7%	1%
BORUSAN BİNASI	91%	6%	2%	1%
AKBANK SANAT BİNASI	80%	10%	5%	5%
SONUÇ	88%	5%	4%	3%

Şekil 3.102: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları memnuniyet durumu

"Dışarıdan binaya baktığımızda bu yapının programını bilmiyor olsa idiniz, hangi yapı türü olduğunu düşünürdünüz?" sorusuna; % 59'u kültür yapısı, % 34'ü konut, %1'i eğitim yapısı, % 1'i sağlık yapısı, % 1'i ise diğer cevabını vermiştir (Şekil 3.103).

4- Dışarıdan binaya baktığımızda bu yapının programını bilmiyor olsa idiniz, hangi yapı türü olduğunu düşünürdünüz?	Kültür	Konut	Sağlık	Eğitim	Diğer
	Yapısı		Yapısı	Yapısı	
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	66%	33%	0%	0%	1%
SALT BEYOĞLU	65%		0%	0%	1%
SALT GALATA	58%	34%	2%	5%	1%
ARTER BİNASI	47%	50%	1%	1%	1%
PERA MÜZESİ	70%	25%	1%	2%	2%
BORUSAN BİNASI	56%	43%	0%	1%	0%
AKBANK SANAT BİNASI	48%	50%	1%	1%	1%
SONUÇ	59%	34%	1%	1%	1%

Şekil 3.103: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları ilk izlenim

Yeni işlev verilirken, cephesi ile birlikte iç mekanlarda da 19.yy binaları biçimsel kimliğinden izler olan binalarda (İKSV Nejat Eczacıbaşı binası, Salt Beyoğlu, Salt Galata, Arter) ve yalnız cephesi korunan binalarda (Pera Müzesi, Borusan, Akbank Sanat), **"Yapıya dışarıdan baktığımızda içeriye dair nasıl bir fikir veriyor?"** sorusuna; %61'i eski bir yapı, %10'u eski bir apartman dairesi, %12'si 19.yy. binası; toplamda %83'ü kent silüetinde gördükleri binaların iç mekanlarında da biçimsel kimliğin devam ettiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca %9'u davet edici, %2'si itici, %5'i ise bilmiyorum cevabını vermiştir (Şekil 3.104).

5- Yapıya Dışarıdan Baktığımızda içeriye dair nasıl bir fikir veriyor?	Eski Bir	Eski bir	19.yy binası	Davet	İtici	Bilmiyorum
	Yapı	apartman dairesi		edici		
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	55%	27%	12%	3%	1%	2%
SALT BEYOĞLU	65%	13%	12%	5%	2%	3%
SALT GALATA	75%	1%	10%	12%	0%	2%
ARTER BİNASI	70%	8%	11%	6%	4%	1%
PERA MÜZESİ	67%	15%	6%	8%	2%	2%
BORUSAN BİNASI	50%	3%	20%	25%	1%	1%
AKBANK SANAT BİNASI	45%	5%	13%	7%	5%	25%
SONUÇ	61%	10%	12%	9%	2%	5%

Şekil 3.104: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları cephe görünüm- iç mekan ilişkisi

"Yapının içinde iken bu yapının nasıl bir yapı olduğunu gözlemliyorsunuz?" sorusuna; cephesi ile birlikte iç mekanlarda da 19.yy binaları biçimsel kimliğinden izler olan binalarda (İKSV Nejat Eczacıbaşı binası, Salt Beyoğlu, Salt Galata, Arter) %85'i eski bir yapı, %8'i eski bir apartman dairesi, %6'sı eski ile yeni bir arada, %1'i modern bir yapı, %1'i anlamadım cevabını vermiştir. Yalnız cephesi korunan binalarda (Pera Müzesi, Borusan, Akbank Sanat) ise; %86'sı modern bir yapı, % 4'ü eski ile yeni bir arada, %5'i anlamadım, % 2'si eski bir apartman dairesi, % 3'ü ise eski bir yapı cevabını vermiştir (Şekil 3.105).

6- Yapının içinde iken bu yapının nasıl bir yapı olduğunu gözlemliyorsunuz?	Eski Bir	Eski bir	Modern bir	Eski ile yeni	Anlamadım
	Yapı	apartman dairesi	yapı	birarada	
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	86%	12%	0%	2%	0%
SALT BEYOĞLU	75%	8%	2%	14%	1%
SALT GALATA	92%	1%	0%	6%	1%
ARTER BİNASI	87%	9%	0%	3%	1%
SONUÇ	85%	8%	1%	6%	1%
PERA MÜZESİ	2%	2%	84%	3%	9%
BORUSAN BİNASI	7%	3%	82%	7%	1%
AKBANK SANAT BİNASI	1%	1%	92%	1%	5%
SONUÇ	3%	2%	86%	4%	5%

Şekil 3.105: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları iç mekan izlenim

"Yapıyı dolaştığımızda onu hangi his ile değerlendiriyorsunuz?" sorusuna; cephesi ile birlikte iç mekanlarda da 19.yy binaları biçimsel kimliğinden izler olan binalarda (İKSV Nejat Eczacıbaşı binası, Salt Beyoğlu, Salt Galata, Arter) ; %72'si eski yaşanan zamanların duygularına gidiş, %18'i keyif, %4'ü merak, %5'i ferahlık, %2'si şaşkınlık (Nasıl bir bina bu? eski mi? yeni mi?) cevabını vermiştir.

Yalnız cephesi korunan binalarda (Pera Müzesi, Borusan, Akbank Sanat) ise; % 75'i şaşkınlık (Nasıl bir bina bu? eski mi? yeni mi?), % 8'i merak uyandıran, % 9'u ferah, %5'i keyifli, %2'si ise eski yaşanan zamanların duygularına gidiş cevabı vermiştir (Şekil 3.106).

7- Yapıyı dolaştığımızda onu hangi his ile değerlendiriyorsunuz?	Şaşkınlık	Eski yaşanan	Ferahlık	Keyif	Merak
	Nasıl bir bina bu?	zamanların			
	eski mi? yeni mi?	duygularına gidiş			
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	2%	72%	2%	22%	2%
SALT BEYOĞLU	1%	66%	7%	18%	8%
SALT GALATA	2%	70%	8%	19%	1%
ARTER BİNASI	1%	80%	2%	12%	5%
SONUÇ	2%	72%	5%	18%	4%
PERA MÜZESİ	83%	2%	8%	5%	2%
BORUSAN BİNASI	75%	1%	9%	7%	8%
AKBANK SANAT BİNASI	68%	2%	11%	4%	15%
SONUÇ	75%	2%	9%	5%	8%

Şekil 3.106: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları iç mekanda dolaşırken hisler

"Bu yapıda gün içerisinde ne kadar vakit geçiriyorsunuz/geçirdiniz?" sorusuna; kullanıcılar farklı binalar için; %47'si 1-2 saat, %26'sı 1 saatten az, % 18'i 2-4 saat arası, % 9'u ise 6-8 saat arası cevabını vermiştir (Şekil 3.107).

8- Bu yapıda gün içerisinde ne kadar vakit geçiriyorsunuz/geçirdiniz?	1saatten az	1-2 saat	2-4 saat	6-8 saat
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	20%	46%	19%	8%
SALT BEYOĞLU	22%	47%	17%	9%
SALT GALATA	32%	50%	30%	12%
ARTER BİNASI	25%	43%	15%	4%
PERA MÜZESİ	28%	52%	16%	11%
BORUSAN BİNASI	33%	41%	14%	6%
AKBANK SANAT BİNASI	22%	52%	13%	10%
SONUÇ	26%	47%	18%	9%

Şekil 3.107: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları iç mekanda geçirilen zaman

" Yapının iç mekanlarının sizde bıraktığı etkiyi kısa bir kelime/cümle ile nasıl tanımlarsınız? sorusuna; cephesi ile birlikte iç mekanlarda da 19.yy binaları biçimsel kimliğinden izler olan binalarda (İKSV Nejat Eczacıbaşı binası, Salt Beyoğlu, Salt Galata, Arter) ;%78'i dönüşümün, geçmiş- bugün ve gelecek arasındaki bağı, yaşarlılığı en iyi yansıması, %7'si iyi ki var, %4'ü eski, %7'si programına uygun, % 3'ü keşke 19.yy. binasını içeride de hissedebilseydim cevabını vermiştir.Yalnız cephesi korunan binalarda (Pera Müzesi, Borusan, Akbank Sanat)

ise; %80'i keşke 19.yy. binasını içeride de hissedebilseydim, % 6'sı iyi ki var, % 7'si dönüşümün, geçmiş- bugün ve gelecek arasındaki bağı, yaşamışlığı en iyi yansıtması, % 5'i ise programa uygun cevabını vermiştir (Şekil 3.108).

9- Yapının iç mekanlarının sizde bıraktığı etkiyi kısa bir kelime/ cümle ile nasıl tanımlarsınız?	Keşke 19.yy. binasını içeride de hissedebilseydim	Dönüşümün, geçmiş-bugün ve gelecek arasındaki bağı, yaşamışlığı en iyi yansıtması	İyi ki var	Eski	Programına uygun
İKSV NEJAT ECZACIBAŞI BİNASI	2%	75%	9%	5%	9%
SALT BEYOĞLU	5%	72%	11%	2%	10%
SALT GALATA	4%	85%	3%	3%	5%
ARTER BİNASI	2%	80%	6%	7%	5%
SONUÇ	3%	78%	7%	4%	7%
PERA MÜZESİ	84%	7%	3%	1%	5%
BORUSAN BİNASI	79%	9%	5%	1%	6%
AKBANK SANAT BİNASI	77%	5%	9%	1%	4%
SONUÇ	80%	7%	6%	1%	5%

Şekil 3.108: Beyoğlu-İstiklal Caddesi- Galata'da bulunan "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binaları iç mekan etkileri

Anket çalışması değerlendirildiğinde, cephe ile birlikte iç mekanları da korunarak yeniden işlev verilen binalarda (İKSV Nejat Eczacıbaşı binası, Salt Beyoğlu, Salt Galata, Arter), cephe biçimsel özellikleri ile iç mekan özelliklerinin birlikte bir bütün ve kimlik oluşturduğu, özellikle 6, 7, 9. sorulara verilen cevaplarda;

6-Yapının içinde iken bu yapının nasıl bir yapı olduğunu gözlemliyorsunuz?

7-Yapıyı dolaştığınızda onu hangi his ile değerlendiriyorsunuz?

9-Yapının iç mekanlarının sizde bıraktığı etkiyi kısa bir kelime/cümle ile nasıl tanımlarsınız?

önemli farklar ortaya çıkarak binaların iç mekan biçimsel kimlikleri açısından sonuçlar elde edilmesine imkan sağlamıştır.

Sadece cephe özellikleri korunan yapıların (Pera Müzesi, Borusan, Akbank Sanat) , iç mekan kimliği ile desteklenmedikçe, iç mekanlarda bir şaşkınlık yaratmakla birlikte 19.yy bina özelliklerinin toplumsal hafızadaki yer etme potansiyelinin düştüğü, geçmiş - bugün - gelecek arasındaki bağı ve kültürel sürdürülebilirliği sağlayacak etkiye ulaşamadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

4. AVRUPADA "KÜLTÜR SANAT MERKEZİ VE MÜZE" OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN BİNALAR ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİÇİMSEL KİMLİK DEĞERLENDİRMESİ

Avrupa'da "Kültür - Sanat Merkezi ve Müze" olarak yeniden işlevlendirilen 19. yüzyıl binaları irdelendiğinde, bu binaların Uluslararası koruma ve işlevlendirme kriterleri çerçevesinde restore edildiğini görülmektedir.

Avrupa koruma kriterleri genel kapsamda ele alındığında ve incelendiğinde ortak bir bakış açısı ile her ülkede uygulandığı ve farklı senelerdeki toplantılar sonucunda yazılan tüzükler, bildirimler ve raporlarda ortak kararlar alındığı görülmektedir (icomos.org.tr, Çizelge 4.1).

Avrupa'da koruma uygulamalarına yön gösteren uluslararası tüzüklerde mimari mirasın korunmasında yeniden kullanım konusuna yer verilmiştir (Çizelge 2.1 s:29). Bu belgelerde, işlevini kaybetmiş bir kültür mirasına yeni bir işlev verilmesi önerilmiştir. İşlev değişikliğinin olabilirliği ve şartları genel olarak evrensel kararlar ile belirlenmiştir. Türkiye tarafından da bu kararlar kabul edilmiştir. Bu kararlarda işlev değişikliği sırasında, korunması gerekli olan yapıların tarihi kişiliklerine saygılı olunması, değişik kullanımları, binaların içinde ve dışında, yapılarına ya da karakterlerine etki etmediği takdirde uygun olabileceği tavsiye edilmektedir (Aşkun, Yüce, P. İlgi s:28).

Eski bir yapıya yapılacak mekansal müdahalelerin sınırları yapının taşıdığı değer ile değişebilmektedir. Yeniden işlevlendirilirken mekansal hiçbir değişikliğe uğratılmaması gerekmektedir. Venedik Tüzüğünde belirtildiği gibi "*Madde 5: Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Madde 9: Onarımda amaç, anıtın estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım*

kendine temel olarak aldığı özgün malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlıdır".(http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf).

Avrupa’da Kültür Sanat Merkezi ve Müze olarak incelenen yeniden işlevlendirilen binaların buldukları ülkelerde; Almanya, Avusturya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Hollanda, İspanya, Romanya, Rusya ve Yunanistan’da bu konudaki kanun maddelerinde yeniden işlevlendirme ile ilgili ortak maddeler vardır (EK 2).

İkinci Dünya Savaşından sonra, ülkeler, şehirler, anıtlar ve ekonomiler harabe haline gelmişken, yeniden yapım parlak bir gelecek ile eş anlamlı hale gelmiştir. Bazı yapılar ise kasıtlı olarak harabe halinde bırakılarak, sembolik olarak korunmuşlardır (Fisher, 1997). Bu bağlamda, yıkım ve tarihi kentlerin yeniden yapımları yirmi birinci yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir (Jokilehto, 1999).

Savaştan en büyük zararı gören ülkelerin başında gelen Almanya’da şehirler yeniden yapım sorunuyla karşı karşıya kalmışlardır. Almanya’nın bölünmesiyle beraber Doğu Almanya durumu “ideal toplum” kurulması için tasarlanmış bir pilot projedir (Jokilehto 1999).

Uluslararası belgelerde tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesine ilişkin maddeler incelendiğinde farklı yıllarda yapılan toplantılarda alınan kararlar arasında ortak bir tanım göze çarpmaktadır. Atina Antlaşması’nda (1933) yer alan 66.maddede “Eğer onlar geçmiş bir kültürün anlatımı iseler ve genel çıkara cevap veriyorlarsa..... korunmalıdırlar.” (Erder, 2007). Restorasyon Tüzüğü’nde (1931) 4.maddede “Yaşayan anıtlara, binada önemli hasarlara neden olmayacak şekilde yeni kullanımlar verilebilir.” (<http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Digeruluslararasıbildirgeler&dil=tr>)

Bu binaların Kültür Sanat Merkezi, Müze olarak işlevlendirildiği, bazen de Kültür Sanat Merkezi ve Müzenin birarada aynı binada yer aldığı örnekler de vardır. Beyoğlu’nda 19. yüzyıl yığma kargir bina özelliğine sahip yapıları Avrupa’daki örneklerin ışığı altında incelemek önemlidir.

4.1 Avrupa’da İncelenen "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" İşlevli 19. yy. Binaları

Avrupa’da, Kültür Sanat Merkezi ve Müze olarak yeniden işlevlendirilen 19.yy. binalarından ortak özelliklere sahip olmaları sebebi ile 16 adet örnek bina seçilmiştir.

Projeleri incelenmiş olan binalar, Yunanistan Atina’da Benaki Müzesi, Goulandris Cycladic Sanat Müzesi Stathos Konağı ve Nümizmatik Müzesi, Rusya St. Petersburg’da New Hermitage Müzesi, Fransa Paris’te Orsay Müzesi, Avusturya Viyana’da Viyana Askeri Müzesi, Romanya Bükreş’te Theodor Aman Müzesi, Sutu Sarayı (Romanya Belediye) Müzesi ve Ulusal Sanat Müzesi, Çek Cumhuriyeti Prag’da Salmovsky Palace (Ulusal Galeri), Hollanda Amsterdam’da Stedelijk Uluslararası Çağdaş Sanat ve Tasarım Müzesi ve Rijksmuseum(Ulusal Müze) , İspanya Malaga’da Malaga Güzel Sanatlar ve Arkeoloji Müzesi, İspanya Oviedo-Asturias’da Asturias Güzel Sanatlar Müzesi, Bulgaristan Sofya’da Ulusal Müze Yerleşkesi ve Almanya Dresden’de Askeri Müze’dir (Çizelge 4.2).

Bu binalar, 1800 - 1897 yılları arasında inşa edilmişlerdir. Cephe biçimsel özelliklerinin eklektik olduğu görülmektedir.

4.1.1 Mevcut Hali ile Korunan Yapılarda İç Mekân Özellikleri

Avrupa’da “Kültür Sanat Merkezi ve Müze” olarak yeniden işlevlendirilen ve iç mekan özellikleri açısından incelenen 16 adet 19.yy. binalarından 9 bina ilk yapıldığı yıllarda kullanıldığı haliyle yenilenerek, dönem özellikleri ile korunmuştur. Diğer 6 binada dönem özellikleri korunmuş olması yanında, ekler mevcuttur. 1 adet binada ise yalnız cepheler korunmuş ve bina tamamen yeni dönemin konstrüksiyon elemanları ile inşa edilmiştir.

Duvarlar ve tavanlar

Genellikle duvar, tavan ve kapı kasalarının beyaz boyalı olduğu, bazı mekânlarda şöminelerin korunduğu görülmektedir (Şekil 4.1, Şekil 4.2).

Şekil 4.1: Salmovsky Sarayı
(Ulusal Galeri), Prag.(SA)

Şekil 4.2: Benaki Müzesi, Atina, Yunanistan.(SA)

Dönem özellikleri korunarak yeniden işlevlendirilen 19.yy binalarından 7'sinde sergi mekânlarında duvarlar renklidir (kırmızı, yeşil veya mavi), tavanlarda ise zengin süslemeler görülmektedir. St.Petersburg,Rusya'da New Hermitage Müzesinde ve Amsterdam, Hollanda'da Rijksmuseumda bazı mekânlar içerisine tabloları sergileme elemanı olarak bölücü duvarlar yerleştirilmiştir (Şekil 4.3,Şekil 4.4).

Şekil 4.3: New Hermitage Müzesi,
St.Petersburg,Rusya.
(www.hermitagemuseum.org)

Şekil 4.4: Rijksmuseum, Amsterdam,
Hollanda.
(<https://www.afar.com/places/rijksmuseum-amsterdam>)

Avusturya, Viyana Askeri Müzesinde ve Atina, Yunanistan Nümizmatik Müzesinde yüksek tavanlı mekan içerisine yerleştirilmiş vitrin ünitelerinde de sergileme yapılmaktadır (Şekil 4.5, Şekil 4.6).

Şekil 4.5: Viyana Askeri Müzesi, Avusturya
(www.hgm.at)

Şekil 4.6: Numizmatik Müzesi,
Atina, Yunanistan. (SA)

Fransa, Paris'te Orsay Müzesi binasında, ana kütle içerisinde doğal taş bölme duvarlar ile girişin 2 yanında birbirinden ayrılmış bir dizi mekân yaratılmıştır. Sergileme mekanlarında duvarlar farklı renklerde boyanmıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7: Eski bir tren garından Müzeye dönüştürülen Orsay Müzesi, Paris, Fransa. (tr.123rf.com)

Yer döşemeleri

Avrupa’da “Kültür Sanat Merkezi ve Müze” olarak yeniden işlevlendirilen 19.yy. binaları mekanları incelendiğinde; 8 binada sergi mekanlarında; Çek Cumhuriyeti, Prag’da Salmovsky Sarayı ve Romanya Bükreş’te Theodor Aman Müzesi örnek fotoğraflarında görüldüğü gibi yer döşemesi olarak parke (Şekil 4.8, Şekil 4.9); meşe balıksırtı parke, mozaik parke, meşe boy parke, 3 binada; Yunanistan, Atina’da Benaki Müzesi binasının fotoğrafında görüldüğü gibi, mermer (Şekil 4.10); marmara mermeri, siyah bordür, bej mermer, kırmızı traverten, sarı traverten ve 4 adet binada; Yunanistan, Atina, Nümizmatik Müzesi binasının fotoğrafında görüldüğü gibi

dökme mozaik (Şekil 4.11), Rusya, St. Petersburg, New Hermitage Müzesinde ise mozaik ve mermer kullanıldığı saptanmıştır (Şekil 4.12).

Şekil 4.8: Salmovsky Sarayı (Ulusal Galerisi),Prag,Çek Cumhuriyeti.(SA)

Şekil 4.9 : Theodor Aman müzesi, Bükreş, Romanya.(SA)

Şekil 4.10: Benaki Müzesi, Atina, Yunanistan.(SA)

Şekil 4.11: Numizmatik Müzesi, Atina, Yunanistan.(SA)

Şekil 4.12: New Hermitage Müzesi, St. Petersburg, Rusya.

(<https://highlanderimagesphotography.com>)

Aydınlatma Çözümleri

19.yy. dönem özellikleri korunarak yeniden işlevlendirilen, 7 binada aydınlatma elemanı olarak tavana monte edilmiş ray üzeri spot, 4 binada ise endirekt aydınlatma ve kendinden aydınlatmalı sergileme üniteleri kullanıldığı saptanmıştır.

Yunanistan - Atina'daki Benaki Müzesi binası(Şekil 4.16), Stathos Konağı binası, Hollanda - Amsterdam Stedelijk Uluslararası Çağdaş Sanat ve Tasarım Müzesinde(Şekil 4.14), İspanya Malaga Müzesinde(Şekil 4.15), Çek Cumhuriyeti - Prag Salmovsky Palace Ulusal Galeri binasında, Almanya - Dresden Askeri Müze binasında(Şekil 4.13), Bulgaristan - Sofya Ulusal Müze Yerleşkesi'nde sergi mekânlarında, aydınlatma elemanı olarak tavanda ray üzeri spot kullanılmıştır.

Şekil 4.13: Dresden Askeri Müze Binası Sergi Salonu, Almanya(ray üzeri spot ayd.)

(<https://www.archdaily.com/172407/dresden%25e2%2580%2599s-military-history-museum-daniel-libeskind>)

Şekil 4.14: Stedelijk Uluslararası Çağdaş Sanat ve Tasarım Müzesi, Amsterdam, Hollanda (ray üzeri spot ayd). Fotoğraf :Jannes Linders(JL)

Şekil 4.15: Malaga Müzesi, İspanya(ray üzeri spot ayd.) Fotoğraf: Roland Halbe(RH)

Şekil 4.16 : Benaki Müzesi, Atina, Yunanistan(ray üzeri spot ayd.)

Yunanistan Nümizmatik Müzesi(Şekil 4.17) ve Rusya St. Petersburg'da New Hermitage Müzesi'nde kendinden aydınlatmalı sergileme üniteleri ve endirekt aydınlatma elemanları kullanıldığı görülmektedir (Şekil 4.18).

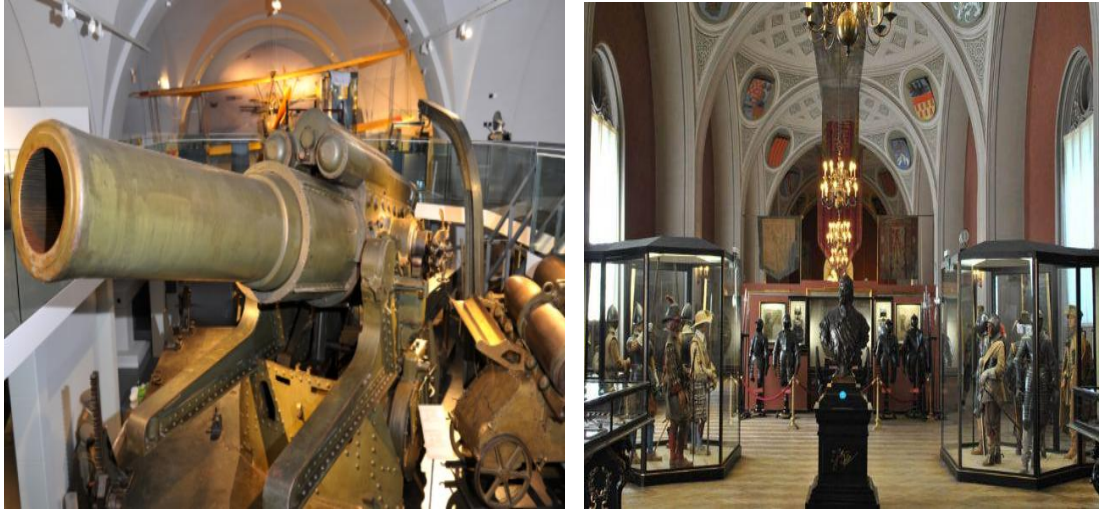

Şekil 4.17: Nümizmatik Müzesi,endirekt aydınlatma üniteleri ile aydınlatılmış tavan süslemeleri Atina, Yunanistan

Şekil 4.18: New Hermitage Müzesi'nde endirekt aydınlatma ve kendinden aydınlatmalı sergileme üniteleri vardır. St. Petersburg, Rusya www.hermitagemuseum.org

Avusturya - Viyana Askeri Müzesi'nde ray üzeri spotlar ve kendinden aydınlatmalı sergileme üniteleri ve yüksek tavanlı süslemeli mekânlarda avize kullanıldığı görülmektedir (Şekil 4.19).

Şekil 4.19: Viyana Askeri Müzesi, Avusturya. www.hgm.at

Hollanda - Amsterdam'da Rijksmuseum Ulusal Müze'de doğal aydınlatma, endirekt aydınlatma ve gizli aydınlatma elemanlarının kullanıldığı saptanmıştır(Şekil 4.20)

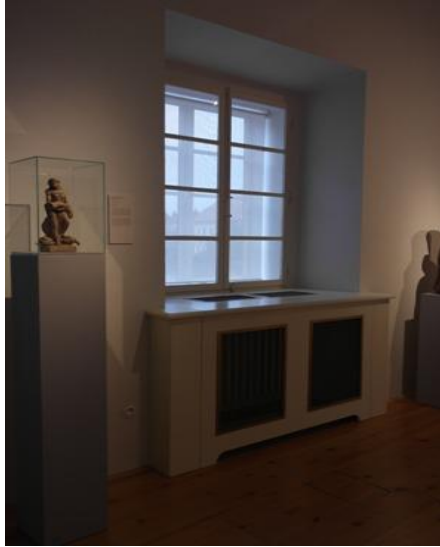

Şekil 4.20: Rijksmuseum Ulusal Müze, Amstersdam, Hollanda(endirekt ayd).

Fotoğraf: Amsterdam Rijkmuseum

Tesisat Çözümleri

Avrupa’da Müze olarak yeniden işlevlendirilen 19.yy. mevcut kagir yapısı korunmuş olan binalarda, Çek Cumhuriyeti, Prag Solmovsky Palace Müzesi ve Yunanistan, Atina, Stathos Konağı fotoğraflarında görüldüğü gibi, ısıtma pencere boşluklarının önüne veya duvar önüne yerleştirilmiş olan ve cache- radiateur’ler ile saklanarak, ön cephesine veya üst tabluya gömülü menfez kapağı sayesinde ısı alışverişi sağlayan kalorifer petekleri ile sağlanmıştır (Şekil 4.21, 4.22).

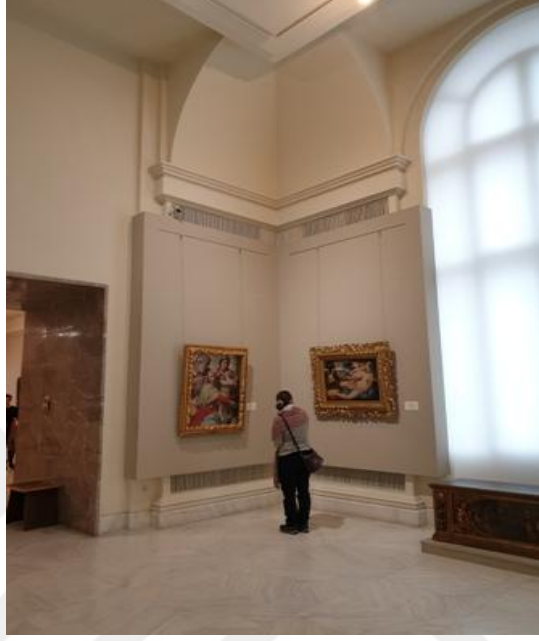

Şekil 4.21: Solmovsky Palace,Prag ZK.sergi salonu (SA)

Şekil 4.22: Stathos Konağı, Atina sergi salonu (SA)

Çek Cumhuriyeti, Prag, Solmovsky Palace ve Romanya, Bükreş, Ulusal Sanat Müzesi fotoğraflarındaki gibi bazı iç mekân örneklerinde mekâna hareketli olarak yerleştirilmiş sergileme ünitelerinin alt bölümüne önden menfez deliği açılarak arkasına gizlenmiş olan havalandırma kanalları ile de ısıtma ve soğutma gerçekleştirilmektedir (Şekil 4.23, 4.24)

Şekil 4.23: Solmovsky Palace,Prag 1. kat sergi salonu.(SA)

Şekil 4.24:Ulusal Sanat Müzesi, Bükreş.(SA)

Romanya, Bükreş, Sutu Sarayı fotoğrafındaki örnekte görüldüğü gibi binaya sonradan ilave edilmiş olan, bazen de perde arkasına saklanmış bir şekilde tespit edilen panel kalorifer sistemi (Şekil 4.25) ve yine aynı binanın 1. katındaki sergi

salonunda tespit edildiği üzere ayaklı olarak kullanılan fancoil üniteleri ile de mekânların iklimlendirilmesi gerçekleştirilmektedir (Şekil 4.26).

Şekil 4.25: Sutut Sarayı (Romanya Belediye Müzesi) Bükreş, Romanya (SA)

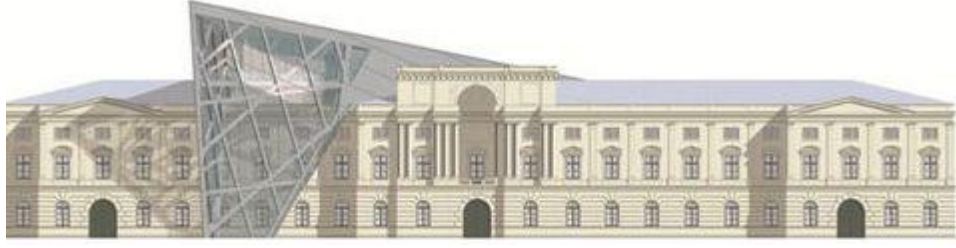
Şekil 4.26: Sutut Sarayı (Romanya Belediye Müzesi) Bükreş, Romanya 1.kat Sergi Salonu (SA)

Ayrıca Avrupa’da incelenen tüm ‘‘Kültür- Sanat Merkezi ve Müze’’ binaları, güvenliklerini sağlamak için alarm ve kamera sistemleri, mekan nemlendirme üniteleri, yangın sistemleri, müzik sistemleri ile donatılmışlardır.

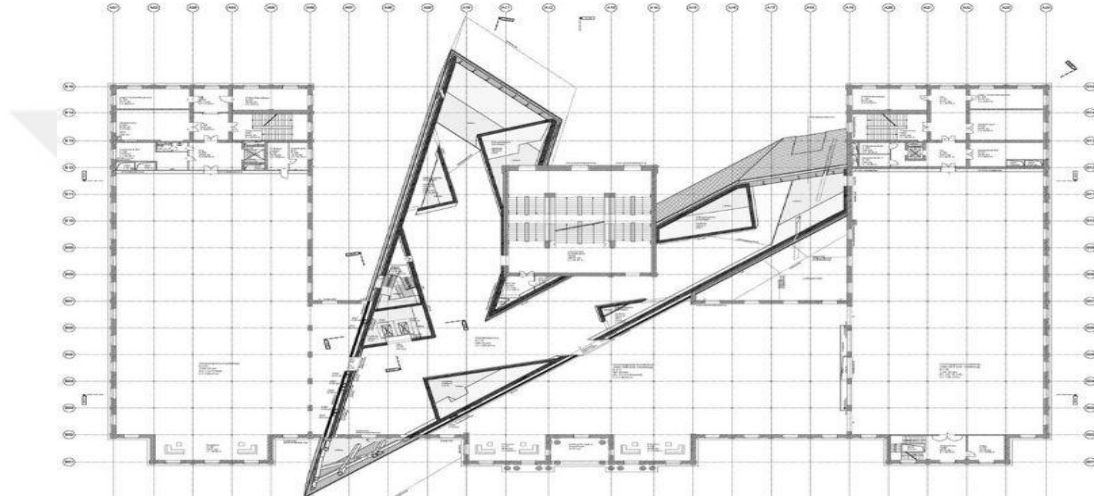
4.1.2 Ek Bina ile Çözömlenen Yapılarda Durum

Binalar yeniden işlevlendirilirken müdahale biçimleri yeniden incelendiği zaman işlev değişikliği aşamasında yapının özgün mimarisinin korunuyor olması yanında yeni kullanım tasarlanırken bazı eklemeler yapılmış olabilmektedir.

Farklı sebeplerle zarar gören binalara ya da giriş alanlarına eklemeler yapılmıştır. Bu eklemelerin genellikle modern konstrüksiyon özelliklerine sahip olduğu görölmektedir. Bombalanan Dresden "Askeri Müze" binasının hasar gören kısmına beton+çelik+camın kullanıldığı bir alan eklenmiştir (Şekil 4.27, 4.28).

Şekil 4.27: Dresden “Askeri Müze” ‘Binası, Almanya. archdaily.com

Şekil 4.28: Dresden “Askeri Müze” Planı, Almanya. dezeen.com

Yeniden yapılanma sırasında Salmovsky Sarayı ve Schwarzenberg Sarayının arasındaki avluya çelik+cam konstrüksiyon bir giriş holü, bilgi merkezi, sirkülasyon alanı inşa edilmiştir (Şekil 4.29).

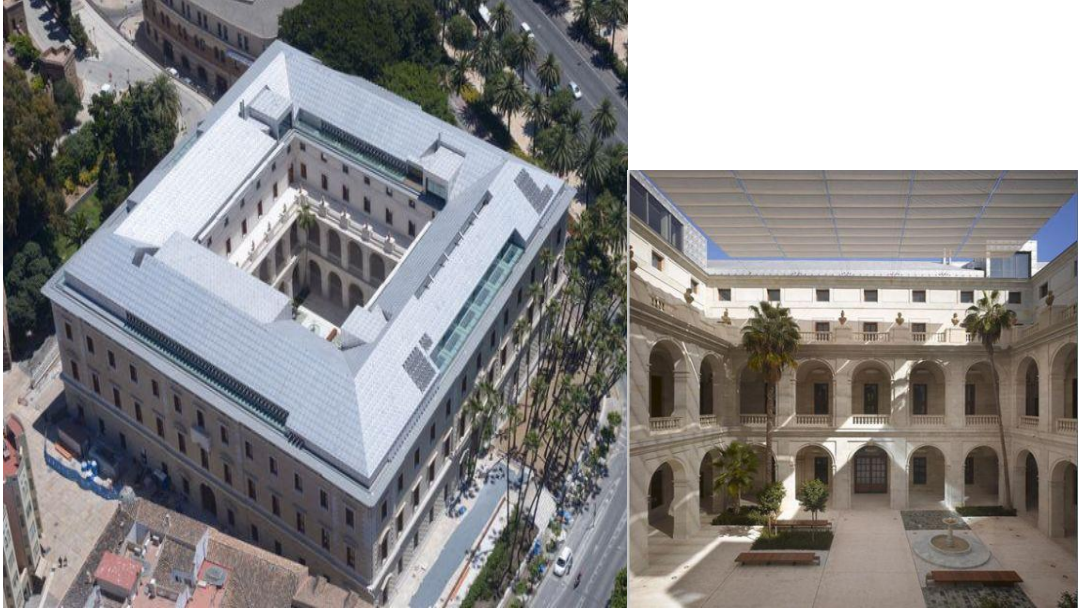
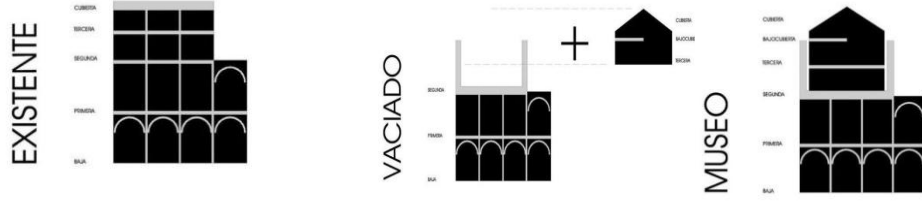
Şekil 4.29: “Salmovský Sarayı (Ulusal Galerî)”binası ile Schwarzenberg Sarayı, Çek Cumhuriyeti (SA)

II. Dünya Savaşı sırasında Sofya Ulusal Müze Yerleşkesine ait zarar gören binalara yapılan eklemelerin, genellikle çelik+cam ile oluşturulmuş modern konstrüksiyon özelliklerine sahip olduğu görülmektedir. Avlu Yerleşkeyi çevreleyen caddelere bağlanarak yükseltilmiş ve yeni bir kültürel kamusal alan yaratılmıştır, özel halka açık etkinlikler için kullanılabilir bir açık hava heykel bahçesine dönüştürülmüştür (Şekil 4.30).

Şekil 4.30:Ulusal Müze Yerleşkesi, Sofya, Bulgaristan. Çelik konstrüksiyon+cam.
Fotoğraf: Assen Emilov(AE)

Malaga Güzel Sanatlar ve Arkeoloji Müzesi binasının, çıkan yangın sonucunda, çatı ve ara katları yanmış, çelik konstrüksiyon yeni ilave katlar ve düz çatı ile yeniden yapılanma sonucunda orijinal olan oranları da değişmiştir. Binanın zemin kat tonozları, birinci kat ve tüm cepheleri korunmuştur (Şekil 4.31).

Şekil 4.31: “Malaga Güzel Sanatlar ve Arkeoloji Müzesi “,İspanya.Fotoğraf:Roland Halbe

Tarihi tuğla binanın yanına modern bir bina eklenerek tasarlanan Amsterdam Stedelijk Uluslararası Çağdaş Sanat ve Tasarım Müzesi binasında eski ve yeninin bir bütün oluşturduğu görülmektedir. Küveti andıran, bembeyaz yeni modern yapı ile tarihi binanın tezat duruşları farkedilmektedir. Fakat içeride iken yeni binadan eskiye geçiş bir bütünün parçası içinde hareket ediliyormuş hissi vermektedir (Şekil 4.32).

Şekil 4.32: Stedelijk Uluslararası Çağdaş Sanat ve Tasarım Müzesi,Amsterdam,Hollanda.
Fotoğraf: Jannes Linders

Tuğla cephesi, Rönesans tarzı kemerler, Neo-Gotik pencereler ve ortaçağ kuleleri ile, bugün var olan Rijksmuseum binasının avlusunda modern bir bina inşa edilmiştir. Avlu bugün açık heykel sergileme alanı, kafe, sirkülasyon alanı olarak kullanılmaktadır. Müze iç mekânları ilk yapıldığı yıllarda kullanıldığı haliyle yenilenecek korunmuştur (Şekil 4.33).

Şekil 4.33: Rijksmuseum Müzesi, Amsterdam, Hollanda
Fotoğraflar: Amsterdam Rijksmuseum ve Doç.Sevinç Hadi (SH) arşivinden

Farklı bir yenileme ve yeniden işlevlendirme örneği olarak incelenen Asturias Güzel Sanatlar Müzesi, Oviedo-Asturias, İspanya binalarında ise, 3 ayrı bina cephesi korunmuş, binaların katları yıkılıp, çelik+cam konstrüksiyon ile katlar oluşturulduğu görülmektedir (Şekil 4.34, 4.35). Avrupa'da incelenen binalar içinde yalnızca bu örnekte bu şekilde uygulanan yeniden işlevlendirme durumu saptanmıştır.

Şekil 4.34: Asturias Güzel Sanatlar Müzesi, Oviedo-Asturias, İspanya.
Fotoğraf: Pedro Pegenaute(PP)

Şekil 4.35: Asturias Güzel Sanatlar Müzesi, Oviedo-Asturias, İspanya.
İç mekânda Sergi Salonu Görünüşü
Fotoğraf:Pedro Pegenaute(PP)

Çizelge 4.2: Avrupa'da yeniden işlevlendirilen "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" olarak kullanılan 19.yy. binaları analizi(SA)

Ülke	Yunanistan	Yunanistan	Yunanistan	Rusya	Fransa	Avusturya	Romanya	Romanya	Romanya	Çek Cumhuriyeti	Hollanda	Hollanda	İspanya	İspanya	Almanya	Belçika	
Şehir	Atna	Atna	Atna	St.Petersburg	Paris	Viyana	Viyana	Ulaşal	Ulaşal	Prag	Amsterdam	Amsterdam	Malaga	Oviedo-Asturias	Dresden	Sofya	
Adı	Bonaki Müzesi Binası	Stafnos Konuş	Namionarik Müzesi	New Hermitage Müzesi	Osny Müzesi	Viyana Askeri Müzesi	Ulaşal Sanat Müzesi	Sinti Sany (Romanya Bekedye Müzesi)	Theodor Anam Müzesi	Suhovskiy Palace (Ulaşal Galeri)	Rijksmuseum (Ulaşal Müzesi)	Stedelijk Ulaşal Sanat Müzesi	Caixa de Penedes ve Tassara Müzesi	Malaga Müzesi	Asturias Müzesi	Alken Müzesi	Ulaşal Müze Yürüyüşü
Yapılı Tarih	1895	1895	1880	1842-1851	1898	1849-1872	1882-1885	1833-1835	1888	1800-1811	1885	1895	1829	1844	1897	1887	
İlişlev	Konut	Konut	Konut	Müze Binası	Tren Garı	Cephaneck Binası	Konut	Konut	Konut	Konut	Müze Binası	Müze Binası	Konut	3 ayrı konut	Müze Binası	Büro Evi	
Sil	Neoklasik 2 katlı	Klasik- Yunan- Roma Mimari Unsurları Barok	Neoklasik- bahari Rokokosu Unsurları	Klasik-Rokoco+Barok Stiller	Çelik	Teğiz Yapı- Gotik Unsurları- Barok Stil Öğeleri	Neoklasik	Eklektik	Eklektik	Neoklasik	Teğiz Çelikler- Rokokosu Kemerler- Neo-Gotik- Pencereler-Ornamental Kuleler	Teğiz Yapı- Neo Rokokosu Unsurları	Neoklasik	Neoklasik 3 Tavan bina	Neoklasik- Anglo Sakson	Eklektik	
Mimar Yaratıcı		Ensi Ziller	Ensi Ziller	Leo von Klenze, Nikolaus Veit ve Van B Stasov	Lacien Magnic Enle René and Victor Lakus	Ludwig Förster ve Theophil Hansen	Paul Gottemann	Conrad Schick and Johana Veit	Theodor Aman	William Flooratan	Peter Chyper	A. W. Weisman	Miguel del Castillo and Hildofonso Nikiel				
Yeniden İşlevlendirme Tarihi	1990-2000	1986-1992	1881	1983-1986	2014	1990	1996	1908	2012	2003-2013	2012	2013	2014	2011	2014		
Mimar veya Mimari Etkisi		Ensi Ziller		Renard Rudon, Pierre Goboe, Jean-Paul Philippson, Gae Aulenti				Theodor Aman	İspanyol Josep Louis Mateo	İspanyol Antonio Giza ve Antonio Onte	Bremden Croward Architects	Pardo Tapia Arquitectos Gndia	Francisco Mangado	Daniel Libeskind	Yanko Apostolov Architects		
Müze veya Kültür Sanat Merkezi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Binanın Ana Değeri (Korunması)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Müdahale Yaptırılması	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Mekanlar	Devat, Tavan, Kartopuz,Kapı Kavalin Beyaz	Devatlar Beyaz, Bey Çelik,Lambur, Via Tavan, Stillerinden Bey Çelik	Panopli Temaları İkenen Mosaikler, Devat Revanleri	Devatlar farklı mekamlarda farklı renklerle Kenar- Yeşil	Limestone bölme devatlar Ana kitle açırında girişin 2 yanında bölmeden aydınlatma beledi mekân yansıtılır.	Hina keremide Camuzı Memerinden Yayılmış 50 beykellef, Ana Kiplenmiş Tavukları, Frezeler, Stopy Çatılar	Devat, Tavan, Kartopuz,Kapı Kavalin Beyaz	Devat, Tavan, Kartopuz,Kapı Kavalin Beyaz	İz Mekanda devat kaplı zengin süslemeler devat kenarları	Devat, Tavan, Kartopuz,Kapı Kavalin Beyaz	İz Mekanda Zengin Süslemeler,Mosaikler, Heykeller	Eski + Yeni Hileçleri	Devat, Tavan Beyaz				
Proje	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	Vat Devat Renği	
Değer Renği	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	
Yer Döneme	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	Beş	
Aydınlatma	Ray izeni modern spot	Ray izeni modern spot	İndirici + İhlalı Sığı Üstleri	İndirici + İhlalı Sığı Üstleri	İndirici + İhlalı Sığı Üstleri	İndirici + İhlalı Sığı Üstleri	Ray izeni modern spot	İhlalı Sığı Üstleri- Avizeler	Avizeler	Ray izeni modern spot	Diğal Aydınlatma	Ray izeni modern spot	Ray izeni modern spot	Diğal Aydınlatma+Ray izeni modern spot	Ray izeni modern spot	İndirici + İhlalı Sığı Üstleri	
İstif	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Kamula	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	

4.2 Avrupa'daki Örnekler Üzerinden Değerlendirme

Beyoğlu gibi kentin merkezinde, sosyal aktivitelerin ve turistik buluşma noktasında yer alan, lokasyon ve toplumsal benzerlik gösteren örnekler üzerinden yapılan inceleme sonucunda Avrupa'da, 19.yy.binaları cepheleri geçmişin sanat anlayışına ait biçimsel öğeler eklektik anlayışın esnekliği ile ayrı ayrı ya da farklı dönemlerde de, bir arada kullanılmışlardır. Cephesi korunarak arkasında yeni bir yapı inşa edilen İspanya'daki Asturias Güzel Sanatlar Müzesi dışında, incelenen müze binalarında binaların biçimsel özelliklerinin iç mekanlarda da devam ettiği görülmüştür.

4.2.1 19.yy. Cephe Özellikleri / İç Mekan İlişkisi

19.yy. biçimsel cephe eklektik özellikleri taşıyan Avrupa'da “Kültür Sanat Merkezi ve Müze” binalarının iç mekânları incelendiğinde, iç mekânlarda da dönemin özgün mekansal kimliği ile korunarak yeniden işlevlendirildiği gözlemlenmiştir. Binaların hem dış hem de iç mekânlarında aynı dil kullanılarak kullanıcıya bütüncül mekânlar sunulmuştur.

Viyana Askeri Müzesi dış cephesinde heykelleri, (235 metre) uzunluğu ve (43 metre) yüksekliği ve bir kubbesi vardır (Şekil 4.36). Bazı Gotik unsurlar ile Bizans stil öğeleri binayı oluşturmaktadır. Cephede ilk göze çarpan karakteristik tuğla yapıdır, pişmiş toprak süsler ve ferforje tokalar ile, üç yuvarlak pencereyi yan kanatları vardır. Sadece yuvarlak pencerelerin altında, gücü, uyanıklık, dindarlık ve bilgelik temsil (soldan sağa) kadın figürleri, lobisine giden üç açıklıklar yanında bayrak, fedakarlık ve askeri istihbarat için cesaret, sadakat için dört erkek figürleri vardır (Kaya, 2013).

Askeri Tarih Müzesi'nde Carrara mermerinden yapılmış 56 adet heykel bulunmaktadır. Altın kaplamalı tavanının merkezi, güç ve birlik tasvirleri (merkez) ile freskleri vardır (Şekil 4.38, 4.39). Merdivenin yanında, Avusturya başlıklı alegorik bir mermer heykel grubu bulunmaktadır (Kaya, 2013, Şekil 4.37).

Şekil 4.36:Viyana Askeri Müzesi Cephe görünüşü(<http://wien.info.org>)

Şekil 4.37:İç mekânda heykeller (<http://wien.info.org>)

Şekil 4.38: Merdiven üzerindeki tavan görünüşü (<http://wien.info.org>)

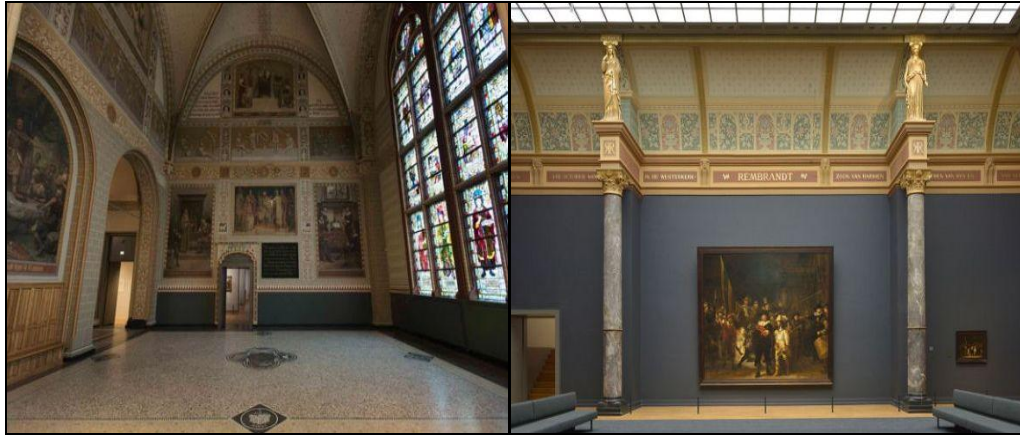

Şekil 4.39: İç mekan sergi salonu görünüşü (www.hgm.at)

Rijksmuseum Amsterdam (Ulusal Müze) binası, tuğla cephesi, Rönesans tarzı kemerler, Neo-Gotik pencereler ve ortaçağ kuleleri ile (Şekil 4.40), karışık bir stilde olan binanın içinde ve dışında Hollanda sanat tarihine atıfta bulunan zengin süslemeler yerleştirilmiştir (Şekil 4.41)

Şekil 4.40: Rijksmuseum cephe görünüşü(SA)

Şekil 4.41: Rijksmuseum binası korunmuş iç mekan ve sergi salonu

(<https://www.archdaily.com/790578/rijksmuseum>)

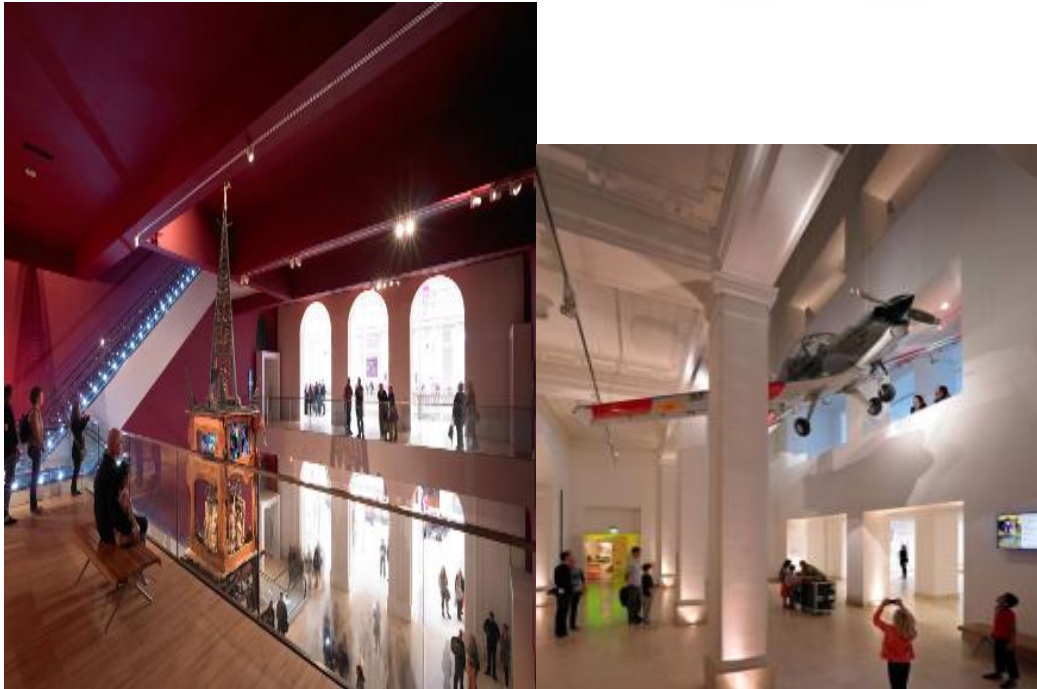
Rijksmuseum Amsterdam (Ulusal Müze) binası, iç mekanlarında 19.yy.biçimsel özelliklerinin aynen korunduğu görülmektedir.

Stedelijk museum Amsterdam binası birçok kez restorasyon geçirmiş, en köklü değişimi 2012 yılında, tarihi tuğla binanın yanına yapılan modern binası ile yaşamıştır. İlginç bir mimariye sahip olan modern bina, görüntüsü nedeniyle Amsterdam'da yaşayanlar tarafından 'banyo küveti' olarak adlandırılmaktadır (Şekil 4.42, 4.43). 1895 yılında Neo-rönesans tarzda inşa edilmiş olan müze binası, küçük kuleler ve sivri yapıların bulunduğu ön cephede ressam ve mimarların heykelleri

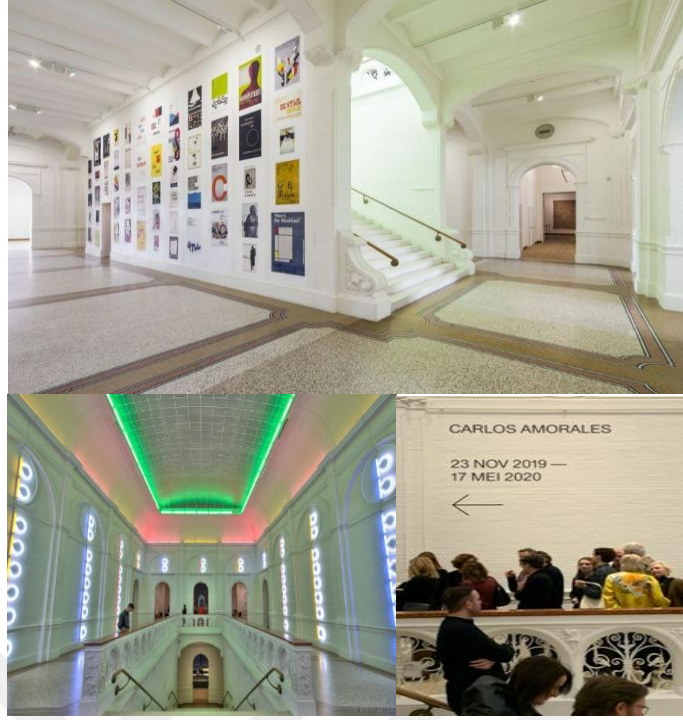
bulunan nişlerle süslenmiştir. İç mekânda korunmuş olan görkemli merdivenler, büyük odalar ve doğal aydınlatma prensibiyle tasarlanmıştır (Şekil 4.44).

Şekil 4.42: Stedelijk museum Amsterdam binası(eski ve yeni bina yanyana)
(<http://www.archdaily.com>)

Şekil 4.43: Eski bina - yeni bina ilişkisi(<http://www.archdaily.com>)

Şekil 4.44: Eski bina iç mekan görünüşü,hol ve merdiven(SA)

Müze koleksiyonları için Rusya’da inşa edilen ilk yapı olan New Hermitage Müzesi binasında anıtsallığın ve mimarlık hacimlerinin dengesi vardır. Müzenin giriş kapısında, gri kesme granitten Atlantes figürleri yer almaktadır (Şekil 4.45). Bina aynı zamanda ünlü sanatçıların heykel ve kabartmaları ile süslüdür. Binanın cephelerinde Klasik, Rönesans ve Barok süslemeler yer almaktadır. İç mekânlarda da klasik mimari tarzda, zemin kattaki odalar, tavanlarda ihtişamlı bezemeler vardır (Şekil 4.46, 4.47).

Şekil 4.45: New Hermitage Müzesi,St.Petersburg ,ön görünüş,giriş ve sergi salonları
(www.arthermitage.org/Leo-von-Klenze/New-Hermitage)

Şekil 4.46: New Hermitage Müzesi, St. Petersburg, sergi salonları
(www.arthermitage.org/Leo-von-Klenze/New-Hermitage)

Şekil 4.47: New Hermitage Müzesi, St. Petersburg, sergi salonları
(www.arthermitage.org/Leo-von-Klenze/New-Hermitage)

Atina'daki Nümismatik Müzesi binası 19. yüzyılın sonlarında neoklasik tarzda ve İtalyan Rönesans unsurlarını adapte eden iki katlı binadır (Şekil 4.48).

Şekil 4.48: Nümizmatik Müzesi, Atina. Cephe görünüşü (SA)

İç mekânda Pompei temalarını içeren mozaikler, Truva atı ve Miken buluntularını içeren duvar resimleri ve boyalı tavan ilk günkü haliyle korunarak yenilenmiştir (Şekil 4.49).

Şekil 4.49: Nümizmatik Müzesi, Atina. Sergi salonu 1-2 (SA)

Duvar resimleri Pompei’de konutlarda duvar resimlerinden, temalardan esinlenilmiş ve Homer, Hesiodos, Pindar ve Lucian gibi antik Yunan yazarlarının, eserlerinden seçilmiştir. (Şekil 4.50).

Şekil 4.50: Nümizmatik Müzesi,Atina.Sergi salonu (SA)

Prag'da Salmovský Sarayı binası, neoklasik cephe biçimsel özelliği iç mekânlarda da görülmektedir. Korunarak günümüze kadar ulaşan iç mekânlar 19.yy. izlerini taşımaktadır (Şekil 4.51, 4.52, 4.53, 4.54).

Şekil 4.51: Salmovský Sarayı binası
görünüşü SA)

Şekil 4.52: İç mekân sergi salonu (SA)

Şekil 4.53: Salmovský Sarayı iç mekanı (SA)

Şekil 4.54:Sergi salonları ara koridoru(SA)

Atina'daki Stathatos Konağı, aile malikânesi olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.55). Bina, romantik klasizm ile 19.yüzyılda Avrupa'da geçerli olan Yunan ve Roma mimarisinin unsurlarının birleşiminden oluşmuştur. İç mekânda da dönemin izleri mekanlarda, duvar kabartmaları, süslemeler, kartonpiyerler, demir kolonlar, yer döşemelerinde kullanılan meşe mozaik parke, mermer döşemelerde görölmektedir (Şekil 4.56, 4.57, 4.58).

Şekil 4.55: Stathos Konağı cephe görünüşü(SA)

Şekil 4.56: Stathos Konağı cam konst. geçiş görünüşü(SA)

Şekil 4.57: Stathos Konağı iç mekan görünüşü(SA)

Şekil 4.58: Stathos Konağı sergi mekanı görünüşü(SA)

Bükreş'te Sutu sarayı (Romanya Belediye Müzesi) , en eski aristokrat konutlardan biridir. 150 yıldan fazla bir süredir değişmeyen az sayıdaki binadan biridir. Bugün müze olarak kullanılan bina aynen korunmuştur (<http://muzeulbucurestiului.ro/en/sutu-palace.html>) (Şekil 4.59, 4.60).

Şekil 4.59: Sutu sarayı (Romanya belediye müzesi) görünüşü(SA)

Şekil 4.60: Sutu Sarayı iç mekan görünüşleri(SA)

Atina Benaki Müzesi neoklasik biçimsel cephe özelliği taşımaktadır (Şekil 4.61). İç mekanlarında da dönem özellikleri yer, duvar ve tavanda kullanılan malzemelerle aynen korunmuştur (Şekil 4.62)

Şekil 4.61: Atina Benaki Müzesi cephesi (SA)

Şekil 4.62: Atina Benaki Müzesi iç mekan görünüşü(SA)

Bükreş Ulusal Sanat Müzesinin neoklasik biçimsel cephe özelliği vardır. Müze iç mekanları ise 19.yy. yapı kimliğini korumuştur. Özel sergilere ayrılmış sergi salonunda sergileme üniteleri, hareketli kendi kendine ayakta duracak ve yerleri değiştirilebilecek şekilde tasarlanmıştır (Şekil 4.63, 4.64).

Şekil 4.63: Bükreş Ulusal Sanat Müzesi cephesi(SA)

Şekil 4.64: Müze iç mekan sergi salonu görünüşü(SA)

İspanya'daki Asturias Güzel Sanatlar Müzesi 3 ayrı bina cephesi korunarak yeniden inşa edilen bir müze binasıdır. Yeni katlara bakıldığında avluların, boşlukların, tüm kompleksin şekillendirilmesindeki önemi vurgulanmaktadır. Tüm müze katlarına ve iki ve üç katlı giriş alanlarına erişim sağlayan ortak merdiven vardır. Ayrıca, cephe hattından geri çekilerek dış cephe üzerinde çok az etkisi olan, çatıdaki tepe pencereleri mevcuttur.

İncelenen örnekler arasında, kent silüetinde 19.yy. binası olarak yalnızca cephenin korunduğu örnek Müze binası yeni inşa edilen bir binadan oluşmuştur. Bu binada kullanılan günümüz modern malzemeleri ile 19.yy. iç mekan kimliği değil de sanki modern yeni bir müze binası kimliği hissedilmektedir (Şekil 4.65).

Şekil 4.65: Asturias Güzel Sanatlar Müzesi cephe ve iç mekan görünüşleri (<http://www.archdaily.com/>)© Pedro Pegenaute

Avrupa’da farklı ülkelerde ve şehirlerde seçilen ‘‘Kültür Sanat Merkezi ve Müze ‘‘ işlevli binaların 19.yy. biçimsel cephe ve iç mekan özellikleri incelendiğinde, 16 binadan 15’inde dönem özelliklerinin hem cephede hem de iç mekan öğelerinde korunarak binaların yeniden işlevlendirildiği saptanmıştır. Yalnız cephesi korunan İspanya’daki Asturias Güzel Sanatlar Müzesi’nin iç mekanlarında ise 19.yy.lı yansıtan hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Çünkü müze binaları günümüzün modern inşaat teknikleri ve malzemeleri kullanılarak yapılmıştır.

Avrupa’da binaların biçimsel kimliklerinin iç mekanlara ne kadar yansıdığına tesbitini yaptıktan sonra, karşılaştırma yapabilmek adına Beyoğlu’nda incelenen binalarda aynı tesbiti yapabilmek için incelemeler yapılmıştır.

Beyoğlu’nda incelenen, yedi binadan dördünde, İKSV Nejat Eczacıbaşı binası, Arter, Salt Galata ve Salt Beyoğlu binalarında, 19.yy. iç mekan kimliği, iç mekanlarda, sarmal merdiven kovaları, merdiven korkuluk ve küpeşterleri özgün yer döşeme malzemeleri (Şekil 4.66, 4.67, 4.68, 4.69), bazı mekanlarda korunmuş duvar ve tavan süslemeleri, kabartma duvar motifleri ile görülmektedir (Şekil 4.70, 4.71).

Şekil 4.66: İKSV Nejat Eczacıbaşı merd.kovası ve özgün yer döşeme malzemesi(Marmara Mermeri) (SA)

Şekil 4.67: Salt Beyoğlu merd.kovası ve özgün yer döşeme malzemesi (Marmara Mermeri) (SA)

Şekil 4.68: Salt Galata korunmuş iç mekan öğeleri (CE) **Şekil 4.69:** Salt Galata korunmuş merdiveni(CE)

Şekil 4.70: İKSV binası duvar süslemeleri (SA)

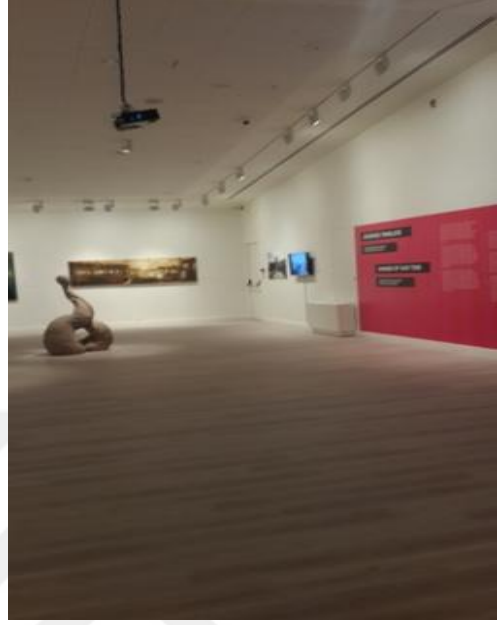
Şekil 4.71: Salt Beyoğlu tavan süslemeleri(İB)

Beyoğlu'nda incelenen, yedi binadan üçünde, Pera Müzesi, Akbank Sanat ve Borusan Sanat binaları iç mekanlarında da, yalnız cepheleri korunarak işlev verilen binaların 19.yy. biçimsel özellikleri olan cephe stillerinin iç mekanda süslemelerinin, kabartmalarının, kolonlarının veya heykellerinin bulunmadığı, yer döşemelerinde epoxy, mikrobeton, boy parke, duvarlarda alçıpan, alçı sıva ve boya, tavanlarda asma

tavan kullanılmış olan modern iç mekanlar oluşturulduğu görülmektedir. (şekil 4.72, 4.73, 4.74, 4.75, 4.76, 4.77).

şekil 4.72:Pera Müzesi cephesi(SA)

şekil 4.73: Pera Müzesi iç mekan sergi salonu görünüşü(SA)

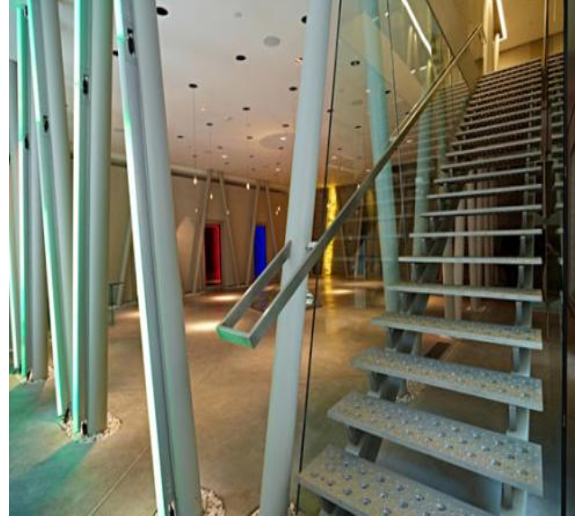
şekil 4.74:Akbank Sanat cephesi(SA)

şekil 4.75: Akbank Sanat iç mekan sergi salonu görünüşü(SA)

Şekil 4.76:Borusan Sanat cephesi(SA)

Şekil 4.77: Borusan Sanat iç mekan görünüşü(SA)

4.2.2 Mekan Kimliği / Donatı İlişkisi

Avrupa'da "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" olarak işlevlendirilen 19.yy. binalarının iç mekanlarında dönemin özgün mekansal kimliği, ana giriş salonları, sergi salonları, holler, koridorlar, merdiven kovalarında hissedilirken, mekanlara kimliği zedelemeyen yerleştirilmiş olan resepsiyon, danışma bankoları (Şekil 4.78, 4.79), yönlendirme ve bilgilendirme panoları, sergileme üniteleri, oturma elemanları ile bazı binalarda bütüncül, bazılarında ise eski - yeni tezat ilişkisi görülmektedir.

Şekil 4.78:Atina, Benaki Müzesi danışma bankosu(SA)

Şekil 4.79: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi danışma bankosu(SA)

Yunanistan, Atina'da Stathos Konağı danışma bankosu, yer döşemeleri, kapıları, duvar kaplamaları, aydınlatma elemanları ile 19.yy. özelliklerini tümüyle taşıyan ana salon girişinde yer almaktadır. Klasik masa üzerinde, yeni bir bilgisayar, oturma elemanı ise tekerlekli ve moderndir. (Şekil 4.80)

Şekil 4.80: Stathos Konağı Atina, Yunanistan danışma bankosu (SA)

Romanya, Bükreş Theodor Aman Müzesi'nde dönemdeki haliyle korunan ana giriş salonunda oturma ünitesi ve bugün danışma bankosu olarak kullanılan masa binanın sahibi mimar Theodor Aman tasarımıdır (Şekil 4.81, 4.82)

Şekil 4.81:Bükreş Theodor Aman Müzesi giriş salonunda oturma ünitesi(SA)

Şekil 4.82: Bükreş Theodor Aman müzesi bir odasında danışma bankosu (SA)

Bükreş Sutu Sarayı (Romanya Belediye) Müzesi'nde salonlarda bulunan sergileme üniteleri duvarlardan ve tavadan bağımsız olarak, istenildiğinde sergiye göre değiştirilebilen ünitelerden oluşmuştur (Şekil 4.83, 4.84).

Viyana Askeri Müzesi, yüksek tavanlı sergi salonlarında, mekan ayırıcı pano elemanları ve kendinden aydınlatmalı özel sergileme üniteleri kullanılmıştır (Şekil 4.85).

Şekil 4.83:Bükreş Sutu Sarayı Müzesi zemin kat sergi salonu sergileme üniteleri (SA)

Şekil 4.84: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi 1.kat sergi salonu sergileme üniteleri (SA)

Şekil 4.85: Viyana Askeri Müzesi sergi salonu sergileme üniteleri (SA)

Sergi salonlarında, minimal sürede dinlenme ihtiyacını karşılamak için oturma elemanları yer almaktadır. Genellikle masif ağaçtan imal edilmiş banklar bulunmaktadır (Şekil 4.86, 4.87, 4.88). Rusya St.Petersburg New Hermitage Müzesi sergi salonunda tespit edildiği gibi bazı mekanlarda ise oturma elemanı olarak klasik masif ayaklı, kadife kumaş kaplı döşemeli sandalyeler veya puflar kullanılmıştır (Şekil 4.89)

Şekil 4.86:Bükreş Ulusal Sanat Müzesi sergi üniteleri ve oturma ünitesi(SA)

Şekil 4.87: Bükreş Ulusal Sanat Müzesi sergi üniteleri ve oturma ünitesi(SA)

Şekil 4.88: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi sergi salonu oturma elemanı (SA)

Şekil 4.89: Rusya St.Petersburg New Hermitage Müzesi sergileme sistemi ve oturma elemanları(SA)

Avrupa'da incelenen müze binalarının merdiven kovalarında, salonlarda bilgilendirme, yönlendirme panoları günümüzün teknolojsi, tasarımları ve uygulamaları ile yer almaktadır (Şekil 4.90, 4.91, 4.92, 4.93, 4.94).

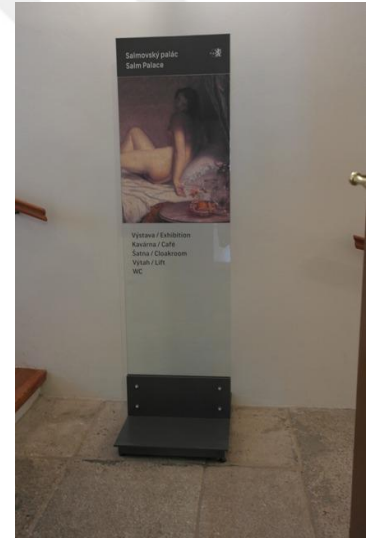
Şekil 4.90: Atina Benaki Müzesi katları arasında merdiven kovası ve bilgilendirme-yönlendirme elemanları (SA)

Şekil 4.91: Romanya Sutu sarayı Müzesi özel masa tasarımı ve bilgilendirme elemanı(SA)

Şekil 4.92: Bükreş Sutu Sarayı Müzesi ana girişte bulunan bilgilendirme panosu ve oturma elemanı (SA)

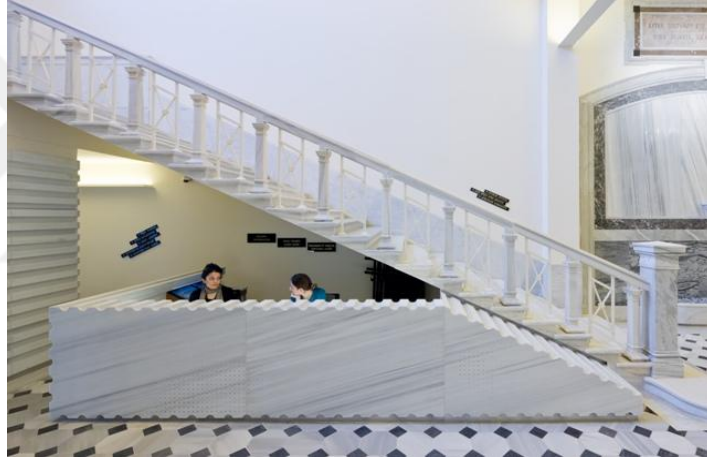
Şekil 4.93: Prag Salmovsky Palace Ulusal Galeri yönlendirme panosu (SA)

Şekil 4.94: Romanya Bükreş Ulusal Sanat Müzesi sergi salonunda bilgilendirme ekranı (SA)

Beyoğlu'nda "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" olarak işlevlendirilen, 19.yy. özelliklerini koruyan veya yalnız cepheleri korunan binalarda ana giriş salonları, sergi salonları, holler, koridorlar, merdiven kovalarında; resepsiyon, danışma bankoları, yönlendirme ve bilgilendirme panoları, sergileme üniteleri, oturma elemanları bulunmaktadır.

Salt Galata binasında danışma bankosu ana merdiven kovası altına yerleştirilmiştir. Merdiven basamağı, rıht, baba, yer döşemesi, duvar kaplamasında kullanılan marmara mermeri ile modern bir eleman olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.95). Akbank Sanat binası ana girişinde bulunan Danışma Bankosu beyaz duvarda açılmış beyaz bir niş içerisinde karşımıza çıkmaktadır (Şekil 4.96).

Şekil 4.95: Salt Galata Danışma Bankosu (IB)

Şekil 4.96: Akbank Sanat Danışma Bankosu (SA)

Salt Galata'nın -1. katında bulunan sergi mekanı, orijinal yapıdan farklı, dış duvarları haricinde yeniden tasarlanmış, beyaz duvar ve microbeton tabanı ile beyaz bir küptür. Aynı katta yer alan Osmanlı Bankası Müzesi'nde kendinden ışıklı sabit sergileme elemanları, dikey ve yatay şekilde kullanılmıştır (Şekil 4.97). Ayrıca Açık Arşiv Mekanı her sergi için hareketli sergileme elemanları ile yeniden tasarlanmaktadır (Şekil 4.98).

Şekil 4.97: Salt Galata Osmanlı Bankası Müzesi (IB)

Şekil 4.98: Salt Galata Açık Arşiv Mekanı (IB)

Yalnız cephesi korunan binaların sergi salonlarında sabit duvarlar dışında, masa, sandalye, raf, vitrin ünitesi gibi her sergi için farklı sergileme elemanları kullanılmaktadır (Şekil 4.99, 4.100, 4.101).

Şekil 4.99: Akbank Sanat Sergi Salonu geçici vitrin ünitesi (SA)

Şekil 4.100: Akbank Sanat Sergi Salonu geçici masa ve raf üniteleri(SA)

Şekil 4.101: Pera Müzesi 3.kat sergi salonu (SA)

Sergi salonlarında oturma üniteleri vardır. Bu üniteler az sürelerde oturma eylemi gerçekleştirmek için tasarlanmıştır. Rahat ve konforlu değildir (Şekil 4.102, 4.103).

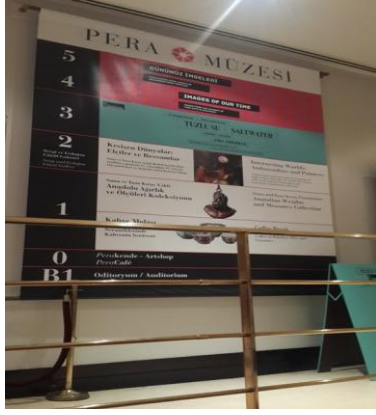

Şekil 4.102: Salt Beyoğlu ana girişinde renkli küp oturma elemanları (IB)

Şekil 4.103: Akbank Sanat sergi salonu beyaz mdf+lake dikdörtgen prizması oturma elemanı(SA)

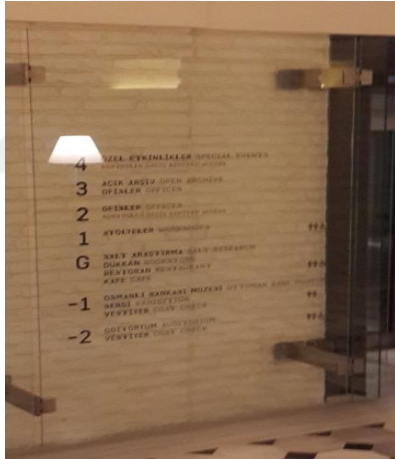
Binalarda ana girişte ve her katta yönlendirme ve bilgilendirme panoları bulunmaktadır (Şekil 4.104, 4.105, 4.106, 4.107).

Şekil 4.104: Pera müzesi ana girişte yönlendirme panosu (SA)

Şekil 4.105: Salt Beyoğlu katlardaki bilgilendirme yazıları(CE)

Şekil 4.106: Salt Galata giriş katı yönlendirme panosu (SA)

Şekil 4.107: Salt Galata merdiven yan duvarında bilgilendirme yazısı (SA)

Mekan kimliği / Donatı ilişkisi konusunda, Avrupa'da ve Beyoğlu'nda örnek binalar ayrı ayrı incelenmiş, tesbitler yapılmış, tezin içeriğine dahil edilmiş; "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" binalarında hem Avrupa hem de Beyoğlu'nda iç mekanlarda modern mobilyaların, gümüzün teknolojisi ile imal edilmiş yönlendirme elemanlarının kullanıldığı görülmüştür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İstanbul'un Beyoğlu ilçesi, tarihi konumu gereği, etnik ve kültürel alt anlamlara sahip bir bölge olarak öne çıkmaktadır. 19. yüzyıl başlarında azınlık evlerinin ve bahçeli yazlık köşklerin oluşturduğu dokusu ile dikkat çekerken, Yüzyıl'ın ikinci yarısında Galatasaray ve Taksim yönünde genişlemiştir. Dönemin siyasal kararları sonucunda; yabancıların, tüccarların, bankerlerin, armatörlerin ve kozmopolit bir çevreye yerleşmek isteyen zenginlerin, yaşam alanı olmuştur. Bu gelişmeler, İstanbul'da Beyoğlu merkezli yapısal uygulamaların artmasına ve Avrupa'daki örnekleri referans alan bir mimari dokunun oluşmasına neden olmuştur. Batılılaşma hareketleri olarak bilinen yönelimlerin Beyoğlu merkezli bir gelişim izlemesi, bölgeye yerleşmiş çevrenin kimliği ile ilişkilidir. Geleneksel düzenin dışındaki ilk konut uygulamaları da Beyoğlu'nda görülmüştür. Sıra evler, bu yapılaşma sürecinde önemli bir yer tutarken bazıları avlulu olan çok katlı apartmanlar, dönemin yeni yapı tipleri olmuşlardır. Avrupa ile eş zamanlı gelişen biçimsel özelliklerin izlendiği yapılarda, "Eklektik" olarak tanımlanan tutum etkili olmuştur. 19.Yüzyıl öncesinde görülen - Gotik, Rönesans, Barok, Neo Klasik gibi - stillerin bir arada kullanıldığı ya da benzerlerinin uygulandığı tarzda cephe kimlikleri ile dikkat çeken yapılar, 20.Yüzyıl'a geçerken Art Nouveau ile tanışmışlardır. Aynı dönemde gelişen yeni yapı teknolojilerinin de aktarıldığı, endüstriyel gelişmeleri yansıtan türde yapı örneklerini de aynı bölgede görmek mümkündür. Beyoğlu ve Galata bölgesinde yer alan 19.yy binalarının biçimsel kimliklerini belirleyen mimarların çoğunlukla yabancı ve gayrimüslim mimarlar olmaları da döneme özgü etkileşimi tanımlamaktadır.

19.Yüzyıl'ın yapısal ve biçimsel özelliklerini günümüze taşıyan pek çok yapı, dünya ölçeğinde koruma altındadır. Koruma kriterleri, resmi kurullarca belirlenen tüzükler çerçevesinde yeniden işlevlendirilerek, varlıkları korunmaya çalışılmaktadır. Ülkemiz sınırları içinde kalan örneklerde, koruma kurullarının kabul ettiği uluslararası ortak yönergelere bağlı kalarak yapıların yaşamasını hedeflemektedirler.

İstanbul / Beyoğlu sınırları içinde kalan yapıların bir bölümü de aynı amaçla yeniden işlevlendirilerek geleceğe aktarımı sağlanmıştır. Bu çerçevede yapılan mesleki incelemeler, yeniden işlevlendirilen yapıların ne oranda korunduğunun sorgulanması gerekliliğini zorunlu hale getirmektedir. Yenilenen yapılar, Avrupa'daki benzerleri ile karşılaştırıldığında özellikle iç mekân uygulamalarında ciddi bir biçimsel kimlik sorununun olduğu görülmektedir. Konuyu, yenilenmiş örnekler üzerinden ele alarak, sonuçları tartışmaya açmak üzere yapılan bu araştırmada, geniş kitlelere açık yapılar olmaları nedeniyle "kültür-sanat merkezi ve müze" olarak işlevlendirilen yapılar üzerinden çalışılmıştır.

İKSV Nejat Eczacıbaşı binası, Salt Beyoğlu binası, Salt Galata binası ve Arter binasında binaların cephelerinde dönemin, eklektik özelliklerinin öne çıktığı, iç mekanlarda da, genellikle özgün plan şemalarının korunduğu görülmektedir. İşlevsel planlamaya bağlı olarak, katlarda mekanlar arasında bulunan duvarların yıkıldığı ve geniş sergileme alanlarına imkan veren düzenlemeler yapıldığı izlenmektedir. Merdiven çevresinin ise malzeme özellikleri korunarak, yapının karakterini ortaya koyacak biçimde bırakıldığı ve inşa edildiği dönemi anımsatan bir çizgiyi sürdürdüğü söylenebilir. Sirkülasyon alanlarında genellikle günümüz malzemelerinin kullanıldığı ve tüm binaların ek kat ilavesi ile yenilediği saptanmıştır. Bu yapılarda, iç mekanın yapısal özelliklerle ilişki kuran boyutu ve dönem kimliğini koruma çabası ile yenilenmiş olduğunu belgelenmektedir.

Salt Beyoğlu binasının yeniden işlevlendirme aşamasında binanın dönem özellikleri korunduğu halde, iç mekanlarda işlevsel alan yaratma çabası ile çağdaş olana evrilen mekan dili, yapının bütününe hakim olmuş, malzeme seçimleri ile de desteklenmiştir. 19. Yüzyıl'a ait yapının işlerliğini sağlayan elemanlar güncellenmiş, bina içinde çağdaş bir dile sahip ikinci bir bina yerleştirilmiştir. Aynı işleve sahip olan 19.yy. binaları arasında koruma mantığı ile projelendirilen en özgün örnek Salt Galata binası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mimari ve mekansal çözümlerinin Türkiye'de uygulanan yeniden işlevlendirme kriterlerine uygunluk durumları, kapsamında incelendiğinde, Pera Müzesi, Borusan Sanat ve Akbank Sanat binalarının, sadece cephelerinin korunup, işlevsel

gereksinimler doğrultusunda 19. Yüzyıl'la ilişkiyi en aza indiren ve hatta kopartan bir iç mekan anlayışla yeniden inşa edildikleri görülmektedir.

Mekânsal deneyime ilişkin Mayıs 2018'de 50 kişilik bir grupla her bina için ayrı ayrı yapılan ankette, bu üç bina için verilen cevaplar, incelenen diğer binalardan farklı olarak üç soruda da karşıt yöndedir (sayfa:106, 107, 108). Tüm kullanıcıların cephelerinden tarihi bir bina olarak algıladıkları binaların iç mekanlarına girdiklerinde bu durumun neredeyse tamamen ortadan kalktığını ifade etmişlerdir.

Tarihi binaların sadece dış cephe özelliklerini koruyarak, iç mekânı farklı bir dilde yenileyen bakış açısı, yapısal koruma önceliklerinden uzaklaşarak yalnızca kentin tarihsel kimliğine katkı sağlamakta, kullanıcının mekânsal deneyimi de bu yolla sınırlandırılmış olmaktadır. 19.yy binası özgün dış kabuğunun sınırları içinde kalan kimliği ile kent kullanıcılarını yapının içine almakta, ancak iç mekân özelliklerine bağlı olarak zamansal ikilem yaşatmaktadır.

Beyoğlu'nda " Kültür - Sanat Merkezi ve Müze "olarak işlevlendirilen 19.yy. binalarını çok yönlü olarak irdelemek adına, Avrupa'da farklı kentlerde yer alan benzer işlevli 16 ayrı yapı üzerinden saptamalar yapılmıştır. Beyoğlu'ndaki binaların dar bir alan içinde konumlanmış olmalarının aksine, Avrupa kentlerinde yer alan örneklerin konum ve kültürel farklılıklar içeren özellikleri dolayısıyla örnek sayısı artırılmış, sonuçların netleşmesine katkı sağlayan yönü güçlendirilmek istenmiştir. Araştırma sonuçlarını netleştirmek ve Beyoğlu'ndaki yapılarda izlenen koruma amaçlı müdahaleleri, iç mekân kimliği yönüyle daha net ifade edebilmek için; Avrupa'da, Kültür Sanat Merkezi ve Müze olarak yeniden işlevlendirilen 19.yy. binalarını yine koruma kriterleri üzerinden irdelemek gereklidir. Projeleri incelenmiş olan 16 binanın üçü, Yunanistan,/Atina'da, üçü, Romanya/Bükreş'te, ikisi Hollanda/Amsterdam'da, diğer ikisi ise İspanya/Malaga ve Oviedo-Asturias'dan seçilmiştir. Diğer incelemeler ise Fransa, Paris'te, Rusya, St. Petersburg'da, Avusturya, Viyana'da, Almanya, Dresden'de, Çek Cumhuriyeti, Prag'da, Bulgaristan, Sofya'da yer alan aynı işleve sahip yapılar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

1800-1897 yılları arasında yapıldığı belirlenen binaların, iç mekan özellikleri açısından incelenen 16 binanın dokuzu ilk yapıldığı yıllarda kullanıldığı haliyle

yenilenerek, dönem özellikleri ile korunmuştur. Diğer 6 binada dönem özellikleri korunmuş olması yanında, ekler mevcuttur. 1 adet binada ise yalnız cepheler korunmuş ve bina tamamen modern bir tasarımla, dönemin konstrüksiyon elemanları ile inşa edilmiştir. Binaların mevcut durumlarına göre önceliklerin belirlendiği bir programın, tüm Avrupa merkezli yapılarda uygulandığı izlenmektedir. Zarar gören binalara ya da giriş alanlarına eklemeler yapılmıştır. Bu eklemelerin genellikle beton, çelik ve cam malzemelerle inşa edilen türde, modern kimlikte konstrüksiyon özelliklerine sahip olduğu görülmektedir.

19.Yüzyıl'da Beyoğlu'nda inşa edilmiş olan ve günümüzde Kültür-Sanat Merkezi ve Müze olarak yenilenerek işlevlendirilen binalarla Avrupa'daki örnekleri karşılaştığımızda; cephe özelliklerinin korunması açısından paralellikler gösterdiği açıktır. Ancak, yapıların cephelerinden okuduğumuz biçimsel ve yapısal öğelerin iç mekanların biçimsel kimliğine yansıdığı örneklerin oldukça az olduğu görülmektedir. Dönemin estetik özelliklerinin yeterince korunmadığı iç mekanlardaki biçimsel yaklaşım, mekan kurgusunda da karşımıza çıkmaktadır. Kat sayısı, sirkülasyon elemanları ve benzeri yapısal elemanların da orijinalinden uzak olarak çözümlendiği, onaylanmış örnekler çoğunluktadır.

Tarihi yapılar; yapıların birbirlerine göre konumları, iç ve dış mekan kullanımları, kullanılan malzemeler, yapım teknikleri tarihe bağlı olarak öne çıkan biçimsel özellikleri ile toplumsal izler taşımakta, kimliklerini ortaya koymaktadır. Yapıyı yeni işleve uygun hale getirirken yapılacak olan müdahalenin biçimine, hangi kısımların korunduğuna, hangi kısımların yenilediğine, hangilerinin kaldırılacağına ilişkin alınan kararlar, yapının belge niteliğinin korunması ve geleceğe aktarılması açısından önem taşımaktadır. Bu durumda gerçek koruma, tarihi yapıların cephelerinde karşımıza çıkan biçimsel ve estetik öğelerin iç mekanın biçimsel kimliğine de yansıyor olması ile mümkündür denilebilir.

Yenileme ve koruma uygulamalarında, yeniden işlevlendirme projelerinin daha çok iç mekânlarında karşılaştığımız “biçimsel kimlik” sorununa önerilerin bu çerçevede gelişerek, mekânsal çözümlerin öncelik kabul edilmesi, yapıyı gerçek değerinde koruyarak ve hatta koruma kriterleri içerisine bir zorunluluk olarak eklemek, tarihi geleceğe taşıma noktasında bir tercih değil, zorunluluk olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z.** (2011). "Yenileme Yasaları Korumaya Büyük Bir Darbe İndirdi Diyebiliriz", *İstanbul Kültür ve Sanat Sektörü; İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi* Sf. 156-163, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Akın, N.** (2011). 19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera, Literatür Yayıncılık 3.basım (1.Basım 1998), İstanbul.
- Altınoluk, Ü.**(1998).Binaların Yeniden Kullanımı.Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Arnaud, F. et Fabre, X.** (1980)."Reutilisation Des Batiments Anciens" Amenagement et Nature No:59 s:15-18)
- Arseven, C. E.** (1989), Eski Galata ve Binaları, Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul kütüphanesi yayınları, 1989, İstanbul.
- Asiliskender, B.**(2004) Kimlik, Mekan ve Yer Deneyimi. Abdullah Gül Üniversitesi.Kültür Ve iletişim s:73-76
- Aşkun,Yüce,P.İ.**(2001).Mimari Anıtların Yeniden İşlevlendirilmesi. Basılmamış Profesörlük Çalışması, İstanbul 2001.
- Aşkun,Yüce,P.İ - Cantimur, B.B.** (2012) "Mimari Mirasın Yeniden İşlevlendirilmesi ve ek Yapılar" 2.Kültür Varlıklarını Koruma Amaçlı Uygulamalar Çalıştayı.
- Aydınlı, S.** (2005). "Mekân"dan "Mekânsal"a : Mekânın Zamansallığı / Zamanın Mekânsallığı, *zaman-mekân* Sf. 150-160, Yem Kitabevi, İstanbul.
- Bachman, Martin.** (2010), " Almanya ve Türkiye'de Eski Eserlerin Korunması ve Mimarinin Gelişmesi", İstanbul
- Baliç İ, Ermiş D.İ – KA – SE – VE ,** 370 Kişi İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın 40 Yılını Anlatıyor.Sözcü Kitabevi.)
- Barillari, D. Godoli E.** (1997). İstanbul 1900 Art Nouveau Mimarisi ve İç Mekanları , Y.E.M. Yayınları .

- Batur A., Yücel A , Fersan N.** (1979), İstanbul'da 19.yy Sıra Evleri , Koruma ve Yeniden Kullanım İçin Bir Monografik Araştırma , O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi , 5. Cilt , s: 189).
- Batur, A.** (1995).Art Nouveau Mimarlığı ve İstanbul Yapı Dergisi 161,İstanbul.
- Binan, C.**(2011) "Boğaziçi..Ahşap..Rekonstrüksiyon..Hafıza!" Arredamento Mimarlık.
- Bozkurt, O.** (1962) Bir Mekan Anlayışı, Teknik Üniversitesi Matbaası, s:1
- Cantell, S.F.**(2005) The Adaptive Reuse of Historic Industrial Buildings: Regulation Barriers, Best Practices and Case Studies. Yüksek Lisans Tezi, Virginia Polytechnic Institute and State University, Urban and Regional Planning.
- Çapacıoğlu M.** (2000). Beyoğlu Güllabici Sokak ve Çevresinde Sıhhileştirme Çalışması , Yüksek Lisans Tezi , İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü , s:37.
- Cezar, M.** (1991) 19. yy. Beyoğlu'su , Akbank Yayınları, İstanbul.
- Çelebi,E.**(2010).İstanbul'un Tarihi Otelleri(1840-1914)ve Koruma Kapsamında Galata ve Pera Otellerinin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi,YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü,
- Çelik, Z.**(1998).19.yy'da Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul)
- Çelikkol A. H.** (1988). İstanbul Beyoğlu Tarlabası Yöresi Konutları Üzerine Bir Araştırma , Yüksek Lisans Tezi , M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü , s: 40 - 45.
- Denel S.** (1982). Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri, Ankara, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları , s: 54
- Dinç,E,B.** (2012). Melez Mekanlaşmanın Dışavurumu:Salt Beyoğlu ve Salt Galata,Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü , s: 443-447.
- Dökmeci, V. ve Çıracı, H.** (1990), Tarihsel Gelişim Sürecinde Beyoğlu, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu yayını, İstanbul.
- Duhani S.N.**(1984). Eski İnsanlar Eski Evler 19.yy Sonunda Beyoğlu'nun Sosyal Topoğrafyası, İstanbul, Türkiye Turing ve Otomotiv Kurumu Yayını , s: 22 - 35)

- Durudoğan, S.** (1998), XIX. Yüzyılda Pera / Beyoğlu'nun Ekonomik, Kültürel ve Politik Yapısının Mimariye Etkileri, İTÜ FBE basılmamış doktora tezi, İstanbul.
- Eldem, E.** (2000). Bankalar Caddesi; Osmanlıdan Günümüze Voyvoda Caddesi, Ofset Yapımevi.
- Enlil S. Z.**'den aktaran; **Yalçın S.**(2003). Beyoğlu Ahududu Sokağı ve Sokakta Yer Alan 31 no'lu Arapoğlu Evi'nin Korunması İçin Öneriler, Yüksek Lisans Tezi ,Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, s:20
- Erder,C.**(2007). Tarihi Çevre Bilinci,Ankara.ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını No:18
- Erder,C.**(2018). Tarihi Çevre Algısı,YEM Yayın.
- Eyice, S.** (1994). "Fatih Külliyesi", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı yayınları, c: 3, s:265 - 270, İstanbul.
- Eyüpgiller, K.** Anıt Korumada Hollanda Örneği, Arredamento Mimarlık Dergisi , makaleden alıntı
- Fisher,** (1997).
- Genim, S.** (2002). Tepebaşı Suna ve İnanç Vakfı, Pera Müzesi Restorasyonu. *Alındığı tarih: 15.03.2012*
- Gülersoy Ç.** (1990). Beyoğlu'nun Adı Pera İken, Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kitaplığı.
- Gülersoy,Ç.** (1985), Hotel d'Angleterre, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu yayını, İstanbul.
- Güncan A.** (1993). 19.yy Avrupa Mimarlık Hareketlerinin ve Batılılaşmanın Osmanlı Konut Mimarisine Etkileri , Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. s:178-188)
- Jacobsen - Widding.** (1983). Identity, Personel and Socio - Cultural, Uppsala Üniv.
- Jokilehto,** 1999).
- HT ve Mimarlar .** (2011). Salt Beyoğlu ve Salt Galata projeleri, İstanbul
- Jokilehto, J.**(2001) "A History of Architectural Conservation", Butterworth-Heinemann, Oxford.
- Kaptan, O.** (1993) Beyoğlu Kısa Geçmişi Argosu, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kasapgil,M.O,Eyüpgiller K K.** (2013) Çağdaş Kentin Büyüülü Geçmişi . Dünyadan Tarihi Çevre Koruma Örnekleri ,İstanbul

Kılıç, Y. (2007)

Kolonas, V.(2011) Batılılaşma Döneminde İstanbul'da İş Hanları ve Apartmanlar, Hz. Hasan Kuruyazıcı & Eva Şarlak, Batılılaşan İstanbul'un Rum Mimarları, İstanbul.

Köroğlu, M.(2005).Tarihi Yarımada'nın Alternatif Beden Kurgusu Pera.YTÜ yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kuban, D.(1954) Türk Barok Mimarisi Hakkında bir Deneme, İstanbul s:23

Kuban, D.(2000) Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu-Kuram ve Uygulama, Birinci Baskı, İstanbul, Yem Yayınları.

Kumar P., Singh A.K.(2008), Preservation of heritage buildings and monuments, NBMCW .

Kurak Açııcı, F. (2013). "Sınır Kavramı ve İç Mekan İlişkisi", Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

KTVKK, (2007), II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarının Koruma Kurulu, İstanbul.

Madran E, Tağmat, T (2009)

Okar E, (2012) Koruma Yöntemi olarak Yapım Kavramının incelenmesi "İstanbul Örnekleri" Y.Lisans Tezi, İTÜ İstanbul

Petkova S, (2005) Cultural Heritage Legislation in the Transition Countries of Southeast Europe, International Policy Fellowship 2004-2005, Open Society Institute- Budapest, July

Rescher, H. (2010), " The Germany Foundation for Monument Protection", İstanbul

Riegl, A.(1998) " The Modern Cult of Monuments: Its Character and its Origin", Oppositions Reader: Selected Readings from a Journal for Ideas and Criticism in Architecture 1973-1984, s: 621-651.Derl: Hayes, K.M. Princeton Architectural Press, New York.

Romanillo A.M.(2000) Patrimonio cultural y patrimonio natural: una reserva de futuro, Catedra, Cantabria, s.32

Sağlar, O (2010)

Satıcı, B. Dr.Öğr.Üyesi.İstanbul Ticaret Üniversitesi .Özel Görüşme Notları.(Basılmamış)

Sembach, K.J. (2016). Art Nouveau, Taschen

- Simmel,G.**(2000) "Metropol ve Zihinsel Yaşam", Der. Aydoğan A. , Şehir ve Cemiyet, İz yayıncılık, İstanbul, 167-185.
- Songülen, N** Fransa'da Koruma olgusu ve Koruma Mevzuatının Gelişimi. Araştırma Yazısı,Şehir ve Bölge Planlama Öğrencisi, ODTÜ Mimarlık Fakültesi
- Sözen, M.**(2001) Türklerde Ev Kültürü, İstanbul s:29-30
- Sümerkan, M.R.**(1990) Biçimlendiren Etkenler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon
- Tandaç,E,N.**(2014) Beyoğlu İstiklal Caddesi 19. yüzyıl apartmanlarının Avrupa Konut Kültürü İçinde Değerlendirilmesi.Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı Mimarlık Tarihi ve Kuramı Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tung, A.M.**(2001) Preserving The World's Great Cities
- Tutkun, M.**(2015) Kimlik/Kültür/Mekan Üçgeninde bir tarihi Merkez:Sürdürülebilirlik Bağlamında Santa Harabeleri.Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi s:1-4
- Tümertekin, H.** (2012). Salt Galata, *Bir Kurumun Mekânsallaşması*, XXI Şubat 2012 Sf. 62-64, Ofset Yapımevi, İstanbul.
- Tümertekin, H.** (2015). Salt Galata ve Salt Beyoğlu ile ilgili Kişisel görüşme.
- Tümertekin, H.** (2011). Han Tümertekin'in Salt Galata İçinde Proje Anlatımı Video Kaydı, Salt Araştırma, İstanbul.
- Tümertekin, H.** (2011). Han Tümertekin'in İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde Verdiği Konferans'ın Ses Kaydı, Taşkışla, İstanbul.
- Tümertekin, H. ve Kortun V.** (2011). Han Tümertekin ve Vasıf Kortun'un Bi Dünya Tasarım Programı'nın 92.Bölümü'nde Salt Beyoğlu Konulu Video Kaydı, Su Yapım, İstanbul.
- Tümertekin, H. ve Kortun V.** (2011). Han Tümertekin ile Söyleşi; Salt Beyoğlu ve Salt Galata'nın Yeniden Tasarımı Video Kaydı, Salt Araştırma, İstanbul.
- Ubicini J. H.** (1977). 1855'te Türkiye, 2. Cilt ,İstanbul , Tercüman 1001 Eser,Dizi No: 99

Uçar, Z.(2015) Salt Galata ve Salt Beyoğlu ile ilgili kişisel görüşme.

A. S. Ülgen.(1943) Anıtların Korunması ve Onarılması, I, Ankara.

Ünal M. (1979). Türkiye'de Apartman Olgusunun Gelişimi , İstanbul Örneği , Çevre ve Mimarlık Görsel Sanatlar Dergisi , Sayı: 4 , s:74)

Ünlü, A.E, Çelikzincir, S (2011). Garanti Platform Galerisi(Sinioşsoğlu Apartmanı)Restorasyon Raporu

Viollet-le-Duc,E.(1854)(1990)" The Foundations of Architecture. Selections from Dictionnaire Raisonne, George Braziller, New York.

Yergün U. (2002). Batılılaşma Dönemi Mimarisinde Yapım Teknolojisindeki Değişim ve Gelişim , Doktora Tezi , Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü , s:71

İnternet Kaynakları

<http://archdaily.com/790578/rijkmuseum>

<http://tdk.org.tr>

<http://mc.government.bg/page.php?p=141&s=142&sp=0&t=0&z=0>

<http://whc.unesco.org/en/statesparties/bg>

<http://www.arkiv.com.tr/proje/suna-ve-inan-kirac-vakfi-pera-muzesi-restorasyonu/5518>

<http://ipce.mcu.es/presentacion/historia.html>

http://icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0243603001536681730.pdf

<http://icomos.org.tr/?Sayfa=Digeruluslararasibildirgeler&dil=tr>

<http://wieninfo.org>

www.whc.unesco.org

<http://www.arkitera.com>

www.hermitagemuseum.org

www.hgm.at

www.archdaily.com

www.dezeen.com

www.gadarchitecture.com

www.kvmgm.ktb.gov.tr/TR-63308/2863-sayili-kultur-tabiata-varliklarini-koruma-kanunu-html

<https://www.skyscanner.ca/trip/istanbul/things-to-do/akbank-sanat-beyoglu>

EKLER

EK 1- ANKET SORULARI

Anket No: MİMARİ MEKANLARDA ALGISAL DENEYİM

Cinsiyet : Kadın () Erkek()

Yaş :

Eğitim Durumu :

Meslek:

Değerlendirilen Yapı:

Sorular

1. Yapının konumundan memnun musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır

2. Bu binaya kolay ulaşım sağladınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

3. Bu bina apartman iken işlev değiştirerek "Kültür Sanat Merkezi" olmuştur. Bu durumdan memnun oldunuz mu?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Şehir dışında olması daha iyi olur
- d) Diğer

4. Yapıya dışarıdan baktığınızda içeriye dair nasıl bir fikir veriyor?

- a)19.yy.binası
- b)Eski bir yapı
- c) Eski bir apartman dairesi
- d) Davet edici
- e) İtici

5. Yapının içinde iken bu yapının nasıl bir yapı olduğunu gözlemliyorsunuz?

- a) Eski bir yapı
- b) Eski bir apartman dairesi
- c) Modern bir yapı
- d) Eski ile yeni birarada
- e) Anlamadım

6. Bu yapıda gün içerisinde ne kadar vakit geçiriyorsunuz/geçirdiniz?

- a)1 saatten az
- b)1 saat- 3 saat arası
- c)3 saat- 6 saat arası
- d)6 saat-10 saat arası

7. Yapıyı dolaştığınızda onu hangi his ile değerlendirirsiniz?

- a) Eski yaşanan zamanın duygularına gidiş
- b) Merak
- c) Ferahlık
- d) Şakınlık(Nasıl bir bina bu?eski mi?yeni mi?)
- e) Keyif

8. Dışarıdan binaya baktığınızda bu yapının programını bilmiyor olsanız, hangi tür yapı olduğunu düşündünüz?

- a) Konut
- b) Kültür yapısı
- c) Eğitim yapısı
- d) Sağlık yapısı
- e) Diğer

9. Yapının sizde bıraktığı etkiyi bir kelime/cümle ile nasıl tanımlarsınız?

EK 2: Avrupa'da Kültür Sanat Merkezi ve Müze olarak incelenen yeniden işlevlendirilen binaların buldukları ülkelerde kriterler

ALMANYA'DA KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

Almanya'da tarihi eserleri koruma bilinci 18.yy'ın baından itibaren var olduğu halde, " Tarihi Eserleri Koruma Yasası" günümüzdeki mevzuatın temellerini atacak Şekilde 1902 yılında Hesse Grand Duke' Ernst Louis tarafından çıkarılmıştır. 1902 yasası, 1974 'te Hesse Eyaleti " Tarihi Eserleri Koruma Kanunu "nu çıkana kadar yürürlükte kalmıştı. Bu yasa sadece arkeolojik ve doğal alanların korunmasına ve tarihi yapıların yaşıtılmasına dair değil, bu alanların evre dokularının korunmasına dair maddeler içermektedir. Bunların yanısıra taşınabilir kültür varlığı ibaresini de gördüğümüz yasayla koruma tanımı geleceğe aktarılmıştı. Aslında 1970 lerde Almanya'nın bütün eyaletleri " koruma" adına adımıını atmış ve kendi yasalarını çıkarmış durumdadır. 16 eyalette ayrı ayrı çıkarılan bu yasalar, ortak bir paydada birleşmektedir. Bizim koruma kanunumuzdaki gibi bir kültür varlığı tanımı ile başlayan kanunda, tarihi eserlerin yasal korunmasında sadece cephelerin değil, yapı bütününün ve çevresinin önemli olduğu özellikle vurgulanmaktadır.

KORUMA İLE İLGİLİ YASALAR VE KURUMLAR

Almanya'da tarihi binaların ve alanların korunması ve kentsel koruma, farklı yollarla geliştirilmiş iki etkinlik alanıdır. Tarihi nemi olan bina ve alanların korunması *yüzyıldan* daha eski bu geleneğe dayanmaktadır.

Tarihi Anıtları Koruma'da esas olarak iki aşama mevcuttur: Envanter kaydı ve müdahale izni.

Bunları kanunun 3. ve 9. maddesinde görülmektedir;

3. Madde

Yapısal Anıtlar; taşınmaz ve taşınabilir kültür varlığı olarak anıtlar listesine kayıt edilmelidir.

9. Madde

Yapısal anıtların ya da taşınmaz kültür varlıklarının değiştirilmesi, mekanın değişmesi ya da bugüne kadar olan kullanım şeklinin değişmesi söz konusu olduğunda, alt Anıt Koruma Kurumu'nun izni gerekmektedir(Bachman, 2010 ve Rescher, 2010)

AVUSTURYA'DA KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

Yenileme çalışmalarında görülen en önemli özellik; eski ile yenin, teknoloji ile modern *malzeme* kullanımının birbirinden kesin olarak ayrılabilmesi sonucu doğan zıtlığın eskinin *değerini* arttıracacağı kabulünün benimsenmiş olmasıdır.

1850'de 'Yapılı Anıtların İncelenmesi Ve Korunması İçin İmparatorluk Ve Kraliyet Merkez Komisyonu' (Imperial and Royal Central Commission for the Investigation and Preservation of Built Monuments) kurulmuştur. Bu komisyonda fahri olarak çalışanlara 'Devlet Korumacıları' (State Conservators) denilmiştir.

KORUMA İLE İLGİLİ YASA VE KURUMLAR

(Koruma Kararları Kronolojisi)

- 1923 'te " Federal Anıt Koruma Kanunu " çıkartılmış, bu yasa 55 yıl değişmeden geçerliliğini korumuştur. (Binaları, harabeleri, arkeolojik alanları, resimleri, tarihi objeleri kapsamaktadır.)

- 1984'te "Konut Edindirme Yardımı ve Geliştirme Kanunu" çıkartılmıştır.(Konutların ısıtma, tuvalet, banyo, çatı katı)gibi ihtiyaçlarının giderilmesine yer verilmiştir.

Bu yasalarla hem restorasyon çalışmalarına teşvik amaçlanmış, hem de devletin ve mülk sahibinin üzerindeki ağır yük paylaşılırmaya çalışılmıştır.

1995'de koruma biraz daha profesyonel bir şekil almıştır. 10 kişilik bir ekip Viyana'da çalışmalar yapmış, 100 yaşında neredeyse her binayı tescillemiş ve 98 bölgeyi koruma altına almıştır.

Avusturya'da anıtlar korunması federal bir mevzuat ve yönetim meselesiyken, bölgesel planlama, bina ve sit alanlarını koruma eyaletlerin yetkileri dahilindedir. Anıtlar Federal ofisi yapılı kültür mirasının korunmasında, eyalet otoriteleri ise binalar arası boşlukların inşasında, doğal ve yeşil alanların korunmasında görevlidir.

Avusturya'da koruma, Federal Ofis'in izni olmadan kültür mirasında değişiklik yapılamaması, kültür mirasının yok edilememesi ve yurt dışına çıkarılmaması anlamına gelir. Bu özel mülkiyet haklarına müdahale olsa da, anıt sahibi, anıtı korumak ya da korunan anıtı restore ettirmek için gereken masrafi tek başına karşılamaya mecbur bırakılamaz. Bu nedenle, Devlet tarafından para yardımı yapılması, halkı restorasyon çalışmalarına teşvik etmek için önemli bir rol oynamaktadır(Erder, 2007,Tung, 2001)

BULGARİSTAN'DA KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

Geçtiğimiz yıla kadar Bulgaristan'ın bu alandaki temel yasası 1969 yılında yürürlüğe giren Kültürel Anıtlar ve Müzeler Kanunu idi. Bu yasa 1998 yılında yürürlüğe giren Taşınmaz Kültürel Anıtların Bildirilmesi ve 1999 yılında, yürürlüğe giren Kültürün Korunması ve Geliştirilmesi Kanunu ile ilgili düzenleme ile desteklenmeye çalışılmış, ancak, bunlar yetersiz kalmış ve alandaki kaos ve sistematik olmayan yaklaşımlar sürmüştür. (Petkova, 2005)

1998 yılında yapılan düzenleme kültürel varlıkları önem sırasına göre dörde ayırmaktadır;

1969 yasasına göre, Enstitü tescil edilecek yapı/sitleri önermek, koruma ve restorasyon projelerini onaylamak ,uygulamayı denetlemek ve benzeri görevleri yerine getirmektedir. 2009 Kanunu'na göre, Korunacak varlığın tek yapı olabileceği gibi, yapılar grubu (kentsel ya da kırsal tarihi dokular) da olabileceği kanunda belirtilmiştir. (Mad.48)

Restorasyon faaliyetlerinde görev alan kişilerin restorasyon yüksek lisans ya da ilgili koruma alanında yüksek lisans derecesi sahibi olması gerektiği ve en az 2 yıl mesleki tecrübesi aranacağı belirtilmektedir. (Mad.164)

HOLLANDA'DA KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

" Rijksdienst voor de Monumentenzorg (Anıt ve Tarihi Binalar Koruma Dairesi) 1874 yılında kurulmuş, bu kurumu Anıtların Korunması Ulusal Komitesi'nin kuruluşu izlemiştir. Bu kurumlar, 1903- 33 yılları arasında 1850'den önce inşa edilmiş olan yapıların envanterini yapmaya başlamış ve 1930-33 yılları arasında "Hollanda Sanat ve Tarih Anıtlarının Geçici Listesi yayınlanmıştır. 1940 yılında tarihi anıtları Nazilerin saldırısından koruma **amacı** ile Lahey şehrinde "Mavi Kalkan" adlı grup kurulmuş ve tarihi yapıların üzerine mavi kalkan simgesinden plakalar yerleştirilerek Nazilerin yapılara zarar vermesini engellemeye çalışılmıştır. 1961 yılında çıkartılan "Tarihi Anıtlar ve Binalar Yasası" ile ilk yasal koruma sağlanmıştır. **30** Aralık 1988 yılında yeni bir yasa çıkartılmıştır. Yasa, 8 ana bölüm ve 72 maddeden oluşmaktadır . Bu yasa günümüzde halen geçerliliğini korumakla beraber yeni bir yasa tartışılmakta ve hazırlanmaktadır(Okar ,2012, Kasapgil,M.Oytun, Kasapgil k.Kutgün, Çağdaş Kentin Büyülü Geçmişi S.180-183)

1961 Tarihi Anıtlar ve Binalar Yasası:

Bu yasayla tarihi çevre ve yapıların korunması konusunda merkezi yönetim yetkili kılınmıştır. Bunun sonucunda zayıf bir temele oturduğu düşünülen 1961 Tarihli Anıtlar ve Binalar Yasası, 1988 yılında yeni bir yasa ile değiştirilmiştir.

1988 Hollanda Koruma Yasası:

Bu yasa ile önceden merkezi hükümette verilen yetkilerin birçoğu yerel hükümetlere aktarılmaktadır. Belediyelerin Anıt Danışma Komitesi'ni ve yönetmeliklerini oluşturması durumunda koruma altındaki ulusal her türlü anıta müdahale hakkı vardır. Bu yasa ile anıt korumayı daha disiplinli bir ortamda ele almak ve kentlerin, tarihi yerlerin önemini unutmadan ve potansiyellerini kullanarak gelişmesini sağlamak konusunda gelişmelerin önünü açmıştır. 8 ana başlıktan oluşan yasadaki bazı önemli başlıklar şöyledir.:

Bölüm 1:

. Özel bir köşe taşı ya da özel bir iç strüktür bir yapının tescillenmesi için yeterli olabilmektedir. Yapının koruma altına alınması durumunda, yapı bütün olarak koruma altına alınır.

. Bahçelerin de koruma altına alınması mümkündür. Yapı, bahçedeki yürüme yolları ya da servis yapıları ile beraber koruma altına alınabilir ve bunların hepsi yapının resmi kaydı sırasında belirtilir.

Bölüm 2:

. İkinci alt bölümde koruma altına alınmış bir anıtı yıkmak ve zarar vermek yasaklanmıştır. İlgili kurumun izni olmadan tescilli bir yapıyı yıkmak, zarar vermek, kullanımını değiştirmek, onarmak veya görünümünü değiştirmek yasaklanmıştır.

Mirasın Korunması ve Himayesi:

Mal sahibinin tescilli yapıda bir değişiklik yapmak, yeniden yapmak, ya da yıkım gerçekleştirmek istemesi durumunda yerel yönetime izin almak üzere başvurması gerekmektedir. Belediyeler "Koruma Bölümü"nin danışmanlığı ile 6 ay içerisinde karar verecektir. Bu süre sadece bir kereye mahsus uzatılabilmektedir. Genel bakım için hiçbir izin gerekmemektedir.

Ancak, bir yapının işlevini kaybetmiş olması durumunda yapının genel karakterine ve mimari değerine zarar vermeyecek şekilde yeniden kullanımı mümkündür. Örneğin işlevini kaybetmiş bir kilisenin bir konuta dönüştürülmesi için izin alınabilir. Böylece birçok fabrika, sanayi yapısı, yel değirmeni ve benzeri eserin yeniden kullanımına olanak sağlanmaktadır.

ÇEK CUMHURİYETİ'NDE KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

1930 ve 1940'larda ülkedeki koruma felsefesi de ikiye ayrılmıştır. Riegl'in analitik-modernist yaklaşımına karşı sentezci, renovasyon yanlısı bir akım doğmuştur. Bu durumda II. Dünya Savaşı sonrası yıkılan şehirlerini rekonstrüksiyon ve renovasyon ile yenileyen komşu ülkelerin düşüncelerinin de etkisi olmuş olmalıdır.

1948'de komünist rejimin başa geçmesiyle kiliseler ve diğer dini binalar göz ardı edilirken, aynı dönemde 150 şato ve kale restore edilmiştir.

.1958'de ise ülkenin ilk koruma yasası çıkartılmıştır. Bu kanun o dönem Avrupa'nın en iyilerinden biri olarak gösterilmiştir.

1987'de yeni, ikinci bir koruma yasası çıkartılmıştır. Bu kanunla özellikle mal sahibi ve kullanıcıların hak ve sorumlulukları yeniden düzenlenmiştir. 1987 yasasına göre mal sahipleri kültür miraslarını kendi bütçeleriyle korumak durumundadırlar. Ancak, renovasyon yapılması için devlet masrafların yüzde ellisini karşılayacağını belirtmektedir. (Kasapgil ve Eyüpgiller 2013 s.90)

FRANSA'DA KORUMA OLGUSUNUN VE TARİHİ ÇEVRE KAVRAMININ GELİŞİMİ

Fransa, tespit edilen en eski kentsel izlerin Antik Roma Dönemi'ne ait olduğu, bu anlamda 2000 yıllık tarihe sahip olan bir ülkedir. Koruma üzerine ilk girişimler, kişilerin özel girişimleriyle gerçekleşmiştir. Bu bağlam da ilk defa, 1533 yılında, I.François, Nimes kentini gezerken, kenti çok beğenmiş ve kentteki bütün anıtsal yapıların korunması için emir vermiştir. Devam eden yıllarda da, devlet görevlileri dışında kişiler de anıtsal yapıların korunması üzerine girişimlerde bulunmuştur. Fransa tarihindeki önemli olaylardan olan Fransız Devrimi de bu anlamda hem yıkıcı hem de öncü olmuştur. Dinsel fanatizme ve monarşiye karşı duran devrim, bu fikirleri sembolize eden yapıların da yağmalanmasına, yakılmasına ve yıkılmasına neden olmuştur. Bu gelişmeyle birlikte, devrimin ikinci yılında hazırlanan iki kararnamede, **Cumhuriyet'in malı olan bütün yapıların korunup dökümlerinin**

çıkarılmasına karar verilmiş ve eski eserlerin 'sadece' emanetçileri oldukları üzerinde durulmuştur. Bu hareketler, Fransa'da koruma konusundaki ilk gelişmelerdir.

Bu gelişmelerden sonra, 1884 yılında, Alexandre Lenoir'ın, en önemli olarak nitelendirdiği sanat eserleri toplanmış ve Fransız Anıtlar Müzesi (Le Musee des Monuments Français) kurulmuştur.

XIX. yüzyıldan bahsederken, koruma konusunda girişimlerin yasallaşma çabasının yanında bir yandan da sanayileşmeyle, tarihi kent merkezlerinin tahrip edilmeye başlandığı görülmektedir. 1816 yılında, İç İşleri Bakanlığı, anıtların korunması ve dökümlerinin çıkarılması için genelge hazırlamıştır. Bu yüzyılda, yasal çerçeveden öte, aydınların da korumaya yönelik kişisel girişimleri vardır. Bu yıkımlar üzerine Victor Hugo'nun "Fransa'nın Anıtlarının Yok Edilmesi" makalesinde, yapıların kullanım ve güzellik değerleri olduğundan ve kullanımın mülk sahibine, güzelliğin herkese ait olduğu tespiti yapılmaktadır.

KORUMA MEVZUATININ GELİŞİMİ VE İÇERİKLERİ

Korumaya yönelik ilk yasal düzenlemenin 1887 yılında gerçekleştiği bilinmektedir. Ancak bunların öncesinde, 1830 yılında ilk yasal "önlem" olarak, Fransa'daki bütün anıtsal yapıların dökümlerinin konu hakkında yetkin bir kişi tarafından çıkarılması ve nasıl bir onarım gerektiğine dair rapor hazırlanması ve bununla birlikte, "Tarihi Anıtlar Genel Müfettişliği"nin kurulmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. **Bunun üzerine Tarihi Anıtların Korunması Genel Müfettişliği** kurulmuştur ve bu müfettişlik, 1837 yılında **Tarihi Anıtlar Milli Komisyonu**'na dönüştürmüştür. 1887 yılına gelindiğinde, hazırlanan bu önlemler yasalaştırılmış ve bu yasa, 1889 yılında eklenen birkaç kararnameyle güçlendirilmiştir. 1906 yılında ise "sit alanlarının korunmasına" ilişkin yasa çıkarılmıştır. Bu yasanın önemi, daha öncesinde anıtsal yapılarla sınırlı kalan koruma anlayışının, yapı ölçeğinden kurtulması ve "sit" kavramının getirilmesini sağlamasıdır. 1913 tarihinde de ayrı bir yasa çıkarılır. Bu iki yasa, korumanın örgütlenmesine dair bir biçim belirlemektedir. Koruma alanı, bölge ve alt bölgeler olmak üzere iki ayrı kola ayrılmıştır. Tanımlanan bölge ve alt bölgelerin başında vali ve o yöreden seçimle gelmiş kişiler ve resmi görevliler

bulunmaktadır. Yerel kişilerle birlikte, aynı zamanda sivil toplum örgütleri de koruma sürecine katılımda bulunmuşlardır. Böylelikle koruma çalışmaları, hem devletin denetiminde hem de yerel kişilerin ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla demokratik bir biçimde gerçekleşmiştir.

1930 yılında getirilen yasada ise, doğal yapıların sanatsal, tarihi, bilimsel, güzel görünümlü ve ünlü sitelerin korunmasına yönelik türde ve ilk kez "doğal sit alanı" kavramı ortaya çıkmıştır. Anıt kavramı, insan eliyle yapılandırılan farklı bir boyuta geçmiş doğal öğeleri de içermiştir.

1941 yılında 1913 tarihli yasaya eklenmek üzere yeni bir yasa çıkarılmıştır. Bu yasada, toprak altında gömülü olan kalıntılara ilişkin yapılacak her türlü müdahalenin devletin denetimi altındaki arkeolojik kazılarla gerçekleşmesi hükmü getirilmiştir.

1913 tarihindeki yasadan sonra 1943 yılında, bu yasaya ek olarak anıtsal yapılar için anıtsal yapıyı merkez alacak şekilde 500 m yarıçaplı çizilen daire içindeki imar hareketlerini Kültür Bakanlığı Bölge Yetkilisince denetleneceği 500 metre kuralı getirilmiştir. Böylelikle, anıtsal yapıların çevresine dair düzenlemeler için ilk girişimlerde de bulunulmuştur².

Birbirini bütünler şekilde eklemlenerek gelişen bu sürecin sonrasında, koruma konusuna apayrı bir bakış getiren "**Malraux Yasası**" 1962 yılında kabul edilmiştir. Malraux yasası, sil baştan getirilen bir yasa olmamış, 1915 tarihli yasaya yapılan eklemelerle şekillenmiştir. Modernizmin etkili olduğu bu geleneksel kent dokularının sağlıklı koşullar sunduğu öne sürülerek bu alanların yıkılması söz konusu olmuştur. Özellikle, 2. Dünya Savaşı sonrasında kentlere artan göçle birlikte yeni konut ihtiyacı üzerine geleneksel kent dokuları, merkezde yer almaları sebebiyle emlak sektörü ve müteahhitler için yıkıp yerine yeni konut üretmek açısından çekici alanlar haline gelmiştir. Malraux yasasının önemi, koruma konusunda ilke belirleyici olması ve sistematik bir biçimde hem planlama sürecinin hem de araçların şemasını belirlemesidir.

Yasaya göre, koruma alanı; "üzerinde, tamamında veya bir kısmında restorasyon vb. tasarruflarda bulunabilecek tarihi, estetik niteliğe sahip yapılar

bütünü veya doğal alanlardır." şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımda koruma alanı için herhangi bir sınıflandırma yapılmamakta, ayrıca doğal ve tarihi çevreler birbirinden koparılmamakta, aynı tanım üzerinden koruma politikaları geliştirilmektedir. Dolayısıyla, bu tanım, aynı zamanda planlama süreci için de olanaklar yaratmaktadır.

Mevzuattaki bu genel tanım, koruma alanlarına ilişkin bütüncül bir tanım vererek aslında planlama sürecinde plana karşı, bütüncül bir yaklaşım sağlanmasına da olanak vermektedir.

Fransa'da Koruma planı ve uygulama süreci incelendiğinde, ilk olarak koruma alanlarının ne şekilde saptanacağı tanımlanmıştır. Bu bağlamda, koruma planının yapılacağı kentteki sorumlu Belediye Meclisinin Kültür Bakanlığı'na başvurması gerekmektedir. Böylelikle, belediyelerin kendi girişimleriyle plan yapma yetkisi ortadan kaldırılmış olmaktadır. Böylelikle, hem koruma ilke, plan ve stratejileri hazırlanırken sistematik bir sürecin takip edilmesi sağlanmakta, hem koruma harcamalarının çok büyük kısmının devlet tarafından karşılanması sayesinde belediyeler plan yapmaya özendirilmekte ve bu yaklaşım da koruma alanında yatırım olanakları sunulmaktadır.

1. Koruma planının hazırlanma süreci de özetle, dört bölümden oluşmaktadır.

- Koruma Alanının Ayrılması ve Sınırlarının Önerilmesi:
- Belediye Meclis Karar alır.
- Koruma Alanları Ulusal Komisyonu bu kararı inceler ve görüş bildirir.

2. Koruma Alanı İhdası ve Sınırlarının Mimarlık ve Şehircilikten Sorumlu Devlet Bakanlığınca onayı:

- Uzman bir mimar- şehir plancısı belediye tarafından belirlenir.
- Plan, devletin önerdiği uzmanlar, sivil toplum örgütleri ve belediye temsilcilerince oluşturulan "yerel komisyon" tarafından incelenir.
- Belediye Meclisi tartışır ve onaylar.

- Koruma Alanları Ulusal Komisyonu (Com- mission Nationale des Secteurs Sauvegardes) öneri koruma planını inceler ve onaylar.
 - Koruma planı, raporu ve ekleri askıya çıkartılır ve halka sunulur.
3. Koruma Planının, Hukuki İtirazlara Belge Oluşturması amacıyla Valilik Kararı ile Yayınlanması
- Halktan gelen itiraz varsa, itiraz "yerel komisyon" tarafından incelenir.
 - Belediye Meclisi tekrar karar alır.
 - Koruma Alanları Ulusal Komisyonu planı ve eklerini ikinci kez inceler ve kararını bildirir
4. Koruma Planının Devlet Konseyi Tarafından Onayı ve Resmi Gazetede İlanı
- Gerektiği koşullarda, plan revizyonu yapılır ve plan aynı süreçlerden geçer; ancak basit değişiklikler 2. askı süresinde itirazlara neden olmamış ise KAUK görüşü ile plan onaylanır (Songülen, N)

RUSYA KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

St. Petersburg Örneği

1737 yılında mimarlar ve devlet adamlarından oluşan ST.Petersburg Binalar Komitesi kurulur. 1762 yılında St. Petersburg ve Moskova Taştan Yapılandırma Komitesi faaliyete geçmiştir ve binaların 2-3 kattan daha yüksek olması istenir. Bu dönemde restorasyon çalışmaları da başlamıştır. Zimniy Dvoretz Sarayı'nın restorasyonu yapılmıştır.

St. Petersburg'da birçok mimar aynı anda birlikte çalışmışlardır. Bu nedenle sadece tek binanın kendi içindeki kompozisyonu değil, yanyana tüm binaların uyumu izlenmektedir. St.Petersburg yapıtları zamanla diğer şehirler için bir örnek haline gelmiştir.

St.Petersburg'da Koruma Stratejisi ve Kültürel Mirasın Korunması

01.11.2005 tarih ve 1681 Sayılı Karar

Bölüm 1. Küreselleşme Çağında Kültürel Miras

Küreselleşen dünyada kültürel miras, doğal kaynaklarla birlikte ülkenin uluslararası toplum tarafından tanınmasında önemli bir rol üstlenir, ulusal öz saygısının oluşması için temel oluşturur.

Bölüm 2. St.Petersburg'da Kültürel Mirasın Özgünlüğü

St. Petersburg, dünyadaki mega şehirler arasında **yer** almakta olup, **tarihi merkezinin temel** özellikleri büyük Ölçüde korunmuş nadir kentlerdendir. Sadece **şehirdeki mimari başyapıtlar** değil; aynı zamanda şehrin bütünsel olarak taşıdığı mimari değer, **kentin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne** eklenmesinde önemli bir etkendir.

St. Petersburg, Baltık Denizi üzerinde eşsiz bir şehir oluşturma deneyidir. Avrupa kültürel geleneklerinin sentezine dayalı, Rusya için yeni yapı türlerinin oluştuğu ve yaratıcı planlama kararlarının verildiği Batılı bir kenttir.

Bölüm 3. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Bir Etken Olarak Kültürel Miras

St.Petersburg'da modern yaşamı kültürel miras olmadan düşünülemez.. St. Petersburg'un kültürel mirası diğer bölgelerdeki petrol ve elmas gibi doğal kaynaklar kadar önemlidir Miras birçok toplumsal sürece dahil edilir ve manevi zenginlik kaynağıdır.

Bölüm 4. Kamu Politikası Olarak Kültürel Mirasın Korunması

Kültürel mirasın korunması kentsel planlama stratejisinin önemli bir unsuru olmalıdır. Kültürel mirasın korunmasında kamu ve özel sektör eşgüdümlü olarak çalışmalıdır. Korumada anıtları koruma organlarının yanı sıra ekonomik ve endüstriyel kalkınma, hukuk,ulaşım, mülkiyet ve iskândan sorumlu kuruluşlar da görev almalı, disiplinler arası bir çalışma yürütülmelidir.Bugün St. Petersburg'da 7783 kültür mirası nesne devlet tarafından koruma altına alınmıştır. Bunların içinde mimari yapıların yanı sıra. bahçeler, parklar, heykeller, mühendislik yapılan ve kanallar da bulunmaktadır.

Bölüm 7: St Petersburg Kültürel Mirasının Karşı Karşıya Olduğu Tehlikeler Ve Tehditler

- Olumsuz iklim koşulları (yüksek nem, kar örtüsü, buzlanma ve yıl içinde 110 dereceye ulaşan sıcaklık farkları)
- Doğal afetler (su baskını, heyelan ve kasırgalar)
- Hava kirliliği
- Kontrolsüz kentleşme ve araç trafiği
- Tarihi ortama uygunsuz yeni yapı
- Yangın
- Vandalizm ve diğer saldırgan eylemler
- Yapının özgünlüğüne zarar veren hatalı restorasyon uygulamaları
- Yoğun turizm etkinliği de kültürel mirasın korunması için bir tehlikedir.

Son beş yıl içerisinde çevre ve insan kaynaklı faktörlerin etkisiyle 9 kültür mirası yapı kaybedilmiştir.

Bölüm 8: Yıkıcı Olaylara Karşı Alınacak Önlemler

- Anıtların çevresinde araç hareketleri engellenerek titreşim kaynaklarının ve hava kirliliğinin azaltılması sağlanmalıdır.
- Anıtların etkin kullanımı koruma anlayışına aykırı değildir. Fakat bu yapıların bakımları düzenli olarak yapılmalı ve yapılar doğru kullanılmalıdır.
- Restorasyon sırasında zararlı ve uygunsuz maddelerin kullanımı yasaklanmalıdır.
- Yapılara girmeyi zorlaştıracak şekilde kapıların güçlendirilmesi ve kamerayla izleme sistemi gibi fiziksel güvenlik önlemleri alınmalıdır.
- Sistemik yangın önleme tedbirleri alınmalıdır.
- Her tehlike ve bina türü için örgütsel, idari ve teknik bir dizi önlem alınmalı, polis ve sivil savunma ekiplerinin de katılımı ile departmanlar bazında koruma sağlanmalıdır.

Kentlilerin kültürel miras bilinci geliştirilmeli ve yıkım ya da yasadışı yapılaşmaya karşı alınan önlemlerde kamuoyu desteği sağlanmalıdır.

Mirasa zarar verenlere karşı caydırıcı cezalar uygulanmalıdır.

Bölüm 15: Uluslararası İşbirliği

Çağımızda kültürel mirasın korunması uluslararası toplumun ortak çabasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda koruma konusunda uzman uluslararası kuruluşların işbirliği içinde çalışması ve teknik bilgi alışverişi yapması gerekmektedir (Kasapgil ve Eyüpgiller 2013 s:403-408).

YUNANİSTAN'DA KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

Yunanistan'da koruma kavramı bağımsız Yunan Cumhuriyeti' nin kuruluşundan önce ortaya çıkmıştır.

1813 yılında Sanat Dostları Derneği (Philomousos Etaireia) kurulmuştur. Bu derneği Yunanistan'ın ilk koruma girişimi olarak değerlendirmek mümkündür.

KORUMA İLE İLGİLİ YASALAR VE KURUMLAR

Hem fiziksel hem de kültürel çevrenin korunmasının devletin yükümlülüğü ve bireysel bir hak olduğu ifade edilmektedir.

Koruma amaçlı yasal düzenlemelerden bir diğeri "Genel Yapı İnşası Yönetmeliği"dir. Bu yönetmelikte de özellikle listelenen kültür mirası üzerinde durularak, korumanın tarihi yapıları tekil olarak değil, çevresiyle ve çevresindeki diğer yapı gruplarıyla ele alması gerektiği vurgulanmaktadır (Kasapgil ve Eyüpgiller 2013 s:482-484).

İSPANYA KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME KRİTERLERİ

20. yüzyılın ortalarından itibaren İspanya'da Kültürel Mirasın korunması ve restorasyonu çalışmaları üç farklı kuruluş tarafından yürütülüyordu. Bunlar, Ulusal Sanatsal Mirasın Korunması Kurumu, Sanat Eserlerini Koruma ve Restorasyonu Enstitüsü ile Kitap ve Dokümanların Restorasyonu Ulusal Kurumu'dur.

1985 yılında aşağıdaki kurumların birleşmesiyle Kültür Varlıklarını Koruma ve Restorasyonu Kurumu ortaya çıkmıştır:

12.6.1953 tarihli kanun hükmünde kararname ile kurulan ve 13.05.1969 sayılı kararname ile tekrar düzenlenen Ulusal Sanat Mirasının Korunması Servisi Genel Temsilciliği.

17.10.1940 tarihli kararname ve 12.06.1953 sayılı kanun hükmünde kararname ile kurulan ve 2.12.1955 sayılı kararname ile tekrar düzenlenen Arkeolojik Kazılar Temsilciliği.

1961 yılında 1938 sayı ve 22.09.1961 tarihli kararname ile kurulan ve 1964 yılında 2963 sayı ve 3.12.1964 tarihli kararname ile yapılandırılan Ulusal Sanatsal, Arkeolojik ve Etnolojik Bilgiler Kurumu.

1961 yılında 13.05.1961 tarihli kararname ile kurulan Sanat Eserlerinin Korunması ve Restorasyonu Merkez Enstitüsü.

Bu merkezlerin birleşimi ile birlikte restorasyon prosedürleri ve tekniklerinin tek çatı altında toplanma ve İspanya'nın çeşitli uluslar arası anlaşmalara bağlanma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Böylece 1985 yılında günümüzde de geçerli olan 16 sayılı İspanyol Tarihi Miras Kanunu yürürlüğe girmiştir.

İspanyol Mirası, kültürel (Bask ülkesi, Katalunya, Galiçya, Valencia, Aragon ve Kanarya Adalarında), tarihi (Devlet Genel Yönetiminde, Castilla La Mancha, Andalucia, Madrid, Cantabria ve Balear Adalarında) ya da tarihi ve kültürel (Extremadura) olarak da adlandırılmaktadır. Bu kavram, diğer ülkelerde olduğu gibi 20. yüzyıl ortalarında, bir önceki yüzyılda yaşanan demografik artış, endüstriyel ve kentsel gelişimin başlamasıyla ortaya çıkmıştır.

990 yılından itibaren İspanya Krallığında bulunan Özerk Yönetimler kendi Kültürel ya da Tarihi Miras Kanunlarını çıkarmaya başlamışlardır. Günümüzde, 17 Özerk Yönetimin farklı yıllarda çıkardıkları, kendilerine ait Kültürel veya Tarihi Miras Kanunları vardır. Bunlar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- 14 sayı 2007 tarihli Andalucia Tarihi Miras Kanunu - 3 sayı 1999 tarihli Aragon Kültürel Miras Kanunu - 1 sayı 2001 tarihli Asturias Prensiği Kültürel Miras Kanunu - 12 sayı 1998 tarihli Balear Adaları Tarihi Miras Kanunu - 4 sayı 1999 tarihli Kanarya Adaları Tarihi Miras Kanunu - 11 sayı 1998 tarihli Cantabria Kültürel Miras Kanunu - 4 sayı 1990 tarihli Castilla-La Mancha Tarihi Miras Kanunu - 12 sayı 2002 tarihli Castilla ve Leon Kültürel Miras Kanunu - 9 sayı 1993 tarihli Katalunya Kültürel Miras Kanunu - 4 sayı 1998 tarihli Valencia Kültürel Miras Kanunu - 2 sayı 1999 tarihli Extremadura Tarihi ve Kültürel Miras Kanunu - 8 sayı ve 1995 tarihli Galiçya Kültürel Miras Kanunu - 10 sayı ve 1998 tarihli Madrid Tarihi Miras Kanunu 4 sayı ve 2007 tarihli Murcia Kültürel Miras Kanunu - 14

sayı ve 2005 tarihli Navarra Kültürel Miras Kanunu - 7 sayı 1990 tarihli Bask Kültürel Miras Kanunu - 7 sayı 2004 tarihli La Rioja Tarihi, Sanatsal ve Kültürel Miras Kanunu Her ne kadar bunların her birinde kültür varlıkları için farklı terimler ya da ifadeler yer almış olsa da söz konusu varlıklar hakkında hepsinde ortak bir işleyiş ve yaptırım söz konusudur.

16 sayılı İspanyol Tarihi Miras Kanunu'nda ise taşınmazlar daha farklı bir şekilde tanımlanmıştır. Söz konusu kanunun şu ifade yer almaktadır:

“Bu kanunun kapsamındaki taşınmaz mallar, Medeni Kanununun 334. Maddesinde sıralananların yanı sıra, taşınmazdan ayrıldıkları halde diğer yapılara uygulanan veya asıl kullanım amacı dışında farklı bir amaçla kullanılan mükemmel bir şekilde uyum sağlasa dahi; yapıdan ayrılmalarının ait oldukları yapının tarihi ya da sanatsal değerine gözle görülür zarar vermemesine rağmen taşınmazın ayrılmaz bir parçası olan ve söz konusu yapıyı ya da çevresini oluşturan elemanlar olabilmektedir.

16 sayılı Kanun'da bunların yanı sıra tarihi bahçeler, tarihi yapı grupları, tarihi yerler ve arkeolojik bölgeler de taşınmaz olarak ele alınmaktadır. Anılan kanunda söz konusu ifadeler şu şekilde tanımlanmaktadır:

3.Tarihi yapı grupları, toplumun kullanım ya da yararının gelişimini temsil eden fiziki bir yapı çevresinde gelişen, sürekli veya geçici bir yerleşim merkezi oluşturan taşınmazlar grubudur. Bunun yanında, açık bir şekilde sınırlandırılabilen, belli bir nüfus üzerine hitap eden ve adı geçen özellikleri taşıyan herhangi bir bağımsız yapı topluluğu da bu kavram içinde yer almaktadır.

Çağdaş Kentin Büyülü Geçmişi, M.Oytun Kasapgil, K.Kutgün Eyüpgiller, Şubat 2013, İstanbul

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Sedef Acar

Doğum Yeri Tarihi : İzmir 23/10/1965

Ünvanı : Yüksek İçmimar

Lisan : Fransızca - İngilizce
İtalyanca - Yunanca

İlk Öğretim : Maçka İlkokulu

Orta Öğretim : Notre Dame De Sion Fransız Lisesi

Lisans Eğitimi ve Sonrası : Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Kadro Yeri: : İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi/Mühendislik-Mimarlık
Fakültesi/İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü/
Öğretim Görevlisi

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	İçmimarlık AnaSanat Dalı	Mimar Sinan Üniversitesi	1984-1988
Yüksek Lisans Doktora	Fen Bilimleri Enstitüsü İçmimarlık Doktora Bölümü Programı	Mimar Sinan Üniversitesi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	1988-1992 2012-Devam

YÜKSEK LİSANS TEZİ :

İç mekan Bütünlüğü İçinde Sabit Mobilyanın Çözüm Örnekleri Üzerine Bir Araştırma, Tez Danışmanı Y.Doç.Dr.Tuna Alp , Şubat 1992 (MSÜ)

DOKTORA TEZİ:

Beyoğlu'nda "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" işlevli 19.yy.binalarının iç mekanlarında Biçimsel Kimlik sorunu : Avrupada'ki aynı işlevli yapılar üzerinden bir değerlendirme (2012- Devam)

SERTİFİKALAR:

Koç Üniversitesi online programlar, 'Arkeolojik Varlıkların Korunması ve Kurtarılması' bitirilerek sertifika alınmıştır (14 Ocak 2020).

Harvard Üniversitesi Graduate School of Design , online öğretim ' **The Architectural Imagination** ' bitirilerek sertifika alınmıştır (3 Mayıs 2018).

Tokyo Üniversitesi, online öğretim " **Four Facets of Contemporary Japanese Architecture: Technology** " devam edilip bitirilmiştir (14 Haziran 2018).

PROJELER

Kemer Country, KemerPark Evleri, Sapanca ve Bodrum'da villa projeleri ve uygulamaları. Saklıvadi Konutları-Merter Proje Danışmanlığı süresince tüm iç mekan tasarımları,malzeme seçimleri, uygulamaları ve kontrolleri 2006-2008.

Dünyanın önemli büyük boyutlu yatlarından olan 95 mt uzunluğunda 'Indian Empress' in Türkiye'de yapılan yenileme işlerine dahil olan mekanlardaki mobilyaların uygulama işleri, banyo ve wc yenileme işleri. (Mayıs 2015)

Çanakkale, Ayvacık, Demirci Köyü eski taş ev restorasyonu (Temmuz 2019 - halen sürüyor)

VERİLEN DERSLER

Son üç yılda verilen lisans ve lisansüstü düzeydeki dersler:

Akademik Yıl		İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
2016-2017	Güz Dönemi	Proje I-II
		İç Mimarlıkta Çağdaş Yapı Malzemeleri I
		Tasarım Teknoloji Entegrasyonu
	Bahar Dönemi	İç Mimarlıkta Çağdaş Yapı Malzemeleri II
		Proje I-II
	Yaz Okulu	Proje II- Proje III
Proje IV- Proje V		

2017-2018	Güz Dönemi	Proje ve Çevre Tasarımı I-II
		Bitirme Projesi
		Malzeme I
		Seçmeli-Çevre Düzenleme
		Seçmeli-Engelliler için Tasarım
	Bahar Dönemi	Proje ve Çevre Tasarımı I-II
		Bitirme Projesi
		Malzeme II
	Yaz Okulu	Proje ve Çevre Tasarımı V
	Güz Dönemi	Bitirme Projesi
		Yeni Yüzyıl Üniversitesi
2018-2019	Güz Dönemi	Bitirme Projesi
		Proje ve Çevre Tasarımı I-II
		Malzeme I
		Seçmeli-Engelliler için Tasarım
		Seçmeli-Çevre Düzenleme
		Seçmeli-Mekan Analizleri
	Bahar Dönemi	Bitirme Projesi
		Proje ve Çevre Tasarımı I-II
		Malzeme II

		Seçmeli-İç Mimarlıkta Tasarım ve Doğa İlişkisi
	Yaz Okulu	Bitirme Projesi
2019-2020	Güz Dönemi	Bitirme Projesi
		Proje ve Çevre Tasarımı I-II
		Malzeme I
		Portfolyo Tasarımı
		Seçmeli-Engelliler için Tasarım
		Seçmeli-Mekan Analizleri
	Bahar Dönemi	Bitirme Projesi
		Proje ve Çevre Tasarımı I-II
		Malzeme II
		Seçmeli-Eski Yapıya Yeni Uygulamalar
		Seçmeli-Tasarım Doğa İlişkisi

İLETİŞİM e-mail : sedefacar23@gmail.com - sedef.acar@yeniuyuzil.edu.tr

TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR

İstanbul/ Beyoğlu - Avrupa Ekseninde "Kültür Sanat Merkezi ve Müze" İşlevli
19.yy.Binalarının İç Mekanlarında Biçimsel Kimlik